

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab

Overs. Dan. Vid. Selsk. 1967—68 (1968)

OVERSIGT
OVER
SELSKABETS VIRKSOMHED

JUNI 1967 — MAJ 1968

AVEC UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS

Kommissionær: Munksgaard
København 1968

DET KONGELIGE DANSKE VIDENSKABERNES SELSKAB udgiver følgende publikationsrækker:

THE ROYAL DANISH ACADEMY OF SCIENCES AND LETTERS issues the following series of publications:

	<i>Bibliographical Abbreviation</i>
Oversigt over Selskabets Virksomhed (8°) (<i>Annual in Danish</i>)	Overs. Dan. Vid. Selsk.
Historisk-filosofiske Meddelelser (8°)	Hist. Filos. Medd. Dan. Vid. Selsk.
Historisk-filosofiske Skrifter (4°) (<i>History, Philology, Philosophy, Archeology, Art History</i>)	Hist. Filos. Skr. Dan. Vid. Selsk.
Matematisk-fysiske Meddelelser (8°)	Mat. Fys. Medd. Dan. Vid. Selsk.
Matematisk-fysiske Skrifter (4°) (<i>Mathematics, Physics, Chemistry, Astronomy, Geology</i>)	Mat. Fys. Skr. Dan. Vid. Selsk.
Biologiske Meddelelser (8°)	Biol. Medd. Dan. Vid. Selsk.
Biologiske Skrifter (4°) (<i>Botany, Zoology, General Biology</i>)	Biol. Skr. Dan. Vid. Selsk.

Selskabets sekretariat og postadresse: Dantes Plads 5, 1556 København V.

The address of the secretariate of the Academy is:

*Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab,
Dantes Plads 5, 1556 København V, Denmark.*

Selskabets kommissionær: MUNKSGAARD's Forlag, Prags Boulevard 47,
2300 København S.

The publications are sold by the agent of the Academy:

*MUNKSGAARD, Publishers,
47 Prags Boulevard, 2300 København S, Denmark.*

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab

Overs. Dan. Vid. Selsk. 1967—68 (1968)

OVERSIGT
OVER
SELSKABETS VIRKSOMHED

JUNI 1967 — MAJ 1968

AVEC UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS

Kommissionær: Munksgaard
København 1968

Redigeret af Selskabets sekretariat
ved Asger Lomholt.

Redaktionen sluttet den 31. maj 1968.
Færdig fra trykkeriet den 5. november 1968.

INDHOLDSFORTEGNELSE

I

Fortegnelse over Selskabets medlemmer juni 1968	1- 34
Selskabets tillidshverv	35- 46
Beretning om møderne	47- 82
Mindeord:	
THERKEL MATHIASSEN, ved Kaj Birket-Smith og J. Troels-Smith	83-105
KNUD FABRICIUS, ved Holger Hjelholt.....	107-120
EJNAR HERTZSPRUNG, ved Bengt Strömngren	121-125
CARL ADOLF JØRGENSEN, ved Mogens Westergaard....	127-139
Uddrag af regnskab for 1967.....	140-143
Budget for 1968	144-147
Beretninger og betænkninger:	
I. Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie. Beretning om virk- sømheden i 1967.....	148-157
II. »Grosserer A. Collstrops hjem for en dansk Videnskabs- mand.« Beretning for 1967.....	158-159
III. »Emil Herborgs Legat.« Beretning for 1967.....	160
IV. »Niels Bohr Legatet.« Uddrag af regnskab for 1967 ...	161
V. »Mag. art. Marcus Lorenzens Legat.« Beretning for 1967 -68 og regnskab for 1967.....	162-163
VI. Kommissionen for »Ducange«. Beretning for 1967.....	164
VII. Kommissionen for Corpus Lexicographorum Graecorum. Beretning for 1967-68	165
VIII. Administrationskomiteen for »Monumenta Musicae By- zantinae«. Beretning for 1967-68	166-168
IX. Kommissionen for »A Critical Pāli Dictionary«. Beret- ning for 1965-68	169-171
X. Kommissionen til udforskning af landbrugsredskabernes og agerstrukturernes historie. Beretning for 1967-68 ..	172-174
XI. Selskabets sekretariat. Beretning for 1967.....	175-182
XII. Union Académique Internationale. Beretning om mødet i Oslo 1967	182-183
XIII. IQSY/COSPAR symposiet om resultaterne af IQSY og COSPAR's 10. plenarmøde i London 1967. Beretning..	184-187
XIV. International Union of Biochemistry. Beretning om mødet i Tokyo 1967.....	187-188

XV. International Union of Biological Sciences. Beretning om mødet i Montreux 1967.....	189-190
XVI. International Union of Geodesy and Geophysics. Beretning om møderne i Schweiz 1967.....	191-198
Fortegnelse over Selskabets publikationer 1963-1968	199-214
Fortegnelse over publikationer udgivet af Selskabet fra juli 1967 til juni 1968.....	215-216
Résumé en français	217-227
Sag- og navnefortegnelse.....	228-240

II

Carlsbergfondet. Beretning for 1966-67.....	1-79, I-VIII

HENVISNINGER

Selskabets vedtægter	Overs. 1961-62, side 201-209.
» forretningsorden.....	Overs. 1961-62, side 210-225.
Selskabets bytteforbindelser	Overs. 1966-67, side 153-177.
Selskabets publikationer 1742-1930	Overs. 1929-30, side 175-365.
» » 1930-1935	Overs. 1935-36, side 291-308.
» » 1936-1940	Overs. 1940-41, side 235-250.
» » 1941-1945	Overs. 1945-46, side 123-139.
» » 1946-1950	Overs. 1950-51, side 140-153.
» » 1917-1956	Særlig publ. side 1- 98.
» » 1957-1962	Overs. 1961-62, side 226-242.
» » 1963-1968	Overs. 1967-68, side 199-214.
» » prisliste 1967..	Overs. 1966-67, side 179-213.
Legat- og dotationsbestemmelser.....	Overs. 1939-40, side 121-153.
Fundats for »Niels Bohr Legatet«	Overs. 1945-46, side 39- 40.
Beslutning vedr. »Niels Bohr Legatet« ..	Overs. 1956-57, side 50.
Beslutning vedr. »Niels Bohr Legatet« ..	Overs. 1962-63, side 61.
Beslutning vedr. »Niels Bohr Legatet« ..	Overs. 1964-65, side 75.
Beslutning vedr. »Niels Bohr Legatet« ..	Overs. 1965-66, side 64- 65.
Fundats for »Mag. art. Marcus Lorenzens Legat«	Overs. 1946-47, side 41- 43.
Tillæg 1955 til fundats for »Grosserer A. Collstrops Hjem for en dansk Videnskabsmand«	Overs. 1954-55, side 41- 42.
Tillæg 1966 til fundats for samme	Overs. 1965-66, side 62.
Tillæg 1965 til dotationssskrivelse for »J. P. Suhr & Søns Legat«	Overs. 1964-65, side 75- 76.

DET KONGELIGE DANSKE
VIDENSKABERNES SELSKAB

JUNI 1968

PROTEKTOR:

HANS MAJESTÆT KONG FREDERIK IX

Præsident: Professor, dr. theol. & phil. JOHS. PEDERSEN.

Formand for den historisk-filosofiske klasse: Professor, dr. jur. & phil. FRANZ BLATT.

Formand for den matematisk-naturvidenskabelige klasse: Professor, dr. med. & scient. EINAR LUNDSGAARD.

Sekretær: Professor, dr. phil. CHRISTIAN MØLLER.

Redaktør: Professor, dr. phil. & litt. L. L. HAMMERICH.

Kasserer: Professor, dr. med. & phil. HEINZ HOLTER.

INDENLANDSKE MEDLEMMER

Efter anciennitet i Selskabet. Den sidst anførte dato er indvalgsdatoen.

DEN HISTORISK-FILOSOFISKE KLASSE

PEDERSEN, JOHANNES PEDER EJLER, (f. $\frac{7}{11}$ 1883), dr. theol. & phil., fh. professor i semitisk-østerlandsk filologi ved Københavns Universitet, Stk. af Dbg., Dbmd. — Selskabets nuværende præsident fra 1963. — Bjerregårdsvej 13, Valby. ($\frac{11}{4}$ 24.)

JOHANSEN, KNUD FRIIS, (f. $\frac{1}{11}$ 1887), dr. phil., fh. professor i arkæologi ved Københavns Universitet. Kmd. af Dbg., Dbmd. Egernvej 27, Kbh. F. ($\frac{13}{4}$ 28.)

BRØNDUM-NIELSEN, JOHANNES, (f. $\frac{2}{12}$ 1881), dr. phil., fh. professor i nordiske sprog ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg., Dbmd. Rungstedvej 97, Rungsted Kyst. ($\frac{5}{4}$ 29.)

- HAMMERICH, LOUIS LEONOR, (f. $31/7$ 1892), dr. phil. & litt., fh. professor i germansk filologi ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg.¹, Dbmd. — Selskabets redaktør. — Solbakkevej 66, Gentofte. ($3/4$ 36.)
- RUBOW, PAUL VIKTOR, (f. $9/1$ 1896), dr. phil., fh. professor i alm. litteraturvidenskab ved Københavns Universitet, R. af Dbg., Dbmd. Store Kannikestræde 11, Kbh. K. ($10/4$ 42.)
- JEPPESEN, KNUD CHRISTIAN, (f. $15/8$ 1892), dr. phil., fh. professor i musikvidenskab ved Århus Universitet, R. af Dbg.¹. Lyngvej 13, Risskov. ($2/4$ 43.)
- BLINKENBERG, ANDREAS PETER DAMSGAARD, (f. $13/2$ 1893), dr. phil. & litt., fh. professor i romansk filologi ved Århus Universitet, Kmd. af Dbg. Strandvænget 7, Risskov. ($14/4$ 44.)
- BARR, KAJ, (f. $26/6$ 1896), fh. professor extraord. i iransk filologi ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Dantes Plads 3, Kbh. V. ($20/4$ 45.)
- BRANDT, FRITHIOF, (f. $23/5$ 1892), dr. phil., fh. professor i filosofi ved Københavns Universitet. Sortedamsdossering 95 A, Kbh. Ø. ($2/4$ 48.)
- ELLING, CHRISTIAN THORVALD, (f. $14/11$ 1901), dr. phil., fh. professor i kunsthistorie ved Københavns Universitet, R. af Dbg., Dbmd. Kristianiagade 22, Kbh. Ø. ($2/4$ 48.)
- BLATT, FRANZ, (f. $31/8$ 1903), dr. jur. & phil., professor i klassisk filologi ved Århus Universitet, Kmd. af Dbg., Dbmd. — Formand for den historisk-filosofiske klasse. — Kathrinebjergvej 7, Århus C. ($22/4$ 49.)
- BIRKET-SMITH, KAJ, (f. $20/1$ 1893), dr. phil. & scient., fh. overinspektør ved Nationalmuseet, fh. lektor i etnografi ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg., F. M. 2. Drosselvej 25, Kbh. F. ($13/4$ 51.)
- KROGH, TORBEN THORBERG, (f. $21/4$ 1895), dr. phil., fh. professor i teatrets æstetik og historie ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Gothersgade 8, Kbh. K. ($13/4$ 51.)

HJELHOLT, HOLGER, (f. $1^2/11$ 1887), dr. phil., fh. overarkivar i Rigsarkivet, R. af Dbg., Dbmd. Markvej 15, Kbh. NV. ($4/4$ 52.)

RIIS, POUL JØRGEN, (f. $26/5$ 1910), dr. phil., professor i klassisk arkæologi ved Københavns Universitet. Roskildevej 102, Valby. ($10/4$ 53.)

TOPSØE-JENSEN, HELGE GOTTLIEB, (f. $15/12$ 1896), dr. phil., fh. overbibliotekar ved Universitetsbibliotekets 1. afd., R. af Dbg.¹. Søstien, Birkerød. ($10/4$ 53.)

HELGASON, JÓN, (f. $30/6$ 1899), dr. phil., professor i islandsk sprog og litteratur ved Københavns Universitet. Kjørstrupevej 33, Valby. ($9/4$ 54.)

IUUL, STIG ASGERSSØN, (f. $28/8$ 1907), dr. jur., professor i retsvidenskab ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg. Tagensvej 16, Kbh. N. ($9/4$ 54.)

JØRGENSEN, PETER, (f. $12/9$ 1899), fh. professor i tysk filologi ved Københavns Universitet. Jydeholmen 42, Vanløse. ($9/4$ 54.)

POULSEN, VAGN HÄGER, (f. $25/8$ 1909), dr. phil., direktør for Ny Carlsberg Glyptotek. Vagtelvej 10, Kbh. F. ($9/4$ 54.)

STEENSBERG, AXEL, (f. $1/6$ 1906), dr. phil., professor i materiel folkekultur med særligt henblik på Norden, ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Cæciliavej 30, Valby. ($9/4$ 54.)

STEN, HOLGER KONRAD, (f. $19/6$ 1907), dr. phil., professor i romansk sprog og litteratur ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. St. Thomas Allé 3, Kbh. V. ($6/4$ 56.)

JANSEN, FREDERIK JULIUS BILLESKOV, (f. $30/9$ 1907), dr. phil., professor i dansk litteratur ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Frydendalsvej 20, Kbh. V. ($12/4$ 57.)

SKAUTRUP, JENS PETER ANDREAS, (f. $21/1$ 1896), dr. phil., fh. professor i nordiske sprog ved Århus Universitet, Kmd. af Dbg., Dbmd. Stationsgade 23, Risskov. ($12/4$ 57.)

HANSEN, AAGE KRISTIAN, (f. $3/9$ 1894), dr. phil., Slotsvej 16, Charlottenlund. ($11/4$ 58.)

- LARSEN, JENS PETER, (f. $14/6$ 1902), dr. phil., professor i musikvidenskab ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Bernstorffsvej 244, Charlottenlund. ($8/4$ 60.)
- BECKER, CARL JOHAN, (f. $3/9$ 1915), dr. phil., professor i nordisk arkæologi og europæisk forhistorie ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Egernevej 23, Kbh. F. ($7/4$ 61.)
- GLOB, PETER VILHELM, (f. $20/2$ 1911), dr. phil., rigsantikvar, fh. professor i nordisk arkæologi og europæisk forhistorie ved Århus Universitet. Frederiksholms Kanal 12, Kbh. K. ($7/4$ 61.)
- HALD, KRISTIAN, (f. $9/9$ 1904), dr. phil., professor i nordiske sprog ved Københavns Universitet. Grundtvigs Vej 8 A, Kbh. V. ($7/4$ 61.)
- TOGEBY, KNUD DAG NIELSEN, (f. $28/1$ 1918), dr. phil., professor i romansk sprog og litteratur ved Københavns Universitet. Agervang 3, Lyngby. ($7/4$ 61.)
- BAGGE, POVL, (f. $30/11$ 1902), dr. phil., professor i historie ved Københavns Universitet. Kastanievej 8, Holte. ($6/4$ 62.)
- BECH, GUNNAR, (f. $23/3$ 1920), dr. phil., professor i sammenlignende sprogvidenskab ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Jens Munks Gade 16, Kbh. Ø. ($6/4$ 62.)
- JENSEN, POVL JOHANNES, (f. $3/5$ 1911), dr. phil., professor i klassisk filologi ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Rungsted Strandvej 67, Rungsted Kyst. ($6/4$ 62.)
- SCHJØRRING, NILS, (f. $8/4$ 1910), dr. phil., professor i musikvidenskab ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Forchhammers Vej 2, Kbh. V. ($6/4$ 62.)
- ARNHOLTZ, ARTHUR, (f. $28/11$ 1901), dr. phil., professor extraord. i foredragslære og metrik ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Jernbanevej 19, Lyngby. ($9/4$ 65.)
- SKRUBBELTRANG, FRIDLEV SØRENSEN, (f. $5/8$ 1900), dr. phil., lektor i landbohistorie ved Københavns Universitet. Hulsøvang 18, Rungsted Kyst. ($9/4$ 65.)

- HAMMERSHAIMB, ERLING, (f. $\frac{3}{3}$ 1904), dr. phil., professor i semitisk filologi ved Århus Universitet, Kmd. af Dbg. Jens Munks Vej 25, Århus N. ($\frac{1}{4}$ 66.)
- THOMSEN, RUDI, (f. $\frac{21}{7}$ 1918), dr. phil., professor i oldtidens historie ved Århus Universitet. Funch Thomsens Gade 4, Århus N. ($\frac{14}{4}$ 67.)
- ANDERSEN, POUL MAX HENRIK, (f. $\frac{8}{6}$ 1901), dr. phil., professor i dansk dialektologi ved Københavns Universitet. Markvej 11, Kbh. NV. ($\frac{5}{4}$ 68.)
- CHRISTENSEN, AKSEL ERHARD, (f. $\frac{11}{9}$ 1906), dr. phil., professor i historie ved Københavns Universitet. Blyts Vej 8, Kbh. F. ($\frac{5}{4}$ 68.)
- FISCHER-JØRGENSEN, ELI, (f. $\frac{11}{2}$ 1911), professor i fonetik ved Københavns Universitet. Kongestien 45, Virum. ($\frac{5}{4}$ 68.)
- GLAMANN, KRISTOF, (f. $\frac{26}{8}$ 1923), dr. phil., professor i historie ved Københavns Universitet. Frederiksberg Bredegade 13 A, Kbh. F. ($\frac{5}{4}$ 68.)

DEN MATEMATISK-NATURVIDENSKABELIGE KLASSE

fys. betegner den matematisk-fysiske gruppe, biol. den biologiske gruppe.

- NØRLUND, NIELS ERIK, (f. $\frac{26}{10}$ 1885), dr. phil., scient., ing. & agro., fh. professor i matematik ved Københavns Universitet, fh. direktør for Geodætisk Institut, Stk. af Dbg., Dbmd., F.M.1. — Selskabets præsident 1927—33. — Malmøgade 6, Kbh. Ø. ($\frac{28}{4}$ 16 — fys.)
- JESSEN, KNUD, (f. $\frac{29}{11}$ 1884), dr. phil. & scient., fh. professor i botanik ved Københavns Universitet, fh. direktør for Botanisk Have, Kmd. af Dbg., Dbmd. Åbrinken 56, Virum. ($\frac{5}{4}$ 29 — biol.)
- CHRISTIANSEN, JENS ANTON, (f. $\frac{6}{9}$ 1888), dr. phil., fh. professor i kemi ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg., Dbmd. Sundvænget 9, Hellerup. ($\frac{6}{4}$ 34 — fys.)

- KRISTENSEN, MARTIN KRISTIAN, (f. $\frac{6}{5}$ 1888), dr. med., fh. overlæge ved Statens Serum Institut, Kmd. af Dbg. Svinget 18, Kbh. S. ($\frac{3}{4}$ 36 — biol.)
- LUNDGAARD, EINAR, (f. $\frac{12}{2}$ 1899), dr. med. & scient., fh. professor i fysiologi ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg.¹, Dbmd. — Formand for den matematisk-naturvidenskabelige klasse. — Østerled 4, Kbh. Ø. ($\frac{8}{4}$ 38 — biol.)
- JESSEN, BØRGE CHRISTIAN, (f. $\frac{19}{6}$ 1907), dr. phil., professor i matematik ved Københavns Universitet. Dantes Plads 3, Kbh. V. ($\frac{14}{4}$ 39 — fys.)
- STRÖMGREN, BENGT GEORG DANIEL, (f. $\frac{21}{1}$ 1908), dr. phil., extraord. professor i astronomi (astrofysik) ved Københavns Universitet, fh. professor i astronomi ved Institute for Advanced Study, Princeton, N. J., R. af Dbg. Æresboligen Gl. Carlsberg, Valby. (Indenl. medl. $\frac{14}{4}$ 39 — fys., udenl. medl. $\frac{6}{2}$ 59, indenl. medl. 1968.)
- THOMSEN, NIELS MATHIAS PETER, (f. $\frac{9}{10}$ 1896), dr. phil., fh. professor i zoologi ved Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, Kmd. af Dbg., Dbmd. Sankt Kjelds Gade 14, Kbh. Ø. ($\frac{14}{4}$ 39 — biol.)
- ØRSKOV, JEPPE, (f. $\frac{2}{3}$ 1892), dr. jur. & med., fh. direktør for Statens Serum Institut, Kmd. af Dbg.¹, Dbmd. Maglemosevej 1, Hellerup. ($\frac{14}{4}$ 39 — biol.)
- MØLLER, CHRISTIAN, (f. $\frac{22}{12}$ 1904), dr. phil., professor extraord. i matematisk fysik ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. — Selskabets sekretær. — Frølichs Vej 42 A, Charlottenlund. ($\frac{2}{4}$ 43 — fys.)
- HOLTER, HEINZ, (f. $\frac{5}{6}$ 1904), dr. med. & phil., professor ved Carlsberg Laboratoriet og forstander for dets fysiologiske afdeling, R. af Dbg. — Selskabets kasserer. — Gl. Carlsberg Vej 10, Valby. ($\frac{14}{4}$ 44 — fys.)
- NIELSEN, NIELS, (f. $\frac{3}{10}$ 1893), dr. phil. & litt., fh. professor i geografi ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg., Dbmd. Strandboulevarden 32, Kbh. Ø. ($\frac{14}{4}$ 44 — fys.)

- REHBERG, POUL KRISTIAN BRANDT, (f. $\frac{29}{3}$ 1895), dr. med., phil. & med. vet., fh. professor i zoofysiologi ved Københavns Universitet. Grønners Vej 19 B, Holte. ($\frac{14}{4}$ 44 — biol.)
- BUCHTHAL, FRITZ, (f. $\frac{19}{8}$ 1907), dr. med., professor i neurofysiologi ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Søbredden 24, Gentofte. (Udenl. medl. $\frac{12}{4}$ 46 — biol., indenl. medl. 1947.)
- FENCHEL, MORITZ WERNER, (f. $\frac{3}{5}$ 1905), dr. phil., professor i matematik ved Københavns Universitet. Sønderengen 110, Søborg. (Udenl. medl. $\frac{12}{4}$ 46 — fys., indenl. medl. 1948.)
- JENSEN, KAI ADOLF, (f. $\frac{16}{7}$ 1894), dr. med. & med. vet., fh. professor i almindelig patologi ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Malmøgade 2, Kbh. Ø. ($\frac{12}{4}$ 46 — biol.)
- BJERRUM, JANNIK, (f. $\frac{5}{4}$ 1909), dr. phil., professor i kemi ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Regensen, St. Kannikestræde 2, Kbh. K. ($\frac{2}{4}$ 48 — fys.)
- DAM, CARL PETER HENRIK, (f. $\frac{21}{2}$ 1895), dr. phil., fh. professor i biologisk kemi ved Danmarks tekniske Højskole. Jagtvej 229, Kbh. Ø. ($\frac{2}{4}$ 48 — biol.)
- DEGERBØL, MAGNUS ANTON, (f. $\frac{8}{7}$ 1895), dr. phil., fh. professor extraord. i kvartærzoologi ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Fuglevadsvej 4, Lyngby. ($\frac{2}{4}$ 48 — biol.)
- JENSEN, KAI ARNE, (f. $\frac{27}{3}$ 1908), dr. phil., professor i kemi ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Bøgehøj 64, Hellerup. ($\frac{2}{4}$ 48 — fys.)
- ROSENKRANTZ, ALFRED JOHANNES, (f. $\frac{11}{11}$ 1898), dr. phil., fh. professor i geologi ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg. Amagerbrogade 66, Kbh. S. ($\frac{2}{4}$ 48 — fys.)
- OLSEN, CARSTEN, (f. $\frac{1}{3}$ 1891), dr. phil., fh. amanuensis ved Carlsberg Laboratoriet. Søndre Fasanvej 61, Kbh. F. ($\frac{13}{4}$ 51 — biol.)
- PEDERSEN, KAI JULIUS, (f. $\frac{31}{3}$ 1899), dr. phil., docent i kemi ved Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, R. af Dbg. Genforeningsplads 44, Kbh. NV. ($\frac{13}{4}$ 51 — fys.)

- JENSEN, AKSEL TOVBORG, (f. $\frac{8}{2}$ 1911), dr. phil., professor i kemi ved Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, R. af Dbg.¹. Bjerregårdsvej 11, Valby. ($\frac{4}{4}$ 52 — fys.)
- POULSEN, CHRISTIAN HENRIK OTTO, (f. $\frac{8}{3}$ 1896), dr. phil., fh. professor i historisk geologi og palæontologi ved Københavns Universitet. Egebjergvej 69, Ballerup. ($\frac{4}{4}$ 52 — biol.)
- FAURHOLT, THEODOR CARL, (f. $\frac{1}{2}$ 1890), dr. phil., fh. professor i kemi ved Danmarks farmaceutiske Højskole, Kmd. af Dbg.¹, Dbmd. Strandvejen 229 B, Charlottenlund. ($\frac{10}{4}$ 53 — fys.)
- IVERSEN, JOHANNES, (f. $\frac{27}{12}$ 1904), dr. phil. & scient., statsgeolog ved Danmarks geologiske Undersøgelse, lektor i pollenanalyse og kvartær florahistorie ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Rørskærsvvej 10, Gentofte. ($\frac{10}{4}$ 53 — biol.)
- BERG, KAJ, (f. $\frac{13}{5}$ 1899), dr. phil., professor i ferskvandsbiologi ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Christian IV's Vej 8, Hillerød. ($\frac{9}{4}$ 54 — biol.)
- BØGGILD, JØRGEN KRUSE, (f. $\frac{30}{7}$ 1903), dr. phil., professor i fysik ved Københavns Universitet og inspektør ved Niels Bohr Institutet. Blegdamsvej 17, Kbh. Ø. ($\frac{9}{4}$ 54 — fys.)
- EINARSON, LÁRUS, (f. $\frac{5}{6}$ 1902), dr. med., professor i anatomi ved Århus Universitet, R. af Dbg.¹. Universitetsparken, Århus C. ($\frac{9}{4}$ 54 — biol.)
- NOE-NYGAARD, ARNE, (f. $\frac{30}{7}$ 1908), dr. phil., professor i mineralogi ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹, F. M. 2. Lundehave, Nordre Strandvej 26, Helsingør. ($\frac{9}{4}$ 54 — fys.)
- BANG, THØGER SOPHUS VILHELM, (f. $\frac{27}{6}$ 1917), dr. phil., professor i matematik ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Vagtelvej 8, Kbh. F. ($\frac{15}{4}$ 55 — fys.)
- BOHR, AAGE NIELS, (f. $\frac{19}{6}$ 1922), dr. phil. & scient., professor i fysik ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Granhøjen 10, Hellerup. ($\frac{15}{4}$ 55 — fys.)
- THORSON, GUNNAR AXEL WRIGHT-, (f. $\frac{31}{12}$ 1906), dr. phil., professor i marinbiologi ved Københavns Universitet, R. af Dbg., F. M. 2. Nationernes Allé 28, Helsingør. ($\frac{15}{4}$ 55 — biol.)

- USSING, HANS HENRIKSEN, (f. $^{30/12}$ 1911), dr. phil., professor i biokemi ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹, Bredgade 71, Kbh. K. ($^{15/4}$ 55 — biol.)
- VEIBEL, STIG ERIK, (f. $^{19/4}$ 1898), dr. phil., fh. professor i organisk kemi ved Danmarks tekniske Højskole, Enighedsvej 4, Charlottenlund. ($^{15/4}$ 55 — fys.)
- WESTERGAARD, MOGENS CHRISTIAN WANNING, (f. $^{12/6}$ 1912), dr. phil., fh. professor i genetik ved Københavns Universitet, Abildgaards Vej 91, Virum. ($^{15/4}$ 55 — biol.)
- ANDERSEN, EINAR ANTON, (f. $^{16/9}$ 1905), dr. phil., professor i geodæsi ved Københavns Universitet, direktør for Geodætisk Institut, Kmd. af Dbg. Serridslevvej 8, Kbh. Ø. ($^{11/4}$ 58 — fys.)
- BAK, BØRGE NIELSEN, (f. $^{31/12}$ 1912), dr. phil., professor extraord. i molekylspektroskopi ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Søager 18, Gentofte. ($^{11/4}$ 58 — fys.)
- LASSEN, NIELS OVE, (f. $^{18/5}$ 1914), dr. phil., professor i eksperimentalfysik ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Søndervej 43, Virum. ($^{11/4}$ 58 — fys.)
- NIELSEN, HALFDAN EINER STEEMANN, (f. $^{13/6}$ 1907), dr. phil., professor i botanik ved Danmarks farmaceutiske Højskole, R. af Dbg.¹, F. M. 2. Engbakken 6, Virum. ($^{11/4}$ 58 — biol.)
- SØRENSEN, THORVALD JULIUS, (f. $^{4/7}$ 1902), dr. phil., professor i botanik ved Københavns Universitet, direktør for Botanisk Have, R. af Dbg., F. M. 2. Gothersgade 140, Kbh. K. ($^{11/4}$ 58 — biol.)
- TEILUM, GUNNAR, (f. $^{18/8}$ 1902), dr. med., professor i patologisk anatomi ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Vagtelvej 42, Kbh. F. ($^{11/4}$ 58 — biol.)
- ZEUTHEN, ERIK, (f. $^{15/11}$ 1914), dr. phil., professor ved Carlsbergfondets biologiske Institut, Vangededdet 71, Virum. ($^{11/4}$ 58 — biol.)
- LUND, HAKON, (f. $^{2/2}$ 1898), dr. phil., fh. professor i kemi ved Århus Universitet, Kmd. af Dbg. Skolevangs Allé 20, Risskov. ($^{3/4}$ 59 — fys.)

- REIZ, SVEN ANDERS TORSTEN, (f. $\frac{7}{6}$ 1915), fil. dr., professor i astronomi ved Københavns Universitet. Østervoldgade 3, Kbh. K. ($\frac{3}{4}$ 59 — fys.)
- WINGSTRAND, KARL GEORG, (f. $\frac{2}{3}$ 1919), fil. dr., professor i sammenlignende anatomi og morfologi ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Slettevej 16, Søborg. ($\frac{3}{4}$ 59 — biol.)
- MAALØE, OLE URBAN, (f. $\frac{15}{8}$ 1914), dr. med., professor i mikrobiologi ved Københavns Universitet. Ahlmanns Allé 38, Hellerup. ($\frac{8}{4}$ 60 — biol.)
- OTTESEN, MARTIN, (f. $\frac{14}{12}$ 1920), dr. phil., professor ved Carlsberg Laboratoriet og forstander for dets kemiske afdeling. Gl. Carlsberg Vej 10, Valby. ($\frac{8}{4}$ 60 — fys.)
- SCHOU, AXEL VILLIAM, (f. $\frac{18}{8}$ 1902), dr. phil., professor i geografi ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹ Strandboulevarden 112, Kbh. Ø. ($\frac{8}{4}$ 60 — fys.)
- TORNEHAVE, HANS MARIUS NIELSEN, (f. $\frac{24}{4}$ 1915), dr. phil., professor i matematik ved Københavns Universitet. Tornebakken 45, Virum. ($\frac{8}{4}$ 60 — fys.)
- HALD, ANDERS HJORTH, (f. $\frac{3}{6}$ 1913), dr. phil., professor i matematisk statistik ved Københavns Universitet. Furesøvej 83, Virum. ($\frac{7}{4}$ 61 — fys.)
- HUUS, TORBEN, (f. $\frac{5}{12}$ 1919), dr. phil., professor i fysik ved Københavns Universitet. Vordingborggade 11, Kbh. Ø. ($\frac{7}{4}$ 61 — fys.)
- NIELSEN, CHRISTIAN OVERGAARD, (f. $\frac{16}{1}$ 1918), dr. phil., professor i zoologi med særligt henblik på almen zoologi ved Københavns Universitet. Ravnsnæsvej 72, Birkerød. ($\frac{7}{4}$ 61 — biol.)
- RUDKJØBING, MOGENS HEGELUND, (f. $\frac{6}{9}$ 1915), dr. phil., professor i astronomi ved Århus Universitet. Ole Rømer-Observatoriet, Århus C. ($\frac{7}{4}$ 61 — fys.)
- TROELS-SMITH, JØRGEN ANDREAS, (f. $\frac{7}{6}$ 1916), dr. phil., overinspektør ved Nationalmuseet, lektor i mosegeologi ved Københavns Universitet. Grønnemose Allé 103, Søborg. ($\frac{7}{4}$ 61 — biol.)
- WEIS-FOGH, TORHEL, (f. $\frac{25}{3}$ 1922), dr. phil., professor extraord. i zoofysiologi ved Københavns Universitet. p. t. Cambridge, England. ($\frac{7}{4}$ 61 — biol.)

- ANDERSEN, ERIK ALBRECHT SPARRE, (f. $\frac{29}{12}$ 1919), dr. phil., professor i matematik ved Københavns Universitet. Søbredden 14, Gentofte. ($\frac{6}{4}$ 62 — fys.)
- ASMUSSEN, ERLING, (f. $\frac{6}{8}$ 1907), dr. phil., professor i gymnastik-teori ved Københavns Universitet. Kollegievej 17, Charlottenlund. ($\frac{6}{4}$ 62 — biol.)
- ASMUSSEN, JOHANNES ROBERT WIRENFELDT, (f. $\frac{26}{3}$ 1903), dr. phil., professor i kemi ved Danmarks tekniske Højskole, Kmd. af Dbg. Sølvgade 83, Kbh. K. ($\frac{6}{4}$ 62 — fys.)
- KAUFFMANN, FRITZ JOSUA, (f. $\frac{15}{1}$ 1899), dr. med., professor, overlæge ved Statens Seruminstitut, R. af Dbg. Amagerfælledvej 27, Kbh. S. ($\frac{6}{4}$ 62 — biol.)
- KJÆR, ANDERS CLAUSEN, (f. $\frac{10}{8}$ 1919), dr. phil., professor i organisk kemi ved Danmarks tekniske Højskole, R. af Dbg. Opnæsgård 45, Hørsholm. ($\frac{6}{4}$ 62 — fys.)
- LINDHARD, JENS, (f. $\frac{26}{2}$ 1922), professor i teoretisk fysik ved Århus Universitet. J. F. Willumsens Vej 4, Højbjerg. ($\frac{6}{4}$ 62 — fys.)
- MØLLER, KNUD OVE, (f. $\frac{21}{6}$ 1896), dr. med., fh. professor i farmakologi ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg., Dbmd. Marienlyst Allé 30, Helsingør. ($\frac{6}{4}$ 62 — biol.)
- SYRACH-LARSEN, CARL, (f. $\frac{6}{7}$ 1898), dr. jur. phil., & agro., fh. arboretforstander ved Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles arboret i Charlottenlund, Kmd. af Dbg., Dbmd. Bregnegårdsvej 2, Charlottenlund. ($\frac{6}{4}$ 62 — biol.)
- BAK, THOR ANDERS, (f. $\frac{28}{4}$ 1929), dr. phil., professor i kemi ved Københavns Universitet. Egernevej 65, Kbh. F. ($\frac{9}{4}$ 65 — fys.)
- BALLHAUSEN, CARL JOHAN, (f. $\frac{4}{4}$ 1926), dr. phil., professor i kemi ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Johannevej 1 D, Charlottenlund. ($\frac{9}{4}$ 65 — fys.)
- JØRGENSEN, CARL CHRISTIAN BARKER, (f. $\frac{11}{8}$ 1915), dr. phil., professor i zoofysiologi med særligt henblik på sammenlignende fysiologi ved Københavns Universitet. Slettevej 8, Søborg. ($\frac{9}{4}$ 65 — biol.)

- KOFOED-HANSEN, OTTO MOGENS, (f. $^{25}/_4$ 1921), dr. phil., professor i reaktor fysik ved Danmarks tekniske Højskole. Langagervej 10, Himmelev pr. Roskilde. ($^9/_4$ 65 — fys.)
- NIELSEN, EIGIL HANS AAGE, (f. $^{16}/_8$ 1910), dr. phil., afdelingsleder ved Københavns Universitets mineralogisk-geologiske Museum, lektor i vertebratpalæontologi ved Københavns Universitet, F. M. 2. Ridebanevang 8, Gentofte. ($^9/_4$ 65 — biol.)
- SKOU, JENS CHRISTIAN, (f. $^8/_10$ 1918), dr. med., professor i fysiologi ved Århus Universitet. Skovagervej 31, Risskov. ($^9/_4$ 65 — biol.)
- SORGENFREL, THEODOR, (f. $^8/_12$ 1915), dr. phil., professor i teknisk geologi ved Danmarks tekniske Højskole, R. af Dbg. Kvædevej 71, Virum. ($^9/_4$ 65 — fys.)
- VON WETTSTEIN, DITER HOLGER (WETTSTEIN RITTER VON WESTERSHEIM), (f. $^{20}/_9$ 1929), fil. dr., dr. rer. nat., professor i genetik ved Københavns Universitet. Åsevej 13, Lille Værløse. ($^9/_4$ 65 — biol.)
- LARSEN, POUL LAURITZ, (f. $^{30}/_{10}$ 1909), dr. phil., professor i plantefysiologi ved Århus Universitet, fh. professor i plantefysiologi ved universitetet i Bergen. Bredkær Rende 20, Egå (v. Århus). (Udenl. medl. $^3/_4$ 59 — biol., indenl. medl. 1968.)
- PETERS, BERNARD, (f. $^{22}/_{12}$ 1910), dr. phil., professor, bestyrer af Dansk Rumforskningsinstitut, Ionosfærelaboratoriet, Danmarks tekniske Højskole. Onsgårdsvej 10, Hellerup. (Udenl. medl. $^7/_4$ 61 — fys., indenl. medl. 1968.)
- SIMONSEN, MORTEN, (f. $^{31}/_3$ 1921), dr. med., professor i transplantations- og immunbiologi ved Københavns Universitet, fh. direktør for the McIndoe Memorial Research Unit, East Grinstead, England. Nørre Allé 71, Kbh. Ø. (Udenl. medl. $^9/_4$ 65 — biol., indenl. medl. 1968.)
- CRONE, ULRIK CHRISTIAN, (f. $^1/_2$ 1926), dr. med., professor i fysiologi ved Københavns Universitet. Toldbodgade 79, Kbh. K. ($^5/_4$ 68 — biol.)

- FRYDENBERG, OVE, (f. $13/12$ 1929), dr. phil., professor i genetik ved Århus Universitet. Banegårdsgade 34, Århus C. ($5/4$ 68 — biol.)
- FUGLEDE, BENT, (f. $8/10$ 1925), dr. phil., professor i matematik ved Københavns Universitet. Trongårdsparken 67, Lyngby. ($5/4$ 68 — fys.)
- VON MAGNUS, PREBEN CHRISTIAN ALEXANDER, (f. $25/2$ 1912), dr. med., direktør for Statens Seruminstitut, R. af Dbg. Amager Boulevard 82, Kbh. S. ($5/4$ 68 — biol.)
- MOHR, JAN, (f. $10/1$ 1921), dr. med., professor i medicinsk genetik ved Københavns Universitet. Skodsborgparken 62, Skodsborg. ($5/4$ 68 — biol.)
- MØLLER, CHRISTIAN KNAKKEGÅRD, (f. $4/7$ 1920), dr. phil., professor i kemi ved Odense Universitet. Hjallesøvej 230, Odense. ($5/4$ 68 — fys.)
- STEN-KNUDSEN, OVE, (f. $14/3$ 1919), dr. med., professor i biofysik ved Københavns Universitet. Smakkegårdsvej 8, Gentofte. ($5/4$ 68 — biol.)
- WINTHER, AAGE, (f. $8/5$ 1926), dr. phil., professor i teoretisk fysik ved Københavns Universitet. Dyssegårdsvej 39, Søborg. ($5/4$ 68 — fys.)
-

UDENLANDSKE MEDLEMMER

Efter anciennitet i Selskabet. Den sidst anførte dato er indvalgsdatoen.

DEN HISTORISK-FILOSOFISKE KLASSE

- KARLGREN, KLAS BERNHARD JOHANNES, (f. $\frac{5}{10}$ 1889), dr., fh. professor i østasiatisk sprogvidenskab og kultur, fh. direktør for Östasiatiska samlingarne, Stockholm. ($\frac{3}{4}$ 36.)
- † FRINGS, THEODOR, (f. $\frac{23}{7}$ 1886), dr., fh. professor i tysk sprog og litteratur ved universitetet i Leipzig. ($\frac{8}{4}$ 38.)
- GÖTZE, ALBRECHT, (f. $\frac{11}{1}$ 1897), dr., professor i assyriologi og babylonsk litteratur ved Yale University, New Haven, Conn. ($\frac{8}{4}$ 38.)
- NORDAL, SIGURÐUR, (f. $\frac{14}{9}$ 1886), dr., fh. professor i islandsk filologi og kulturhistorie ved universitetet i Reykjavík. Stk. af Dbg. ($\frac{12}{4}$ 40.)
- NYBERG, HENRIK SAMUEL, (f. $\frac{28}{12}$ 1889), dr., fh. professor i semitiske sprog ved universitetet i Uppsala. ($\frac{12}{4}$ 40.)
- ANGLÈS, HIGINI, (f. $\frac{1}{1}$ 1888), dr., professor, præsident for Pontificio Istituto di Musica Sacra, Rom. ($\frac{12}{4}$ 46.)
- BAILEY, SIR HAROLD WALTER, (f. $\frac{16}{12}$ 1899), dr., professor i sanskrit ved universitetet i Cambridge, England. ($\frac{12}{4}$ 46.)
- BEAZLEY, SIR JOHN DAVIDSON, (f. $\frac{13}{9}$ 1885), dr., fh. professor i klassisk arkæologi og kunst ved universitetet i Oxford. ($\frac{12}{4}$ 46.)
- BENVENISTE, ÉMILE, (f. $\frac{27}{5}$ 1902), dr., professor i sammenlignende sprogvidenskab ved Collège de France i Paris. ($\frac{12}{4}$ 46.)
- BOËTHIUS, CARL AXEL, (f. $\frac{18}{7}$ 1889), dr., fh. professor i klassisk arkæologi (fornkunskaþ och antikens historia) ved Göteborgs Universitet. Kmd. af Dbg.¹. (Rom.) ($\frac{12}{4}$ 46.)
- L'ORANGE, HANS PETER, (f. $\frac{2}{3}$ 1903), dr., professor i klassisk arkæologi og kunsthistorie ved universitetet i Oslo. ($\frac{12}{4}$ 46.)
- MORGENSTIERNE, GEORG VALENTIN VON MUNTHE AV, (f. $\frac{3}{1}$ 1892), dr., fh. professor i indisk filologi ved universitetet i Oslo. ($\frac{12}{4}$ 46.)

- WELLESZ, EGON JOSEPH, (f. $21/10$ 1888), dr., reader i byzantinsk musik ved universitetet i Oxford. ($12/4$ 46.)
- ALBRIGHT, WILLIAM FOXWELL, (f. $24/5$ 1891), dr., fh. professor i semitiske sprog ved Johns Hopkins University, Baltimore, Md. ($11/4$ 47.)
- HOLMBERG, AXEL OLOF (OLLE), (f. $20/10$ 1893), dr., fh. professor i litteraturhistorie og poetik ved universitetet i Lund (Djurs-holm). ($11/4$ 47.)
- KURYŁOWICZ, JERZY, (f. $26/8$ 1895), fh. professor i almen sprog-videnskab ved universitetet i Kraków. ($11/4$ 47.)
- ALFÖLDI, ANDRÁS, (f. $27/8$ 1895), dr., fh. professor i gl. historie ved Institute for Advanced Study, Princeton, N. J. ($22/4$ 49.)
- JAKOBSON, ROMAN OSIPOVIČ (f. $11/10$ 1896), dr., professor i slavisk sprog og litteratur ved Harvard University, Cambridge, Mass. ($22/4$ 49.)
- SAHLGREN, GUSTAF FREDRIK JÖRAN, (f. $8/4$ 1884), dr., fh. professor i stednavneforskning ved universitetet i Uppsala. ($22/4$ 49.)
- WESSÉN, ELIAS GUSTAF ADOLF, (f. $15/4$ 1889), dr., fh. professor i nordiske sprog ved universitetet i Stockholm. ($22/4$ 49.)
- GIBB, Sir HAMILTON ALEXANDER ROSSKEEN, (f. $2/1$ 1895), dr., fh. professor i arabisk ved Harvard University, Cambridge, Mass. ($13/4$ 51.)
- GRABAR, ANDRÉ, (f. $26/7$ 1896), dr., fh. professor i byzantisk arkæologi ved Collège de France, Paris. ($13/4$ 51.)
- HASSELROT, CARL GUNNAR BENGT BERNDTSSON, (f. $12/8$ 1910), dr., professor i romanske sprog ved universitetet i Uppsala. R. c.f. Dbg. ($13/4$ 51.)
- LANDSBERGER, BENNO, (f. $21/4$ 1890), dr., fh. professor, Oriental Institute, University of Chicago, Ill. ($13/4$ 51.)
- LINDQVIST, SUNE, (f. $20/3$ 1887), dr., fh. professor i forhistorisk arkæologi ved universitetet i Uppsala. ($13/4$ 51.)

- LOMBARD, ALF, (f. $\frac{8}{7}$ 1902), dr., professor i romanske sprog ved universitetet i Lund. ($\frac{13}{4}$ 51.)
- SNELL, BRUNO KARL JOHANNES RICHARD, (f. $\frac{18}{6}$ 1896), dr., professor i klassisk filologi ved universitetet i Hamburg. ($\frac{13}{4}$ 51.)
- SYME, SIR RONALD, (f. $\frac{11}{3}$ 1903), professor i antikkens historie ved universitetet i Oxford. ($\frac{13}{4}$ 51.)
- JACOBSEN, THORKILD PETER RUDOLPH, (f. $\frac{7}{6}$ 1904), dr., professor, Oriental Institute, University of Chicago, Ill. ($\frac{4}{4}$ 52.)
- THOMPSON, STITH, (f. $\frac{7}{3}$ 1885), dr., fh. professor i engelsk og folkløse ved Indiana University, Bloomington, Ind. ($\frac{4}{4}$ 52.)
- ANDERSSON, CARL INGVAR, (f. $\frac{19}{3}$ 1899), dr., rigsarkivar, Stockholm. Kmd. af Dbg. ($\frac{10}{4}$ 53.)
- DEVOTO, GIACOMO, (f. $\frac{19}{7}$ 1897), dr., professor i lingvistik ved universitetet i Firenze. ($\frac{10}{4}$ 53.)
- ERNOUT, ALFRED GEORGES, (f. $\frac{30}{10}$ 1879), dr., fh. professor i latinsk filologi ved Collège de France i Paris. ($\frac{10}{4}$ 53.)
- GILSON, ÉTIENNE, (f. $\frac{13}{6}$ 1884), dr., fh. professor i den middelalderlige filosofis historie ved Collège de France i Paris, nu ved Institute of Mediaeval Studies, Toronto. ($\frac{10}{4}$ 53.)
- GJERSTAD, ERIK PAUL EINAR, (f. $\frac{30}{10}$ 1897), dr., professor i klassisk fornkunskap och antikens historia ved universitetet i Lund. ($\frac{10}{4}$ 53.)
- MALONE, KEMP (f. $\frac{14}{3}$ 1889), dr., fh. professor i engelsk ved Johns Hopkins University, Baltimore, Md., R. af Dbg. ($\frac{10}{4}$ 53.)
- MARTINET, ANDRÉ, (f. $\frac{12}{4}$ 1908), dr., professor i almen sprogvidenskab ved universitetet i Paris. ($\frac{9}{4}$ 54.)
- RÄSÄNEN, ARVO MARTTI OKTAVIANUS, (f. $\frac{25}{6}$ 1893), dr., fh. professor i tyrkisk filologi ved universitetet i Helsingfors. ($\frac{9}{4}$ 54.)
- SELMER, ERNST WESTERLUND, (f. $\frac{23}{4}$ 1890), dr., fh. professor i tysk filologi og almen fonetik ved universitetet i Oslo. ($\frac{9}{4}$ 54.)
- † NYMAN, ALF TOR, (f. $\frac{12}{3}$ 1884), dr., fh. professor i filosofi ved universitetet i Lund. ($\frac{15}{4}$ 55.)

- DÜRING, HANS INGEMAR, (f. $\frac{2}{9}$ 1903), dr., professor i klassisk filologi (græsk sprog og litteratur) ved Göteborgs Universitet. ($\frac{6}{4}$ 56.)
- HANELL, KRISTER, (f. $\frac{8}{8}$ 1904), dr., professor i klassisk forn-kunskap och antikens historia ved universitetet i Lund. ($\frac{6}{4}$ 56.)
- SVEINSSON, EINAR ÓLAFUR, (f. $\frac{12}{12}$ 1899), dr., professor i islandsk litteratur ved universitetet i Reykjavík. ($\frac{6}{4}$ 56.)
- CLARK, SIR GEORGE NORMAN, (f. $\frac{27}{2}$ 1890), dr., fh. professor i nyere historie ved universiteterne i Oxford og Cambridge, Provost of Oriel College, Oxford. ($\frac{12}{4}$ 57.)
- INGHOLT, KAI HARALD, (f. $\frac{11}{3}$ 1896), dr., fh. professor i arkæologi ved Yale University, New Haven. R. af Dbg. ($\frac{12}{4}$ 57.)
- MAZON, ANDRÉ-AUGUSTE, (f. $\frac{7}{9}$ 1881), dr., fh. professor i slaviske sprog og litteraturer ved Collège de France, præsident for Institut d'Études Slaves, Paris. ($\frac{12}{4}$ 57.)
- STRÖMBÄCK, DAG ALVAR, (f. $\frac{13}{8}$ 1900), dr., professor i nordisk och jämförande folklivsforskning ved universitetet i Uppsala. ($\frac{12}{4}$ 57.)
- VOGT, HANS KAMSTRUP, (f. $\frac{1}{6}$ 1903), dr., professor i almindelig sprogvidenskab ved universitetet i Oslo. ($\frac{12}{4}$ 57.)
- WEIBULL, CURT HUGO JOHANNES, (f. $\frac{19}{8}$ 1886), dr., fh. professor i historie ved universitetet i Göteborg. ($\frac{12}{4}$ 57.)
- ÖHMANN, EMIL, (f. $\frac{25}{1}$ 1894), dr., fh. professor i germansk filologi ved universitetet i Helsingfors. ($\frac{12}{4}$ 57.)
- BULL, FRANCIS, (f. $\frac{4}{10}$ 1887), dr., fh. professor i nordisk litteratur ved universitetet i Oslo. Kmd. af Dbg. ($\frac{11}{4}$ 58.)
- SCHAEFFER, CLAUDE-FRÉDÉRIC-ARMAND, (f. $\frac{6}{3}$ 1898), dr., professor i arkæologi ved Collège de France og Directeur de recherches au Centre National de la Recherche scientifique, Paris. ($\frac{3}{4}$ 59.)
- BENEDIKTSSON, SIGURÐUR JAKOB, (f. $\frac{20}{7}$ 1907), dr., hovedredaktør af den islandske ordbog, Reykjavík. ($\frac{7}{4}$ 61.)

- COLLINDER, ERIK ALFRED TORBJÖRN (BJÖRN), (f. $\frac{22}{7}$ 1894), dr., fh. professor i finsk-ugriske sprog ved universitetet i Uppsala. ($\frac{7}{4}$ 61.)
- DE ROMILLY, JACQUELINE, née DAVID, (f. $\frac{26}{3}$ 1913), dr., professor i græsk ved universitetet i Paris. ($\frac{7}{4}$ 61.)
- VINOGRADOV, VICTOR VLADIMIROVICH, (f. $\frac{12}{1}$ 1895), dr., fh. professor i russisk sprog ved Lomonossow-Universitetet i Moskva. ($\frac{6}{4}$ 62.)
- KUNZE, EMIL, (f. $\frac{18}{12}$ 1901), dr., professor, førstedirektør ved Deutsches Archäologisches Institut i Athen (München). ($\frac{5}{4}$ 63.)
- BERGSLAND, KNUT, (f. $\frac{7}{3}$ 1914), dr., professor i finsk-ugriske sprog ved universitetet i Oslo. ($\frac{3}{4}$ 64.)
- CLARK, JOHN GRAHAME DOUGLAS, (f. $\frac{28}{7}$ 1907), dr., professor i arkæologi ved universitetet i Cambridge, Engl. Kmd. af Dbg. ($\frac{3}{4}$ 64.)
- NORBERG, DAG LUDVIG, (f. $\frac{31}{7}$ 1909), professor i latinsk sprog og litteratur ved universitetet i Stockholm. ($\frac{3}{4}$ 64.)
- SMITH, ALBERT HUGH, (f. $\frac{24}{2}$ 1903), dr., professor i engelsk sprog og litteratur ved University College, London. ($\frac{3}{4}$ 64.)
- AMUNDSEN, LEIV, (f. $\frac{30}{5}$ 1898), dr., professor i klassisk filologi ved universitetet i Oslo. ($\frac{9}{4}$ 65.)
- BENDZ, CLAES GERHARD MORTIMER, (f. $\frac{16}{10}$ 1908), fil. dr., professor i klassisk filologi ved Københavns Universitet. Islands Brygge 15, Kbh. S. ($\frac{9}{4}$ 65.)
- FILIP, JAN, (f. $\frac{25}{12}$ 1900), dr., professor i forhistorisk og tidlig-historisk arkæologi ved universitetet i Prag, direktør for akademiets arkæologiske institut. ($\frac{9}{4}$ 65.)
- STEEN, SVERRE, (f. $\frac{1}{8}$ 1898), dr., professor i historie ved universitetet i Oslo. ($\frac{9}{4}$ 65.)
- FIRTH, RAYMOND WILLIAM, (f. $\frac{25}{3}$ 1901), dr., professor i antropologi ved London School of Economics. ($\frac{1}{4}$ 66.)

- LÖNNROTH, NILS ERIK MAGNUS, (f. $\frac{1}{8}$ 1910), dr., professor i historie ved universitetet i Göteborg. ($\frac{1}{4}$ 66.)
- SKARD, EILIV, (f. $\frac{19}{10}$ 1898), dr., professor i antik åndshistorie ved universitetet i Oslo. ($\frac{1}{4}$ 66.)
- STRUNK, OLIVER, (f. $\frac{22}{3}$ 1901), dr., fh. professor i musikvidenskab ved universitetet i Princeton (nu i Grottaferrata). ($\frac{1}{4}$ 66.)
- ALSDORF, LUDWIG WILHELM, (f. $\frac{8}{8}$ 1904), dr., professor i indologi ved universitetet i Hamburg. ($\frac{14}{4}$ 67.)
- POLOTSKY, HANS JAKOB, (f. $\frac{13}{9}$ 1905), dr., professor i ægyptologi ved universitetet i Jerusalem. ($\frac{14}{4}$ 67.)
- WEBSTER, THOMAS BERTRAM LONSDALE, (f. $\frac{3}{7}$ 1905), dr., professor i græsk sprog ved University College, London. ($\frac{14}{4}$ 67.)
- ZHIRMUNSKY, VICTOR M., (f. $\frac{2}{8}$ 1891), fh. professor i lingvistik ved universitetet i Leningrad. ($\frac{14}{4}$ 67.)
- BLUME, FRIEDRICH HERMANN, (f. $\frac{5}{1}$ 1893), dr., fh. professor i musikvidenskab ved universitetet i Kiel. ($\frac{5}{4}$ 68.)
- ERDMANN, KARL DIETRICH, (f. $\frac{29}{4}$ 1910), dr., professor i historie ved universitetet i Kiel. ($\frac{5}{4}$ 68.)
- KUIPER, FRANCISCUS BERNARDUS JACOBUS, (f. $\frac{7}{7}$ 1907), dr., professor i sanskrit og indisk oldtidskundskab ved universitetet i Leiden. ($\frac{5}{4}$ 68.)
- MEIER, HARRI ERNST HINRICH FRIEDRICH, (f. $\frac{8}{1}$ 1905), dr., professor i romansk filologi ved universitetet i Bonn. ($\frac{5}{4}$ 68.)
- MOBERG, CARL-ALLAN, (f. $\frac{5}{6}$ 1896), dr., professor i musikforskning ved universitetet i Uppsala. ($\frac{5}{4}$ 68.)
- STANG, CHRISTIAN SCHWEIGAARD, (f. $\frac{15}{3}$ 1900), dr., professor i slaviske sprog ved universitetet i Oslo. ($\frac{5}{4}$ 68.)

DEN MATEMATISK-NATURVIDENSKABELIGE KLASSE

fys. betegner den matematisk-fysiske gruppe, biol. den biologiske gruppe.

- DALE, SIR HENRY HALLETT, (f. $\frac{9}{6}$ 1875), dr., fh. direktør for National Institute for Medical Research, London. ($\frac{9}{4}$ 26 — biol.)
- WARBURG, OTTO HEINRICH, (f. $\frac{8}{10}$ 1883), dr., fh. professor, direktør for Max Planck Institut für Zellphysiologie, Berlin-Dahlem. ($\frac{8}{4}$ 27 — biol.)
- v. FRISCH, KARL Ritter, (f. $\frac{20}{11}$ 1886), dr., fh. professor i zoologi ved universitetet i München. ($\frac{10}{4}$ 31 — biol.)
- SIEGBAHN, KARL MANNE GEORG, (f. $\frac{3}{12}$ 1886), dr., fh. professor, forstander for Kungl. Vetenskapsakademiens Forskningsinstitut for experimentel Fysik, Stockholm. ($\frac{21}{4}$ 33 — fys.)
- NEUGEBAUER, OTTO EDUARD HERMANN, (f. $\frac{26}{5}$ 1899), dr., professor i matematikens historie ved Brown University, Providence, R. I. ($\frac{6}{4}$ 34 — fys.)
- STENSIÖ, ERIK HELGE OSVALD, (f. $\frac{2}{10}$ 1891), dr., fh. professor, Naturhistoriska Riksmuseum, Stockholm. Kmd. af Dbg. ($\frac{6}{4}$ 34 — biol.)
- STERN, OTTO, (f. $\frac{17}{2}$ 1888), fh. professor i fysik, Berkeley, Cal. ($\frac{3}{4}$ 36 — fys.)
- ROUS, FRANCIS PEYTON, (f. $\frac{5}{10}$ 1879), dr., Member of the Rockefeller Institute for Medical Research, New York, N. Y. ($\frac{8}{4}$ 38 — biol.)
- CHRISTENSEN, ERIK HOHWÜ, (f. $\frac{25}{9}$ 1904), dr., fh. professor i gymnastikteori ved Københavns Universitet, professor i kropsøvelsernes fysiologi og hygiejne ved Kungl. gymnastiska Centralinstitutet i Stockholm. (Indenl. medl. $\frac{12}{4}$ 40 — biol., udenl. medl. 1965.)
- AHLMANN, HANS JAKOB KONRAD WILHELMSSON, (f. $\frac{14}{11}$ 1889), dr., fh. professor i geografi ved universitetet i Stockholm. ($\frac{12}{4}$ 46 — fys.)
- DE BROGLIE, LOUIS-VICTOR-PIERRE-RAYMOND, Prince, (f. $\frac{15}{8}$ 1892), dr., fh. professor i teoretisk fysik ved universitetet i Paris. ($\frac{12}{4}$ 46 — fys.)

- CHADWICK, Sir JAMES, (f. $^{20}/_{10}$ 1891), dr., fh. professor i fysik, Master of Gonville and Caius College, Cambridge, England. ($^{12}/_4$ 46 — fys.)
- FLOREY, Lord HOWARD WALTER, (f. $^{24}/_9$ 1898), dr., Provost of The Queens College of the University of Oxford. ($^{12}/_4$ 46 — biol.)
- HAMMARSTEN, EINAR, (f. $^4/_1$ 1889), dr., fh. professor i kemi og farmaci ved Karolinska medico-kirurgiska Institutet i Stockholm. ($^{12}/_4$ 46 — biol.)
- HANSTRÖM, BERTIL, (f. $^{20}/_{11}$ 1891), dr., fh. professor i zoologi ved universitetet i Lund. R. af Dbg. ($^{12}/_4$ 46 — biol.)
- HILL, ARCHIBALD VIVIAN, (f. $^{26}/_9$ 1886), dr., fh. professor i fysiologi ved universitetet i London. ($^{12}/_4$ 46 — biol.)
- KAPITZA, PJOTR LEONIDOVICH, (f. $^{26}/_6$ / $^{8}/_7$ 1894), dr., fh. professor, direktør for det fysiske forskningsinstitut ved akademiet i Moskva. ($^{12}/_4$ 46 — fys.)
- KLEIN, OSKAR BENJAMIN, (f. $^{15}/_9$ 1894), dr., fh. professor i mekanik ved universitetet i Stockholm. ($^{12}/_4$ 46 — fys.)
- MEITNER, LISE, (f. $^7/_{11}$ 1878), dr., fh. professor ved Kungl. Vetenskapsakademiens Forskningsinstitut for Fysik i Stockholm. (Cambridge, Engl.) ($^{12}/_4$ 46 — fys.)
- NORDHAGEN, ROLF, (f. $^{21}/_{10}$ 1894), dr., fh. professor i botanik ved universitetet i Oslo. ($^{12}/_4$ 46 — biol.)
- RIESZ, MARCEL, (f. $^{16}/_{11}$ 1886), dr., fh. professor i matematik ved universitetet i Lund. ($^{12}/_4$ 46 — fys.)
- BORN, MAX, (f. $^{11}/_{12}$ 1882), dr., fh. professor i fysik ved universitetet i Edinburgh. (Bad Pyrmont.) ($^{11}/_4$ 47 — fys.)
- † MARCUS, ERNEST GOTTHELF, (f. $^8/_6$ 1893), fh. professor i zoologi ved universitetet i São Paulo. ($^{11}/_4$ 47 — biol.)
- OORT, JAN HENDRIK, (f. $^{28}/_4$ 1900), dr., professor, direktør for observatoriet i Leiden. ($^{11}/_4$ 47 — fys.)
- SIEGEL, CARL LUDWIG, (f. $^{31}/_{12}$ 1896), professor i matematik ved universitetet i Göttingen. ($^{11}/_4$ 47 — fys.)

- SVEDBERG, THEODOR, (f. $\frac{30}{8}$ 1884), dr., fh. professor i fysisk kemi ved universitetet i Uppsala. ($\frac{11}{4}$ 47 — fys.)
- VINOGRADOV, IVAN MATVEEVITCH, (f. $\frac{14}{9}$ 1891), fh. professor, matematiker, Moskva. ($\frac{11}{4}$ 47 — fys.)
- KALCKAR, HERMAN MORITZ, (f. $\frac{26}{3}$ 1908), dr., professor i biologisk kemi ved Harvard University, Medical School, Boston, Mass. (Indenl. medl. $\frac{2}{4}$ 48 — biol., udenl. medl. 1959.)
- LITTLEWOOD, JOHN EDENSOR, (f. $\frac{9}{6}$ 1885), dr., fh. professor i matematik ved universitetet i Cambridge, Engl. ($\frac{2}{4}$ 48 — fys.)
- MELIN, JOHANNES BOTVID ELIAS, (f. $\frac{28}{7}$ 1889), dr., fh. professor i fysiologisk botanik og anatomi ved universitetet i Uppsala. Kmd. af Dbg. ($\frac{2}{4}$ 48 — biol.)
- RUNNSTRÖM, JOHAN AXEL MAURITZ, (f. $\frac{17}{6}$ 1888), dr., fh. professor i eksperimentel zoologi og cellefysiologi ved universitetet i Stockholm. ($\frac{2}{4}$ 48 — biol.)
- COURANT, RICHARD, (f. $\frac{8}{1}$ 1888), dr., fh. professor i matematik ved New York University, N. Y. ($\frac{22}{4}$ 49 — fys.)
- HOLTEDAHL, OLAF, (f. $\frac{24}{6}$ 1885), dr., fh. professor i historisk geologi ved universitetet i Oslo. ($\frac{22}{4}$ 49 — fys.)
- LIPMANN, FRITZ ALBERT, (f. $\frac{12}{6}$ 1899), dr., Rockefeller Institute for Medical Research, New York, N. Y. ($\frac{22}{4}$ 49 — biol.)
- SOLBERG, HALVOR SKAPPEL, (f. $\frac{5}{2}$ 1895), dr., fh. professor i teoretisk meteorologi ved universitetet i Oslo. ($\frac{22}{4}$ 49 — fys.)
- ADRIAN of CAMBRIDGE, EDGAR DOUGLAS, Baron, (f. $\frac{30}{11}$ 1889), dr., fh. professor i fysiologi ved universitetet i Cambridge, Engl. ($\frac{13}{4}$ 51 — biol.)
- BEURLING, ARNE KARL-AUGUST, (f. $\frac{3}{2}$ 1905), dr., professor i matematik ved Institute for Advanced Study, Princeton, N. J. ($\frac{13}{4}$ 51 — fys.)
- BROWN, Sir GEORGE LINDOR, (f. $\frac{9}{2}$ 1903), dr., professor i fysiologi ved University Laboratory of Physiology, Oxford. ($\frac{13}{4}$ 51 — biol.)

- CLAUSEN, JENS CHRISTIAN, (f. $11/3$ 1891), dr., fh. afdelingsleder ved Carnegie Institution of Washington, Stanford, Cal. ($13/4$ 51 — biol.)
- DARLINGTON, CYRIL DEAN, (f. $19/12$ 1903), dr., professor i botanik ved universitetet i Oxford, Engl. ($13/4$ 51 — biol.)
- DOBZHANSKY, THEODOSIUS, (f. $25/1$ 1900), dr., professor i genetik ved Rockefeller Institute i New York, N. Y. ($13/4$ 51 — biol.)
- GAMOW, GEORGE ANTONY, (f. $4/3$ 1904), dr., professor i teoretisk fysik ved University of Colorado, Boulder, Col. ($13/4$ 51 — fys.)
- GUGGENHEIM, EDWARD ARMAND, (f. $11/8$ 1901), dr., fh. professor i kemi ved universitetet i Reading, Engl. ($13/4$ 51 — fys.)
- HASTINGS, ALBERT BAIRD, (f. $20/11$ 1895), dr., fh. professor i biokemi ved Scripps Clinic and Research Foundation, La Jolla, Cal. ($13/4$ 51 — biol.)
- HEDVALL, JOHAN ARVID, (f. $18/1$ 1888), dr., fh. professor i kemisk teknologi ved Chalmers tekniska Högskola, Göteborg. ($13/4$ 51 — fys.)
- HEISENBERG, WERNER KARL, (f. $5/12$ 1901), dr., professor i teoretisk fysik ved universitetet i München. ($13/4$ 51 — fys.)
- HULTHÉN, ERIK VILHELM, (f. $19/9$ 1891), dr., fh. professor i fysik ved universitetet i Stockholm. (Snekkersten.) ($13/4$ 51 — fys.)
- HÖRSTADIUS, SVEN OTTO, (f. $18/2$ 1898), dr., fh. professor i zoologi ved universitetet i Uppsala. ($13/4$ 51 — biol.)
- MYRBERG, PEKKA JUHANA, (f. $30/12$ 1892), dr., fh. professor i matematik ved universitetet i Helsingfors. ($13/4$ 51 — fys.)
- ROSENFELD, LÉON HENRI CONSTANT, (f. $14/8$ 1904), dr., professor ved Nordisk Institut for teoretisk Atomfysik, København. ($13/4$ 51 — fys.)
- TISELIUS, ARNE VILHELM KAURIN, (f. $10/8$ 1902), dr., professor i biokemi ved universitetet i Uppsala. ($13/4$ 51 — fys.)
- WIGGLESWORTH, Sir VINCENT BRIAN, (f. $17/4$ 1899), dr., fh. professor i biologi ved universitetet i Cambridge, Engl. ($13/4$ 51 — biol.)

- ZECHMEISTER, LÁSZLÓ, (f. $14/5$ 1889), dr., fh. professor i kemi ved California Institute of Technology i Pasadena, Cal. ($13/4$ 51 — fys.)
- BEADLE, GEORGE WELLS, (f. $22/10$ 1903), dr., professor i biologi ved og præsident for universitetet i Chicago, Ill. ($4/4$ 52 — biol.)
- MANTON, IRENE, (f. $17/4$ 1904), dr., professor i botanik ved universitetet i Leeds. ($10/4$ 53 — biol.)
- THEORELL, AXEL HUGO TEODOR, (f. $6/7$ 1903), dr., professor, forstander for Karolinska medico-kirurgiska Institutets Nobelinstitut i Stockholm. ($10/4$ 53 — biol.)
- COLLANDER, PAUL RUNAR, (f. $1/5$ 1894), dr., fh. professor i botanik ved universitetet i Helsingfors. ($15/4$ 55 — biol.)
- BARTH, THOMAS FREDRIK WEIBYE, (f. $18/5$ 1899), dr., professor i krystallografi, mineralogi og petrografi ved universitetet i Oslo. ($6/4$ 56 — fys.)
- BEST, CHARLES HERBERT, (f. $27/2$ 1899), dr., professor i fysiologi ved universitetet i Toronto. ($6/4$ 56 — biol.)
- BRACHET, JEAN-LOUIS-AUGUSTE, (f. $19/3$ 1909), dr., professor i almindelig biologi ved Université libre i Bruxelles. ($6/4$ 56 — biol.)
- BRONK, DETLEV WULF, (f. $13/8$ 1897), dr., præsident for Rockefeller Institute, New York. ($6/4$ 56 — biol.)
- CORI, CARL FERDINAND, (f. $5/12$ 1896), dr., professor i biokemi ved Washington University, St. Louis, Miss. ($6/4$ 56 — biol.)
- EDLÉN, BENGT, (f. $2/11$ 1906), dr., professor i fysik ved universitetet i Lund. ($6/4$ 56 — fys.)
- EPHRUSSI, BORIS, (f. $9/5$ 1901), dr., fh. professor i genetik ved Western Reserve University, Cleveland, Ohio. ($6/4$ 56 — biol.)
- GRANIT, RAGNAR ARTHUR, (f. $30/10$ 1900), dr., professor i neurofysiologi ved Kungl. Karolinska medico-kirurgiska Institutet, Medicinska Nobelinstitutets Avdelning för Neurofysiologi, Stockholm. ($6/4$ 56 — biol.)
- GUSTAFSON, TORSTEN VALDEMAR, (f. $8/5$ 1904), dr., professor i teoretisk fysik ved universitetet i Lund. ($6/4$ 56 — fys.)

- † HAHN, OTTO, (f. $\frac{8}{3}$ 1879), dr., fh. professor i kemi ved universitetet i Berlin, fh. præsident for Max Planck-Gesellschaft, Göttingen. ($\frac{6}{4}$ 56 — fys.)
- HARINGTON, SIR CHARLES ROBERT, (f. $\frac{1}{8}$ 1897), dr., fh. direktør for National Institute for Medical Research, London. ($\frac{6}{4}$ 56 — biol.)
- HASSEL, ODD, (f. $\frac{17}{5}$ 1897), dr., professor i fysisk kemi ved universitetet i Oslo. ($\frac{6}{4}$ 56 — fys.)
- HÄGG, GUNNAR, (f. $\frac{14}{12}$ 1903), dr., professor i uorganisk kemi ved universitetet i Uppsala. ($\frac{6}{4}$ 56 — fys.)
- KAHLSON, GEORG SIGFRID, (f. $\frac{23}{9}$ 1901), dr., professor i fysiologi ved universitetet i Lund. ($\frac{6}{4}$ 56 — biol.)
- KIHARA, HITOSHI, (f. $\frac{21}{10}$ 1893), dr., fh. professor i genetik ved universitetet i Kyoto. ($\frac{6}{4}$ 56 — biol.)
- MAYR, ERNST, (f. $\frac{5}{7}$ 1904), dr., professor i zoologi ved Harvard College, direktør ved Museum of Comparative Zoology, Cambridge, Mass. ($\frac{6}{4}$ 56 — biol.)
- NEVANLINNA, ROLF HERMAN, (f. $\frac{22}{10}$ 1895), dr., fh. professor i matematik ved universitetet i Helsingfors. ($\frac{6}{4}$ 56 — fys.)
- SCHWARZENBACH, GEROLD, (f. $\frac{15}{3}$ 1904), dr., professor i uorganisk og analytisk kemi ved universitetet i Zürich. ($\frac{6}{4}$ 56 — fys.)
- VAN SLYKE, DONALD DEXTER, (f. $\frac{29}{3}$ 1883), dr., Senior Scientist ved Brookhaven National Laboratory, Upton, Long Island, N. Y. ($\frac{6}{4}$ 56 — biol.)
- YONGE, SIR CHARLES MAURICE, (f. $\frac{9}{12}$ 1899), dr., fh. professor i zoologi ved universitetet i Glasgow. ($\frac{6}{4}$ 56 — biol.)
- HEIDELBERGER, MICHAEL, (f. $\frac{29}{4}$ 1888), dr., fh. professor i biokemi ved Columbia University, New York. ($\frac{12}{4}$ 57 — biol.)
- THORARINSSON, SIGURDUR, (f. $\frac{8}{1}$ 1912), dr., direktør for Islands naturhistoriske Museum, Reykjavík. ($\frac{12}{4}$ 57 — fys.)
- DELBRÜCK, MAX, (f. $\frac{4}{9}$ 1906), dr., professor i biologi ved California Institute of Technology, Pasadena, Cal. ($\frac{11}{4}$ 58 — biol.)

- MOTTELSON, BEN ROY, (f. $\frac{9}{7}$ 1926), dr., professor ved Nordisk Institut for teoretisk Atomfysik, København. ($\frac{11}{4}$ 58 — fys.)
- MÜNTZING, ARNE, (f. $\frac{2}{3}$ 1903), dr., professor i genetik ved universitetet i Lund. ($\frac{11}{4}$ 58 — biol.)
- STØRMER, LEIF, (f. $\frac{1}{7}$ 1905), dr., professor i historisk geologi ved universitetet i Oslo. ($\frac{11}{4}$ 58 — biol.)
- HARRIS, THOMAS MAXWELL, (f. $\frac{8}{1}$ 1903), dr., professor i botanik ved universitetet i Reading. ($\frac{8}{4}$ 60 — fys.)
- RUSSELL, Sir FREDERICK STRATTEN, (f. $\frac{3}{11}$ 1897), dr., sekretær i Marine Biological Association of the United Kingdom og fh. direktør ved Plymouth Laboratory, Plymouth. ($\frac{7}{4}$ 61 — biol.)
- BELL, RONALD PERCY, (f. $\frac{24}{11}$ 1907), professor i kemi ved universitetet i Stirling, Scotland. ($\frac{6}{4}$ 62 — fys.)
- CARTAN, HENRI-PAUL, (f. $\frac{8}{7}$ 1904), professor i matematik ved universitetet i Paris. ($\frac{6}{4}$ 62 — fys.)
- DIRAC, PAUL ADRIEN MAURICE, (f. $\frac{8}{8}$ 1902), professor i matematik ved universitetet i Cambridge, Engl. ($\frac{6}{4}$ 62 — fys.)
- VON EULER-CHELPIN, ULF SVANTE, (f. $\frac{7}{2}$ 1905), dr., professor i fysiologi ved Kungl. Karolinska Institutet i Stockholm. ($\frac{6}{4}$ 62 — biol.)
- GODWIN, HARRY, (f. $\frac{9}{5}$ 1901), dr., professor i botanik ved universitetet i Cambridge, Engl. ($\frac{6}{4}$ 62 — biol.)
- JACOB, FRANÇOIS, (f. $\frac{17}{6}$ 1920), dr., Institut Pasteur, Paris. ($\frac{6}{4}$ 62 — biol.)
- LEVAN, JOHAN ALBERT, (f. $\frac{8}{3}$ 1905), dr., professor, Genetiska Institutionen, universitetet i Lund. ($\frac{6}{4}$ 62 — biol.)
- NANNFELDT, JOHAN AXEL FRITHIOF, (f. $\frac{18}{1}$ 1904), professor i botanik ved universitetet i Uppsala. ($\frac{6}{4}$ 62 — biol.)
- ROSSELAND, SVEIN, (f. $\frac{31}{3}$ 1894), dr., fh. professor i astronomi ved universitetet i Oslo, direktør for universitetets institut for teoretisk astrofysik, Oslo. ($\frac{6}{4}$ 62 — fys.)
- RUUD, JOHAN TIDEMAND, (f. $\frac{27}{6}$ 1903), dr., professor i marin biologi ved universitetet i Oslo. ($\frac{6}{4}$ 62 — biol.)

- SUOMALAINEN, PAAVO, (f. $28/10$ 1907), dr., professor i fysiologisk zoologi ved universitetet i Helsinki. ($6/4$ 62 — biol.)
- TARDI, PIERRE-ANTOINE-ERNEST, (f. $4/6$ 1897), dr., professor i astronomi ved Ecole Polytechnique i Paris, Directeur du Bureau Central de l'Association Internationale de Géodésie, Paris. ($6/4$ 62 — fys.)
- WATSON, JAMES DEWEY, (f. $6/4$ 1928), dr., professor i biologi ved Harvard University, Cambridge, Mass. ($6/4$ 62 — biol.)
- WEISSKOPF, VICTOR FREDERICK, (f. $19/9$ 1908), dr., professor i fysik ved Institute of Technology, Cambridge, Mass., fh. general-direktør for CERN (European Center for Nuclear Research), Genève. ($6/4$ 62 — fys.)
- GÅRDING, LARS JAKOB, (f. $7/3$ 1919), dr., professor i matematik ved universitetet i Lund. ($5/4$ 63 — fys.)
- SZAFER, WŁADYSŁAW, (f. $23/7$ 1886), dr., fh. professor i botanik ved universitetet i Krakow. ($5/4$ 63 — biol.)
- WERGELAND, HARALD NICOLAI STORM, (f. $14/3$ 1912), dr., professor i fysik ved Norges tekniske Høgskole, Trondheim. ($5/4$ 63 — fys.)
- ZOTTERMAN, GULLE YNGVE, (f. $20/9$ 1898), dr., fh. professor i fysiologi ved Kungliga Veterinärskolan i Stockholm. ($5/4$ 63 — biol.)
- BUSEMANN, HERBERT, (f. $12/5$ 1905), dr., professor i matematik ved University of Southern California, Los Angeles, Cal. ($3/4$ 64 — fys.)
- FLOOD, HÅKON, (f. $25/9$ 1905), dr., professor i kemi ved Norges tekniske Høgskole, Trondheim. ($3/4$ 64 — fys.)
- GARD, SVEN, (f. $3/11$ 1905), dr., professor i virologi ved Karolinska Institutet i Stockholm. ($3/4$ 64 — biol.)
- HODGKIN, ALAN LLOYD, (f. $5/2$ 1914), Foulerton Research Professor of the Royal Society, Physiological Laboratory, Cambridge, Engl. ($3/4$ 64 — biol.)

- HUXLEY, ANDREW FIELDING, (f. $^{22}/_{11}$ 1917), professor i fysiologi ved University College, London. ($^{3}/_{4}$ 64 — biol.)
- RAMBERG, HANS, (f. $^{15}/_{3}$ 1917), dr., professor i petrografi ved universitetet i Uppsala. ($^{3}/_{4}$ 64 — fys.)
- ANFENSEN, CHRISTIAN BOEHMER, (f. $^{26}/_{3}$ 1916), dr., National Institutes of Health, Bethesda, Maryland, U.S.A. ($^{9}/_{4}$ 65 — biol.)
- BRAARUD, TRYGGVE, (f. $^{15}/_{9}$ 1903), dr., professor i botanisk marinbiologi ved universitetet i Oslo. ($^{9}/_{4}$ 65 — biol.)
- DORF, ERLING, (f. $^{19}/_{7}$ 1905), dr., professor i geologi ved Princeton University, N.J. ($^{9}/_{4}$ 65 — biol.)
- FELLER, WILLIAM, (f. $^{7}/_{7}$ 1906), dr., professor i matematik ved Princeton University, N.J. ($^{9}/_{4}$ 65 — fys.)
- FOCK, VLADIMIR ALEXANDROVITCH, (f. $^{22}/_{12}$ 1898), professor i teoretisk fysik ved statsuniversitetet i Leningrad. ($^{9}/_{4}$ 65 — fys.)
- FREDGA, ARNE, (f. $^{18}/_{7}$ 1902), dr., professor i organisk kemi ved universitetet i Uppsala. ($^{9}/_{4}$ 65 — fys.)
- GLICK, DAVID, (f. $^{3}/_{5}$ 1908), dr., professor i Department of Pathology og forstander for Division of Histochemistry ved Stanford University, Palo Alto, Cal. ($^{9}/_{4}$ 65 — biol.)
- GROSHEV, LEONID VASILIEVITCH, (f. $^{18}/_{3}$ 1907), professor, Institut for Atomenergi, Moskva ($^{9}/_{4}$ 65 — fys.)
- HULTÉN, ERIC OSKAR GUNNAR, (f. $^{18}/_{3}$ 1894), dr., fh. professor, forstander ved Naturhistoriska Riksmuseets botaniske afdeling, Stockholm. ($^{9}/_{4}$ 65 — biol.)
- JØRGENSEN, AXEL CHRISTIAN KLIXBÜLL, (f. $^{18}/_{4}$ 1931), dr., chef for den teoretisk-uorganiske gruppe ved Cyanamid European Research Institute, Genève. ($^{9}/_{4}$ 65 — fys.)
- LAURITSEN, THOMAS, (f. $^{16}/_{11}$ 1915), dr., professor i fysik ved California Institute of Technology, Pasadena, Cal. ($^{9}/_{4}$ 65 — fys.)
- NICOLAYSEN, RAGNAR, (f. $^{9}/_{8}$ 1902), dr., professor i ernæringsforskning ved universitetet i Oslo. ($^{9}/_{4}$ 65 — biol.)

- NIELSEN, HARALD HERBORG, (f. $25/1$ 1903), dr., professor, bestyrer af laboratoriet for fysik og astronomi ved Ohio State University, Columbus, Ohio, R. af Dbg. ($9/4$ 65 — fys.)
- ŠORM, FRANTIČEK, (f. $23/2$ 1913), dr., professor i kemi ved Karls Universitetet i Prag, direktør for akademiets kemiske institut. ($9/4$ 65 — fys.)
- STRAND, KAJ AAGE GUNNAR, (f. $27/2$ 1907), dr., professor, videnskabelig direktør for U.S. Naval Observatory, Washington, D.C. ($9/4$ 65 — fys.)
- TROLL, CARL, (f. $24/12$ 1899), dr., professor i geografi ved universitetet i Bonn, direktør for universitetets geografiske institut. ($9/4$ 65 — fys.)
- WILSON, DOUGLAS PATRICK, (f. $7/8$ 1902), dr., Senior Principal Scientific Officer ved Marine Biological Laboratory, Plymouth. ($9/4$ 65 — biol.)
- HODGE, SIR WILLIAM VALLANCE DOUGLAS, (f. $17/6$ 1903), professor i astronomi og geometri ved universitetet i Cambridge, Engl. ($1/4$ 66 — fys.)
- † KÄLLÉN, ANDERS OLOF GUNNAR, (f. $13/2$ 1926), professor i teoretisk fysik ved universitetet i Lund. ($1/4$ 66 — fys.)
- PONTECORVO, GUIDO PELLEGRINO ARRIGO, (f. $29/11$ 1907), professor i genetik, Imperial Cancer Research Fund, London. ($1/4$ 66 — biol.)
- AGRELL, IVAR PER SIGURD, (f. $2/7$ 1912), dr., professor i zoofysiologi ved universitetet i Lund. ($14/4$ 67 — biol.)
- BASTIANSEN, OTTO CHRISTIAN ASTRUP, (f. $5/9$ 1918), dr., professor i teoretisk kemi ved universitetet i Oslo. ($14/4$ 67 — fys.)
- BROWN, GERALD EDWARD, (f. $22/7$ 1926), dr., professor i teoretisk atomfysik ved universitetet i Princeton, N. J. ($14/4$ 67 — fys.)
- GUSTAFSSON, CARL ÅKE TORSTEN, (f. $8/4$ 1908), dr., professor i genetik ved Kungl. Skogshögskolan i Stockholm. ($14/4$ 67 — biol.)

- HAMILTON, JAMES, (f. $\frac{29}{1}$ 1918), fh. professor i fysik ved University College, London, professor ved Nordisk Institut for teoretisk Atomfysik, København. ($\frac{14}{4}$ 67 — fys.)
- HARRIS, GEOFFREY WINGFIELD, (f. $\frac{4}{6}$ 1913), dr., professor i anatomi ved universitetet i Oxford. ($\frac{14}{4}$ 67 — biol.)
- MORGAN, WILLIAM WILSON, (f. $\frac{3}{1}$ 1906), dr., professor i astronomi ved universitetet i Chicago, Ill. ($\frac{14}{4}$ 67 — fys.)
- RUSSELL, RICHARD JOEL, (f. $\frac{16}{11}$ 1895), fh. professor i geografi ved Louisiana State University, Baton Rouge, Louis. ($\frac{14}{4}$ 67 — fys.)
- SELBERG, ATLE, (f. $\frac{14}{6}$ 1917), dr., professor i matematik ved Institute for Advanced Study, Princeton, N. J. ($\frac{14}{4}$ 67 — fys.)
- ALFVÉN, HANNES OLOF GÖSTA, (f. $\frac{30}{5}$ 1908), professor i plasmafysik ved Stockholms tekniska Högskola. ($\frac{5}{4}$ 68 — fys.)
- AUERBACH, CHARLOTTE, (f. $\frac{14}{5}$ 1899), dr., professor i genetik ved universitetet i Edinburgh. ($\frac{5}{4}$ 68 — biol.)
- BÉNARD, JACQUES, (f. $\frac{21}{12}$ 1912), dr., professor i fysisk kemi ved universitetet i Paris. ($\frac{5}{4}$ 68 — fys.)
- BERGSTEN, KARL ERIK, (f. $\frac{27}{7}$ 1909), dr., professor i geografi ved universitetet i Lund. ($\frac{5}{4}$ 68 — fys.)
- BURSTRÖM, HANS GEORG, (f. $\frac{27}{5}$ 1906), dr., professor i plante-fysiologi ved universitetet i Lund. ($\frac{5}{4}$ 68 — biol.)
- CRAMÉR, CARL HARALD, (f. $\frac{25}{9}$ 1893), dr., professor i forsikringsmatematik og matematisk statistik ved universitetet i Stockholm. ($\frac{5}{4}$ 68 — fys.)
- FOLKOW, BJØRN UNO GOTTFRID, (f. $\frac{13}{10}$ 1921), dr., professor i fysiologi ved universitetet i Göteborg. ($\frac{5}{4}$ 68 — biol.)
- HOWARD, RICHARD ALDEN, (f. $\frac{1}{7}$ 1917), dr., professor i botanik og dendrologi ved Harvard University, Jamaica Plain, Mass. ($\frac{5}{4}$ 68 — biol.)
- JACOBSON, DORA ELISABETH, (f. $\frac{1}{3}$ 1908), dr., professor i endokrinologi ved universitetet i Lund. ($\frac{5}{4}$ 68 — biol.)

- JERNE, NIELS KAJ, (f. $23/12$ 1911), dr., professor i eksperimentel terapi ved J. W. Goethe universitetet og direktør for Paul Ehrlich Institut, Frankfurt a/M. ($5/4$ 68 — biol.)
- KATZ, BERNHARD, (f. $26/3$ 1911), dr., professor i biofysik ved University College, London. ($5/4$ 68 — biol.)
- KOBA, ZIRO, (f. $7/3$ 1915), dr., fh. professor ved universiteterne i Osaka og Kyoto, p. t. Niels Bohr Instituttet, København. ($5/4$ 68 — fys.)
- KÜHN, OTHMAR, (f. $5/9$ 1892), dr., fh. professor i geologi og palæontologi ved universitetet i Wien. ($5/4$ 68 — biol.)
- LOWRY, OLIVER HOWE, (f. $18/7$ 1910), dr., professor og forstander for Department of Pharmacology, Washington University, St. Louis. ($5/4$ 68 — biol.)
- MAC LANE, SAUNDERS, (f. $4/8$ 1909), dr., professor i matematik ved universitetet i Chicago. ($5/4$ 68 — fys.)
- VAN NIEL, CORNELIS BERNARDUS, (f. $4/11$ 1897), fh. professor i mikrobiologi ved Stanford University, Stanford, Cal. ($5/4$ 68 — biol.)
- RYLE, SIR MARTIN, (f. $27/9$ 1918), professor i radio-astronomi ved universitetet i Cambridge, Engl. ($5/4$ 68 — fys.)
- SUOMALAINEN, ESKO, (f. $11/6$ 1910), dr., professor i genetik ved universitetet i Helsingfors. ($5/4$ 68 — biol.)
- VÄISÄLÄ, YRJÖ, (f. $6/9$ 1891), fh. professor i fysik og astronomi ved universitetet i Turku. ($5/4$ 68 — fys.)
- WILKINSON, GEOFFREY, (f. $14/7$ 1921), professor i uorganisk kemi ved Imperial College ved universitetet i London. ($5/4$ 68 — fys.)
-

INDENLANDSKE MEDLEMMER (126)

hist.-filos. klasse: 42 (kursiv).

mat.-naturv. klasse: 42 mat.-fys. gruppe, 42 biol. gruppe.

Alfabetisk fortegnelse.

Andersen, E.	Faurholt.	Kristensen, M.	<i>Rubow.</i>
Andersen, E.	Fenchel.	<i>Krogh.</i>	Rudkjøbing.
Sparre.	<i>Fischer-Jørgen-</i>	<i>Larsen, J. P.</i>	<i>Schiørring.</i>
<i>Andersen, P.</i>	<i>sen.</i>	Larsen, Poul.	Schou.
<i>Arrholtz.</i>	Frydenberg.	Lassen, N. O.	Simonsen.
Asmussen, E.	Fuglede.	Lindhard, J.	<i>Skautrup.</i>
Asmussen, R. W.	<i>Glamann.</i>	Lund, Hakon.	Skou, J. C.
<i>Bagge.</i>	<i>Glob.</i>	Lundsgaard.	<i>Skrubbeltrang.</i>
Bak, Børge.	Hald, A.	v. Magnus.	Sorgenfrei.
Bak, Thor.	<i>Hald, Kr.</i>	Mohr.	<i>Stensberg.</i>
Ballhausen.	<i>Hammerich.</i>	Møller, C.	<i>Sten.</i>
Bang.	<i>Hammershaimb.</i>	Møller, Knakker-	Sten-Knudsen.
<i>Barr.</i>	<i>Hansen, Aage.</i>	gård.	Strömgren.
<i>Bech.</i>	<i>Helgason.</i>	Møller, Knud O.	Syrach-Larsen.
<i>Becker.</i>	<i>Hjelholt.</i>	Maaløe.	Sørensen, Th.
Berg.	Holter.	Nielsen, Eigil.	Teilum.
<i>Birket-Smith.</i>	Huus.	Nielsen, Niels.	Thomsen, Math.
Bjerrum.	<i>Iuul.</i>	Nielsen, Over-	<i>Thomsen, Rudi.</i>
<i>Blatt.</i>	Iversen, J.	gaard.	Thorson.
<i>Blinkenberg.</i>	<i>Jansen, Bille-</i>	Nielsen, Stee-	<i>Togeby.</i>
Bohr.	<i>skov.</i>	mann.	<i>Topsøe-Jensen.</i>
<i>Brandt.</i>	Jensen, Tovborg.	Noe-Nygaard.	Tornehave.
<i>Brøndum-Niel-</i>	Jensen, K. Ad.	Nørlund.	Troels-Smith.
<i>sen.</i>	Jensen, K. Arne.	Olsen, C.	Ussing.
Buchthal.	<i>Jensen, P. Johs.</i>	Ottesen.	Veibel.
Bøggild.	<i>Jeppesen, K.</i>	<i>Pedersen, Johs.</i>	Weis-Fogh.
<i>Christensen,</i>	Jessen, B.	Pedersen, Kai	Westergaard.
A. E.	Jessen, K.	Peters.	v. Wettstein.
Christiansen,	<i>Johansen, Friis.</i>	Poulsen, Chr.	Wingstrand.
J. A.	Jørgensen, Bar-	<i>Poulsen, Vagn.</i>	Winther.
Crone.	ker.	Rehberg.	Zeuthen.
Dam.	<i>Jørgensen, Peter.</i>	Brandt.	Ørskov.
Degerbøl.	Kauffmann.	Reiz.	
Einarson.	Kjær.	<i>Riis.</i>	
<i>Elling.</i>	Kofoed-Hansen.	Rosenkrantz.	

UDENLANDSKE MEDLEMMER (237)

hist.-filos. klasse: 79 (kursiv).

mat.-naturv. klasse: 78 mat.-fys. gruppe, 80 biol. gruppe.

Alfabetisk fortegnelse.

Adrian.	Christensen,	Godwin.	Jørgensen, Klix-
Agrell.	Hohwü.	<i>Grabar.</i>	büll.
Ahlmann.	<i>Clark, G. N.</i>	Granit.	Kahlson.
<i>Albright.</i>	<i>Clark, J. G. D.</i>	Groshev.	Kalckar.
Alfvén.	Clausen.	Guggenheim.	Kapitza.
<i>Alföldi.</i>	Collander.	Gustafson.	<i>Karlgren.</i>
<i>Alsдорf.</i>	<i>Collinder.</i>	Gustafsson.	Katz.
<i>Amundsen.</i>	Cori.	<i>Götze.</i>	Kihara.
<i>Andersson.</i>	Courant.	Gårding.	Klein.
Anfinsen.	Cramér.	† Hahn.	Koba.
<i>Anglès.</i>	Dale.	Hamilton.	<i>Kuiper.</i>
Auerbach.	Darlington.	Hammarsten.	<i>Kunze.</i>
<i>Bailey.</i>	Delbrück.	<i>Hanell.</i>	<i>Kurylowicz.</i>
Barth.	<i>Devoto.</i>	Hanström.	Kühn, O.
Bastiansen.	Dirac.	Harington.	† Källén.
Beadle.	Dobzhansky.	Harris, G. W.	<i>Landsberger.</i>
<i>Beazley.</i>	Dorf.	Harris, T. M.	Lauritsen, Th.
Bell.	<i>Düring.</i>	Hassel,	Levan.
Bénard.	Edlén.	<i>Hasselrot.</i>	<i>Lindqvist.</i>
<i>Bendz.</i>	Ephrussi.	Hastings.	Lipmann.
<i>Benediktsson.</i>	<i>Erdmann.</i>	Hedvall.	Littlewood.
<i>Benveniste.</i>	<i>Ernout.</i>	Heidelberg.	<i>Lombard.</i>
<i>Bergsland.</i>	v. Euler-Chelpin,	Heisenberg.	<i>L'Orange.</i>
Bergsten.	U.	Hill.	Lowry.
Best.	Feller.	Hodge.	<i>Lönnroth.</i>
Beurling.	<i>Filip.</i>	Hodgkin.	Mac Lane.
<i>Blume.</i>	<i>Firth.</i>	<i>Holmberg.</i>	<i>Malone.</i>
<i>Boëthius.</i>	Flood.	Holtedahl.	Manton.
Born.	Florey.	Howard.	† Marcus.
Brachet.	Fock.	Hultén.	<i>Martinet.</i>
de Broglie.	Folkow.	Hulthén.	Mayr.
Bronk.	Fredga.	Huxley.	<i>Mazon.</i>
Brown, G. E.	† <i>Frings.</i>	Hägg.	<i>Meier.</i>
Brown, G. L.	v. Frisch.	Hörstadius.	Meitner.
Braarud.	Gamow.	<i>Ingholt.</i>	Melin.
<i>Bull.</i>	Gard.	Jacob.	<i>Moberg.</i>
Burström.	<i>Gibb.</i>	<i>Jacobsen.</i>	Morgan.
Busemann.	<i>Gilson.</i>	Jacobsohn.	<i>Morgenstierne.</i>
Cartan.	<i>Gjerstad.</i>	<i>Jakobson.</i>	Mottelson.
Chadwick.	Glick.	Jerne.	Müntzing.

Myrberg.	Runnström.	Stern.	<i>Vogt.</i>
Nannfeldt.	Russell, F. S.	Strand.	Väisälä.
Neugebauer.	Russell, R. J.	<i>Strunk.</i>	Warburg.
Nevanlinna.	Ruud.	<i>Strömbäck.</i>	Watson.
Nicolaysen.	Ryle.	Störmer.	<i>Webster,</i>
van Niel.	<i>Räsänen.</i>	Suomalainen, E.	<i>Weibull, Curt.</i>
Nielsen, H. H.	<i>Sahlgren.</i>	Suomalainen, P.	Weisskopf.
<i>Norberg.</i>	<i>Schaeffer.</i>	Svedberg.	<i>Wellesz.</i>
<i>Nordal.</i>	Schwarzenbach.	<i>Sveinsson.</i>	Wergeland.
Nordhagen.	Selberg.	<i>Syme.</i>	<i>Wessén.</i>
<i>Nyberg.</i>	<i>Selmer.</i>	Szafer.	Wigglesworth.
† <i>Nyman.</i>	Siegbahn.	Tardi.	Wilkinson.
Oort.	Siegel.	Theorell.	Wilson.
<i>Polotsky.</i>	<i>Skard.</i>	<i>Thompson.</i>	Yonge.
Pontecorvo.	<i>Smith.</i>	Thorarinsson.	Zechmeister.
Ramberg.	<i>Snell.</i>	Tiselius.	<i>Zhirmunsky.</i>
Riesz.	Solberg.	Troll.	Zotterman.
<i>de Romilly.</i>	Šorm.	Van Slyke.	<i>Öhmann.</i>
Rosenfeld.	<i>Stang.</i>	Vinogradov,	
Rosseland.	<i>Steen.</i>	I. M.	
Rous.	Stensiö.	<i>Vinogradov, V. V.</i>	

SELSKABETS TILLIDSHVERV

Juni 1968

Præsident:

JOHS. PEDERSEN, valgt 8. februar 1963, genvalgt 1968, valget gælder til april 1973

Klasseformænd:

FRANZ BLATT, for den historisk-filosofiske klasse, valgt 8. marts 1963, genvalgt 1966, valget gælder til april 1969

EINAR LUNDSGAARD, for den matematisk-naturvidenskabelige klasse, valgt 7. marts 1962, genvalgt 1965 og 1968, valget gælder til april 1971

Sekretær:

CHRISTIAN MØLLER, valgt 27. november 1959, genvalgt 1965, valget gælder til april 1970

Redaktør:

L. L. HAMMERICH, valgt 18. april 1941, genvalgt 1946, 1951, 1956, 1961 og 1966, valget gælder til april 1971

Kasserer:

HEINZ HOLTER, valgt 13. marts 1953, genvalgt 1958, 1963 og 1968, valget gælder til april 1973

Kassekommissionen:

AKSEL TOVBORG JENSEN (formand), valgt 31. oktober 1958, genvalgt 1961 og 1965, valget gælder til april 1969

EINAR ANDERSEN, valgt 3. april 1959, genvalgt 1963 og 1967, valget gælder til april 1971

AXEL STEENBERG, valgt 8. april 1960, genvalgt 1964 og 1968, valget gælder til april 1972

P. J. RIIS, valgt 24. januar 1964, genvalgt 1966, valget gælder til april 1970

Revisorer:

WERNER FENCHEL, valgt 17. april 1959, genvalgt 1960, 1964 og 1968, valget gælder til april 1972

C. J. BECKER, valgt 24. januar 1964, genvalgt 1966, valget gælder til april 1970

Revisorsuppleanter:

- JOHS. IVERSEN, valgt 17. april 1959, genvalgt 1960, 1964 og
1968, valget gælder til april 1972
NILS SCHIØRRING, valgt 7. februar 1964, genvalgt 1966, valget
gælder til april 1970
-

Repræsentationsudvalget:

Præsidenten, klasseformændene, sekretæren, redaktøren og kasse-
kommissionens formand.

*Medlemmer af Kommissionen
for registrering af litterære kilder til dansk historie,
valgt af Selskabet:*

Valgt . . . . .

16. oktober 1959: H. TOPSØE-JENSEN.

*Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje
bevarede kilder til dansk historie:*

Valgt 19. oktober 1951: fh. prof., dr. TROELS FINK.

28. april 1967: POVL BAGGE (formand), RUDI THOMSEN,
KR. GLAMANN.

Komiteen for Union Académique Internationale (UAI):

Valgt 29. marts 1946: L. L. HAMMERICH.

6. marts 1959: FRANZ BLATT (formand).

15. december 1961: KAJ BARR.

Komiteen for Association Internationale des Études Byzantines:

Valgt 15. december 1961: KAJ BARR. Suppleanter: dr. phil.

JØRGEN RAASTED, dr. phil. CHR. THODBERG.

17. maj 1963: prof. KNUD HANNESTAD.

Komiteen for International Council of Scientific Unions (ICSU):

Valgt 21. januar 1955: N. E. NØRLUND.

28. oktober 1955: EINAR LUNDSGAARD.

9. december 1955: EINAR ANDERSEN (formand).

11. december 1959: C. MØLLER.

23. februar 1962: prof., dr. FRANK LUNDQUIST, ARNE NOE-
NYGAARD, FR. BUCHTHAL.

- 3. maj 1963: AAGE BOHR.
- 7. februar 1964: NIELS NIELSEN.
- 30. oktober 1964: L. ROSENFELD.
- marts 1965: OLE MAALØE.
- juni 1967: BENGT STRÖMGREN.

Komiteer for de af Selskabet tiltrådte unioner under
International Council of Scientific Unions
International Astronomical Union (IAU).

- Valgt 9. maj 1924: N. E. NØRLUND.
- 17. november 1939: BENGT STRÖMGREN (formand).
- 18. oktober 1957: MOGENS RUDKJØBING.
- 17. oktober 1958: ANDERS REIZ (sekretær).
- 4. april 1964: observator, dr. KJELD GYLDENKERNE.
- 26. januar 1968: observator SVEND LAUSTSEN og lektor OLE MØLLER.

International Union of Pure and Applied Physics (IUPAP).

- Valgt 13. december 1946: C. MØLLER.
- juni 1951: prof., dr. F. H. B. INGERSLEV.
- 1. februar 1957: AAGE BOHR (formand), J. K. BØGGILD, prof. H. HØJGAARD JENSEN, dr. S. ROZENTAL (sekretær).
- 18. oktober 1963: prof. VERNER FRANK, TORBEN HUUS, JENS LINDHARD, prof., dr. MOGENS PIHL, prof., dr. R. E. H. RASMUSSEN.

International Union of Geodesy and Geophysics (IUGG).

- Valgt 11. april 1924: N. E. NØRLUND.
- 1. marts 1946: ARNE NOE-NYGAARD.
- 31. oktober 1947: EINAR ANDERSEN (formand).
- 2. april 1948: NIELS NIELSEN.
- 28. oktober 1955: statsgeodæt, dr. OVE SIMONSEN.
- 18. oktober 1957: direktør for Meteorologisk Institut K. O. ANDERSEN.
- 5. maj 1961: statsmeteorolog VIGGO LAURSEN.
- 18. oktober 1963: prof., dr. E. ELIASSEN, prof., dr. HENRY JENSEN.

International Union of Biological Sciences (IUBS).

Valgt 17. januar 1947: MATHIAS THOMSEN.

1. december 1950: afd.leder, dr. H. LEMCHE.

1. november 1963: prof., dr. T. W. BØCHER, OLE MAALØE (formand), C. OVERGAARD NIELSEN, dr. FINN SALOMONSEN, E. STEEMANN NIELSEN, dr. S. L. TUXEN, D. VON WETTSTEIN, dr. TORBEN WOLFF.

International Geographical Union (IGU).

Valgt 29. november 1963: prof., dr. C. G. FEILBERG, prof., dr. JOHS. HUMLUM, NIELS NIELSEN (formand), AXEL SCHOU (sekretær), viceadmiral, dr. A. H. VEDEL, doc., dr. AAGE AAGESEN.

International Mathematical Union (IMU).

Valgt 17. november 1951: prof., dr. A. F. ANDERSEN, prof., dr. FR. FABRICIUS-BJERRE, WERNER FENCHEL (sekretær), prof., dr. DAVID FOG, A. HALD, BØRGE JESSEN, N. E. NØRLUND (formand), prof. W. SIMONSEN.

2. maj 1952: prof., dr. SVEND LAURITZEN, prof. SVEND BUNDEGAARD, prof. KAJ RANDER BUCH.

20. marts 1959: amanuensis CHRISTIAN ANDERSEN, E. SPARRER ANDERSEN, THØGER BANG, prof., dr. ERLING FØLNER, prof. P. O. NEERUP, HANS TORNEHAVE.

29. oktober 1965: prof. BENT CHRISTIANSEN, BENT FUGLEDE, prof., dr. ERIK BENT HANSEN, prof., dr. ARNE JENSEN, prof. VILH. TH. JØRGENSEN, prof., dr. LEIF KRISTENSEN, prof. EBBE THUE POULSEN.

International Union of Biochemistry (IUB).

Komité nedsat 1960. Formanden i Biologisk Selskab (p. t. K. G. WINGSTRAND); formanden i Biokemisk Forening (p. t. prof., dr. ERIK JACOBSEN); formanden i Dansk Selskab for klinisk Kemi og Fysiologi (p. t. overlæge, dr. OLE MUNK); formanden i Jydsk Biologisk Selskab (p. t. prof., dr. RUDOLF

KEIDING); repræs. for Vidensk. Selskab (HEINZ HOLTER), og prof., dr. FRANK LUNDQUIST, perm. sekretær og formand.

International Union of Physiological Sciences (IUPS).

Valgt 28. oktober 1955: P. BRANDT REHBERG, F. BUCHTHAL, C. BARKER JØRGENSEN, EINAR LUNDSGAARD (formand) og J. CHR. SKOU.

International Union of Geological Sciences (IUGS).

Valgt 24. februar 1961: direktør K. ELLITSGAARD-RASMUSSEN (sekretær), JOHS. IVERSEN, ARNE NOE-NYGAARD (formand), CHR. POULSEN, A. ROSENKRANTZ, TH. SORGENFREI (kasserer), J. TROELS-SMITH, og direktør, dr. H. ØDUM.

20. oktober 1961: prof., dr. A. BERTHELSEN.

6. marts 1964: EINAR ANDERSEN, prof., dr. HENNING SØRENSEN og prof., dr. HANS PAULY.

29. april 1966: direktør, dr. OLE BERTHELSEN og prof. SVEND SAXOV.

juni 1967: prof., dr. TOVE BIRKELUND.

International Union of History and Philosophy of Science (IUHPS).

Valgt 15. maj 1964: KAJ BARR, prof., dr. JOHNNY CHRISTENSEN, bibl., dr. A. G. DRACHMANN, dr. AXEL GARBOE, prof., dr. JUSTUS HARTNACK, A. TOVBORG JENSEN, prof., dr. JØRGEN JØRGENSEN, observator AXEL V. NIELSEN, prof., dr. OLAF PEDERSEN, prof., dr. MOGENS PIHL, prof., dr. E. RANCKE-MADSEN, L. ROSENFELD (formand), dr. G. SCHERZ, prof., dr. OLAF SCHMIDT (sekretær), STIG VEIBEL og prof., dr. J. WITT-HANSEN.

International Union of Pure and Applied Biophysics (IUPAB).

Valgt 3. november 1961: prof., dr. JØRGEN BICHEL, FR. BUCHTHAL (formand), prof., dr. MOGENS FABER, prof., dr.

JØRGEN KOCH, J. C. SKOU, O. STEN-KNUDSEN
(sekretær), HANS H. USSING, TORKEL WEIS-
FOGH.

Scientific Committee on Oceanographic Research (SCOR).

Dansk Nationalråd for Oceanologi.

Valgt 3. april 1959: direktør, dr. ERIK BERTELSEN, dr. POUL M.
HANSEN, kommandør, direktør HENRIK MADSEN,
E. STEEMANN NIELSEN, statsmeteorolog HELGE
THOMSEN, GUNNAR THORSON og viceadmiral, dr.
A. H. VEDEL.

7. februar 1964: prof. NILS JERLOV (formand) og dr. TOR-
BEN WOLFF (sekretær).

Committee on Space Research (COSPAR).

Valgt 26. februar 1965: EINAR ANDERSEN (formand), B. PETERS
og prof. JØRGEN RYBNER.

Komiteen for biologisk oceanografi.

Valgt 30. november 1962: direktør, dr. ERIK BERTELSEN, E. STEE-
MANN NIELSEN og GUNNAR THORSON.

Commission Interunions de l'Enseignement des Sciences (CIES).

Korrespondent for Danmark valgt af Selskabet:

Valgt 20. marts 1964: prof., dr. MOGENS PIHL.

Association Internationale d'Études du Sud-Est Européen, Bucarest.

Selskabets tilslutning hertil, nov. 1963.

Pacific Science Association.

Selskabet valgt til »Representative Institution for Denmark«,
marts 1965.

*Komiteen for International Association for Quaternary Research
(INQUA).*

Valgt 19. april 1968: M. DEGERBØL, statsgeolog, dr. SIGURD HAN-
SEN (formand), A. ROSENKRANTZ, AXEL SCHOU,
J. TROELS-SMITH og dr. ANKER WEIDICK (sekretær).

*Komiteen for Council for International Organizations
of Medical Sciences (CIOMS).*

Medlemmer valgt af Selskabet:

- Valgt 5. maj 1961: LÁRUS EINARSON, K. AD. JENSEN, EINAR
LUNDSGAARD og GUNNAR TEILUM.
(Komiteen består desuden af medlemmer valgt
af Dansk medicinsk Selskab.)
-

Medlem af den danske Unesco-nationalkommission:

- ANDREAS BLINKENBERG, valgt 24. januar 1964, genvalgt 1967,
valget gælder til 28. februar..... 1970

Kommissionen for »Corpus Lexicographorum Graecorum«:

- Valgt 28. februar 1947: KAJ BARR (formand).
19. maj 1961: FRANZ BLATT.

Kommissionen for den nye Ducange:

- Valgt 17. november 1933: FRANZ BLATT (formand).
19. maj 1961: KAJ BARR.
17. maj 1963: POVL JOHS. JENSEN.

Administrationskomiteen for »Monumenta Musicae Byzantinae«:

- Valgt 12. april 1946: KNUD JEPPESEN.
19. maj 1961: FRANZ BLATT (formand), JENS PETER LARSEN.
11. maj 1962: KAJ BARR.
19. oktober 1962: OLIVER STRUNK.
4. marts 1966: P. JOHS. JENSEN.

Kommissionen for »A Critical Pāli Dictionary«:

- Valgt 28. oktober 1955: KAJ BARR, L. L. HAMMERICH (formand).
1. december 1967: E. HAMMERSHAIMB.

Kommissionen for den oldrussisk-nedertyske håndbog:

- Valgt 21. april 1961: L. L. HAMMERICH, ROMAN JAKOBSON, Cam-
bridge, Mass.
17. maj 1963: PETER JØRGENSEN og prof., dr. HANS CHR.
SØRENSEN.
-

Carlsbergfondets direktion:

STIG IUUL (formand), valgt 15. april 1955, genvalgt 1958 og 1968, valget gælder til 30. september	1978
AKSEL TOVBORG JENSEN, valgt 20. april 1956, genvalgt 1966, valget gælder til 30. september	1976
FRANZ BLATT, valgt 1. marts 1957, genvalgt 1962, valget gæl- der til 30. september	1972
POUL BRANDT REHBERG, valgt 27. november 1959, genvalgt 1964, valget gælder til 30. september	1974
ARNE NOE-NYGAARD, valgt 3. maj 1963, valget gælder til 30. september	1970

Medlem af Frederiksborg-Museets bestyrelse:

STIG IUUL, valgt 29. marts 1957, genvalgt 1958 og 1968, val- get gælder til 30. september	1978

*Medlem af bestyrelsen for »Carlsbergs Mindelegat for
Brygger J. C. Jacobsen«,*

valgt af Selskabets præsident:

C. MØLLER, valgt fra 1. oktober 1963, genvalgt 1967, valget gælder til den 30. september	1973

Tilforordnede til Carlsberg Laboratoriets bestyrelse:

K. GEORG SØRENSEN, cand. pharm., direktør ved Carlsberg Bryggerierne, valgt 30. oktober 1964, gen- valgt 1965, valget gælder til 30. september	1970
E. HOFF-JØRGENSEN, dr. phil., professor ved Københavns Tandlægehøjskole, valgt 9. april 1965, val- get gælder til 30. september	1970

Medlemmer af Rask-Ørsted Fondets bestyrelse,

valgt af Selskabet:

C. MØLLER, valgt 1. december 1961, genvalgt 1963 og 1967, valget gælder til 31. oktober	1971
KAJ BARR, valgt 18. oktober 1963, genvalgt 1967, valget gælder til 31. oktober	1971

*Medlemmer af kommissionerne
under »Statens almindelige Videnskabsfond«,
valgt af Selskabet:*

Kommissionen for de humanistiske videnskaber:

F. J. BILLESKOV JANSEN, valgt den 17. oktober 1958, gen-
valgt 1963, valget gælder til 30. september 1968

Kommissionen for naturvidenskaberne:

C. OVERGAARD NIELSEN, valgt 28. april 1967, valget gælder
til 30. september 1972

*Bestyrelsen for »Grosserer A. Collstrops Hjem for en dansk
Videnskabsmand« (Lundehave):*

TH. KNUDTZON, højesteretssagfører, valgt 3. november 1939,
genvalgt 1943, 1949, 1955, 1961 og 1967,
valget gælder til april 1973

WERNER FENCHEL, valgt 9. april 1954, genvalgt 1955, 1961 og
1967, valget gælder til april 1973

L. L. HAMMERICH (formand), valgt 12. april 1957, genvalgt
1961 og 1967, valget gælder til april 1973

P. J. RIIS, valgt 20. oktober 1961, genvalgt 1967, valget
gælder til april 1973

*Bestyrelsen for »Emil Herborgs Legal til unge, danske,
mandlige, ubemidlede Naturvidenskabsmænd«:*

Valgene gælder til april i de nedenfor nævnte år.

N. E. NØRLUND, valgt 2. maj 1941, genvalgt 1948, 1956 og
1964 1972

MATHIAS THOMSEN, valgt 1. marts 1946, genvalgt 1949, 1957
og 1965 1973

P. BRANDT REHBERG, valgt 9. april 1954, genvalgt 1962... 1970

ARNE NOE-NYGAARD, valgt 15. april 1955, genvalgt 1958 og
1966 1974

FR. BUCHTHAL, valgt 23. februar 1962, genvalgt 1968 1976

JANNIK BJERRUM, valgt 23. februar 1962 1969

THORVALD SØRENSEN, valgt 27. april 1962, genvalgt 1967.. 1975

C. MØLLER (formand), valgt 30. november 1962, genvalgt
1963 1971

Bestyrelsen for »Mag. art. Marcus Lorenzens Legat«:

- J. BRØNDUM-NIELSEN, valgt 31. januar 1947, genvalgt 1950, 1953, 1956, 1959, 1962, 1965 og 1968, valget gælder til april..... 1971
- L. L. HAMMERICH (formand), valgt 3. april 1959, genvalgt 1962, 1965 og 1968, valget gælder til april 1971
- THORVALD SØRENSEN, valgt 6. april 1962, genvalgt 1965 og 1968, valget gælder til april..... 1971

Bestyrelsen for »Niels Bohr Legatet«:

- N. E. NØRLUND, valgt 18. januar 1946, genvalgt 1966.
- C. MØLLER, valgt 11. december 1959, genvalgt 1966.
- JOHS. PEDERSEN (formand), valgt 22. marts 1963, genvalgt 1966.
- AAGE BOHR, valgt 22. marts 1963, genvalgt 1966.
- A. TOVBORG JENSEN, valgt februar 1964, genvalgt 1966.

Medlem af bestyrelsen for »Danmarks Akvarium«, Charlottenlund, valgt af Selskabet:

- GUNNAR THORSON, valgt 10. december 1965, valget gælder til 31. december..... 1970

Medlem af bestyrelsen for »Dansk Bilharziose Laboratorium«, valgt af Selskabet:

- KAJ BERG, valgt 29. november 1963, genvalgt 1968, valget gælder til 1973

Medlem af bestyrelsen for legatet »Ole Rømer Medaillen«, valgt af Selskabet:

- BENGT STRÖMGREN, valgt 5. april 1968, valget gælder til 31. oktober..... 1974

Medlem af bestyrelsen for Det danske Institut i Rom, valgt af Selskabet:

- STIG IUUL, valgt 9. februar 1962, genvalgt 1966, valget gælder til 1970

*Medlem af bestyrelsen for »Kaj Linderstrøm-Langs
Guldmedaillefond«,
valgt af Selskabet:*

HEINZ HOLTER, valgt 20. marts 1964.

*Kommissionen til udforskning af landbrugsredskabernes
og agerstrukturernes historie:*

Valgt 28. oktober 1966: L. L. HAMMERICH (sekretær), FR. SKRUB-
BELTRANG, AXEL STEENSBERG (formand) og J.
TROELS-SMITH.

Kommissionen for forskningsarealer.

Valgt 5. april 1968: JOHS. IVERSEN, CHR. OVERGAARD NIELSEN,
A. NOE-NYGAARD og J. TROELS-SMITH.

Udvalget for »The European Science Exchange Programme«.

Valgt 10. januar 1968: AAGE BOHR, C. MØLLER, OLE MAALØE og
STIG VEIBEL.

»Foundation Albert Schweitzer Prize«.

National Advisory Committee for Denmark.

Valgt 26. januar 1968: FRITHIOF BRANDT, prof., dr. SØREN HOLM,
JENS PETER LARSEN og GUNNAR TEILUM.

Beboer af Gl. Carlsbergs Hovedbygning (Æresboligen).

Valgt 1. april 1966: BENGT STRÖMGREN.

*Beboer af Grosserer A. Collstrops Hjem for en dansk
Videnskabsmand, Lundehave.*

Valgt 17. maj 1963: ARNE NOE-NYGAARD.

Selskabets sekretariat: Dantes Plads 5, 1556 København V. Telf. 11 32 40.

Arkivar: ASGER LOMHOLT, (f. $\frac{2}{8}$ 1901),⁷ cand. theol., R. af Dbg., Normasvej 32, 2500 Valby. Telf. Valby 2163. — ($\frac{1}{9}$ 1925.)

Assistent: Fru ELLEN ERICHSEN, (f. $\frac{12}{7}$ 1897), B. M. 2 m. Kr. — ($\frac{1}{1}$ 1932.)

Medhjælp: Fru KAREN BENTE GOUDSMIT, (f. $\frac{23}{8}$ 1936), cand. mag. — ($\frac{1}{9}$ 1967.)

Selskabets mødelokaler: H. C. Andersens Boulevard 35, 1553 København V. Telf. 11 89 80.

BERETNING OM MØDERNE 1967-68

225.-226. selskabsår.

1. Mødet den 20. oktober 1967

Til stede var 51 medlemmer, nemlig: Johs. Pedersen, *præsident*, Nørlund, Friis Johansen, Knud Jessen, J. A. Christiansen, Martin Kristensen, Lundsgaard, Børge Jessen, Math. Thomsen, Holter, Brandt Rehberg, Barr, Buchthal, Fenchel, Bjerrum, Degerbøl, Rosenkrantz, Birket-Smith, Carsten Olsen, Kai Pedersen, Hjelholt, Faurholt, Iversen, Riis, Topsøe-Jensen, Steensberg, Bang, Veibel, Aage Hansen, Hakon Lund, Maaløe, Schou, Tornehave, Becker, Kr. Hald, Huus, Rudkjøbing, Troels-Smith, E. Asmussen, R. W. Asmussen, Bagge, Bech, Kauffmann, Syrach-Larsen, Lindhard, Schjørring, Barker Jørgensen, Kofoed-Hansen, Skrubbeltrang, Sorgenfrei, Møller, *sekretær*. – Desuden Selskabets udenlandske medlemmer Hamilton, Mottelson og Strömngren, og som gæst museumsinspektør, cand. mag. J. L. Østergaard Christensen, Holbæk.

Præsidenten bød medlemmerne velkommen.

Sekretæren meddelte, at Selskabet havde mistet et indenlandsk medlem, nemlig dr. phil. KNUD FREDERIK KROG FABRICIUS, fh. professor i historie ved Københavns Universitet, optaget i den historisk-filosofiske klasse den 4. april 1941, død den 30. juni 1967, næsten 92 år gammel.

Endvidere havde Selskabet mistet fire udenlandske medlemmer, nemlig dr. HELMUTH FRIEDRICH AUGUST SCHEEL, fh. professor i Islamkunde ved universitetet i Mainz, optaget i den historisk-filosofiske klasse den 6. april 1956, død den 6. juni 1967; dr. OTTO LOUS MOHR, fh. professor i medicin ved universitetet i Oslo, optaget i den matematisk-naturvidenskabelige klasse den 12. april 1935, død den 23. juni 1967; dr. CARL ALBIN KLING, fh. professor og direktør for Statens bakteriologiske Laborato-

rium i Stockholm, optaget i den matematisk-naturvidenskabelige klasse den 2. april 1948, død den 19. juli 1967; og Sir JOHN DOUGLAS COCKROFT, fh. direktør for Atomic Energy Research Establishment i Harwell, England, rektor for Churchill College i Cambridge, England, optaget i den matematisk-naturvidenskabelige klasse den 6. april 1956, død den 18. september 1967.

Præsidenten havde ved en audiens den 6. juni 1967 overrakt Deres Kongelige Højheder Prinsesse Margrethe og Prins Henrik Selskabets gave i anledning af deres bryllup den 10. juni. Gaven bestod af en facsimileudgave af det franske værk »Ogier le Dannoys« og et dertil hørende unikt sæt af de i værket gengivne farveillustrationer. Værket var indbundet i to rigt dekorerede skindbind med særligt forarbejdede guldspænder og forsynet med en kalligraferet dedikation fra Selskabet. Tronfølgerparret havde sendt en takkeskrivelse.

I anledning af formanden for Carlsbergfondets direktion, Stig Iuul's 60-års dag den 28. august 1967 havde Selskabet sendt en blomsterdekoration.

Selskabet havde sendt en blomsterdekoration til redaktøren, L. L. Hammerichs 75-års dag den 31. juli 1967.

Sekretæren, C. Møller, og redaktøren, L. L. Hammerich, havde overbragt assistent i sekretariatet, fru Ellen Erichsen, Selskabets lykønskning og en gave i anledning af hendes 70-års dag den 12. juli 1967.

Selskabet havde sendt en lykønskning til Carlsbergfondets inspektør, Walther Hansen, i anledning af hans 60-års dag den 9. juli 1967.

HOLGER HJELHOLT talte mindeord om KNUD FABRICIUS.
Trykt side 107–120.

AXEL STEENSBERG gav en meddelelse: *Agerstrukturen i en sjællandsk landsby, Borup, fra tiden o. 1000–1200 e. Kr.*

I årene 1951–60 blev med støtte fra Carlsbergfondet og Arbejdsministeriet gennemført en opmåling og undersøgelse af en del af den middelalderlige landsby Borups agre i Borup Ris ved sydsiden af Tystrup sø,

Sjælland. Landsbyen eksisterede fra o. 1000 til o. 1200 e. Kr., og ikke blot agrene, men også tre af landsbyens gårde og en skvatmølle er blevet undersøgt. Der findes desuden andre kendte levn fra fortiden i skoven, således den af Grundtvig i 1808 besungne langdysse. Og Martin A. Hansen indledte »Orm og Tyr« med en skildring af det åbne græsland uden for skovbrynet.

Undersøgelsen har imidlertid vist, at det ikke – som tidligere antaget – drejer sig om et overdrev, der har ligget urørt siden istiden med tuer og sten, men at det har været dyrket i to, muligvis tre perioder siden den yngre stenalder.

Kommissionen til udforskning af landbrugsredskabernes og agerstrukturernes historie har til hensigt at publicere de opmålte agre i form af et atlas med tilhørende kommentarbind, idet man her for første gang har fået et detaljeret kort over en middelalder-landsbys agre. Undersøgelsen af bøndernes gårde, vandmøllen m.m. vil senere blive offentliggjort.

Royal Society, London, havde taget initiativet til »The European Science Exchange Programme«, der skulle bestå i at søge at skaffe betydelige økonomiske midler fra de europæiske stater til at fremhjælpe udvekslingen af videnskabsmænd inden for Europa. England og andre stater i Europa havde allerede samlet store beløb, og Royal Society havde forespurgt Selskabet, om det ville være muligt gennem Selskabet at modtage et beløb svarende til £ 3 500 for perioden juli 1967–juli 1968 til brug for formålet.

Sagen havde været behandlet i repræsentationsudvalget, der var gået ind for at støtte planen med £ 3 000 for det kommende år. Selskabet havde derefter indgivet ansøgning til Rask-Ørsted Fondet om bevilling af dette beløb. Det forventedes, at sagen senere ville blive henlagt under det naturvidenskabelige forskningsråd efter reorganisering af Statens almindelige Videnskabsfond.

Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk Historie havde valgt Povl Bagge til formand efter afd. C. O. Bøggild-Andersen.

Komiteen for »International Astronomical Union« havde valgt Bengt Strömgren til formand i stedet for N. E. Nørlund, der havde ønsket at træde tilbage.

Efter forslag af komiteen for »International Union of Geological Sciences« havde Selskabet besluttet at vælge professor, dr. phil. Tove Birkelund til medlem af komiteen.

Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarrede kilder til dansk historie havde sendt beretning for året 1966. Trykt i Oversigt 1966–67, side 110–17.

Kommissionen til udforskning af landbrugsredskabernes og agerstrukturernes historie havde sendt beretning for 1966–67. Trykt i Oversigt 1966–67, side 145–48.

Kommissionen for »Corpus Lexicographorum Graecorum« havde sendt beretning for 1966–67. Trykt i Oversigt 1966–67, side 125–26.

Administrationskomiteen for »Monumenta Musicae Byzantinae« havde sendt beretning for 1965–67. Trykt i Oversigt 1966–67, side 149–51.

Docent, lektor, dr. phil. Stefan Rozental havde sendt beretning om sin deltagelse i mødet i »International Union of Pure and Applied Physics« den 25.–28. september 1966 i Basel. Trykt i Oversigt 1966–67, side 141–44.

Mathias Thomsen havde sendt beretning om »The 4th Conference of European Comparative Endocrinologists« den 21.–25. august 1967 i Carlsbad.

L. L. Hammerich havde sendt beretning om »Le Xe Congrès International des Linguistes« den 28. august–2. september 1967 i Bucarest.

L. L. Hammerich havde sendt beretning om den 9. generalforsamling i »International Council for Philosophy and Humanistic Sciences« (CIPSH) den 9.–13. september 1967 i Bucarest.

Chr. Overgaard Nielsen havde sendt beretning om mødet i »International Union of Biological Sciences« den 13.–17. september 1967 i Montreux. Trykt side 189–190.

Ved »The 10th Plenary Meeting of the Committee on Space Research« (COSPAR) den 22.–28. juli 1967 i London havde Sel-

skabet været repræsenteret af civilingeniør Eigil Ungstrup i stedet for B. Peters, der var forhindret.

Ved »Le Congrès International de Numismatique« den 28. august–2. september 1967 i København havde P. J. Riis repræsenteret Selskabet.

Ved »The First International Congress of Mycenaology« den 27. september–3. oktober 1967 i Rom havde Selskabet ikke været repræsenteret.

Til 100-års jubilæet den 25.–30. september 1967 i det rumænske akademis bibliotek havde Selskabet ikke sendt nogen delegeret.

Ved »La VIIe session ordinaire de l'Assemblée générale du Conseil des Organisations des Sciences Médicales« (CIOMS) den 6.–7. oktober 1967 i Paris havde Einar Lundsgaard repræsenteret Selskabet. Ved mødet blev Danmarks optagelse som medlem af organisationen ratificeret.

Til 100-års jubilæet i Royal Society of New Zealand den 10.–12. oktober 1967 i Wellington var sendt et lykønskningstelegram.

Ved en højtidelighed ved universitetet i Paris i anledning af 100-året for Marie Curies fødsel, den 24.–25. oktober 1967 havde N. O. Lassen repræsenteret Selskabet.

Til »Le Congrès sur l'intégration des enseignements scientifiques« den 11.–19. september 1968 i Varna, Bulgarien, skulle ingen delegeret sendes fra Selskabet.

Det årlige kontingent for Danmark til »International Union of Pure and Applied Biophysics« var fra januar 1968 forhøjet fra \$ 150 til \$ 400.

Det vedtoges at sende samtlige fremtidige publikationer til universitetsbiblioteket i Odense.

Selskabet havde vedtaget at indgå følgende nye bytteforbindelser:

Aktiebolaget Atomenergi, Studsvik-Nyköping. Der sendes Oversigt, Mat. Fys. Medd. og Skrifter.

Institut för allmän Historia, Åbo. Der sendes Oversigt, Hist. Filos. Medd. og Skrifter.

Universitätsbibliothek, Bochum. Der sendes Hist. Filos. Medd. og Skrifter.

Det vedtoges at indlede bytteforbindelse med Landsmåls- og Folkminnesarkivet i Uppsala og at sende Oversigt, Hist. Filos. Medd. og Skrifter.

Følgende bytteforbindelser var ophørt:

Nederlandse Botanische Vereniging, Amsterdam.

Mission Archéologique Française en Tunisie, Tunis.

Den grevelige Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse havde meddelt, at Selskabets andel i stiftelsens overskud for det sidste år havde udgjort 8 201 kr. 33 øre.

Selskabets kommissionær, Munksgaards Forlag A/S, havde meddelt, at Selskabets indtægt ved salget af publikationerne i året 1966 havde udgjort 92 052 kr. 91 øre.

Kassekommissionen havde bevilget regulering af lønninger for sekretariatets personale fra 1. oktober 1967.

N. O. Lassen havde indsendt en afhandling i samarbejde med Arne Ohrt: »Multiple Scattering of α -Particles«. Trykt i Mat. Fys. Medd. **36**, 9.

Jens Lindhard havde indsendt en afhandling i samarbejde med Vibeke Nielsen og afd. Morten Scharff: »Approximation Method in Classical Scattering by Screened Coulomb Fields (Notes on Atomic Collisions, I)«. Trykt i Mat. Fys. Medd. **36**, 10.

I sommerens løb var følgende afhandlinger optaget:

Lektor, dr. phil. Finn Salomonsen: »Migratory Movements of the Arctic Tern (*Sterna paradisaea* Pontoppidan) in the Southern Ocean«. Trykt i Biol. Medd. **24**, 1.

N. Zeldes, A. Grill og A. Simievic: »Shell Model Semi-Empirical Nuclear Masses (II)«. Trykt i Mat. Fys. Skrifter **3**, 5.

D. G. Burke og B. Elbek: »A Study of Energy Levels in Even-Even Ytterbium Isotopes by Means of (d,p) , (d,t) and (d,d') Reactions«. Trykt i Mat. Fys. Medd. **36**, 6.

P. O. Tjøm og B. Elbek: »A Study of Energy Levels in Odd-Mass Gadolinium Nuclei by Means of (d,p) and (d,t) Reactions«. Trykt i Mat. Fys. Medd. **36**, 8.

Læge, dr. phil. Folke Rønnike: »The Plant Hormone Effect of Serum from Humans and some Individual Species of Animals. With Special Consideration of the Effect of Serum from Women during Pregnancy and in Early Puerperium and also from Children«. Trykt i Biol. Medd. **24**, 2.

Mag. scient. Jens Ulrik Andersen: »Axial and Planar Dips in Reaction Yield for Energetic Ions in Crystal Lattice«. Trykt i Mat. Fys. Medd. **36**, 7.

Det vedtoges at optage følgende afhandling af dr. J. H. Bartlett, Alabama: »Motion under a Periodic Cubic Force«. Trykt i Mat. Fys. Medd. **36**, 11.

En komité fra Biblioteca Nazionale di Firenze havde anmodet Selskabet om støtte i anledning af oversvømmelseskatastrofen den 4. november 1966. Selskabet havde tilbudt at erstatte sådanne af Selskabets publikationer, som måtte være ødelagt.

Civilingeniør Hans H. Kjølsten havde indsendt en samling kopier af papirer fra tiden 1842–94 vedrørende Søren Hjorths patenterede opfindelse af dynamoprincippet. Papirerne findes for en væsentlig dels vedkommende i Selskabets arkiv, herunder især to tegninger af Søren Hjorths konstruktion af hans selvmagnetiserende elektrodynamoprincip. Bogen var fremlagt i mødet.

Cand. mag. fru Karen Bente Goudsmit var af Selskabet ansat som halvdags medhjælp i sekretariatet, foreløbig for et år fra 1. september 1967 at regne.

Den fung. redaktør fremlagde de i sommerens løb udkomne publikationer:

Hist. Filos. Medd. **42**, 2, Schuyler Jones.

Mat. Fys. Medd. **36**, 2, Chr. Poulsen; **36**, 3, I. Brevik; **36**, 4, N. O. Lassen & N. Hornstrup.

Mat. Fys. Skrifter **3**, 3, Svend Laustsen; **3**, 4, A. Hald & E. Kousgaard.

Biol. Medd. **24**, 1, Finn Salomonsen.

Særlig publikation: Nord-Sud.

---

2. Mødet den 3. november 1967.

Til stede var 52 medlemmer, nemlig: Johs. Pedersen, *præsident*, Brøndum-Nielsen, Knud Jessen, J. A. Christiansen, Hammerich, Martin Kristensen, Lundsgaard, Børge Jessen, Blinkenberg, Niels Nielsen, Barr, Buchthal, Fenchel, Bjerrum, Degerbøl, Rosenkrantz, Birket-Smith, Carsten Olsen, Kai Pedersen, Hjelholt, Tovborg Jensen, Faurholt, Iversen, Riis, Topsøe-Jensen, Bøggild, Einarson, Bang, Bohr, Veibel, Einar Andersen, Aage Hansen, N. O. Lassen, Hakon Lund, Maaløe, Schou, Tornehave, Becker, Huus, Rudkjøbing, Troels-Smith, Bagge, P. Johs. Jensen, Kauffmann, Lindhard, Barker Jørgensen, Kofoed-Hansen, Eigil Nielsen, Sorgenfrei, Hammershaimb, Rudi Thomsen, Møller, *sekretær*. – Desuden Selskabets udenlandske medlemmer Chr. Klixbüll Jørgensen (Genève), Gustafson (Lund), Mottelson, Polotsky, Simonsen og Strömgen.

Sekretæren meddelte, at Selskabet havde mistet et indenlandsk medlem, nemlig dr. phil., math. & phys. EJNAR HERTZSPRUNG, fh. professor i astronomi ved universitetet i Leiden og direktør for observatoriet sammesteds, optaget i den matematisk-naturvidenskabelige klasse den 25. april 1919, død den 21. oktober 1967, 94 år gammel.

Ved K. Friis Johansens 80-års dag den 1. november 1967 havde Selskabets præsident og sekretær overbragt en lykønskning, og der var sendt en blomsterdekoration.

Kaj Birket-Smith talte mindeord om Therkel Mathiassen. Særlig omtaltes hans virksomhed som eskimo-arkæolog på 5. Thule-ekspedition og i Grønland.

Trykt side 83–91.

J. Troels-Smith talte mindeord om Therkel Mathiassen. Særlig omtaltes virksomheden som arkæolog i Danmark.

Trykt side 92–105.

CHR. KLIXBÜLL JØRGENSEN gav en meddelelse: *Klassifikationen af kategoriske domme i trivalent logik og BERTRAND RUSSELL's type-teori.*

I den første af to artikler [Logique et Analyse (Louvain) 7 (1964) 233 og 10 (1967) 141] udvikledes en ekstensionel klassifikation af kategoriske domme i divalent logik. Bortset fra, at en række problemer i syllogistisk teori blev løst eller afklaret, var det vigtigste resultat måske den én-éntydige konversion $\omega_1 ab$ til $\omega_2 ba$ af de 16 elementære domme om to egenskaber a og b, hvor hver af de fire mulige klasser eksisterer eller ikke. I den anden artikel undersøgte den typeteoretiske ejendommelighed, at antallet af eksistensværdier af en klasse og antallet af forekomstarter af en egenskab ikke behøver at være éns. De to delvist og den helt trivalente logik blev analyseret nøjere, og et system af ni sammensatte domme om én egenskab blev derved korreleret med de fire elementære domme om én egenskab i divalent logik. »Alle A (hvis de eksisterer) er B« og »Nogle (eller alle) A er B« er sammensatte domme om to egenskaber, der minder om to af de ni domme, hvorimod »Alle A er B, og A eksisterer« og »Nogle (men ikke alle) A er B« i denne klassifikation er primitivere domme i ren divalent logik.

Den mulige anvendelse af trivalent logik i de andre videnskaber blev diskuteret. Elementære domme i quadrivalent logik viser en nøje sammenhæng med domme om talrigere egenskaber i divalent logik.

L. L. Hammerich omtalte det internationale samarbejde på de humanistiske fags område.

Stig Veibel ville repræsentere Selskabet i et møde af organisationskomiteen for »The European Science Exchange Programme« den 17. november 1967 i Amsterdam.

Einar Lundsgaard havde sendt beretning om sin deltagelse i den 7. generalforsamling i »Council of International Organizations of Medical Sciences« (CIOMS) den 6.–7. oktober 1967 i Paris.

Det vedtoges at optage en afhandling af professor Asger Aaboe, New Haven: »Some Lunar Auxiliary Tables and Related Texts from the Late Babylonian Period«. Trykt i Mat. Fys. Medd. **36**, 12.

Ingeniörsvetenskapsakademien, Stockholm, havde sendt et eksemplar af den af akademiet prægede mindemedaille over

Peter Wilhelm Almqvist. Medaillen blev sendt til den Kgl. Mønt- og Medaillesamling.

Redaktøren fremlagde:

Oversigt over Selskabets Virksomhed 1966–67.

Mat. Fys. Medd. **36**, 5, J. Brammer Petersen, Jørgen Lei, N. Clauson-Kaas & Kjeld Norris.

---

3. Mødet den 17. november 1967.

Møde med damer.

Til stede var 86 medlemmer, nemlig: Johs. Pedersen, *præsident*, Nør-
lund, Friis Johansen, Brøndum-Nielsen, Knud Jessen, J. A. Christiansen,
Hammerich, Lundsgaard, Børge Jessen, Math. Thomsen, Ørskov, Blin-
kenberg, Holter, Niels Nielsen, Barr, Buchthal, Fenchel, K. Ad. Jensen,
Bjerrum, Brandt, Dam, Degerbøl, Rosenkrantz, Blatt, Birket-Smith,
Carsten Olsen, Kai Pedersen, Hjelholt, Tovborg Jensen, Chr. Poulsen,
Faurholt, Iversen, Riis, Topsøe-Jensen, Berg, Bøggild, Einarson, Noe-
Nygaard, Vagn Poulsen, Steensberg, Bang, Bohr, Thorson, Ussing,
Veibel, Westergaard, Sten, Billeskov Jansen, Einar Andersen, Aage
Hansen, N. O. Lassen, Steemann Nielsen, Zeuthen, Hakon Lund, Reiz,
J. P. Larsen, Schou, Tornehave, Becker, Glob, A. Hald, Huus, Over-
gaard Nielsen, Rudkjøbing, Togeby, Troels-Smith, E. Asmussen, R. W.
Asmussen, Bagge, Bech, P. Johs. Jensen, Kauffmann, Syrach-Larsen,
Knud O. Møller, Schjørring, Arnholtz, Thor Bak, Barker Jørgensen,
Kofoed-Hansen, J. Chr. Skou, Skrubbeltrang, Sorgenfrei, v. Wettstein,
Hammershaimb, Rudi Thomsen, Møller, *sekretær*. – Desuden Selskabets
udenlandske medlemmer Bendz, Hamilton, Hulthén, Mottelson, Polot-
sky, Rosenfeld, Simonsen, Strömgren, Agrell (Lund), Gustafson (Lund),
Gårding (Lund), Hanell (Lund), Nyman (Lund), og som gæster direktør,
dr. T. Holck Colding og prof. Else Kai Sass. – Endvidere deltog 93 da-
mer i mødet. I alt var 194 til stede.

Mødets første del afholdtes i Ny Carlsberg Glyptoteks festsal.
Præsidenten bød medlemmerne med damer velkommen og ret-
tede en særlig tak til Glyptotekets bestyrelse, der så beredvilligt
havde stillet festsalen til rådighed. Han nævnte de fire tidligere
afholdte møder med damer, der bl. a. havde til formål at vise
damerne, hvor og hvordan møderne foregik. Endvidere erindrede
præsidenten om, at det den 13. november 1967 var Selskabets
225. stiftelsesdag.

Præsidenten oplæste en fra Geodætisk Institut modtaget lykønskning til jubilæet. Instituttet havde ladet fremstille eksemplarer af stikket »Et Møde i Selskabet 1751«, som var udsendt til alle deltagerne i mødet.

Einar Andersen holdt foredrag med lysbilleder om Selskabets tidligere sekretær og leder af landmålingen, professor Thomas Bugge (1740–1815).

Præsidenten takkede Einar Andersen for foredraget og afsluttede mødets første del.

Mødedeltagerne gik derefter over i Selskabets lokaler, hvor der serveredes en souper. Herunder talte præsidenten for Selskabet og Einar Lundsgaard for damerne. Clara Hammerich takkede på damernes vegne.

4. Mødet den 1. december 1967.

Til stede var 47 medlemmer, nemlig: Johs. Pedersen, *præsident*, Nør-lund, J. A. Christiansen, Hammerich, Martin Kristensen, Lundsgaard, Børge Jessen, Math. Thomsen, Niels Nielsen, Barr, Buchthal, Bjerrum, Rosenkrantz, Blatt, Birket-Smith, Carsten Olsen, Kai Pedersen, Hjelholt, Tovborg Jensen, Chr. Poulsen, Faurholt, Riis, Bøggild, Iuul, Noe-Nygaard, Steensberg, Bohr, Thorson, Veibel, Einar Andersen, Aage Hansen, N. O. Lassen, Steemann Nielsen, Wingstrand, Schou, Becker, Huus, Troels-Smith, Sparre Andersen, Kauffmann, Syrach-Larsen, Lindhard, Knud O. Møller, Ballhausen, Rudi Thomsen, Møller, *sekretær*, Billeskov Jansen. – Desuden Selskabets udenlandske medlemmer Hamilton, Mottelson, Polotsky og Rosenfeld, og som gæst fh. viceadmiral, dr. A. H. Vedel.

I anledning af Holger Hjelholts 80-års dag den 12. november 1967 havde Selskabet sendt en blomsterdekoration.

N. O. LASSEN forelagde »*Multiple Scattering of α -Particles*«, udført i samarbejde med cand. mag. ARNE OHRT.

Den multiple spredning af α -partikler, der passerer gennem stof, skyldes partiklernes sammenstød med atomkernerne. Sammenstød resulterende i store retningsændringer forekommer, men kun yderst sjældent. Ganske små afbøjninger er derimod hyppige, således at den enkelte α -par-

tikel ved passage gennem selv et ret tyndt folie ofte har hundredvis af sammenstød, som hver især forårsager en næsten umærkelig lille retningsændring, men som tilsammen giver en, omend ikke særlig stor, så dog kendelig afbøjning. En stråle af parallelt indfaldende α -partikler vil derfor efter passagen gennem foliet være blevet til en diffus, kegleformet stråle.

Den multiple spredning iagttoges i 1905–06 af RUTHERFORD og har siden ofte været genstand for teoretiske undersøgelser, men skønt fænomenet er af stor interesse, er der kun publiceret meget få eksperimentelle arbejder sigtende mod en måling af spredningen.

I foredraget blev efter nogle historiske bemærkninger og en omtale af teorien fortalt om målinger af vinkelfordelinger af α -stråler efter passage gennem en række forskellige folier. Der blev benyttet 20 MeV α -partikler fra Niels Bohr Institutets cyklotron såvel som α -partikler fra en ThC+C' kilde.

C. J. BECKER forelagde »*Archaeological Excavations in Thailand*«, Vol. I. *Sai-Yok, Stone-Age Settlements in the Kanchanaburi Province*, af dr. H. R. VAN HEEKEREN, Leiden, og EIGIL KNUTH, København. – Vol. II. *Ban Kao, Neolithic Settlements with Cemeteries in the Kanchanaburi Province*, af mag. art. PER SØRENSEN og med bidrag af mag. scient. TOVE HATTING.

Publikationerne er de første fra Den Thai-Danske Arkæologiske Ekspedition 1960–62.

Under ekspeditionens to kampagner, begge under ledelse af EIGIL NIELSEN, blev fremdraget et stort materiale, som for første gang gav mulighed for at følge kulturudviklingen gennem Thailands stenalder. Ved Sai-Yok fandtes op til 4 m svære aflejringer med primitive redskabstyper, der i Sydøstasien har været anvendt gennem årtusinder; i de øvre lag var der neolitisk keramik og slebne flintøkser. Denne neolitiske kultur blev rigt belyst gennem udgravningerne ved Ban Kao, hvor man på en meget stor boplads fandt ca. 30 grave, de fleste rigt udstyret med lerkar og redskaber. Materialet her viser en højt udviklet neolitisk kultur med forbindelser til nordlige, især kinesiske centre.

Efter forslag fra udvalget for tildeling af »Pastor emer. F. J. Ørnborgs Legat« vedtog Selskabet at tildele C. A. Jørgensen den for regnskabsåret 1. oktober 1966–30. september 1967 ledige portion af legatet, 2 000 kr., til fortsættelse af videnskabeligt arbejde.

Efter forslag fra kommissionen for »A Critical Pāli Dictionary« vedtoges det at indvælge Erling Hammershaimb i kommissionen.

Efter indstilling fra repræsentationsudvalget vedtog Selskabet følgende:

Til »Le Congrès des Africanistes« den 11.–15. december 1967 i Dakar delegeredes L. L. Hammerich.

I forbindelse med foregående delegeredes L. L. Hammerich til en konference den 4.–8. december 1967 i Timbouktu vedrørende »L'utilisation des sources écrites en vue d'une histoire de l'Afrique«.

Til »The Second International Conference-Seminar of Tamil Studies« den 3.–10. januar 1968 i Madras sendtes ingen delegeret.

Til den ekstraordinære generalforsamling i »International Astronomical Union« den 15. maj 1968 i Prag sendtes een delegeret (senere ændret).

Til »The Twelfth International Congress of Genetics« den 19.–28. august 1968 i Tokyo delegeredes D. v. Wettstein (senere ændret).

Til »The 24th International Congress of Physiological Sciences« den 25.–31. august 1968 i Washington, D.C. sendtes ingen delegeret fra Selskabet.

Til »The International Health Conference« den 26.–30. august 1968 i København sendtes ingen delegeret.

Til »The 8th International Congress of Anthropological and Ethnological Sciences« den 3.–10. september 1968 i Tokyo og Kyoto delegeredes Axel Steensberg.

Einar Andersen havde sendt beretning om møderne i »International Union of Geodesy and Geophysics« i Schweiz den 23. september–7. oktober 1967. Trykt side 191–198.

Stig Veibel havde sendt beretning om sin deltagelse i mødet i organisationskomiteen for »The European Science Exchange Programme« den 17. november 1967 i Amsterdam.

Den grevelige Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse havde sendt beretning for året 1966.

Rask-Ørsted Fondet havde sendt beretning for året 1964–65.

Det vedtoges at optage følgende afhandlinger:

Esko Suhonen: »On the Energy Transfer by Material Particles and Radiation in a General Relativistic Gas«. Trykt i Mat. Fys. Medd. **36**, 13.

Amanuensis, dr. Katharina Perch-Nielsen: »Der Feinbau und die Klassifikation der Coccolithen aus dem Maastrichtien von Dänemark«. Trykt i Biol. Skrifter **16**, 1.

Den fung. redaktør fremlagde:

A Critical Pāli Dictionary Vol. II, fasc. 4.

---

5. Mødet den 15. december 1967.

Til stede var 47 medlemmer, nemlig: Johs. Pedersen, *præsident*, Nør-lund, Brøndum-Nielsen, Hammerich, Martin Kristensen, Lundsgaard, Børge Jessen, Holter, Niels Nielsen, Barr, Fenchel, Bjerrum, Rosenkrantz, Blatt, Birket-Smith, Kai Pedersen, Hjelholt, Tovborg Jensen, Chr. Poulsen, Noe-Nygaard, Vagn Poulsen, Steensberg, Bang, Bohr, Veibel, Einar Andersen, Aage Hansen, N. O. Lassen, Hakon Lund, Reiz, Schou, Kr. Hald, Huus, Rudkjøbing, Tøgeby, Troels-Smith, Sparre Andersen, P. Johs. Jensen, Knud O. Møller, Arnholtz, Ballhausen, Kofoed-Hansen, Skrubbeltrang, Sorgenfrei, Hammershaimb, Rudi Thomsen, Møller, *sekretær*. – Desuden Selskabets udenlandske medlemmer Hamilton, Mottelson, Polotsky og Strömngren, og som gæst forlagsboghandler, cand. mag. Ole Restrup, Gads Forlag.

NIELS NIELSEN fremlagde: *Trap Danmark, 5. udgave 1953–67.*

Alle de fem udgaver af *Trap Danmark* er bygget op på sognene og købstæderne som de topografiske enheder. Da man endvidere så vidt muligt har gennemført den samme ordning af stoffet i alle udgaver og for de allerfleste enheder, har man herigennem fået et overskueligt billede af Danmarks topografiske udvikling gennem det sidste århundrede og samtidig en række statusopgørelser for visse grene af dansk forskning. I så henseende danner 5. udgave et led i rækken.

På andre punkter indtager denne imidlertid en særstilling. Første bind »Landet og Folket« og amtsindledningerne er således som helhed nydannelser, der i stort omfang bygger på resultaterne af de sidste årtiers forskning. Bindene »Storkøbenhavn I–III« har måttet tilrettelægges efter nye principper. Ved behandlingen af de sonderjyske amter har man i noget omfang savnet den tradition og den jævne udvikling af kundskaben, som har været til rådighed i de øvrige landsdele, og man har derfor måttet iværksætte meget omfattende og krævende forarbejder.

AAGE HANSEN fremlagde bogen: *Moderne Dansk I-III*.

Der omtaltes den ved beskrivelsen anvendte fremgangsmåde, og nogle af hovedlinierne trækkes op.

Stig Veibel gav en mundtlig beretning om »The European Science Exchange Programme«.

L. L. Hammerich gav en mundtlig beretning om sin deltagelse i møder i Timbouktu og Dakar i december 1967.

Kassekommissionen forelagde ved formanden forslag til budget for året 1968. Dette vedtoges. Trykt side 144-147.

Herunder bevilgedes bl. a. 2 000 kr. for året 1968 til Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie. Endvidere forhøjelse af kontingent til »International Astronomical Union« fra \$ 195,96 til \$ 587,88 og til »International Union of Physics« fra \$ 300 til \$ 750.

Rask-Ørsted Fondet havde bevilget Selskabet kr. 80 000 til Selskabets internationale forbindelser i året 1968. Bevillingen var forhøjet med 5 000 kr. i forhold til det ansøgte beløb i anledning af den efter indsendelsen af ansøgningen stedfundne devaluering.

Rask-Ørsted Fondet havde bevilget Selskabet indtil kr. 54 500 til dækning af modværdien af et dansk bidrag på £ 3 000 for 1968 til »The European Science Exchange Programme«.

Det vedtoges at udvide bytteforbindelsen med universitetsbiblioteket i Jyväskylä – tidligere Pedagogiska Högskolans Bibliotek – og at sende Mat. Fys. Medd. og Skrifter.

Det vedtoges at indgå bytteforbindelse med universitetsbiblioteket i Turku og at sende samtlige fremtidige publikationer.

Fredningsnævnet for Viborg amtsrådsreds havde sendt kendelse i sagen om forlægning af Viborg-Herning landevej gennem Hald egeskov.

---

6. Mødet den 12. januar 1968.

Til stede var 41 medlemmer, nemlig: Johs. Pedersen, *præsident*, Nør-lund, Hammerich, Martin Kristensen, Lundsgaard, Børge Jessen, Math. Thomsen, Niels Nielsen, Buchthal, Fenchel, Birket-Smith, Kai Peder-sen, Tovborg Jensen, Riis, Topsøe-Jensen, Bøggild, Iuul, Bohr, Veibel, Billeskov Jansen, Aage Hansen, N. O. Lassen, Reiz, Maaløe, Schou, Becker, Huus, Rudkjøbing, Troels-Smith, Sparre Andersen, E. Asmus-sen, R. W. Asmussen, Bagge, Kauffmann, Arnholtz, Ballhausen, Barker Jørgensen, Kofoed-Hansen, Sorgenfrei, Rudi Thomsen, Møller, *sekretær*. – Desuden Selskabets udenlandske medlemmer Hamilton, Mottelson, Peters og Lönnroth (Göteborg).

Sekretæren meddelte, at Selskabet havde mistet et udenlandsk medlem, nemlig dr. HENRY JULIUS WESTENHALL TILLYARD, fh. professor i græsk ved University College i Cardiff, optaget i den historisk-filosofiske klasse den 12. april 1946, død den 2. januar 1968.

I anledning af Selskabets tidligere præsident, S. P. L. Søren-sens 100-års dag den 9. januar 1968 havde Selskabet ladet ned-lægge en krans på hans grav på Vestre kirkegård.

Selskabet havde sendt en blomsterdekoration til kontorchef i Carlsbergfondet, cand. jur. Troels Bruun i anledning af hans 60-års dag den 8. januar 1968.

TORBEN HUUS gav en meddelelse: *Kompoundkernedannelse via enkeltpartikeltilstande.*

Ved høje anslagsenergier er der i en kerne med et stort antal nukleo-ner så mange frihedsgrader til rådighed, at tilstandene i almindelighed vil have en kompliceret compoundkernestruktur, men som følge af kerne-kræfternes ladningsuafhængighed vil der til trods herfor også findes højt-liggende tilstande, som har en relativt ren enkeltpartikelstruktur.

Disse tilstande fremtræder bl. a. som resonanser i protonsprednings-forsøg, og de har egenskaber, der er helt analoge med egenskaberne af de lavest liggende tilstande i den isobare kerne, der fremkommer, når den tilføjede proton ombyttes med en neutron. De elektriske kræfter i kernen bryder imidlertid den symmetri, som kernekræfterne tilstræber, og her-ved bliver den simple enkeltpartikelbevægelse koblet til de mere kompli-cerede bevægelser, hvilket medfører, at analogeresonanser får en tilsva-rende finstruktur. Målinger af denne finstruktur kan derfor give værdifulde oplysninger om samspillet mellem de to bevægelsesformer.

Da tætheden af komponenttilstandene vokser stærkt med kernens størrelse, er det kun i de mellemte kerner, at man kan gøre sig håb om at opløse finstrukturen. Der kræves hertil, at protonenergien bestemmes med en opløsningsevne af størrelsesordenen $1:10^4$. En speciel måleteknik, der imødekommer dette krav, blev nærmere beskrevet.

ERIK LÖNNROTH gav en meddelelse: *Gustav III av Sverige. Ett biografiskt problem.*

Föredraget är tänkt som en studie över ett biografiskt problem, som hör till de klassiska i nordisk historievetskap. Källmaterialet till Gustav III:s historia är mycket rikhaltigt och består till stor del av litterärt betydande memoarverk. De är till övervägande del kritiska mot Gustav III och har grundlagt en historiografisk tradition med moraliserande tendens, särskilt beträffande Gustavs senare regeringstid. Det finns också ett stort dokumentmaterial, som har framgått ur kung Gustavs egen politiska och litterära verksamhet och som alltså äger ett mycket högt källvärde. Detta material ger emellertid en mycket splittrad, delvis motsägelsefull bild af Gustavs reaktioner och motiv.

Föredraget vill visa, att den klassiska källkritikens regler knappast ger tillräcklig ledning, när man angriper ett problem av denna art. Det enda möjliga har varit att utnyttja ett så fullständigt arkivmaterial som möjligt, försöka bestämma de olika politiska och dramatiska roller, som Gustav spelat inför olika människor, för att se om det är möjligt att få fram ett någorlunda sammanhängande beteendemönster.

Civilingenjör Eigil Ungstrup havde sendt beretning om sin deltagelse som Selskabets repræsentant ved det 10. plenarmøde i »Committee on Space Research« (COSPAR) den 22.–28. juli 1967 i London. Trykt side 184–187.

Martin Ottesen havde sendt beretning om mødet i »International Union of Biochemistry« den 19.–25. august 1967 i Tokyo. Trykt side 187–188.

Royal Society, London, havde sendt beretning om mødet den 17. november 1967 i Amsterdam vedrørende »The European Science Exchange Programme«.

Det vedtoges at indgå bytteforbindelse med Biblioteca Facultatii de Medicina, Bucarest, og at sende Biol. Medd. og Skrifter.

Bytteforbindelse med Muséum National d'Histoire Naturelle, Laboratoire de Phanérogamie, Paris, var efter anmodning ophævet.

Det vedtoges at optage følgende afhandling af observator Svend Laustsen: »Meridian Observations Made in Brorfelde (Copenhagen University Observatory) 1964–67. Positions of 972 Stars Brighter than 11.0 vis. mag.«. Trykt i Mat. Fys. Skrifter **3**, 6.

Selskabet havde fra Gads Forlag, forlagsboghandler Ole Restrup, modtaget et eksemplar af Traps Danmark, 5. udgave, 1953–67.

Redaktøren fremlagde:

Mat. Fys. Medd. **36**, 6, D. G. Burke & B. Elbek; **36**, 7, J. U. Andersen; **36**, 8, P. O. Tjøm & B. Elbek; **36**, 9, N. O. Lassen & Arne Ohrt.

Biol. Medd. **24**, 2, Folke Rønnike.

---

7. Mødet den 26. januar 1968.

Til stede var 61 medlemmer, nemlig: Johs. Pedersen, *præsident*, Nør-lund, Friis Johansen, Brøndum-Nielsen, Knud Jessen, Hammerich, Lundsgaard, Børge Jessen, Math. Thomsen, Niels Nielsen, Barr, Buchthal, Fenchel, K. Ad. Jensen, Rosenkrantz, Blatt, Birket-Smith, Carsten Olsen, Kai Pedersen, Hjelholt, Tovborg Jensen, Chr. Poulsen, Faurholt, Riis, Topsøe-Jensen, Steensberg, Bang, Veibel, Sten, Billeskov Jansen, Skautrup, Einar Andersen, Aage Hansen, N. O. Lassen, Zeuthen, Reiz, J. P. Larsen, Ottesen, Schou, Tornehave, Becker, Kr. Hald, Huus, Overgaard Nielsen, Rudkjøbing, Troels-Smith, Sparre Andersen, E. Asmussen, R. W. Asmussen, Bagge, Kauffmann, Syrach-Larsen, Lindhard, Knud O. Møller, Arnholtz, Ballhausen, Barker Jørgensen, Skrubbeltrang, Sorgenfrei, v. Wettstein, Møller, *sekretær*. – Desuden Selskabets udenlandske medlemmer Polotsky, Rosenfeld og Simonsen.

I anledning af Hendes Kongelige Højhed Prinsesse Benediktes bryllup den 3. februar 1968 med Hans Højhed Prins Richard ville Selskabet som gave overbringe et smukt indbundet eksemplar af et arbejde, udgivet af Selskabet i 1835, nemlig »Trende Besvarelser af den af det Kongelige danske Videnskabernes Selskab udsatte Priisopgave om Hesteveddeløbenes og den dermed forbundne Trainerings Indflydelse paa Danmarks Hesteavl«. Dette gaveeksemplar var yderligere forsynet med fire reproduktioner.

tioner af heste efter tegninger af Leonardo da Vinci og Albrecht Dürer, henholdsvis fra Royal Library i Windsor og Kobberstiksamlingen i København.

Gaveeksemplaret var fremlagt i mødet.

Til beboeren af Æresboligen, Bengt Strömgren, havde Selskabet overbragt sin lykønskning og en blomsterdekoration i anledning af 60-års dagen den 21. januar 1968.

JOHS. BRØNDUM-NIELSEN gav en meddelelse: *Fra bakkehus-sprogets urtegård.*

Bakkehussproget, omtalt både i samtid og i eftertid, var et klike-sprog, kun fuldt forståeligt for de indviede. Dets gløser er situationsbestemte, deres oprindelse derfor nu ofte vanskelig at efterspore, når ikke samtiden har givet oplysning derom.

Redegørelse gaves for et par hidtil uforklarede gløser fra Bakkehuskredsen.

KAJ BIRKET-SMITH gav en meddelelse: *Knudesnøre som huskemiddel i og omkring Stillehavet.*

Ved tidligere lejlighed var der gjort rede for den såkaldte potlatch-institution i Nord-Amerika og dens historiske sammenhæng med rangfesterne i den gamle verden. Imidlertid har begge sider af Stillehavet adskillige fælles kulturelementer, som i Amerika er langt videre udbredt end potlatch. Enkelte af disse skyldes vel tidlig europæisk påvirkning, andre en tilpasning til særlige geografiske forhold, i mange tilfælde derimod en gammel historisk sammenhæng. Til de sidstnævnte hører brugen af knudesnøre som mnemoteknisk hjælpemiddel, der i Perú nåede den højeste udvikling, men i øvrigt forekommer over store dele af Amerika såvel som i Øst-Asien og Oceanien. I alder må de i Asien gå tilbage i hvert fald til sen neolitisk tid, d.v.s. begyndelsen af det 2. årtusind f. Chr.

I overensstemmelse med de retningslinier for indvalg af nye medlemmer, som blev vedtaget af Selskabet i mødet den 26. februar 1965 (se Oversigt 1964-65, side 62-63), ville fire udenlandske medlemmer af Selskabet være at overføre til indenlandske medlemmer fra begyndelsen af den nye tre-års periode 1968-70, nemlig: Poul Larsen, Bernard Peters, Morten Simonsen og Bengt Strömgren. De overførte medlemmer tilhører alle den matematisk-naturvidenskabelige klasse, som herefter ville have 78 indenlandske og 141 udenlandske medlemmer.

Holger Hjelholt og Peter Skautrup ønskede at udtræde af Selskabets kommission til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie.

Det vedtoges at indvælge observator, cand. mag. Svend Laustsen og lektor, mag. scient. Ole Møller til medlemmer af komiteen for »International Astronomical Union«.

»Dansk Nationalråd for Oceanologi« havde meddelt, at det havde valgt professor, dr. phil. N. Jerlov til formand i stedet for E. Steemann Nielsen og afdelingsleder, dr. phil. Torben Wolff til sekretær i stedet for direktør, dr. phil. Erik Bertelsen.

Til at administrere sager vedrørende »The European Science Exchange Programme« og de deraf flydende sager vedtog Selskabet at nedsætte et udvalg bestående af Aage Bohr, C. Møller, Ole Maaløe og Stig Veibel.

»Union Académique Internationale« havde sendt trykt beretning om mødet den 18.–24. juni 1967 i Oslo, hvor Franz Blatt og L. L. Hammerich, unionens præsident, repræsenterede Selskabet.

Det vedtoges at nedsætte en »National Advisory Committee for Denmark« til bl. a. at stille forslag til kandidater til modtagelse af »The Foundation Albert Schweitzer Prize«. Til medlemmer af komiteen valgtes professor, dr. phil. Søren Holm (Christian and Humanitarian Work), Gunnar Teilum (Medicine), Jens Peter Larsen (Art), og Frithiof Brandt (Cultural Philosophy).

Det vedtoges at indgå bytteforbindelse med Matematicko-Fyzikální Fakulty University Karlovy, Prag, og at sende Mat. Fys. Medd. og Skrifter.

Klassemøder.

Begge klasser holdt møde med dagsorden:

1. Mundtlig anmeldelse af forslag om optagelse af nye medlemmer i Selskabet.
  2. Eventuelt.
-

8. Mødet den 9. februar 1968.

Til stede var 55 medlemmer, nemlig: Johs. Pedersen, *præsident*, Nør-lund, Brøndum-Nielsen, Knud Jessen, J. A. Christiansen, Hammerich, Martin Kristensen, Lundsgaard, Math. Thomsen, Holter, Niels Nielsen, Barr, Buchthal, Fenchel, Bjerrum, Rosenkrantz, Birket-Smith, Carsten Olsen, Kai Pedersen, Hjelholt, Tovborg Jensen, Chr. Poulsen, Iversen, Topsøe-Jensen, Berg, Iuul, Noe-Nygaard, Bang, Bohr, Ussing, Veibel, Einar Andersen, N. O Lassen, Steemann Nielsen, Zeuthen, Maaløe, Schou, Tornehave, Kr. Hald, Huus, Rudkjøbing, Sparre Andersen, Bagge, P. Johs. Jensen, Syrach-Larsen, Lindhard, Schiørring, Arnholtz, Ballhausen, J. Chr. Skou, Skrubbeltrang, Sorgenfrei, Rudi Thomsen, Strömngren, Møller, *sekretær*. – Desuden Selskabets udenlandske medlem Hamilton, og som gæst overinspektør, lektor Erik Fischer.

Præsidenten meddelte, at han ved en audiens den 30. januar 1968 havde overrakt Selskabets bryllupsgave til Hendes Kongelige Højhed Prinsesse Benedikte.

Sekretæren meddelte, at Selskabet havde mistet et indenlandsk medlem, nemlig dr. med. & chir. KNUD AAGE BUCHTRUP SAND, fh. professor i retsmedicin ved Københavns Universitet, optaget i den matematisk-naturvidenskabelige klasse den 8. april 1927, død den 30. januar 1968.

Endvidere havde Selskabet mistet et udenlandsk medlem, nemlig dr. GÖRAN LILJESTRAND, fh. professor i farmakologi ved Karolinska Institutet i Stockholm, optaget i den matematisk-naturvidenskabelige klasse den 12. april 1935, død den 16. januar 1968.

L. L. HAMMERICH gav en meddelelse: *Om Frisere, Nordboere, Tyskere i Balticum til begyndelsen af det 17. århundrede.*

Der gås ud fra den længe standende strid mellem »normandisterne« og »antinormandisterne« blandt russiske historikere – se bl. a. D. S. ЛИХАЦЕВ, *The Origination of Independent Russian Culture amid Byzantium and Scandinavia = Nord-Sud, Colloque . . . 1965, Copenhague, s. 19-28* (udg. af Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab 1967). Og der anstilles nogle historisk-filologiske betragtninger over handelens rejseveje fra Nederlandene, Skandinavien, Nordtyskland gennem Østersøen til Balticum og dettes bagland i perioderne fra tidlig middelalder indtil begyndelsen af den afgørende magtkamp mellem Svenskere og Russere.

E. STEEMANN NIELSEN gav en meddelelse: *Temperatur-adaptation hos planktonalger*.

På Botanisk Laboratorium, Danmarks Farmaceutiske Højskole, var der i de senere år arbejdet med planktonalgerne adaptation, når de ydre faktorer forandres.

Her skulle kun berettes om temperaturens indflydelse. Såfremt temperaturen forandres, vil alle processer, der reguleres af enzymer, straks ændre deres hastigheder. Dette gælder både respirationen og fotosyntesen. I løbet af nogle dage vil hastighederne imidlertid normalt indstille sig på de oprindelige størrelser. Da væksten derimod ikke gør dette, har man forklaret det ved at antage, at adaptationen skyldes en forandring af alle enzymeres koncentration. I en lille alge udgør proteinet en meget betydelig del af det totale organiske stof; enzymerne udgør endvidere hovedparten af proteinet. Fotosyntesen skal således producere meget mere organisk stof ved en lav temperatur end ved en høj, for at én celle kan blive til to. Nu har docent, dr. phil. ERIK G. JØRGENSEN ved at undersøge selve proteinmængderne ved forskellige temperaturer bekræftet den oprindelige antagelse.

Det Classenske Fideicommiss havde sendt beretning for regnskabsåret 1. juli 1966–30. juni 1967.

Landbohøjskolens fysiske Laboratorium havde anmodet om at få Oversigten og Mat. Fys. Medd. og Skrifter. Dette vedtoges.

Gmelin-Institut, Frankfurt, havde meddelt, at det ikke mere så sig i stand til at opretholde bytteforbindelse med Selskabet.

Det vedtoges at optage følgende afhandling af dr. phil. Marie Hammer: »Investigations on the Oribatid Fauna of New Zealand with a Comparison of the Oribatid Fauna of New Zealand and that of the Andes Mountains, South America. Part III«. Trykt i Biol. Skrifter **16**, 2.

J. A. Christiansen havde indsendt en afhandling: »Seven Essays Relating to the Stereochemistry of Cyclohexane and its Vicinal Di-Derivatives«. Trykt i Mat. Fys. Medd. **36**, 14.

Redaktøren fremlagde:

Mat. Fys. Skrifter **3**, 5, N. Zeldes, A. Grill & A. Simievic.

---

9. Mødet den 23. februar 1968.

Til stede var 52 medlemmer, nemlig: Johs. Pedersen, *præsident*, Nør-lund, Friis Johansen, Knud Jessen, Hammerich, Martin Kristensen, Lundsgaard, Børge Jessen, Blinkenberg, Holter, Niels Nielsen, Barr, Buchthal, Fenchel, Bjerrum, Rosenkrantz, Blatt, Birket-Smith, Kai Pedersen, Hjelholt, Faurholt, Iversen, Berg, Bøggild, Iuul, Bang, Westergaard, Steemann Nielsen, Thorv. Sørensen, Reiz, Wingstrand, Maaløe, Schou, Tornehave, Kr. Hald, Huus, Rudkjøbing, Troels-Smith, E. Asmussen, R. W. Asmussen, Bagge, P. Johs. Jensen, Kauffmann, Syrach-Larsen, Barker Jørgensen, Kofoed-Hansen, Skrubbeltrang, Sorgenfrei, v. Wettstein, Hammershaimb, Rudi Thomsen, Møller, *sekretær*. – Desuden Selskabets udenlandske medlemmer Gustafson (Lund), Mottelson og Rosenfeld.

Sekretæren meddelte, at Selskabet havde mistet et indenlandsk medlem, nemlig dr. phil. CARL ADOLF JØRGENSEN, professor i arvelighedslære ved den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, optaget i den matematisk-naturvidenskabelige klasse den 2. april 1948, død den 14. februar 1968.

Endvidere havde Selskabet mistet to udenlandske medlemmer, nemlig dr. SIGURD EMANUEL ERIXON, fh. professor i jämförande folklivsforskning ved universitetet i Stockholm, optaget i den historisk-filosofiske klasse den 7. april 1961, død den 18. februar 1968, og dr. HOLGER ARBMAN, professor i forhistorisk og middelalders arkæologi ved universitetet i Lund, optaget i den historisk-filosofiske klasse den 14. april 1967, død den 25. januar 1968.

KNUD JESSEN gav en meddelelse: *Om vegetationens udvikling på reservatet Vorsø i Horsens fjord.*

Reservatet, hvis fredning er stadfæstet gennem ministerielle bekendtgørelser, omfatter øen Vorsø med tilhørende holme, ialt 59,39 ha, samt de nærmest omgivende dele af fjorden. Vorsø og holmene erhvervedes i 1929 af Herluf Wings Legat under Københavns Universitets forvaltning som – med testamentets ord – »et fristed for planter og dyr, også de såkaldte skadelige«.

Ca. 15 ha af Vorsø dyrkes stadig, men strandarealernes vegetation udvikler sig frigjort for græsning og høslet, og på fredmarken, d.v.s. de siden 1929 ikke dyrkede marker (ca. 26 ha), er ved udvandring af træer, buske og urter fra skovene og de frit liggende plantager indledt en udvikling, der ligesom tilstanden i disse træbevoksninger tenderer mod dannelsen af en form af urskov.

RUDI THOMSEN gav en meddelelse: *De ældre romerske denarers kronologi i lyset af nyere møntfund.*

Formålet med meddelelsen var at demonstrere møntfundenes store betydning for fastlæggelsen af de republikanske romerske denarers kronologi. Den nye tidsfæstelse af denarens indførelse til ca. 213 f.v.t., som var et af hovedpunkterne i værket »Early Roman Coinage« I–III (1957–61), var som noget nyt i væsentlig grad baseret på møntfundenes vidnesbyrd. Denne nye kronologi har atter nødvendiggjort en revision af den hidtidige datering af denarerne fra 2. årh. f.v.t.

I forbindelse med bearbejdelsen af de romerske denarer i et nyt stort græsk-romersk møntfund fra Agrinion i Aitolien, erhvervet af The American Numismatic Society, er samtlige store denarfund fra anden halvdel af det 2. årh. f.v.t. blevet underkastet en systematisk undersøgelse, og herigennem er det lykkedes at lægge et fast fundament for opbygningen af et nyt kronologisystem for det 2. årh.s denarer.

Unesco havde sendt Selskabet et eksemplar af bogen »Fonctionnement des écosystèmes terrestres au niveau de la production primaire«, som indeholdt de foredrag, der blev holdt ved det internationale symposium den 24.–30. juli 1965 i København under Selskabets auspicium.

Redaktøren fremlagde:

Mat. Fys. Medd. **36**, 11, J. H. Bartlett; **36**, 12, Asger Aaboe.

Hist. Filos. Medd. **16**, 1 (2. udg.), Louis Hjelmlev; **33**, 1 (2. udg.), A. Blinkenberg.

---

10. Mødet den 8. marts 1968.

Til stede var 69 medlemmer, nemlig: Franz Blatt, *fung. præsident*, Brøndum-Nielsen, Hammerich, Martin Kristensen, Lundsgaard, Ørskov, Blinkenberg, Holter, Niels Nielsen, Barr, Buchthal, Fenchel, K. Ad. Jensen, Bjerrum, Rosenkrantz, Birket-Smith, Kai Pedersen, Hjelholt, Tovborg Jensen, Chr. Poulsen, Faurholt, Riis, Bøggild, Helgason, Iuul, Noe-Nygaard, Bang, Ussing, Veibel, Westergaard, Sten, Billeskov Jansen, Einar Andersen, N. O. Lassen, Steemann Nielsen, Thorv. Sørensen, Teilum, Hakon Lund, Reiz, J. P. Larsen, Maaløe, Schou, Tornehave, Becker, A. Hald, Huus, Togeby, Sparre Andersen, E. Asmussen, R. W. Asmussen, Bagge, P. Johs. Jensen, Kauffmann, Syrach-Larsen, Lindhard, Knud O. Møller, Schjørring, Arnholtz, Thor Bak, Ballhausen.

Barker Jørgensen, Kofoed-Hansen, Skrubbeltrang, Sorgenfrei, v. Wettstein, Rudi Thomsen, Simonsen, Strömngren, Møller, *sekretær*. – Desuden Selskabets udenlandske medlemmer Hamilton og Mottelson, og som gæst prof. Erling Sverdrup, Oslo.

O. KOFOED-HANSEN gav en meddelelse: *Om nøjagtigheden ved langstrakte maskinberegninger.*

I de fleste beskrivelser af metoder til numerisk løsning af komplicerede problemer gøres der meget ud af de mulige systematiske og samtidig analytisk beregnelige fejl, som fremkommer ved erstatning af kontinuerte funktioner med disse funktioners værdier i diskrete punkter nødvendiggjort af regnemaskinernes endelige kapacitet. Derimod gøres der som regel meget lidt ved de afrundingsfejl, som følger af, at maskinerne repræsenterer faktiske tal ved et endeligt antal cifre.

Der redegjordes i meddelelsen for en statistisk beskrivelse af afrundingsfejlenes ophobning. Gennem numeriske regneeksempler efterprøves beskrivelsesmetoden. Metodens begrænsninger fører til en præcis illustration af den helt almene problemstilling, som altid opstår, når fuldstændigt forudbestemte systemer gøres til genstand for en statistisk behandling.

Afd. Knud Sand havde ved testamente indsat Selskabet som universalarving.

Arven omfatter Knud Sands villa i Gentofte, der skal benyttes som fribolig for et af Selskabets medlemmer, eventuelt for en udenlandsk videnskabsmand under længere studieophold i landet. Endvidere en landejendom ved Starreklint, der skal anvendes til studie- eller rekreationsophold for medlemmer af Selskabet. Med disse ejendomme følger en formue til bestridelse af ejendommens drift.

Det vedtoges at nedsætte et midlertidigt udvalg til behandling af overtagelsen af arven. Til medlemmer heraf valgtes præsidenten, sekretæren, kassekommissionens formand og Stig Iuul.

Det vedtoges at ændre kontingentet til »International Union of Geodesy and Geophysics« fra £ 320 til \$ 896, en forhøjelse på ca. 900 kr. på grund af devalueringen af danske kroner.

Efter anmodning fra Institute of Physics and Physical Society, London, var bytteforbindelse med Selskabet ophørt.

Det vedtoges at optage følgende afhandling af Esko Suhonen: »General Relativistic Fluid Sphere at Mechanical and Thermal Equilibrium«. Vil blive trykt i *Mat. Fys. Medd.* **36**, 15.

C. Møller havde indsendt en afhandling: »Gibb's Statistical Mechanics in the Theory of Relativity«. Vil blive trykt i *Mat. Fys. Medd.* **36**, 16.

Klassemøder:

Den historisk-filosofiske klasse holdt møde med dagsorden:

1. Forhandling om og afstemning over forslag om valg af nye medlemmer.
2. Eventuelt.

Den matematisk-naturvidenskabelige klasse holdt møde med dagsorden:

1. Valg, eventuelt genvalg, af klassens formand for de kommende tre år.
2. Forhandling om og afstemning over forslag om valg af nye medlemmer.
3. Eventuelt.

11. Mødet den 22. marts 1968.

Til stede var 57 medlemmer, nemlig: Einar Lundsgaard, *fung. præsident*, Nørlund, Friis Johansen, Knud Jessen, J. A. Christiansen, Hammerich, Martin Kristensen, Børge Jessen, Holter, Niels Nielsen, Barr, Buchthal, Fenchel, K. Ad. Jensen, Rosenkrantz, Blatt, Birket-Smith, Carsten Olsen, Kai Pedersen, Hjelholt, Tovborg Jensen, Chr. Poulsen, Topsøe-Jensen, Iuul, Noe-Nygaard, Vagn Poulsen, Bang, Thorson, Veibel, N. O. Lassen, Steemann Nielsen, Thorv. Sørensen, Hakon Lund, Reiz, J. P. Larsen, Ottesen, Schou, Tornehave, Becker, Huus, Rudkjøbing, Troels-Smith, Sparre Andersen, R. W. Asmussen, P. Johs. Jensen, Kauffmann, Syrach-Larsen, Arnholtz, Ballhausen, Barker Jørgensen, Skrubbeltrang, Sorgenfrei, v. Wettstein, Hammershaimb, Rudi Thomsen, Strömgen, Møller, *sekretær*. – Desuden Selskabets udenlandske medlemmer Bendz, Polotsky og Rosenfeld, og som gæst prof. Carl Fehrman (Lund).

THØGER BANG gav en meddelelse: *Københavns byplanmæssige og fortifikatoriske udvikling 1600–1650*.

Christian IV's rastløse virksomhed forvandlede København fra midaldersstad til renaissanceby. Med benyttelse af det gamle kortmateriale

gaves en oversigt over arbejderne og de skiftende planer, og på en række punkter er det muligt at få en præcisere opfattelse af det udførte og påtænkte. Et hidtil ukendt kort viser en ejendommelig idé til udvidelse af byen og rehabiliterer nogle ellers underkendte kobberstukne planer; nogle detailtegninger fra Rosenborgområdet påvistes. Fejkilder ved benyttelse af fotokopier i stedet for originaldokumenterne omtaltes.

E. HAMMERSHAIMB gav en meddelelse: *Om det aramaiske sprogs udvikling og udbredelse i tiden indtil omkring vor tidsregnings begyndelse.*

De ældste aramaiske sprogmindesmærker er fra 10. – 9. årh. f.v.t. Aramæerne var da bosat i store dele af Syrien og Mesopotamien i små bystater: Damaskus, Hama, Arpad o. a. Sproget i indskrifterne har et stereotypt præg, men udviser dog spor af forskellige dialekter. En ændring i denne ældste form for aramaisk, kaldet gammelaramaisk, er tydeligst påviselig i persertiden (efter Kyros' indtagelse af Babylon i 538 f.v.t.), men må antages at have taget sin begyndelse med assyrernes fremstød mod vest omkr. midten af 8. årh. med en deraf følgende udvidet brug af aramaisk i kancellisproget. Om sproget i denne periode (indtil ca. 160 f.v.t.), og især i persertiden, bruges hyppigst betegnelsen rigsaramaisk, fordi det anvendtes i hele perserriget i embedsskrivelser. Aramaisk brugtes dog også i dokumenter af privatretlig art og i breve af helt privat karakter, kendt bl. a. fra flere egne af Ægypten. Det talte sprog skinner igennem i flere af disse breve og tyder på forekomsten af flere dialekter. En samlet bearbejdelse af hele materialet ville være grundlaget for en aramaisk proghistorie.

Sekretæren meddelte, at den matematisk-naturvidenskabelige klasse havde genvalgt Einar Lundsgaard til formand for årene april 1968–71.

Sekretæren gav meddelelse om klassernes forslag til indvalg af nye medlemmer. Forslag fra den matematisk-naturvidenskabelige klasse om valg af udenlandske medlemmer kunne først foreligge i et senere møde.

Det vedtoges at forhøje Selskabets årlige bidrag til »Thesaurus Linguae Latinae« fra \$ 100 til 1 000 DM.

Efter indstilling fra repræsentationsudvalget vedtog Selskabet følgende:

Til »Le XIIe Congrès International de Linguistique et Philologie Romanes« den 15.–20. april 1968 i Bucarest delegeredes Andreas Blinkenberg.

Til det 11. plenarmøde i »Committee on Space Research« (COSPAR) den 9.–21. maj 1968 i Tokyo valgtes ingen delegeret fra Selskabet.

Til den ekstraordinære generalforsamling i »International Astronomical Union« den 15. maj 1968 i Prag sendtes ingen delegeret (jvfr. side 58).

Til mødet i »International Association for Biological Oceanography« den 21.–24. maj 1968 i Woods Hole, Mass., sendtes ingen delegeret fra Selskabet.

Til generalforsamlingen i »Union Académique Internationale« den 11.–17. juni 1968 i Bucarest delegeredes Franz Blatt og L. L. Hammerich (unionens præsident).

Til 50-års jubilæum i Kungliga Humanistiska Vetenskapssamfundet den 15. juni 1968 i Lund delegeredes præsidenten, Johs. Pedersen (senere ændret).

Til generalforsamlingen i »International Council of Scientific Unions« den 22.–27. juni 1968 i Paris delegeredes Einar Andersen (dato senere ændret).

Til den 38. internationale amerikanistkongres den 11.–18. august 1968 i Stuttgart-München delegeredes Kaj Birket-Smith.

Til generalforsamlingen i »International Union of Geological Sciences« og den 23. geologkongres den 19.–28. august 1968 i Prag delegeredes Arne Noe-Nygaard.

Til »The 12th International Congress of Genetics« den 19.–28. august 1968 i Tokyo delegeredes prof. Ove Frydenberg.

Til mødet i »International Union of History and Philosophy of Science, Division of History of Science« den 24.–29. august 1968 i Paris delegeredes L. Rosenfeld.

Til »The 2nd International Congress on Marine Corrosion and Fouling« den 20.–24. september 1968 i Athen sendtes ingen delegeret fra Selskabet.

Til den 21. internationale geografkongres den 1.–8. december 1968 i New Delhi delegeredes Axel Schou.

Det vedtoges at optage følgende afhandling af prof., dr. phil. Tyge W. Böcher og Ole Lyschede: »Anatomical Studies in Xerophytic Apophyllous Plants. I. *Monttea aphylla*, *Bulnesia retama* and *Bredemeyera colletioides*«. Vil blive trykt i Biol. Skrifter **16**, 3.

Klassemøde:

Den matematisk-naturvidenskabelige klasse holdt møde med dagsorden:

1. Forhandling om og afstemning over forslag om indvalg af nye udenlandske medlemmer.
2. Eventuelt.

---

12. Mødet den 5. april 1968.

Til stede var 45 medlemmer, nemlig: Johs. Pedersen, *præsident*, Nør-lund, Knud Jessen, J. A. Christiansen, Hammerich, Martin Kristensen, Math. Thomsen, Blinkenberg, Holter, Barr, Buchthal, Fenchel, Degerbøl, Rosenkrantz, Birket-Smith, Carsten Olsen, Kai Pedersen, Hjelholt, Iversen, Topsøe-Jensen, Berg, Bøggild, Iuul, Steensberg, Bang, Thorson, Veibel, N. O. Lassen, Steemann Nielsen, Thorv. Sørensen, Zeuthen, Reiz, Tornehave, Kr. Hald, Huus, Rudkjøbing, Troels-Smith, Bagge, Lindhard, Knud O. Møller, Skrubbeltrang, Sorgenfrei, Hammershaimb, Rudi Thomsen, Møller, *sekretær*. – Desuden Selskabets udenlandske medlemmer Hamilton, Mottelson og Rosenfeld.

Sekretæren meddelte, at Selskabet havde mistet et udenlandsk medlem, nemlig dr. LEV DAVYDOVITCH LANDAU, professor i teoretisk fysik ved det russiske akademis fysiske institut i Moskva, optaget i den matematisk-naturvidenskabelige klasse den 13. april 1951, død den 1. april 1968.

I anledning af direktør Harald Andersens 50-års jubilæum i Bianco Lunos Bogtrykkeri A/S den 1. april 1968 havde Selskabets redaktør, L. L. Hammerich, overbragt en lykønskning, og der var sendt en blomsterdekoration.

JOHS. IVERSEN gav en meddelelse: *Truede økosystemer*.

Et plantesamfund og dets dyreliv udgør sammen med jordbunden og det øvrige miljø et økosystem. Hidtil har de videnskabelige grene, der studerer økosystemer, stort set arbejdet uafhængigt af hinanden, men nu er mange steder et samarbejde ved at blive etableret for at muliggøre en fremtidig syntese af resultaterne. Men samtidig trues de naturlige økosystemer overalt på jorden af ødelæggelse på grund af de menneskelige indgreb. Der gaves eksempler på langtidsprocesser inden for et skovøkosystem.

J. TROELS-SMITH gav en meddelelse: *Om forskningsområdet Stavns fjord, Samsø.*

Siden 1. januar 1967 har Besser Rev med øen Hønsø samt Hjortholm, Mejlesholm, Yderste Holm, Kolderne og Karlskold i Stavns Fjord på Samsø været lejet af Carlsbergfondet for en 20-årig periode med henblik på at sikre dette værdifulde område for forskningen.

I forbindelse med forevisning af en række lysbilleder blev de vigtigste forskningsopgaver omtalt.

Der foretoges skriftlig afstemning over de fra klasserne indbragte forslag til optagelse af nye medlemmer.

Til indenlandske medlemmer valgtes følgende:

I den historisk-filosofiske klasse: dr. phil. POUL MAX HENRIK ANDERSEN, professor i dansk dialektologi ved Københavns Universitet; dr. phil. AKSEL ERHARD CHRISTENSEN, professor i historie ved Københavns Universitet; ELI FISCHER JØRGENSEN, professor i fonetik ved Københavns Universitet, og dr. phil. KRISTOF GLAMANN, professor i historie ved Københavns Universitet.

I den matematisk-naturvidenskabelige klasse: dr. phil. BENT FUGLEDE, professor i matematik ved Københavns Universitet; dr. phil. CHRISTIAN KNAKKERGÅRD MØLLER, professor i kemi ved Odense Universitet; dr. phil. AAGE WINTHER, professor i teoretisk fysik ved Københavns Universitet; dr. med. ULRIK CHRISTIAN CRONE, professor i fysiologi ved Københavns Universitet; dr. phil. OVE FRYDENBERG, professor i genetik ved Århus Universitet; dr. med. PREBEN CHRISTIAN ALEXANDER VON MAGNUS, direktør for Statens Seruminstitut; dr. med. JAN MOHR, professor i medicinsk genetik ved Københavns Universitet og dr. med. OVE STEN-KNUDSEN, professor i biofysik ved Københavns Universitet.

Til udenlandske medlemmer valgtes følgende:

I den historisk-filosofiske klasse: dr. FRIEDRICH HERMANN BLUME, fh. professor i musikvidenskab ved universitetet i Kiel; dr. KARL DIETRICH ERDMANN, professor i historie ved universitetet i Kiel; dr. FRANCISCUS BERNARDUS JACOBUS KUIPER, professor i sanskrit og indisk oldtidskundskab ved universitetet i Leiden; dr. HARRI ERNST HINRICH FRIEDRICH MEIER, professor i romansk filologi ved universitetet i Bonn; dr. CARL-ALLAN MOBERG, fh. professor i musikforskning ved universitetet i Uppsala, og dr.

CHRISTIAN SCHWEIGAARD STANG, professor i slaviske sprog ved universitetet i Oslo.

I den matematisk-naturvidenskabelige klasse: HANNES OLOF GÖSTA ALFVÉN, professor i plasmafysik ved Stockholms tekniska Högskola; dr. JACQUES BÉNARD, professor i fysisk kemi ved universitetet i Paris; dr. KARL ERIK BERGSTEN, professor i geografi ved universitetet i Lund; dr. CARL HARALD CRAMÉR, fh. professor i forsikringsmatematik og matematisk statistik ved universitetet i Stockholm; dr. ZIRO KOKA, fh. professor ved universiteterne i Osaka og Kyoto, p. t. Niels Bohr Institutet, København; dr. MAC LANE SAUNDERS, professor i matematik ved universitetet i Chicago; Sir MARTIN RYLE, professor i radio-astronomi ved universitetet i Cambridge, Engl.; YRJÖ VÄISÄLÄ, fh. professor i fysik og astronomi ved universitetet i Turku; GEOFFREY WILKINSON, professor i uorganisk kemi ved Imperial College ved universitetet i London; dr. CHARLOTTE AUERBACH, professor i genetik ved universitetet i Edinburgh; dr. HANS GEORG BURSTRÖM, professor i plantefysiologi ved universitetet i Lund; dr. BJØRN UNO GOTTFRID FOLKOW, professor i fysiologi ved universitetet i Göteborg; dr. RICHARD ALDEN HOWARD, professor i botanik og dendrologi ved Harvard University, Jamaica Plain, Mass.; dr. DORA ELISABETH JACOBSON, professor i endokrinologi ved universitetet i Lund; dr. NIELS KAJ JERNE, professor i eksperimentel terapi ved J. W. Goethe universitetet og direktør for Paul Ehrlich Institut, Frankfurt a/M.; dr. BERNHARD KATZ, professor i biofysik ved University College, London; dr. OTHMAR KÜHN, fh. professor i geologi og palæontologi ved universitetet i Wien; dr. OLIVER HOWE LOWRY, professor og forstander for Department of Pharmacology, Washington University, St. Louis; CORNELIS BERNARDUS VAN NIEL, fh. professor i mikrobiologi ved Stanford University, Stanford, Cal., og dr. ESKO SUOMALAINEN, professor i genetik ved universitetet i Helsingfors.

Til Selskabets kasserer genvalgtes Heinz Holter for årene 1968–73.

Til medlem af kassekommissionen genvalgtes Axel Steensberg for årene 1968–72.

Til revisor genvalgtes Werner Fenchel for årene 1968–72.

Til revisorsuppleant genvalgtes Johs. Iversen for årene 1968–72.

Til medlem af Carlsbergfondets direktion genvalgtes Stig Iuul for 10 år fra 1. oktober 1968 at regne.

Til medlem af Frederiksborg-Museets bestyrelse genvalgtes Stig Iuul for 10 år fra 1. oktober 1968 at regne.

Til medlem af bestyrelsen for »Emil Herborgs Legat« for årene 1968–76 genvalgtes Fr. Buchthal.

Til medlemmer af bestyrelsen for »Mag. art. Marcus Lorenzens Legat« genvalgtes Johs. Brøndum-Nielsen, L. L. Hammerich og Thorv. Sørensen for årene 1968–71.

Til medlem af bestyrelsen for »Dansk Bilharziose Laboratorium« genvalgtes Kaj Berg for årene 1968–73.

Til medlem af bestyrelsen for legatet »Ole Rømer Medaillen« valgtes Bengt Strömngren for årene 1968–74, idet N. E. Nørlund ikke ønskede genvalg.

Selskabet vedtog at nedsætte en kommission for forskningsarealer, der skulle søge at sikre særlig værdifulde naturarealer til forskningsformål. Til medlemmer af kommissionen valgtes Johs. Iversen, Chr. Overgaard Nielsen, Arne Noe-Nygaard og J. Troels-Smith.

Efter indstilling af bestyrelsen for »Mag. art. Marcus Lorenzens Legat« vedtog Selskabet følgende bevillinger:

Til studiet af dansk sprog: amanuensis Gillian Fellows Jensen 1200 kr.; stud. mag. Birgitte Holt Larsen 1200 kr.; cand. mag. Niels Gerhard Rosenkjær 800 kr. og stud. mag. Niels Erik Wille 700 kr.; – og til studiet af dansk flora: amanuensis, cand. mag. Alfred Hansen 800 kr. og professor, dr. phil. Johan Lange 1100 kr., i alt 5800 kr.

Anders Reiz havde indsendt en afhandling i samarbejde med J. Otzen Petersen og P. M. Hejlesen: »A Preliminary Calibration

of the Hertzsprung-Russell Diagram in Terms of Mass and Age for Population I Main-Sequence Stars of 1.0–1.6 Solar Masses«. Vil blive trykt i Mat. Fys. Medd. **36**, 17.

Redaktøren fremlagde:

Mat. Fys. Medd. **36**, 10, J. Lindhard, Vibeke Nielsen & M. Scharff.

13. Mødet den 19. april 1968.

Til stede var 55 medlemmer, nemlig: Johs. Pedersen, *præsident*, Nør-lund, Knud Jessen, J. A. Christiansen, Martin Kristensen, Lundsgaard, Børge Jessen, Math. Thomsen, Rubow, Holter, Niels Nielsen, Barr, Buchthal, Fenchel, Bjerrum, Degerbøl, Rosenkrantz, Blatt, Carsten Olsen, Kai Pedersen, Tovborg Jensen, Chr. Poulsen, Iversen, Riis, Topsøe-Jensen, Steensberg, Bang, Bohr, Westergaard, Sten, N. O. Las-sen, Thorv. Sørensen, Reiz, Maaløe, Schou, Tornehave, Becker, Kr. Hald, Huus, Troels-Smith, Sparre Andersen, P. Johs. Jensen, Syrach-Larsen, Arnholtz, Sorgenfrei, Rudi Thomsen, Poul Andersen, Crone, Eli Fischer Jørgensen, Frydenberg, Fuglede, Knakkegård Møller, Sten-Knudsen, Winther, Hammerich, *fung. sekretær*. – Desuden Selskabets udenlandske medlemmer Bendz, Hamilton, Polotsky og K. E. Bergsten (Lund).

Præsidenten bød de nye medlemmer velkommen.

Sekretæren meddelte, at Selskabet havde mistet et udenlandsk medlem, nemlig dr. CHARLES CHRISTIAN LAURITSEN, fh. professor i fysik ved California Institute of Technology i Pasadena, Cal., optaget i den matematisk-naturvidenskabelige klasse den 14. april 1939, død den 13. april 1968.

Mogens Westergaard talte mindeord om C. A. Jørgensen.
Trykt side 127–139.

H. J. POLOTSKY gav en meddelelse: *Kløvede sætninger i ægyptisk*.

Gennem alle det ægyptiske sprogs perioder bruges i vid udstrækning konstruktioner, svarende henholdsvis til sætninger som (1) »Det var Valdemar Schmidt, der indførte ægyptologien i Danmark«, og (2) »Det var hos Brugsch, (at) han fik sin første undervisning i ægyptisk«. Den anden af disse konstruktioner har i lang tid været miskendt, fordi den

henhører til verbalsystemet. Erkendelsen af dens væsen åbner muligheder for at opnå større sikkerhed med hensyn til yderligere områder inden for ægyptisk sætningsbygning.

Til Selskabets præsident genvalgtes Johs. Pedersen for årene april 1968–73.

Undervisningsministeriet havde meddelt, at der på finansloven for finansåret 1968–69 var bevilget Selskabet et statstilskud på 200 000 kr.

Selskabet vedtog at nedsætte en nationalkomité for »International Association for Quaternary Research« (INQUA) til varetagelse af dansk kvartærgeologiske interesser i den internationale sammenslutning. Til medlemmer af komiteen valgtes: statsgeolog dr. phil. Sigurd Hansen (formand), Axel Schou, dr. phil. Anker Weidick (sekretær), M. Degerbøl, J. Troels-Smith og A. Rosenkrantz.

Det vedtoges at supplere bytteforbindelsen med Bibliothèque du Collège Philosophique et Théologique S. J., Louvain, og at sende Oversigten.

L. L. Hammerich delegeredes til Jahrestagung i Societas Linguistica Europaea den 24.–26. august 1968 i Kiel.

---

14. Mødet den 3. maj 1968.

Til stede var 52 medlemmer, nemlig: Johs. Pedersen, *præsident*, Nør-lund, Brøndum-Nielsen, J. A. Christiansen, Hammerich, Martin Kristensen, Lundsgaard, Børge Jessen, Holter, Brandt Rehberg, Barr, Bjerrum, Degerbøl, Rosenkrantz, Blatt, Birket-Smith, Carsten Olsen, Kai Pedersen, Tovborg Jensen, Bøggild, Iuul, Noe-Nygaard, Steensberg, Bang, Bohr, Veibel, N. O. Lassen, Teilum, Zeuthen, Reiz, J. P. Larsen, Maaløe, Ottesen, Tornehave, Kr. Hald, Huus, Rudkjøbing, E. Asmussen, Kauffmann, Ballhausen, Barker Jørgensen, Skrubbeltrang, Sorgenfrei, Rudi Thomsen, Strömgren, Poul Andersen, Aksel E. Christensen, Fuglede, Glamann, Mohr, Sten-Knudsen, Møller, *sekretær*. – Desuden Selskabets udenlandske medlemmer Hamilton, Mottelson, Dora Jacobsohn (Lund), N. K. Jerne (Frankfurt a/M), og som gæst prof. O. R. Frisch (Cambridge, Engl.).

Bengt Strömgren talte mindeord om Ejnar Hertzsprung.
Trykt side 121–125.

C. BARKER JØRGENSEN gav en meddelelse: *Skrubtudsens ovariecyklus og dens regulering.*

I samarbejde med mag. KIRSTEN LETHAN og Mr. VIJAYA KUMAR havde foredragsholderen undersøgt ovariefunktionen og dens neuroendokrine regulering hos skrubtudsen, en repræsentant for de mange hvirveldyr, hos hvem ovariet kun gennemløber én årlig cyklus. Forsøgene tyder på, at den årlige opvækst af kun én generation af æg reguleres af en rytmisk aktivitet af et gonadotrop hjernecenter. Muligvis indgår der også i reguleringen af hypofysens gonadotropinsekretion en feedback kontrol, som udøves ved hjælp af hormONSEKRETIONEN fra ovarierne.

Kassekommissionen forelagde ved formanden, A. Tovborg Jensen, Selskabets reviderede regnskab for året 1967. Uddrag heraf er trykt side 140–143.

Carlsbergfondets direktion forelagde ved formanden, Stig Iuul, beretning om fondets virksomhed i året 1. oktober 1966–30. september 1967. Trykt II, side 1–79, I–VIII.

Kassekommissionen havde genvalgt A. Tovborg Jensen til formand i det kommende år.

Bestyrelsen for »Grosserer A. Collstrops Hjem for en dansk Videnskabsmand«, Lundehave, havde sendt beretning og regnskabsoversigt for året 1967. Regnskabet var revideret af undervisningsministeriet. Trykt side 158–159.

Bestyrelsen for »Emil Herborgs Legat« havde sendt beretning og revideret regnskab for året 1967. Selskabet gav decharge for regnskabet. Trykt side 160.

Bestyrelsen for »Niels Bohr Legatet« havde sendt revideret regnskab for året 1967. Trykt side 161.

Bestyrelsen for »Mag. art. Marcus Lorenzens Legat« havde sendt beretning for året 1967–68 og revideret regnskab for året 1967. Trykt side 162–163.

De af Selskabet i 1963 nedsatte udvalg til drøftelse af Selskabets virksomhed: 1. møder, 2. publikationer, 3. event. udvidet virksomhed, havde indsendt beretning, der var sendt til medlemmerne.

Det vedtoges at optage følgende afhandlinger:

Mag. art. Karl G. Prasse: »À propos de l'origine de *h* touareg (tāhaggart)«. Vil blive trykt i Hist. Filos. Medd. **43**, 3.

Mag. Schuyler Jones: »An Annotated Bibliography of Nuristan (Kafiristan) and the Kalash Kafirs of Chitral. Part Two. Selected Documents from the Secret and Political Records, 1885–1900«. Vil blive trykt i Hist. Filos. Medd. **43**, 1.

Stud. mag. Per Øhrgaard: »C. F. Meyer. Zur Entwicklung seiner Thematik«. Vil blive trykt i Hist. Filos. Medd. **43**, 2.

Paul V. Rubow havde indsendt en afhandling: »Goldschmidt og Nemesis«. Vil blive trykt i Hist. Filos. Medd. **42**, 5.

Kassekommissionen havde bevilget regulering af lønninger for sekretariatets personale fra 1. april 1968.

Redaktøren fremlagde:

Mat. Fys. Medd. **35**, 13, Esko Suhonen.

Sekretæren meddelte, at Selskabet i den forløbne sæson 1967–68 havde holdt 14 møder, i hvilke 11 medlemmer af den historisk-filosofiske klasse havde givet 12 meddelelser, nemlig: Becker, Birket-Smith (1 + mindeord), Brøndum-Nielsen, Hammerich, Hammershaimb, Aage Hansen, Hjelholt (mindeord), Lönnroth, Polotsky, Steensberg og Rudi Thomsen, – og 14 medlemmer af den matematisk-naturvidenskabelige klasse havde givet 15 meddelelser, nemlig: Einar Andersen, Thøger Bang, Huus, Iversen, Knud Jessen, Barker Jørgensen, Klixbüll Jørgensen, Kofoed-Hansen, N. O. Lassen, Niels Nielsen, Steemann Nielsen, Ström-gren (mindeord), Troels-Smith (1 + mindeord) og Westergaard (mindeord).

Hermed sluttede mødesæsonen 1967–68.

W. R. M. Mattiars

MINDEORD

I.

THERKEL MATHIASSEN

5. september 1892–14. marts 1967.

Taler i Videnskabernes Selskabs møde den 3. november 1967.

1.

Af **Kaj Birket-Smith.**

På to vidt forskellige områder har Therkel Mathiassens videnskabelige virksomhed sat sig varige spor: inden for eskimoforskningen og inden for Danmarks forhistoriske arkæologi; men kun den førstnævnte del af hans indsats skal jeg omtale her, mens den anden vil blive behandlet af dr. Troels-Smith.

Mathiassen blev født den 5. september 1892 i Faurbo i Holbæk amt, blev student fra Odense 1911 og 1917 cand. mag. med geografi som hovedfag. Når han kom til at give sig af med arktiske forhold, skyldtes det egentlig en tilfældighed. Fra faderen, lærer M. J. Mathiassen, havde han taget stærke arkæologiske interesser i arv. Sammen med en jævnaldrende geologisk student, den senere grønlandsforsker dr. Lauge Koch, havde han gravet i Maglemose ved Mullerup, hvor hans fader havde opdaget de første spor af Mullerup-kulturen, og i 1919 havde han skrevet en lille, populær bog om Danmarks stenalder. Det var da naturligt, at han ønskede at blive ansat ved Nationalmuseets gamle såkaldte 1. afdeling, hvor studiet af Danmarks forhistorie dengang hørte hjemme. Men han havde jo embedseksamen i geografi og naturhistorie, og alt, der havde med disse fag at gøre, var i afdelingens daværende direktør Sophus Müllers øjne en vederstyggelighed. Jeg tror ikke, at udtrykket stammer fra ham, men betegnende nok for ånden i museet skal en af dets embedsmænd have udtalt, at Mathiassen »besudlede den arkæologiske litteratur«. Døren til museet syntes derfor foreløbigt lukket, og Mathiassen havde i 1919 opnået en stilling som adjunkt ved Viborg Katedralskole, da Knud Rasmussen en skønne dag tilbød ham at deltage i Femte Thule-Ekspedition som arkæolog og kartograf.

Femte Thule-Ekspedition 1921–24 var en virkeliggørelse af Knud Rasmussens ungdomsdrøm om at besøge samtlige eskimostammer mellem Grønland og Stillehavet. På en mærkelig måde kom den til at danne overgangen mellem to tidsaldre. Den var den sidste, store polarekspedition i gammeldags forstand, uden fly og uden radio, udelukkende baseret på eskimoisk rejseteknik med hundeslæder og med føde næsten helt skaffet til veje ved jagt i landet selv. Men samtidigt blev den indledningen til en ny epoke i eskimo-forskningen. De centrale stammer vest og nord for Hudson Bay var enten yderst lidt kendte eller endog helt ukendte, og i hele det vidtstrakte område, d.v.s. ikke blot i Canada, men også i Grønland og Alaska, var der aldrig udført videnskabeligt fyldestgørende, arkæologiske undersøgelser bortset fra de udgravninger, der var foretaget 1914 af den canadiske etnograf Diamond Jenness på Barter Island ved Alaskas nordkyst, og hans materiale er den dag i dag ikke publiceret.

Der var således nok at tage fat på. I betragtning af de vældige afstande, der måtte tilbagelægges for at løse de planlagte opgaver, var det nødvendigt straks fra begyndelsen at dele dem ikke blot fagmæssigt, men også rent geografisk. Mathiassens arbejdsfelt kom til at omfatte området omkring og nord for vort hovedkvarter på Danske Øen i Hudson Bays nordvestlige hjørne. Efter halvanden måneds ophold ved Hudson's Bay Kompagniets lille, nyligt oprettede handelsstation ved Repulse Bay rejste han og Peter Freuchen i begyndelsen af februar 1922 med hundeslæde langs østkysten af Melville Peninsula til Fury and Hecla Strait, og derfra fortsatte Mathiasen over land til det indre af Admiralty Inlet. Tilbagereisen fulgte stort set den samme rute til hovedkvarteret, hvortil han ankom en af de sidste dage i maj. Sammen med grønlænderen Jacob Olsen tilbragte han sommeren ved Repulse Bay for at foretage en udgravning af den store ruinplads Naujan, og midt i august satte de i båd over til den store, isolerede ø Southampton Island for at fortsætte det arkæologiske arbejde dér. Det var meningen, at dette skulle vare fjorten dage; men stærke østenvinde pakkede farvandene omkring øen fulde af drivis, der hverken tillod sejlads eller slædekørsel. Som følge heraf blev de simpelthen tvunget til at forblive på øen uden proviant og vinterudstyr i ikke mindre end seks måneder. De sluttede sig til en af de derboende, eskimoiske familjer, men

havde ofte en meget hård tid. Undertiden kneb det med at bjærge føden; men værre var det, at da der udbrød sygdom blandt eskimoerne, følte de sig overbevist om, at det var fordi de fremmede havde forstyrret freden i de dødes huse; Mathiassen havde desuden begået et alvorligt tabubrud ved at knuse marvben med en jærnhammer, og kun Jacob Olsens resolute optræden reddede ham fra at blive slået ihjel. Omsider slog dog befrielsens time, og i februar 1923 lykkedes det dem endelig at komme tilbage til Danske Øen. Oplevelserne havde dog ikke skræmt Mathiassen mere, end at han sidst i marts sammen med en eskimoisk familie påbegyndte en ny slæderejse langs Melville Peninsulas kyst, men denne gang videre til Ponds Inlet, hvor han tilbragte sommeren med udgravninger og derfra midt i september vendte tilbage til Danmark, nøjagtigt to år efter at have sat foden på Danske Øen.

Ekspeditionens kartografiske opgaver var tildelt Mathiassen og Peter Freuchen, og på grundlag af teodolit-observationer og kronometer-aflæsninger fik de tegnet et kort i målestokken 1:1.500.000 over Melville Peninsula og det nordlige Baffin Island og derved på mange måder rettet og suppleret det ældre og meget ufuldstændige billede af disse egne. Et tilsvarende kort var resultatet af Mathiassens ophold på Southampton Island, og samtidigt gav han for bægge områders vedkommende en omhyggelig topografisk beskrivelse og geomorfologisk oversigt (Report of the Fifth Thule Expedition, bd. I nr. 2-3).

Hans vigtigste arbejde var dog naturligvis det arkæologiske, som kastede helt nyt lys over eskimoernes forhistorie og godtgjorde, at der i deres centrale område tidligere havde rådet en kultur, som i mange henseender adskilte sig fra den nuværende, men på den anden side havde talrige lighedspunkter med den endnu herskende kultur i Alaska og Grønland. Det er denne gamle kultur, der har fået navnet Thule-kulturen, fordi de første spor af den var fremdraget ved Thule i Grønland. Mens de nulevende central-eskimoer om vinteren udelukkende bor i snehytter, og deres erhverv er stærkt kontinentalt præget, afhængigt som det er af sælfangsten ved åndehullerne i vinterisen og af sommerens og efterårets store renjagter, har Thule-kulturens folk haft faste, jorddækkede vinterhuse af sten og hvalknogler og helt igennem været nær knyttet til åbent vand og ikke mindst til hvalfangsten. Ved en analyse af denne kulturs elementer kunne Mathiassen

uigendriveligt påvise, at den engang i fortiden måtte have bredt sig fra Alaska langs Amerikas ishavskyster lige til Grønland, men mens den i de to yderområder med visse ændringer er levet videre så at sige til vore dage, er den i de centrale egne bukket delvis under for et fremstød af eskimoer fra indlandet. Længst holdt den sig her på Southampton Island, hvis oprindelige befolkning først uddøde under en epidemi i vinteren 1902–03.

Mathiassen fremlagde disse resultater i sit store værk »Archaeology of the Central Eskimos« (Rep. Fifth Thule Exped., bd. IV nr. 1–2), af hvis to dele den første giver en indgående beskrivelse af hans egne udgravninger af hustomter og grave foruden af de mindre fund, der tidligere var gjort ved Thule og af Knud Rasmussen og Peter Freuchen på King William Island og ved munden af Chesterfield Inlet. Anden del, der udgjorde hans doktordisputats, er en redegørelse for de enkelte typers udbredelse og de slutninger, man kan drage deraf. Disse var han yderligere i stand til at underbygge i et lidt senere arbejde (Rep. Fifth Thule Exped., bd. X nr. 1) på basis af arkæologisk materiale tilvejebragt af Knud Rasmussen fra eskimoer og fangstmænd ved Point Atkinson og omegn, Barter Island, Point Barrow, Point Hope og Kap Dezhnev i det vestlige område.

Overalt i sine slutninger udviste Mathiassen den største forsigtighed. Efter hans udgravninger, men før den endelige bearbejdelse havde således Jenness i et par små afhandlinger kunnet påvise to andre, forhistoriske eskimo-kulturer, Dorset-kulturen mod øst og den såkaldte »Gamle Berings Hav-kultur« i Alaska, og med rette gjort gældende, at de bægge måtte være ældre end Thule-kulturen. Da imidlertid disse fund ikke skyldtes systematiske udgravninger, stillede Mathiassen sig uhyre skeptisk over for denne opfattelse. Ganske vist havde han selv fundet rester af Dorset-kulturen ved Ponds Inlet, men han anså dem kun for at stamme fra en lokal særform af Thule-kulturen, og med hensyn til Berings Hav-kulturen indrømmede han blot, at selv om den formodentlig syd for Bering Strædet var »meget gammel«, var den i hvert fald yngre end Thule-kulturen i Nord-Alaska (Indian Notes, bd. VI). Med lignende tvivl mødte han min opfattelse af kulturen hos indlands-eskimoerne på tundraerne vest for Hudson Bay. Mens jeg havde søgt at påvise, at den i det store og hele repræsenterede en form for eskimoisk kultur ældre end Thule-

kulturen, hvilket stadig er min mening, ville Mathiassen tværtimod aflede den af denne (Geografisk Tidsskrift, bd. 32-33, jf. American Anthropologist, bd. 32).

I sit store værk om central-eskimoernes arkæologi havde han været i stand til at bringe en del nyt om de uddøde Southampton-folks etnografi ud fra oplysninger givet ham af et par ældre mænd blandt de eskimoer, der nu levede på øen, og som havde kendt de sidste overlevende af den tidligere befolkning. Den materielle kultur hos de nuværende beboere af hele det berejste område, d.v.s. de stammer, der tilsammen udgør Iglulik-gruppen, skildrede han i en særlig afhandling (Rep. Fifth Thule Exped., bd. VI nr. 1), der således tjener som baggrund for det arkæologiske arbejde. Som hans sidste bidrag til ekspeditionen kan det tilføjes, at det efter Knud Rasmussens død blev overdraget ham at give en oversigt over hele dens forløb på grundlag af hovedkvarterets dagbog, medlemmernes officielle indberetninger til ekspeditions-komiteen og Knud Rasmussens optegnelser fra rejsen til Alaska (Rep. Fifth Thule Exped., bd. I nr. 1).

Mathiassens senere bidrag til eskimo-forskningen vedrører allesammen Grønland. Allerede 1928 gav han en beskrivelse af de fåtallige, men i flere henseender interessante fund, som Lauge Koch havde hjembragt fra den såkaldte Jubilæumsekspedition (Meddelelser om Grønland, bd. 79), ligesom han også beskrev det forholdsvis sparsomme arkæologiske materiale fra de ubeboede strækninger på østkysten indsamlet af Cambridge-ekspeditionen 1926 og af Scoresby Sund-Komiteens 2. østgrønlandske ekspedition 1932 og påviste derved dets lighed med den lidt ældre kultur ved Angmagssalik og på vestkysten (Medd. om Grønland, bd. 74 og bd. 104 nr. 9).

I øvrigt bygger de grønlandske arbejder helt på hans egne udgravninger. Efter fuldendelsen af sit grundlæggende værk om central-eskimoernes forhistorie blev han i en årrække sat i stand til som udsendt af Kommissionen for Grønlands Videnskabelige Undersøgelse og på bekostning af staten og delvis af Carlsberg-fondet at hellige sig Grønlands arkæologi, der som nævnt aldrig før var blevet systematisk undersøgt. Begyndelsen skete i sommeren 1929 med den unge amerikanske arkæolog, senere dr. Frederica de Laguna som assistent og gjaldt den gamle bebyggelse på den lille ø Inugsuk og omliggende småøer ved munden af

Upernavik Isfjord. Det viste sig, at fundene herfra repræsenterede en sen form for Thule-kultur, endnu uden påvirkning fra det 17.–18. århundredes europæiske hvalfangere, men med tydelige vidnesbyrd om en vis indflydelse fra de middelalderlige nordbo-bygder i Syd-Grønland, således at Inugsuk-kulturen måtte sættes til det 13.–15. århundrede (Medd. om Grønland, bd. 77). Den følgende sommer besøgte han sammen med den nuværende leder af Nationalmuseets etnografiske samling, dr. Helge Larsen, strækningen om Kangâmiut nord for Sukkertoppen på den midterste del af vestkysten og kunne her følge udviklingen fra slutningen af Inugsuk-perioden i det 15. århundrede indtil begyndelsen af den danske kolonisation (Medd. om Grøn., bd. 91 nr. 1).

Fra vestkysten vendte Mathiassen sig nu til Angmagssalik, hvor han tilbragte et år fra august 1931 til august 1932, da han sluttede sig til Knud Rasmussens 7. Thule-Ekspedition. De egentlige udgravninger blev udført i sommeren 1932. De ældste fundslighed med sen Inugsuk-kultur beviste en indvandring fra vestkysten i slutningen af middelalderen og sættes således i forbindelse med nordboernes undergang ved denne tid. Forbindelsen med vestkysten varede ved i de følgende århundreder og førte bl. a. til kendskab til jern og indførelse af de store, firkantede fælleshuse, vi kender fra Hans Egedes beskrivelse fra Vest-Grønland, og som endnu brugtes ved Angmagssalik, da Gustav Holm kom dertil i 1883. Så sent som i begyndelsen af det 18. århundrede var kulturen ved Angmagssalik i det væsentlige den samme som i Vest-Grønland, og dens særpræg skyldes til en vis grad bevaring af enkelte gamle typer, men nok så meget en sen, rent lokal udvikling, f. eks. af den rige ornamentik (Medd. om Grøn., bd. 92 nr. 4). Som medlem af 7. Thule-Ekspedition fik Mathiassen i efteråret 1932 lejlighed til at gøre en hurtig rejse langs den nu ubeboede kyst mellem Angmagssalik og Kap Farvel. Et stort antal tidligere bopladser blev lokaliseret, men til større udgravninger var tiden for knap. Så meget mente han dog at kunne fastslå, at den ældste bebyggelse ligesom ved Angmagssalik skyldtes en indvandring fra vestkysten i slutningen af middelalderen (Medd. om Grøn., bd. 109 nr. 2).

Endnu ventede der dog opgaver i Vest-Grønland, og allerede den følgende sommer genoptog han arbejdet dér, nu med den senere professor i eskimologi, Erik Holtved, som hjælper. Under-

søgelseernes mål var Disko Bugten, der, som Mathiassen udtrykte det, var det »klassiske område« for studiet af grønlandske oldsager. Store samlinger af stensager herfra havde efterhånden i gammel tid fundet vej til museerne, især i København og Stockholm, og på grundlag heraf havde den norske arkæolog Solberg i 1907 skrevet en større afhandling om Grønlands stenalder. Mathiassen fandt imidlertid, at stensagerne ikke indtog en så fremtrædende plads i hans egne udgravninger, at man turde tale om en egentlig stenalder. De ældste fund tilskrev han en ægte Thule-kultur fra det 10.–12. århundrede, derefter fulgte Inugsuk-perioden med vidnesbyrd om nordbo-påvirkning, og fra slutningen af det 17. og begyndelsen af det 18. århundrede sporede indflydelser fra de hollandske hvalfangere; i dette tidsrum opstod bl. a. de store fælleshuse, som så efterhånden nåede omkring Kap Farvel til østkysten (Medd. om Grøn., bd. 93 nr. 2).

Sommeren 1934 blev for lange tider den sidste for Mathiasens systematiske undersøgelser i Grønland. Denne gang foregik de længst mod syd i Julianehåb Distrikt og igen sammen med Holtved. Selv i de ældste hustomter fandtes sager fra nordboerne, således at de lod sig datere til Inugsuk-perioden efter ca. 1350, og følgelig tvivlede han i høj grad om sandheden af Are Frodes gamle beretning, i følge hvilken allerede Erik den Røde havde set spor af »skrælinger«. Derimod kunne han eftervise, at den tidligste bebyggelse ikke lå i skærgården, men inde i fjordene, hvor man kunne drive sælfangst fra vinterisen og muligvis benytte hundeslæde, og bekræftede derved en formodning, jeg selv, ganske vist på et ret spinkelt grundlag, havde fremsat allerede i 1917. Sidst i sin beretning gav Mathiassen en samlet oversigt over Grønlands forhistorie, sådan som han da opfattede den. Den kultur, de første indvandrere efter hans mening havde medført, var Thule-kulturen, der jo var sikkert påvist både i selve Thule Distriktet og ved Disko Bugten, det førstnævnte sted dog med nogen islæt af Dorset-kultur. Derefter fulgte Inugsuk-kulturen med tydelige spor af samkvem, direkte eller indirekte, med nordboerne i middelalderen, og på dette trin var eskimoerne omsider nået syd om Kap Farvel og videre langs østkysten helt op til Clavering Øen, hvortil der senere, som påvist af Helge Larsen, var kommet en bølge med ægte Thule-kultur nord om Grønland. Ikke blot i Grønland, men også i det arktiske Canada repræsen-

terede denne den ældste eskimoiske kultur overhovedet. Spørgsmålet om Berings Hav-kulturen lod han stå åbent, hvorimod han var klar over, at Dorset-kulturen – hvis selvstændighed nu var afgørende bevist ved canadiske undersøgelser på Newfoundland – ikke lod sig aflede af Thule; men han henviste til dens mulige ikke-eskimoiske, d. v. s. indianske oprindelse (Medd. om Grønland, bd. 118 nr. 1).

I 1933 var Mathiassen omsider blevet ansat ved Nationalmuseet, og der gik nu over tyve år, før han genså Grønland. I mellemtiden var studiet af eskimoernes forhistorie gået fremad med kæmpeskridt ikke blot i Canada og Alaska, men også i Grønland. Allerede ved sine gravninger på Inglefield Land nord for Thule 1935–37 havde Holtved kunnet påvise, at der var foregået en regulær indvandring af Dorset-eskimoer før Thule-perioden, endnu ældre kulturer var fundet af grev Eigil Knuth i Peary Land, og i 1953 havde Helge Larsen og professor P. V. Glob sammen med mag. art. Jørgen Meldgaard og mag. scient. George Nellemann udført omfattende undersøgelser ved Disko Bugten og fastslået, at der forud for Thule-perioden var gået ikke mindre end to bosættelsesperioder med henholdsvis Dorset- og en endnu ældre kultur opkaldt efter findestedet Sarqaq, bægge tilhørende en ren stenalder og adskilt ved folketomme tidsrum. I fortsættelse heraf var det, at Mathiassen i 1955 for sidste gang rejste til Grønland sammen med Holtved og nogle studenter for at foretage yderligere udgravninger ved den berømte plads Sermermiut, samtidigt med at dr. J. Troels-Smith og dr. Svend Jørgensen udførte botanisk-geologiske undersøgelser til aldersbestemmelse af lagene. Resultatet blev en fuldstændig bekræftelse af Helge Larsens og Meldgaards opfattelse. Den ældste kultur, Sarqaq, stammede fra første halvdel af det sidste årtusind f. Chr., efter en fundtom periode fulgte Dorset-kulturen i tiden kort før vor tidsregnings begyndelse, og først henved et årtusind senere kom Thule- og Inugsuk-kulturen (Medd. om Grønland, bd. 161 nr. 3). Det kan derfor indskydes, at der således ikke er grund til at tvivle om Are Frodes beretning.

Når Mathiassen havde tøvet så længe med at anerkende nogen ældre form for eskimo-kultur i det hele taget end Thule-kulturen, var det først og fremmest, fordi han aldrig vovede sig et eneste skridt længere, end han mente at have fast bund under fødderne,

og i Grønland havde han desuden fra første færd holdt sig til udgravningen af tydelige hustømter, der naturligt nok alle hidrørte fra forholdsvis sen tid. På den anden side var han selvfølgelig rede til at godtage de endnu ældre kulturer, så snart uomtvisteligt sikre beviser for dem forelå. Det er imidlertid til Thule-kulturen og dens grønlandske fortsættelse, hans navn som eskimo-forsker altid vil være knyttet, og Thule-kulturen er vel at mærke ikke blot en eskimoisk kulturform blandt mange andre, for erkendelsen af den betød det første skridt mod en virkelig fyldestgørende, arkæologisk undersøgelse af samtlige eskimoers forhistorie og er så at sige det faste punkt, hvormed alle sidenhen fremdragne kulturformer, ældre såvel som yngre, grupperer sig. Mathiassen var grundlæggeren inden for den videnskabelige eskimo-arkæologi, og som sådan vil hans navn altid mindes.

2.

Af **J. Troels-Smith.**

Tre gange faldt det i Therkel Mathiassens lod at være medvirkende til at rykke kendskabet til menneskets tilstedeværelse i Danmark en milepæl tilbage i tiden.

Første gang var, da han en majdag i året 1900 som 8-årig dreng sammen med sin far fandt oldsager frem på den senere så berømte Mullerup-boplads. Det var faderens fortjeneste, at han forstod fundets værd, og at det samme dag blev indberettet til Nationalmuseet; det blev forstmanden og arkæologen Sarauws banebrydende indsats, at det blev udgravet og tolket. For drengen blev denne oplevelse bestemmende for hans livsbane.

Hertil kom, at han voksede op i et godt hjem, præget af alsidige åndelige interesser. Faderen, der var folkeskolelærer i Mullerup, var en meget aktiv og fascinerende personlighed. Der var altid et – eller flere – emner, han var fuldt optaget af. I en periode var det botanik; herom vidner de mange notater i hans eksemplar af Langes: Den danske Flora. Og det var ikke på amatørplan han arbejdede; han var f. eks. den første, der påviste en salturt-flora i Mullerup Mose.

Da han kom i forbindelse med maleren F. Særsløv (1870–1942), inspirerede det ham til selv at gå i gang med at male landskabsbilleder, ofte med kulturhistoriske motiver: f. eks. »Det kloge træ i Darup skov«. Dertil kom, at han, der var musikalsk og spillede flere forskellige instrumenter, gav gratis undervisning til hvem som helst på egnen, der havde lyst til at lære. Han var en from og en god mand, og man forstår ham måske bedst, hvis jeg fortæller, at uanset hvordan vejret var nytårsnat, – om det var stjerneklart og klingrende frost, eller det var slud og regn: Når klokken havde slået 12, gik han op på den store bakke bag Mullerup skole, og dér blæste han: »Vær velkommen Herrens år« – på basun.

I 1911 blev Therkel Mathiassen student fra Odense Katedral-skole og efter først at have studeret matematik ved universitetet i et år, valgte han naturhistorie med geografi som speciale. Geografien havde dengang en fremragende lærer i professor Steensby, der var en alsidig interesseret forsker, hvem flere nuværende geografer kan takke for igangsættende inspiration. De sidste år af studietiden boede han på Regensen. Og som det friluftsmenneske han var, blev det ofte til lange ture i naturen, bl. a. til Roskilde Fjord, hvor han kortlagde køkkenmøddingerne fra stenalderen og skrev en lille afhandling herom (1).

I sommeren 1915 gik han sammen med den lidt ældre Lauge Koch i gang med en fornyet undersøgelse af bopladserne i Mullerup Mose. Sarauws afhandling i 1903 (2) havde rejst et uløst problem: Hvor havde Mullerup-folkene i virkeligheden boet? Alt hvad Sarauw havde fundet lå i den såkaldte vandtørv, en gytjeflejrning dannet under vand. Forekomsten af oldsager, af flint, ben og træ, var så stor, at man vanskeligt kunne tænke sig dem kastet ud fra en nærliggende bred. Sarauw mente, at den rimeligste forklaring herpå var, at folkene havde boet på tømmerflåder. – En teori, som ikke faldt i Sophus Müllers smag.

Det andet problem var blevet rejst af den svenske botaniker Rutger Sernander, der i 1908 (3) havde foretaget en hastig undersøgelse af Mullerup Mose. Det, der interesserede Sernander, var forekomsten af et stubbelag af fyr, som han mente passede ind i hans eget skema for postglaciale tiden. Det måtte dreje sig om et subborealt stubbelag, og følgelig måtte det underliggende kulturlag i vandtørven være atlantisk, formentlig tidlig-atlantisk, men borealt mente han ikke det kunne være, fordi der ikke var noget dybere liggende stubbelag.

Det var disse problemer, de to unge studenter forsøgte at løse.

Med hensyn til stubbelaget, så viste undersøgelsen at dette måtte være borealt, og at kulturlagene måtte henføres til den boreale periode. Hvad angik spørgsmålet om, hvor den egentlige bebyggelse havde været, så mente de to, at der i virkeligheden havde været små holme, og at den af Sarauw udgravede boplads var udsnit fra en sådan boplads liggende på tørvejord, der før Sarauws undersøgelse var gravet væk. De sluttede dette ud fra de undersøgelser, de foretog på en boplads noget nordligere, hvor man ganske simpelt fandt oldsager af flint liggende i skovtørv,

og i tilslutning hertil – i den samtidige gytje – fandt man udsmidslag. Det er muligt, at denne forklaring er rigtig; snarere er der dog grund til at tro, at Sarauw har været så nær ved sandheden, som det overhovedet var muligt på det tidspunkt. Senere undersøgelser i Åmosen og andre steder har vist, at der i borealtid som følge af vandstandsstigninger dannedes flydende tørveholme, og at man ofte har boet der. Denne tolkning er sikkert den endelige forklaring på gåden i Mullerup Mose – men den skulle først komme næsten 40 år senere.

Allerede året efter publicerede Lauge Koch de geologiske resultater (4). Samtidig havde Therkel Mathiassen udarbejdet en større redegørelse for de arkæologiske forhold, og i tilslutning hertil en samlet fremstilling af Mullerup-kulturen. Denne afhandling blev indsendt til Det kongelige nordiske Oldskriftselskab i håb om at få den trykt i selskabets årbøger. Det blev afslået. Formentlig skyldtes tilbagesendelsen museumsinspektør Neergaard. Det var i hvert fald Therkel Mathiassens egen opfattelse.

Efter at have fået embedseksamen i 1917 deltog Therkel Mathiassen i daværende museumsinspektør Friis Johansens undersøgelse af en Mullerup-boplads i Sværdborg Mose, og her kom han første gang i forbindelse med en mand, af hvem han kunne lære den udgravningsteknik som anvendtes på Nationalmuseet.

Therkel Mathiassen forsøgte at opnå en stilling ved Nationalmuseets 1. Afdeling, men det lykkedes ikke (5). Det var en skuffelse. Han søgte da en stilling som adjunkt på Viborg Katedralskole. Som nygift tiltrådte han sin stilling i 1919 og tilbragte de næste 2 år i Viborg, til Knud Rasmussen i 1921 anmodede ham om at deltage i 5. Thule-Ekspedition.

I de følgende 12 år gjorde Therkel Mathiassen – som man ikke kunne bruge på Nationalmuseet – den banebrydende indsats inden for Eskimo-arkæologien, som dr. Birket-Smith har skrevet om.

I 1933, det år da Sophus Müller døde, blev Therkel Mathiassen opfordret til at blive inspektør på Nationalmuseets 1. Afdeling af Johannes Brøndsted, der kort forinden havde afløst Neergaard som leder. Hans Kjær var kort tid i forvejen død i Palæstina. Der var i sandhed brug for friske kræfter på det hensygnende »Oldnordiske Museum«. Med Therkel Mathiassen kom der en mand med friske øjne og en enorm arbejdskraft. Han ønskede

dog først med en ekspedition til Julianehåb i 1934 at afslutte arbejdet i Grønland. Men allerede i efteråret 1933 tog han det gamle problem op, om håndkile-lignende redskabers forekomst og alder i Danmark, med udgangspunkt i de fund, der var gjort i Stavns Fjord på Samsø. Disse redskaber minder i påfaldende grad om de palæolitiske redskaber, der kendes fra f. eks. Frankrig, samtidige med istider og mellemistider. Undersøgelsen blev publiceret i Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie 1934 – i samme hæfte som nekrologen over Sophus Müller, – og resultatet blev, at stykkerne hører hjemme i postglaciale tider samtidig med ældre stenalders kystkulturer i atlantisk tid (5 a).

Efteråret 1934 var han så helt klar til at hellige sig de arkæologiske opgaver i Danmark, og jævnsides med en række andre krævende opgaver: Nyopstilling af oldsager fra stenalderen med henblik på det nye Nationalmuseums åbning i 1938, publicering af resultaterne fra den sidste ekspedition, ajourføring af endnu ikke katalogiserede oldsager og fund fra stenalderen – tog han sin første store opgave op: Undersøgelsen af den jyske Gudenå-kultur. I sin afhandling om Sværdborgfundet i 1919 (5 b) havde Friis Johansen gjort opmærksom på nogle fund af mikrolithen i Jylland, der kunne minde om tilsvarende fund fra Mullerup-kulturen på Sjælland. Spørgsmålet var, om der også kunne findes Mullerup-kultur i Jylland. I 1935 sammenkaldte Therkel Mathiasen de studenter, der på det tidspunkt var interesseret i at »samle flint«, og forelagde dem en plan om rekognosceringer langs de jyske åer med henblik på at finde bopladser og derigennem få problemet opklaret.

I årene 1935 og 1936 blev der forår og efterår gået lange ture langs de jyske åer, først og fremmest af Therkel Mathiasen selv, og et stort oldsagsmateriale blev indsamlet.

Da han i løbet af vinteren 1935 havde fået et første overblik, blev nogle få bopladser udvalgt til nærmere undersøgelse. I foråret 1936 startede da en lille ekspedition til Jylland, bestående af Therkel Mathiasen, daværende assistent ved Danmarks geologiske Undersøgelse Johs. Iversen og en ung student. De to sidste skulle varetage de mosegeologiske undersøgelser. Den første opgave var undersøgelsen af en boplads ved Vissinggård. Der blev gravet en prøvegrøft om eftermiddagen, og allerede samme aften blev der ved hjælp af et medbragt mikroskop foretaget en pollen-

analytisk datering af de udtagne prøver på »Hotel Bræstrup Kro«. Resultatet var, at Vissinggård-bopladsen var af samme alder som de sjællandske Mullerup-boplads. Dette var et væsentligt resultat, der blev fejret med romtoddyer. Dernæst blev der gravet på en boplads ved gården Klosterlund nær den udtørrede Bølling Sø i Midtjylland. På et meget tidligt tidspunkt af udgravningen blev Therkel Mathiassen klar over, at man her stod over for en boplads, der var endnu ældre end Vissinggård-bopladsen og de sjællandske Mullerup-fund, og de pollenanalytiske undersøgelser, der blev udført af Johs. Iversen, bekræftede antagelsen.

Allerede sommeren 1937 forelå materialet publiceret i Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie. Resultatet var imponerende. Ikke mindre end 363 boplads. er blevet fundet langs de jyske åer og søer, og ca. 15.000 redskaber var blevet registreret. Et meget omfattende grundlag for videre slutninger. Boplads.erne knyttede sig udelukkende til søer og åer, fortrinsvis dér hvor der stadig er godt fiskevand den dag i dag. Det fremgik klart, at der i Jylland forekom en række boplads. svarende til og jævnaldrende med Maglemose-kulturen på Sjælland, og hertil kom, at med udgravningen af Klosterlund-boplads. var kendskabet til menneskets tilstedeværelse i Danmark atter rykket et tusind år tilbage i tiden. Tre boplads. er, nemlig Vissinggård, Revelsmose og Klosterlund, var blevet dateret ved hjælp af pollenanalyse i relation til vegetationshistorien. De øvrige boplads. måtte bestemmes ud fra de redskaber, der var fundet på dem. Og her gik Therkel Mathiassen ud fra forholdet mellem antallet af mikrolith. og tværpile på boplads.erne, idet han regnede med, at hvor der var mange mikrolith. er, var boplads. gammel, hvor der var mange tværpile, var boplads. ung. Han var selv klar over denne dateringsmetodes usikkerhed og håbede senere at finde flere boplads. er, der afgav mulighed for naturvidenskabelig datering.

I forbindelse med fremlæggelsen af oldsagsmaterialet benyttede Therkel Mathiassen lejligheden til en udførlig omtale af de to – tidligere forkætrede – oldsagsformer: stikler og blokskrabere. Disse var i Danmark først blevet påvist af Erik Westerby på boplads. Bloksbjerg (6) og (7) og senere af den engelske arkæolog Grahame Clark blevet fundet i Nationalmuseets magasiner bl. a. under betegnelsen »Beskadigede flækker og flækkeskrabere« (8). I betragtning af den ilde medfart, der var blevet Westerby

til del fra mere officiel arkæologisk side (9), måtte Therkel Mathiassens udredning herom føles som en retfærdighedsgerning.

Den næste store opgave, som Therkel Mathiassen gik i gang med, var udredningen af den jyske Ertebølle-kultur, og her blev grundlaget lagt ved udgravningen af bopladsen Dyrholmen på Djursland. Baggrunden var, at der var skabt tvivl om dateringen af køkkenmøddingerne fra ældre stenalder. Lige siden Sophus Müller og medarbejdere i året 1900 havde publiceret det grundlæggende værk »De danske Affaldsdynger fra Stenalderen«, var det blevet betragtet som en kendsgerning, at køkkenmøddingerne hørende til Ertebølle-kulturen var efterladt af jægere og fiskere, der havde levet på et tidligere tidspunkt end den yngre stenalders bønder, der byggede dysser og jættestuer. Men i 1928 havde svenskeren Otto Rydbeck publiceret en afhandling (10), hvori han gjorde sig til talsmand for den opfattelse, at køkkenmøddingerne (Ertebølle-kulturen) på den ene side og megalitgravene på den anden side var samtidige, men at de tilhørte to forskellige folk, henholdsvis jægere og fiskere – og bønder og hyrder. Et væsentligt punkt i problemstillingen var spørgsmålet om Littorina-havet. Hidtil havde man antaget én kontinuerlig stigning af havspejlet efterfulgt af en sænkning, således at den højeste strandlinie stort set var samtidig over hele Danmark. Undersøgelser i Norge og Sverige havde dog vist, at man dér kunne opdele denne transgression i mindst to, således at kystlinien hørende til den ældste transgression lå højst mod nord, medens den højeste kystlinie mod syd hørte til den yngste transgression. Rydbeck mente at kunne påvise, at den yngste transgression var samtidig med yngre stenalder, og følgelig måtte de køkkenmøddinger, der var knyttet til denne yngste strandlinie, være samtidig med yngre stenalder. I Danmark havde man hidtil afvist Rydbecks teorier, men netop i foråret 1937 blev der i Dansk Geologisk Forening af Johs. Iversen fremlagt et materiale, der viste, at der var mindst tre Littorina-transgressioner (11) og (12), og samme aften kunne jeg vise, at bopladsen Brabrand var knyttet til den yngste af disse (13) og (14). På grundlag af Knud Jessens pollenanalytiske datering af jættestuetids-bopladsen Troldebjerg på Langeland så det ud til, at den yngste Littorina-transgression var samtidig med denne (15). Der var altså meget, der kunne tyde på, at Otto Rydbeck havde ret i sin antagelse. For at få sagen grundigt undersøgt, blev der på

forslag af professor Knud Jessen nedsat den såkaldte tredje køkkenmøddingkommission, og med storslået støtte fra Carlsbergfondet blev hele problemet taget op påny. Det arbejdsudvalg, der blev nedsat, bestod af Therkel Mathiassen, Magnus Degerbøl og Johs. Iversen.

Ved Dyrholmen var der allerede tidligere blevet gravet af museumsinspektør Neergaard uden at arbejdet var kommet til nogen afslutning. Therkel Mathiassen gennemgik det materiale, der forelå på museet, og mente at denne boplads, der var knyttet til havaflejringer – Littorina-dynd – ville være et velegnet udgangspunkt for videre undersøgelser; og i sommeren 1937 foretog han en orienterende gravning på stedet. En afgørende vanskelighed i denne forbindelse var at få klarhed over, hvor Neergaard havde gravet. Han var gået af som direktør for Nationalmuseet, umiddelbart før Johs. Brøndsted blev leder af Nationalmuseets 1. Afdeling, og følte sig øjensynlig ikke godt behandlet. Tillige mente Therkel Mathiassen, at han af en eller anden grund havde noget at udsætte på ham, i hvert fald var det ikke muligt at få Neergaard til at udlevere de lommebøger, der angav udgravningsfelterne. Therkel Mathiassen foretog de grundigste udregninger og udtænkte de sindrigste hypoteser for at finde ud af, hvordan Neergaards udgravningsfelter lå i forhold til hinanden og til den prøvegravning, han selv havde foretaget. Flere breve til Neergaard gav ikke noget resultat, og Therkel Mathiassen havde nær opgivet sagen, da han tilsidst fik et brev, hvori der stod, at hvis han personlig – en nærmere bestemt søndag morgen – ville tage ind til Hovedbanegårdens kiosk, ville han dér kunne få udleveret lommebøgerne mellem – såvidt jeg husker – 6 og 6.10. I sagens interesse cyklede han derind og fik virkelig lommebøgerne. Derved blev det muligt også at inddrage det store oldsagsmateriale, som Neergaard havde udgravet.

En afsluttende udgravning fandt sted i 1939. Resultaterne blev publiceret i Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskabs Skrifter i 1942 (16). Så sent efter afslutningen af en udgravning plejede Therkel Mathiassen ikke at fremkomme med sin publikation. Det skyldtes da også den omstændelige geologiske og zoologiske undersøgelse af materialet. Resultatet blev, at Therkel Mathiassen kunne påvise 3 oldsags-zoner, hver med sit karakteristiske oldsagsindhold. Fra geologisk side var det muligt at datere disse bebyggelseszoner

i relation til Littorina-transgressionerne og skovens udviklingshistorie. Det var første gang, det var muligt at påvise stadier inden for Ertebølle-kulturen, og Therkel Mathiassen benyttede derfor Dyrholmen som udgangspunkt for en inddeling af den jyske Ertebølle-kultur.

Dengang blev det betragtet som et hovedresultat, at den yngste bebyggelse måtte anses for at være samtidig med en mere eller mindre fremskreden del af den yngre stenalder. Undersøgelser gennem de sidste 10–15 år har dog vist, at denne opfattelse ikke længere er holdbar (17).

Netop problemet om Ertebølle-kulturens forhold til den yngre stenalders agerbrugskultur var emnet for en artikel i 1940 (18). Han behandlede her forholdet mellem på den ene side *Strandegård-bopladsen*, en ren Ertebølle-boplads med indslag af jættestuetids-keramik, og *Havnelev-bopladsen*, som blandt andet indeholdt skår af rundbuede kar, som blev opfattet som værende ældre end jættestuetids-keramikken i Strandegård-fundet. Til trods for at man skulle tro, at Havnelev-fundet var det ældste, udviste det en forbausende dårlig flintteknik i modsætning til Strandegård-fundet, og heraf drog Therkel Mathiassen den slutning, at man måtte regne med, at yngre stenalders folk var kommet som en massiv indvandring til landet, medens Ertebølle-jægerne og -fiskerne fortsatte deres tilværelse ved kysterne relativt upåvirket af bondekulturerne inde i landet. – Svagheden ved denne afhandling ligger i materialet; begge de to fund omfatter øjensynlig flere bebyggelsesperioder. Her savnede Therkel Mathiassen de af arkæologien uafhængige naturvidenskabelige dateringer, som hidtil havde været det fundament, han havde bygget videre på.

I 1939, samme år som den afsluttende udgravning fandt sted ved Dyrholmen var Therkel Mathiassen allerede i gang i *Åmosen*. Baggrunden var, at Erik Westerby det foregående år ved gården Øgårde havde fundet en boplads, hvor både mikrolither og benodde med modhager af Mullerup-type og tværpile og potteskår af Ertebølle-type fandtes i samme lag (19). En pollenanalytisk undersøgelse af en prøve fra fundlaget gav resultatet: Borealtid. Westerby drog heraf den slutning, at tingene måtte være samtidige, og at man her stod over for nogle af verdens ældste potteskår. Det var naturligvis spændende at få undersøgt den sag nærmere, og Therkel Mathiassen gik i gang med opgaven. Resultatet af

undersøgelsen blev, at man ved foden af en skrænt fandt relativt tykke kulturlag, og her kunne man anvende den på Nationalmuseet gængse metode at grave lagvis i kvadratmeter-felter. Det viste sig, at de gamle typer var almindeligst i de nedre lag, og at de typer, der tilhørte Ertebølle-kulturen, dominerede i de øvre, men alligevel var det indiskutabelt, at en stor del af de gamle oldsagsformer, som f. eks. mikrolither, indgik som en væsentlig bestanddel i de yngste lag, hvori der i øvrigt også blev fundet stumper af slebne flintøkser. Therkel Mathiassen kom derfor til det resultat, at der i den afsides vestsjællandske Åmose havde holdt sig traditioner fra Mullerup-kulturen helt op i Ertebølle-kulturen. Dette resultat holdt dog ikke for en nærmere prøvelse. Gennem lange prøvegrøfter ført ud i mosen viste det sig, at man dér kunne adskille ikke mindre end 5 kulturlag, 3 hørende til Mullerup-kulturen, og 2 fra den sidste del af atlantisk tid eller begyndelsen af subborealtid. Med andre ord: Der var intet, der tydede på, at der havde været bebyggelse gennem størstedelen af atlantisk tid. Endvidere viste det sig, at hvor man kom tilstrækkeligt langt ud i mosen, fandt man i de to øvre kulturlag ikke det ringeste spor af de gamle Mullerup-typer.

Forudsætningen for at kunne gennemføre denne del af undersøgelsen var en omhyggelig indnivellering og indmåling af hvert enkelt kulturlevn, hvilket var et både stort og langvarigt arbejde, og hertil kom, at den mosegeologiske bearbejdelse af materialet nødvendigvis måtte tage lang tid. Therkel Mathiassen var klar over, at denne fremgangsmåde var nødvendig, og han var klar over, at det ville blive den teknik, fremtidens forskning inden for dette område måtte anvende. I denne sammenhæng husker jeg, at han citerede, hvad Knud Rasmussen havde sagt, da han kom hjem fra den gennemmekaniserede 7. Thule-Ekspedition: »Hvor er jeg taknemlig for, at jeg blev født på et tidspunkt, da man endnu brugte hundeslæde«. Therkel Mathiassen ønskede ikke selv at gennemføre undersøgelser af denne art; det tilkom en yngre generation at gå videre ad den vej, der nu var anvist.

Følgen blev, at han gennemførte den storstilede undersøgelse af Åmosen efter de samme principper, som han havde anvendt ved sin Gudenå-undersøgelse. Et meget stort antal bopladser blev fundet under lange rekognosceringsture, og et mindre antal blev udgravet på traditionel vis. Derved fremkom et overvældende stort

materiale, der både ved nye, særprægede oldsagsformer og gennem et stort statistisk materiale af velkendte former gav et bredt grundlag for de fremtidige undersøgelser i Åmosen (20).

Endelig en tredje gang skulle Therkel Mathiassen være med til at flytte kendskabet til Danmarks ældste bebyggelse en milepæl tilbage. Denne gang var det bopladsen Bromme i Vestsjælland. Det var også her Erik Westerby, der var pioneren, og gennem en prøvegravning havde han selv vist, at bopladsen måtte være fra sen-glacialtid, både af arkæologiske og geologiske grunde. Men Westerby blev syg, og han overlod den videre undersøgelse til Therkel Mathiassen, der foretog en større udgravning, henholdsvis i 1945 og 1946. Allerede i årbøger for 1946 (21) kunne Therkel Mathiassen fremlægge resultatet. Det var klart, at man stod over for en særlig kultur – Bromme-kulturen – forskellig fra de to sen-glaciale bopladser, der kendtes fra Holsten, Ahrensburg og Meiendorf, og bopladsen kunne af Johs. Iversen dateres til sen-glacialtidens varme Allerødperiode.

Undersøgelsen af Bromme-bopladsen var den sidste forskningsopgave, hvor Therkel Mathiassen var i nært samarbejde med mosegeologer. Et lykkeligt tiår i dansk arkæologi var afsluttet, en periode, der havde givet så væsentlige resultater inden for stenalderforskningen.

Men faklen måtte gives videre. – Therkel Mathiassen var selv naturhistoriker, og ingen forstod bedre end han værdien af de oplysninger, der kunne nås ad naturvidenskabelig vej. Det er hans store fortjeneste, at der med forstående bistand af afdøde direktør Poul Nørlund allerede i 1940 blev indkøbt de nødvendige instrumenter til pollenanalytiske undersøgelser, – en spæd begyndelse til det moselaboratorium, der blev oprettet i 1944, og som i 1956 blev en selvstændig afdeling på Nationalmuseet. Og det blev hans sidste embedshandling, inden han gik af som leder af Nationalmuseets 1. Afdeling, at overrække Den naturvidenskabelige Afdeling det maleri af Japetus Steenstrup, som Sophus Müller havde haft hængende på sit kontor.

Men andre opgaver blev taget op. Han havde længe syslet med tanken om en stort anlagt arkæologisk-topografisk undersøgelse, og han valgte området omkring Holstebro i *Vestjylland*. Også her anvendte han fremgangsmåden, der havde givet så gode resultater ved Gudenå-undersøgelsen. Et stort antal unge medarbejdere blev

sat i gang med at gennemgå det ene sogn efter det andet; alle oldtidsminder blev registreret, man besøgte de enkelte gårde for at få klarhed over, hvad der var fundet på markerne. Nationalmuseets magasiner og de lokale museer blev gennemgået, og derved tilvebragtes et overmåde stort topografisk materiale. Undersøgelsen i marken blev gennemført i løbet af 4 år, fra 1942 til 1945, og allerede i 1948 forelå publikationen (22). Denne undersøgelse blev senere efterfulgt af en tilsvarende undersøgelse af *Nordvest-Sjælland* (23). Her var fundstoffet dog langt rigere, og markarbejdet stod på i ikke mindre end 9 år, nemlig fra 1948 til 1956, og i 1959 foreligger dette gigantiske materiale, omsat i tabeller og kort, ledsaget af en klar, sammenfattende fremstilling. Med denne bauta-sten slutter Therkel Mathiassen sit arbejde inden for dansk arkæologi.

Efterhånden var de administrative byrder, han skulle bestride, blevet større og større. Her tænkes bl. a. på registreringen af de danske oldtidsmindesmærker, som blev gjort nødvendig ved loven af 1937 (24). Therkel Mathiassen mente, at hvis det øvrige arbejde på Nationalmuseets 1. Afdeling ikke skulle lide under det, var det nødvendigt at lade en registrering af disse mindesmærker strække sig over 20 år. Og i 1957 kunne han meddele, at alle oldtidsminder i Danmark var blevet registreret. En kæmpeindsats af ham og hans medarbejdere.

Da Therkel Mathiassen for alvor kom i gang med dansk arkæologi, var han en moden forsker, der allerede havde ét livsværk bag sig. I de øde arktiske egne er sommeren kort; man må arbejde hårdt og hurtigt. Han kom fra et arbejdsfelt større end Europa. Det var pionerarbejde, han dér havde udført. – Ville det være muligt at mane ny viden frem i et lille, velkultiveret land, hvor arkæologien havde været dyrket af mange i over 100 år?

Måske det netop skyldes Therkel Mathiassens baggrund i arktisk arkæologi, at ingen dansk arkæolog – måske med undtagelse af Sophus Müller – har bragt så meget nyt stof frem og fået det publiceret. Therkel Mathiassen ville have rent bord, før han tog ud igen!

Et andet forhold af betydning var at Therkel Mathiassen stod kølig og kritisk over for materiale og problemer. Han førte et regelmæssigt liv, og når ikke gigten plagede ham, sov han godt om natten. Han hørte ikke til den type, for hvem et problem kan

blive en plage, og som stædigt forsøger at belyse det fra nye synsvinkler. – Han var en nøgtern og besindig mand.

Ved et tilfælde blev det mig, der bragte det brev, der meddelte ham optagelsen i Videnskabernes Selskab. Han første reaktion var oprigtig forbavselse, – og dernæst taknemmelighed. Ved den lejlighed husker jeg, han sagde: »Det er kun ganske få, der er kunstnere på deres felt; jeg har altid betragtet mig som håndværker og bestræbt mig for, at arbejdet skulle blive så godt og solidt udført, at en kunstner en dag kunne bruge det. At jeg nu er blevet medlem af Videnskabernes Selskab, betragter jeg som et udtryk for, at man dér mener, at mit arbejde ikke har været forgæves!«

På en ejendommelig måde holdt Therkel Mathiassen sine interesser adskilte. Hver ting til sin tid. Så da han som 70-årig forlod Nationalmuseet, forlod han også arkæologien, og i de sidste år helligede han sig udgivelsen af *Trap*, et topografisk arbejde, der havde hans store interesse.

Sidste gang, jeg talte med ham, fortalte han glad, at nu var de to sidste bind, om Færøerne og Grønland, lagt til rette, og at han selv havde skrevet sin part, – og så tilføjede han: »Alt i alt mener jeg, at jeg har nået det, jeg gerne ville, og føler at min arbejdsdag nu er slut«.

Knapt en uge senere døde han.

Therkel Mathiassen kunne, særlig da han var yngre, virke kølig og indesluttet. Han var en mand af få ord. Men det ydre dækkede utvivlsomt over megen generthed. – Hvor han følte sig tryk – særlig blandt yngre og i festligt lag, eller på tomandshånd – kunne han være overmåde hyggelig og hjertelig – på sin stilfærdige måde.

Han følte en ydmyg stolthed ved at tjene videnskabens sag – den var det afgørende – og mange vanskeligheder blev derved underordnede.

Therkel Mathiassen var en mand, man kunne stole på i alle forhold.

Ære være hans minde!

Litteratur.

- (1) Mathiassen, Therkel: Ertebøllekulturens Bopladser ved Roskilde Fjord. Aarboeg udgivet af Historisk Samfund for Københavns Amt (med Gamle Roskilde Amt) 1919.
- (2) Sarauw, Georg F. L.: En Stenalder Boplads i Maglemose ved Mullerup. Sammenholdt med beslægtede Fund. Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie 1903. København 1904.
- (3) Sernander, R.: Om Ancylustidens människa och tallperioden i södra Skandinavien. (Föredrag på mötet den 5. nov. 1908). Geologiska Föreningens Förhandlingar. Bind 30, Häfte 6. Nov. 1908. S. 388–399.
- (4) Koch, Laage: Nye Bidrag til Mullerupkulturens geologiske Alder. Meddelelser fra Dansk Geologisk Forening. Bind 5, Nr. 6, København 1916.
- (5) Oversigt over Selskabets Virksomhed Juni 1960–Maj 1961. Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab. København 1961. S. 81.
- (5 a) Mathiassen, Therkel: Primitive Flintredskaber fra Samsø. Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie, 1934.
- (5 b) Johansen, K. Friis: En Boplads fra den ældste Stenalder i Sværdborg Mose. Med Bidrag af Knud Jessen og Herluf Winge. Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie, 1919.
- (6) Westerby, Erik: En Boplads fra den ældre Stenalder paa Bloksbjerg ved Christiansholm. Naturens Verden, 4. Aargang, Häfte 12. København 1920.
- (7) Westerby, Erik: Stenalderbopladser ved Klampenborg. Nogle Bidrag til Studiet af den mesolitiske Periode. Résumé en français. København 1927.
- (8) Clark, J. G. D.: The mesolithic settlement of northern Europe. A study of the food gathering peoples of northern Europe during the early post-glacial period. Cambridge, at the University Press, 1936. S. 145.
- (9) Broholm, H. C.: Langøfundet. En Boplads fra den ældre Stenalder paa Fyn. Med bidrag af Magnus Degerbøl og Knud Jessen. Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie, 1928. S. 156.
- (10) Rydbeck, Otto: Stenålderhavets nivåförändringar och Nordens äldsta bebyggelse. With an english summary: The Changes of Level of the Stone Age Sea and the Earliest Settling of Man in Scandinavia. Kungl. Humanistiska Vetenskapssamfundets Årsberättelse 1927–1928. Lund 1928.
- (11) Iversen, Johs.: Nye Undersøgelser over Litorina-Transgressionerne i Danmark. (Referat af Foredrag i Dansk Geologisk Forening). Naturhistorisk Tidende, 1. Aargang, Nr. 3, Marts 1937.
- (12) Iversen, Johs.: Undersøgelser over Litorina-Transgressioner i Danmark (Foreløbig Meddelelse). Meddelelser fra Dansk Geologisk Forening, Bind 9, Häfte 2, København 1937.

- (13) Troels-Smith, J.: Datering af Ertebøllebopladsler ved Hjælp af Littorina-Transgressioner og Pollenanalyse. (Referat af Foredrag i Dansk Geologisk Forening 1. Marts 1937). *Naturhistorisk Tidende*, 1. Aargang, Nr. 3, Marts 1937.
- (14) Troels-Smith, J.: Pollenanalytisk Datering af Brabrand-Fundet. Mit deutscher Zusammenfassung. *Danmarks geologiske Undersøgelse*. IV Række, Bind 2, Nr. 16. København 1937.
- (15) Jessen, Knud: Some west Baltic pollen diagrams. *Quartär*. Band I, Berlin 1938.
- (16) Mathiassen, Therkel: Bopladsen Dyrholmen og dens Betydning for den jydsk Ertebølle-Kulturs Kronologi. *Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab, arkæologisk-kunsthistoriske Skrifter*, Bind I, Nr. 1, København 1942.
- (17) Troels-Smith, J.: The Ertebølle Culture. Foredrag i Groningen 1964. *Palaeohistoria XII*. Groningen 1966 (1967). S. 505–528.
- (18) Mathiassen, Therkel: Havnelev-Strandegaard. Et Bidrag til Diskussionen om den yngre Stenalderes Begyndelse i Danmark. *Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie* 1940. 1. Halvbind. København 1940.
- (19) Westerby, Erik: A Zealand Maglemose Site with Potsherds. *Acta Archaeologica*. Vol. VIII, Fasc. 3, København 1938.
- (20) Mathiassen, Therkel: Stenalderbopladsler i Aamosen. Med Bidrag af J. Troels-Smith og Magnus Degerbøl. *Nordiske Fortidsminder*. III Bind, 3. Hæfte. København 1943.
- (21) Mathiassen, Therkel: En sen-glacial Boplads ved Bromme. *Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie*. København 1946. S. 121.
- (22) Mathiassen, Therkel: Studier over Vestjyllands Oldtidsbebyggelse. With an English Summary. *Nationalmuseets Skrifter. Arkæologisk-Historisk Række, II*. København 1948.
- (23) Mathiassen, Therkel: Nordvestsjællands Oldtidsbebyggelse. With an English Summary. *Nationalmuseets Skrifter. Arkæologisk-Historisk Række, VII*. København 1959.
- (24) Fredningsloven 1937. Lov nr. 140 af 7. Maj 1937.

Andrzej Fabian

II.

KNUD FABRICIUS

13. august 1875–30. juni 1967.

Tale i Videnskabernes Selskabs møde den 20. oktober 1967.

Af Holger Hjelholt.

I Selskabets sidste møde i forrige sæson holdt Knud Fabricius mindetale over en af sine elever, den 68-årige professor i historie i Århus C. O. Bøggild-Andersen. For os, der overværede mødet, var den 91-åriges tale en ikke hverdagslig oplevelse – velformet, fremført med kraftig stemme og vidnende om en stadig levende optagethed af problemer omkring enevældens og kollegiestyrets indførelse i Danmark, spørgsmål, hvormed begge historikere – den ældre som den yngre – indgående havde syslet.

Halvanden måned efter dette møde bukkede Fabricius under i den kamp mod »ælde«, som heller ikke Tor evnede at tvinge i knæ. Om morgenen den 30. juni døde han efter godt 1 døgn sygeleje.

Knud Frederik Krog Fabricius fødtes den 13. august 1875 i Århus som søn af præsten og historikeren Adam Fabricius. Denne var fra Drejø blevet udnævnt til præst i Holme og Tranbjerg sogne tæt ved Århus. I det nådsensår, som enken efter den forrige præst nød, måtte Adam Fabricius indkvartere sin familie i Århus. Knud var kun » århusianer« få måneder i sin spædeste barndom. Barn-domshjemmet blev for ham Holme præstegård; han hævder, at han livet igennem følte sig som jyde. Som 11-årig kom han i Århus latinskole. Men 1889 pensioneredes faderen og flyttede med familien til København. Her sattes Knud i Metropolitanskolen, men blev, som han selv udtrykker det, »en sløv og forkuet skoledreng«, toges ud af skolen og var et års tid (1891–92) i apotekerlære. 1895 blev han student (med 2. kar.) fra et privat kursus.

Fabricius skildrede i sine seneste leveår flere gange det hjem og det åndelige miljø, i hvilket han voksede op. Til hans 90-årsdag tryktes i »Kristeligt Dagblad« hans kronik om »Præstegårdsliv

i Østjylland for 80 år siden«. Tidligere havde han i »Østjysk Hjemstavn« 1961 fortalt om »En århusiansk adjunkts oplevelser for hundrede år siden«, d. v. s. faderens oplevelser under preussernes besættelse af Århus i foråret 1849. I Personalhistorisk Tidsskrift 1963 gav han en udførlig redegørelse for faderens elskede »Danmarks Historie for Folket«, der udkom i 1852, og hvoraf han selv i 1913–15 besørgede en 4. udgave.

I disse K. F.s skildringer møder vi et hjem præget af kristendom og danskhed; vi ser faderen besjælet af inderlig kærlighed til landets historie i med- og modgang, optaget af den danske guldalderlitteratur, henført for skandinavisme og den sønderjyske sag – og senere i provisorietiden som en varm forsvarsvæn. Væsentlige dele af denne arv overtog og forvaltede sønnen.

Medens Adam Fabricius ikke ved universitetet havde kunnet dyrke historie som eksamensfag, blev dette muligt ved indførelsen i 1883 af skoleembedseksamen. Sønnen valgte efter at være blevet student historie som sit hovedfag med latin og engelsk som bifag. Han var i studentertiden først medlem af Studenterforeningen, men gik senere over i det radikalt prægede Studenterfund. I dette sluttede han sig til den nationale gruppe og virkede i dennes forening »Vidar«, opkaldt efter Odins søn. Foreningen er mindre kendt end den nationale forening »Heimdal« og dennes navngiver. I »Heimdal« berettede Fabricius i 1960 livfuldt om »Mine oplevelser i det sønderjyske arbejde ved århundredskiftet« (Trykt i Sønderjyske Årbøger 1964).

De professorer i historie, som Fabricius havde som lærere på universitetet, var nogle af vore mest fremragende historikere: Edvard Holm og dennes efterfølger J. A. Fridericia, Johs. Steenstrup og Kr. Erslev. Disse – og flere andre samtidige historikere – præsenterede Fabricius i et foredrag på den nordiske historikerkongres 1939 i København for sine tilhørere »som reliefkikkelserne på en gammel hellensk tempelgavl«. Foredragets titel var: »Gennembruddet i dansk historieforskning og historieskrivning i 1870'erne og 1880'erne« (trykt i Historisk Tidsskrift. 10. r. V. 1939–41). Dets konklusion gik ud på, »at der rettelig beset ikke finder noget brud på udviklingen sted i den historiske videnskab i Danmark. . . . Det nye ligger i livssynet, som præger historikerne, særlig deres venstre fløj, men dette livssyn betegner kun en videre udvikling i radikalere retning af hele det 19de århundredes ideal.«

Måske kunne Fabricius i foredraget stærkere have betonet den inspirerende virkning, som Kr. Erslevs kildekritiske- og laboratorieøvelser havde på hans elever. Når Fabricius taler om »Erslevs gamle elever«, tror jeg, der heri ligger gemt en dyb taknemlighedsfølelse for, hvad Erslev i sin undervisning gav de historiestuderende. I en afhandling, der blev Fabricius' sidste større videnskabelige undersøgelse, nævner han sig også som Erslevs elev. Det er den i Historisk Tidsskrift (11. r. VI) i 1960 trykte om »Kr. Erslevs tolkning af den såkaldte Constitutio Valdemariana« (fra 1326). Denne Constitutio skal have lydt på, at Sønderjylland ikke måtte forenes med eller knyttes til Danmarks rige og krone, således at een person var herre over begge, men den kendes kun fra Christiern's [I.s] revers fra 1448 til morbroderen hertug Adolf. Fabricius gør Erslevs tolkning til genstand for kritik og fremsætter interessante og skarpsindige betragtninger over, hvordan de i den latinske sætning nævnte begreber: regnum, corona, dominus etc. statsretlig skal være blevet opfattet i datiden.

Allerede før embedseksamen havde Fabricius fået en afhandling optaget i Historisk Tidsskrift (7. r. II. 1900): »Bondeoprøret 1441« og i året for sin eksamen en anden: »Den jyske krig i efteråret 1157« (H. T. 7. r. III. 1901). Men da Københavns Universitet for året 1901–02 udsatte som prisopgave i historie: »En fremstilling af nationalitetsskiftet i de skånske landskaber i de nærmeste slægtled efter 1658«, valgte Fabricius at besvare denne og således rette sine studier mod en nyere tid. For besvarelsen tildeltes der ham i 1903 universitetets guldmedalje. De tre bedømmere: Steenstrup, Erslev og Fridericia udtalte, at han havde »sat en stor flid og energi ind på arbejdet; i højere grad end det strengt taget kunde fordres af en prisafhandling er han gået til utrykte kilder, særlig de i skånske arkiver bevarede.« De fremhævede, at behandlingen af stoffet viste omhyggelighed, sund kritik og evne til at iagttage, samt at fremstillingen var vel ordnet og let læselig. – Prisopgaven havde foruden Fabricius' fremkaldt endnu en besvarelse. Denne, der lønnedes med accessit, skyldtes stud. mag. Axel Jürgensen West, der senere blev en kendt skolemand.

I 1903 søgte Fabricius, men forgæves, ansættelse i Rigsarkivet. Imidlertid sattes han ved hjælp fra et par legater i stand til fra udgangen af året at tage ophold i Sverige i to år, navnlig i Lund og Stockholm; her fortsatte han studierne over prisopgavens emne.

I Lund kom han naturligt nok i forbindelse med Weibullerne, da Lauritz W. på den tid var landsarkivar. Måske har denne – det indtryk havde Fabricius i hvert fald – set med lidt betænkelighed på, at andre end medlemmer af den Weibullske familie dyrkede Skånes historie.

Under Stockholmsopholdet skrev Fabricius et par større afhandlinger om lensmanden på Gulland Iver Axelsen Thott (Tot), der i 2. halvdel af det 15. århundrede spillede en betydelig rolle under unionsstridighederne. Den første: »En nordisk lensmands liv i det 15. århundrede« (trykt i Svensk historisk Tidskrift 1904) formede sig som anmeldelse af en svensk disputats fra 1903 (af Alexandra Skoglund) om »De yngre Axelssönernas förbindelser med Sverige 1441–1487«, den anden, trykt i »Antiquarisk Tidsskrift för Sverige« (del 17, nr. 5), omhandlede »Gullandske forhold under Iver Akselsen Tot«. Til disse afhandlinger havde Fabricius hentet meget stof fra »en hidtil lidet studeret volym« i det svenske rigsarkiv, lensmandens opbyrds og regnskabsbog for 1485–87. Erslev havde stillet optegnelser til rådighed for Fabricius, der yderligere fremhævede den inspiration, Erslevs værker havde givet ham.

Sveriges-opholdets egentlige og vigtige udbytte var dog de to bd., der forelå i 1906: »Skånes overgang fra Danmark til Sverige. Studier over nationalitetsskiftet i de skånske landskaber i de nærmeste slægtled efter Brömsebro- og Roskildefredene«. 1. del behandler tidsrummet 1645–60; 2. del fører skildringen frem til begyndelsen af Skånske krig. Denne anden del forsvarede Fabricius den 21. november for den filosofiske doktorgrad.

1. dels forord er dateret »Wien den 2. august 1906«. Herhen gik bryllupsrejsen for ham og for den brud, han fandt i Stockholm, arkæologen og etnografen, professor Hjalmar Stolpes datter, Estrid. Hun blev ham en tro ledsager på hans følgende talrige rejser i ind- og udland – og på hans lange rejse gennem livet. Den 28. marts i år, henved 91 år gammel, døde hun; tre måneder senere fulgtes hun af sin mand, der var overtydet om et gensyn hinsides graven.

Estrid Stolpe var en begavet og særpræget kvinde. I nogen modsætning til Knud Fabricius havde hun stærke sympatier og antipatier, skarpe standpunkter, der udsprang af varm følelse for, hvad der var ægte og retfærdigt. Da hun i 1956 var blevet påkørt

i en fodgængerovergang, bevarede hun trods smertefuld invaliditet forunderlig frihed for klynken over denne og en mærkelig vitalitet. Og indtil de sidste år var hun en »stilig« værtinde – med den ældste, ugifte datter som nødvendig støtte – ved den fine selskabelighed, som udfoldedes i hjemmet, og som gav gæsterne kulinarisk som kulturel nydelse.

Fabricius havde regnet med at kunne afslutte værket om »Skånes overgang . . .« i løbet af 2–3 år med et bd. hvert år. Således forløb det ikke. I 1906–07 drog han ud på en længere udenlandsrejse: til Østrig, Italien, Nordafrika og Spanien. I de respektive arkiver, navnlig Dresden og Simancas, forefandt han vigtigt materiale til belysning af dansk politik under den ældre enevælde, og bearbejdelsen af dette optog ham i noget over det følgende tiår.

Efter sin hjemkomst blev han efter eget ønske volontør, uden vederlag, i Rigsarkivet fra sidst i august 1907; to år senere konstitueredes han som arkivassistent (titlen i 1914 ændret til underarkivar) og ansattes fast i marts 1913. Han sled i denne tid også som lærer ved forskellige københavnske skoler og virkede fra 1909 til 19 som historielærer ved officersskolen på Frederiksberg slot. Hans aktivitet viste sig yderligere ved, at han i 1909 var med til stiftelsen af »Dansk historisk Fællesforening«, sammenslutningen af navnlig de lokalhistoriske amtssamfund. Han var foreningens første sekretær, fra 1920–41 dens formand. Endelig tog han i disse år et nap med i den politiske debat. Han deltog i 1909 i dannelsen af »Det nationale Fremskridtsparti«, hvis levetid blev en valgperiodes. De væsentlige programpunkter gik ud på udbygning af forsvaret ud over militærlovene 1909, samtidig genindførelse stort set af junigrundloven og sociale reformer som grundværdibeskatning. Fabricius polemiserede som varm forsvarsven bravt mod P. Munchs neutralitetsdoktriner.

I forsvarssagen stemte Fabricius ganske overens med vor store kulturhistoriker Troels-Lund. Sin sympati for denne havde han vist ved sin 1907 i »Nordisk Tidskrift« skrevne charmerende anmeldelse af Troels-Lunds bog om »Peder Oxe. Et historisk billed« (1906). Troels-Lund har, skrev Fabricius, »altid været nødvendig for os, han har aldrig været mere nødvendig end i øjeblikket«. Anmeldelsen førte til nær forbindelse mellem anmelderen og Troels-Lund. Fabricius udgav efter dennes død bd. II og III af

hans »Bakkehus og Solbjerg« samt hans erindringer: »Et liv« – og skrev en biografi af ham (1921).

På grundlag af sine studier i det spanske statsarkiv i Simancas og af studier i vort Rigsarkiv udarbejdede Fabricius sin i Historisk Tidsskrift 8. r. II (1909–10) trykte store afhandling om »Griffenfeld og Fuenmayor. En studie over dansk udenrigspolitik«. Han viste her, hvilken skæbnesvanger indflydelse den spanske gesandt i København, Don Baltasar Fuenmayor, i 1674–76 fik ved at krydse Griffenfelds politik og bidrage til (eller bevirke) hans fald. I første række, hævdede Fabricius, var dette »en udenrigspolitisk begivenhed«.

Fabricius' populærvidenskabelige bog om »Griffenfeld«, til hvilken afhandlingen var en forstudie, udkom 1910. Det var godt femten år, efter at A. D. Jørgensen havde skrevet sit fremragende værk »Peder Schumacher Griffenfeld« (1893–94); var, kan man spørge, emnet ikke udtømmende belyst gennem denne skildring. Hvem mægter at skrive en Iliade efter Homer! Fabricius' bog gav dog ikke blot en række nye oplysninger, men har også det fortrin, at Fabricius så på sin helt med større sympati end Jørgensen. Fabricius når i sprogkunst ikke sin forgænger, men hans fremstillingsform er klar og let læselig; der kan være flugt over den, og den kan præges af forfatterens varme følelse og hans sans for udtryksfulde billeder. Som eksempel på hans stil citerer jeg hans omtale af Christian V.s kendte og kuriøse resolutioner fra 1670'erne på skatkammerets forestillinger (»der er mange slags kød i denne fricassé« etc.): »At det skulde være Schumacher, som man har antydnet, hvem disse ord skyldes, er ikke troligt; der er stor forskel på hans fine vid og denne grovkornede skæmt, bag hvilken man ligefrem hører kongens sunde latter. Men måske har sekretæren stået bag kongens stol og indgivet ham de tanker, som, når de omformedes af kongen i hans stil, vakte begges munterhed«.

Det er fattigt, skrev Fabricius i bogens slutning, at hovedstaden ikke har gjort andet for at bevare navnet på sin store søn end at kalde en ringe forstadsgade op derefter. Ved læsningen af bogen tilskyndedes imidlertid billedhuggeren Martin Hansen til at begynde arbejdet på en statue af ham. De nødvendige penge til en broncestatue blev indsamlede, og den 21. oktober 1922 kunde den afsløres i gården mellem Rigsarkivet og bibliotekshaven. Fabricius holdt selvsagt festtalen på denne »Griffenfelds genoprejsningsdag«.

Året før havde han i sin afhandling om »Kollegiestyrets gennembrud og sejr 1660–80« (i Den danske Centraladministration. Udgivet i anledning af den danske kancellibygnings 200 års dag. Red. af Aage Sachs) stærkt betonet Griffenfelds betydning for disse reformer.

I bogen om Griffenfeld havde Fabricius udtalt, at denne ved affattelsen af Kongeloven mere havde stået under indflydelse af Grotius end af Hobbes. En speciel undersøgelse af kilderne til Kongeloven vilde han formentlig lade trykke som tidsskrift-afhandling, skrev han. Men den påtænkte afhandling voksede i omfang og blev til det 1920 udgivne lærde værk: »Kongeloven. Dens tilblivelse og plads i samtidens natur- og arveretlige udvikling. En historisk undersøgelse«.

Tilskyndelsen til dette arbejde fik Fabricius ved de dokumenter fra 1660'erne om ægteskabet mellem Frederik III.s datter Anna Sophie og kurprinsen af Sachsen, som han forefandt i Dresdenarkivet under sit ophold her i 1906. Ved ægteskabsforhandlingerne kunde spørgsmålet om Anna Sophies mulighed for engang at arve Danmark ifølge Kongelovens arveregler naturligt nok ikke undgå at blive berørt.

Var disse arkivfund tilskyndelsen, førtes Fabricius under sit videre arbejde til, som bogens titel viser, at give en udførlig redegørelse for betragtninger hos tyske naturretslærere fra det 17. århundrede, hvis navne længst er glemte undtagen hos specialister. Og han gav sig i kast med adskillige af de vanskelige problemer vedrørende statsomvæltningen i 1660 – som det, hvilken personlig andel Frederik III havde i denne. Også spørgsmålet om, på hvilket tidspunkt Kongeloven retslig trådte i kraft, drøftedes.

»Kongeloven« er Fabricius' lærdeste arbejde. Erik Arup betegnede det i sin anmeldelse (H. T. 9. r. III) som »en ægte videnskabelig historisk undersøgelse i den rette store stil, dybtgående og fuldstændig, kritisk og skarpsindig«.

Det forekommer mærkeligt, at Fabricius samtidig med sin optagethed af 2. halvdel af det 17. århundrede har kunnet afse tid og interesse for de middelalderstudier, der resulterede i hans store afhandling om »Saxos Valdemarskrønike og hans Danesaga« (H. T. 8. r. VI. 1915–1917). Den var kritisk rettet mod de Saxostudier, som Curt Weibull, den senere professor i Göteborg, nylig havde udgivet, og er – mener jeg – et tydeligt vidne om den afgø-

rende påvirkning, Erslevs kildekritiske øvelser havde udøvet på hans elever.

De 6 første ark af »Kongeloven« var trykt allerede i 1916. De vedlagdes da af Fabricius hans ansøgning om det professorat i historie, som blev ledigt ved Johs. Steenstrups afsked fra 31. januar 1917. Fabricius blev efterfølgeren. Arup havde et år tidligere fået Kr. Erslevs professorat ved dennes udnævnelse til rigsarkivar. Aage Friis, der var blevet professor efter Fridericias død i 1912, blev fra 1. februar 1917 professor Rostgardianus. Den 1. oktober 1918 tiltrådte Fabricius som regensprovst, en stilling, der førte til, at han i 1923–25 udgav »Regensen gennem 100 år«.

Som universitetslærer kom Fabricius til at behandle Danmarks-historien i tidsrummet 1500 til 1715 samt desuden det antikke Grækenlands og den gamle orient's historie, hvorover der længe ikke var blevet holdt forelæsninger. Først i 1946 fratrådte han som professor, idet han blev anmodet om at fungere eet år udover aldersgrænsen. Sin universitetsgerning røgtede han med stor samvittighedsfuldhed, hvad også fremhævedes i det festskrift fra gamle elever, som overræktes ham på 70-årsdagen.

Forholdet mellem de tre omtrent samtidigt tiltrådte nye professorer i historie artede sig ujævnt. Modsætningen mellem Arup og Friis gav sig til tider andre og mere drastiske udslag end polemikken imellem dem i Historisk Tidsskrift, en for forskningen ikke ufrugtbar polemik. Den kunde få én til at mindes fejden sammesteds mellem Erslev og Steenstrup om forfatteren af Roskildekroniken, af Steenstrup benævnt »en galdesyg særling«. Af de tre professorer var det sikkert Arup, der med sit nymarxistiske historiesyn og sin blændende optræden udøvede størst indflydelse på datidens historiestuderende.

Arup og Fabricius var fra studieårene nære venner trods stor karakterforskel. Venskabet udsattes for en prøvelse, da 1. bd. af Arups »Danmarks Historie« udkom (1925), og for kraftig rystelse, da 2. bd., tiden 1282–1624, forelå (1932). Fabricius anmeldte bd. I i »Nordisk Tidsskrift« (1925), sagde mange rosende ord om det, kritiserede en del, bl. a. Arups nu længst forladte hjulplovsteori, men navnlig indvendte han imod værket, at det var »en tydelig genspejling af en bestemt moderne politisk opfattelse i Danmark, som må vække betænkelighed, når den overføres på historiens mark som de henfarne slægters dommer«.

I Arups 2. bd. behandles en periode, det 16. århundrede, der i universitetets historieundervisning hørte under Fabricius. I en udførlig anmeldelse i »Historisk Tidsskrift« (10. r. II. 1932–34) holdt denne sig udelukkende til dette århundrede og påviste en forbavsende mængde af større og mindre urigtigheder i Arups fremstilling. Han hævdede endvidere, at Arup havde skildret Danmarks historie, den indre som den ydre, »uden organisk forbindelse med den øvrige verden«, og endte med den skarpe konklusion, at »forskningen vil komme til at gå sin vej udenom dette værk«.

Da Aage Friis i 1920'erne tog initiativet til – sammen med A. Linvald og M. Mackeprang – at udgive det store samlingsværk »Det danske Folks Historie« (I–VIII. 1926–29), knyttedes Fabricius til det som medarbejder. Han skrev i bd. V (1929) det store afsnit (266 s.) om »Enevældens dæmring og den ældre enevælde«, tiden 1648–1730. Hans sagkyndighed for dette tidsrum var ubestridelig, og, som bl. a. Bøggild-Andersen har fremhævet, udmærker behandlingen sig ved en »sjældent smuk og afklaret fortælleform«.

Den største oplevelse, som danske har haft efter ulykkesåret 1864, var den, at der efter 1. verdenskrig skulde tegnes et nyt Danmarkskort. Oplevelsen fik afgørende betydning for Fabricius' historiske studier. Han planlagde et værk om nationalitetskampen i Sønderjylland. Niels Neergaard skaffede ham på finansloven 1920 en treårig understøttelse til hans forstudier. Disse måtte dog tage lang tid og sinkedes desuden af en langvarig lungebetændelse (maj 1926–febr. 1927). I 1928 foreslog Vilh. la Cour ham udgivelsen af en Sønderjyllands Historie – som et dansk modstykke til den planlagte – for øvrigt endnu ikke fuldendte – Geschichte Schleswig-Holsteins. Fabricius fandt at kunne gå ind på tanken ved at ændre sin oprindelige plan noget og lade sit påtænkte værk omfatte Sønderjyllands hele historie i tiden 1805–1864. Det blev bd. IV (udk. 1936–37) i den under redaktion af la Cour, Fabricius, Hjelholt og Hans Lund i årene 1930–43 i fem store bd. plus et registerbd. udkomne »Sønderjyllands Historie, fremstillet for det danske folk«.

Fabricius' bd. præges af hans varme følelse for emnet, af hans fortrolighed med land og folk og af indgående kildestudier af trykt og utrykt materiale. Som forstudier kan nævnes hans bidrag i festskriftet til H. P. Hanssen (1932) om »Det slesvig-holstenske

kancelli og reskriptet af 15. decbr. 1810 (Om dansk sprogs indførelse i Sønderjylland)« og hans foredrag på det nordiske historikermøde 1935 i Stockholm-Uppsala om »Den ufri konge – et genkommende revolutionsmotiv« (trykt i Tilskueren 1935). Derimod er den sammen med Johs. Lomholt-Thomsen foretagne udgave af »Flensborgeren, professor Christian Paulsens Dagbøger« først fra 1946.

Medens Fabricius ved »Sønderjyllands Historie« både var redaktør og medforfatter, gjaldt hans deltagelse i jubilæumsværket »Den danske Rigsdag 1849–1949« (6 bd., udkommet i årene 1949–53) kun redaktionen. Værkets plan var oprindeligt udformet i det af P. Munch ledede Institut for Historie og Samfundsøkonomi. I 1945 overgik udarbejdelsen af det til et af rigsdagens præsidium nedsat udvalg: Knud Fabricius, Hartvig Frisch, Holger Hjelholt og M. Mackeprang samt Andreas Møller som statsministeriets repræsentant og yderligere P. Munch, der imidlertid døde i januar 1948. Som sekretær ansattes Fridlev Skrubbeltrang.

En forskel fra Instituttets plan udgør værkets bd. III: »Rigsdagen og folket«. Denne udvidelse skyldtes navnlig Fabricius. Til formand i redaktionen valgtes Hartvig Frisch. Han var en stærkt interesseret og fortræffelig leder, og der opstod få gnidninger under samarbejdet. Jeg mindes kun to tilfælde, hvor Fabricius og jeg nødtes til at optræde med megen fasthed. Den ene divergens løstes ved Andreas Møllers statsministerielle formuleringskunst. Den anden gjaldt P. A. Calløs krav om at kalde sin afhandling »Rigsdagen og Sønderjylland«, altså okkupere hele landets navn for den genvundne del af det. Det blev erstattet med den officielle betegnelse »De sønderjydske landsdele«.

At Fabricius følte varmt for danskheden i hele Sønderjylland, fremgår bl. a. af, at han under grænsestriden i 1918–20 sad i »komiteen for Flensborg og Mellemslesvig«, og at han og jeg står som forfattere til den i oktober 1947 udsendte pjece »For Syd-slesvigs Frihed«.

Da Fabricius i 1946 sagde universitetet farvel, var fire årtier henrundet siden udgivelsen af de to bd. »Skånes overgang fra Danmark til Sverige«. Værket var forblevet en torso; de store samlinger, som forf. havde gjort til fortsættelsen, lå unyttede hen. Under 1. verdenskrig havde Fabricius købt sig og familie en smuk

sommerbolig i det naturskønne, skovrige Åsljunga i det nordvestlige Skåne. Her tilbragtes somrene – når rejsen da ikke gik længere væk. Men var det under disse Skåneophold muligt helt at slippe tanken om det ufuldendte værk?

Den gjorde sig i hvert fald stærkt gældende, da Fabricius nu med usvækket arbejdskraft oplevede pensionisttilværelsen. Fra forskellig side, bl. a. fra Carlsbergfondets daværende formand, tilskyndedes han yderligere til at forsøge at lade torsoen skifte til helstøbt værk. Hans gamle samlinger måtte naturligt nok suppleres og i mellemtiden fremkommet litteratur studeres. Længere ophold ved arkiverne i Lund og Stockholm fulgte, ligesom Fabricius blev en flittig gæst i det danske Rigsarkiv, hvortil også arkivalier fra Sverige udlåntes. Men 1952 kunde han udsende 3. del: »Skåningerne under Skånske Krig« og 6 år senere – han var da 83 år – 4. og afsluttende del, der går til vort sidste forsøg, under den store nordiske krig, på at genvinde det tabte land. Et hovedværk i nyere dansk historieskrivning var ført til ende.

Som motto for 4. bd.: det tidsrum, hvor de vigtigste skridt til Skånes forsvenskning toges, satte Fabricius samme motto som ved sin guldmedaljeafhandling. Det var en udtalelse af provsten over de to Gønge-herreder: »Her er et underligt (d. v. s. vanskeligt) folk, som man dog med lemfældighed i tiden driver, hvor man vil«. Altså til at føle sig som svenske. Det har ikke været let for en dansk historiker, skriver Fabricius, at forme en afslutning på dette tragiske emne. Som sådan sætter han imidlertid det foredrag om »Skåne og Sønderjylland«, han holdt i radioen efter den 2. verdenskrigs begyndelse (Kronik i Berl. Aftenavis 23/1 1940). Han analyserede i dette grundene til, at vi tabte Skåne nationalt, men genvandt Nordslesvig.

Når ikke ydre vold kommer til at lægge sit lod i vægtskålen, udtalte Fabricius i foredraget, behøver man ikke at se sort på det danske folks nationale fremtid. Men den vold kom man snart efter til at leve under – og med talrige samarbejdsvillige i alle stænder. Fabricius var deltager i hjælpen til besættelsestidens ofre, og megen illegal virksomhed udøvedes af regensianere. Deres provst slap med at stifte bekendtskab med Vestre Fængsel een dag – fra morgen til aften.

I sin universitetsgerning havde Fabricius, som nævnt, det hverv at holde forelæsninger over orientens og Grækenlands historie.

Et par af hans afhandlinger henter deres emne herfra. Således den smukke, på selvstudier på stedet baserede »Das antike Syrakus, eine historisch-archäologische Untersuchung« (Klio. 1932, genoptrykt 1963). Ligeledes den lille artikel »Sybaris, its history and coinage« (Congrès internat. de numismatique. Paris 1953. Trykt 1957). Denne står i forbindelse med hans numismatiske interesser. Han var i 1930'erne begyndt at samle på antikke mønter og skabte sig en ganske værdifuld samling.

Skal billedet af Fabricius' historiske produktion være nogenledes fuldstændigt, må også hans bidrag til forskellige samlingsværker nævnes og hans redaktion af værket »Danmarks Konger« (1944) og medredaktion (s. m. Hammerich og Vilh. Lorenzen) af »Holland-Danmark« (1945). Endvidere hans mange artikler i »Dansk Biografisk Leksikon«, hans talrige anmeldelser eller artikler i dagblade og tidsskrifter.

Da Fabricius fyldte 88, udtalte han sin kærlighed til ottetallerne som kringler på et bagerskilt. Og jeg har da virkelig, skrev han, bagt nogle brød. Det kunde han konstatere uden praleri. Det mærkelige – og vistnok enestående – er, at hans historiske produktion omfatter emner fra så godt som alle århundreder af Danmarks historie, og at den viser en sådan fortrolighed med langt fra hinanden fjernede tidsaldre.

Ved bedømmelsen af hans guldmedaljeafhandling blev hans grundige arkivstudier nævnt. Indgående kendskab til arkivvæsenet erhvervede han sig ved den senere ansættelse i Rigsarkivet. Af de tre historieprofessorer blev han langt den hyppigste gæst i Rigsarkivet. Hans historiske produktion præges af dette nære forhold til akterne, men dog ikke sådan, at hvad der ikke var i disse, heller ikke fandtes i verden. Hans universitetsgerning førte med sig, at han nøje fulgte med i trykt litteratur, i hjemlig og fremmed historieforskning. Jeg kunde bl. a. nævne hans – som Bøggild-Andersens – optagethed af Toynees historiefilosofi.

For Fabricius stod den politiske og nationale udvikling i centrum af hans historiske interesse. Men det betød ingenlunde, at han forsømte kulturhistorien eller ikke havde blik for historiens økonomiske og sociale aspekter. Landbrugshistorie er her i landet en gammel disciplin og er ikke først begyndt med glorificeringen af »Bjørn i Suserup«.

Den skarpe dom, Fabricius fældede over sin universitetskollegas behandling af det 16. århundrede, var en undtagelse. Hans natur var langt mere indstillet på at uddele ros end ris til fagfæller. Den livsudfoldelse, vi møder i Frödings digt om Jan Erså og Per Perså: de höllo aldrig fred, var ham fremmed. Han fulgte hellere det bibelske råd om at være velvillig mod sin modpart, medens man er med ham på vejen. Dansk historisk Fællesforening, der ved hans afgang som formand havde udnævnt ham til æresmedlem, overrakte ham på hans 70-årsdag et festskrift, hvori det hedder: »Ved Deres saglige styrke og Deres muntre kammeratlighed vandt De vore hjerter«. Ordene er ingen tom festhyldest. Han vandt virkelig fagfællers – rigs- og lokalhistorikeres – hjerter ved sit varme håndtryk, sit gode smil og sin vidtfavnende menneskelighed. I mødedeltagernes kreds ragede han op ved sin høje, smukke skikkelse, som end ikke alderen krogede. Og foruden sin »saglige styrke« havde han en lethed i at udtrykke sig, en naturlig talerbegavelse, der gjorde det til en nydelse at høre ham, enten det var foredrag eller lejlighedstaler. Måske bevarer man kun indtrykket, stemningen, og enkelte ord, som da han i 1929 ved en frokost på Regensen for æresdoktorerne Lauritz Weibull og Niels Neergaard karakteriserede den første som ørnen, der slog ned på sit bytte, og på Neergaard anvendte Grundtvigs linjer fra sangen om Isted-slaget: vor kærlighed med alle – de store som de små – der vilde stå og falde – med løven askegrå.

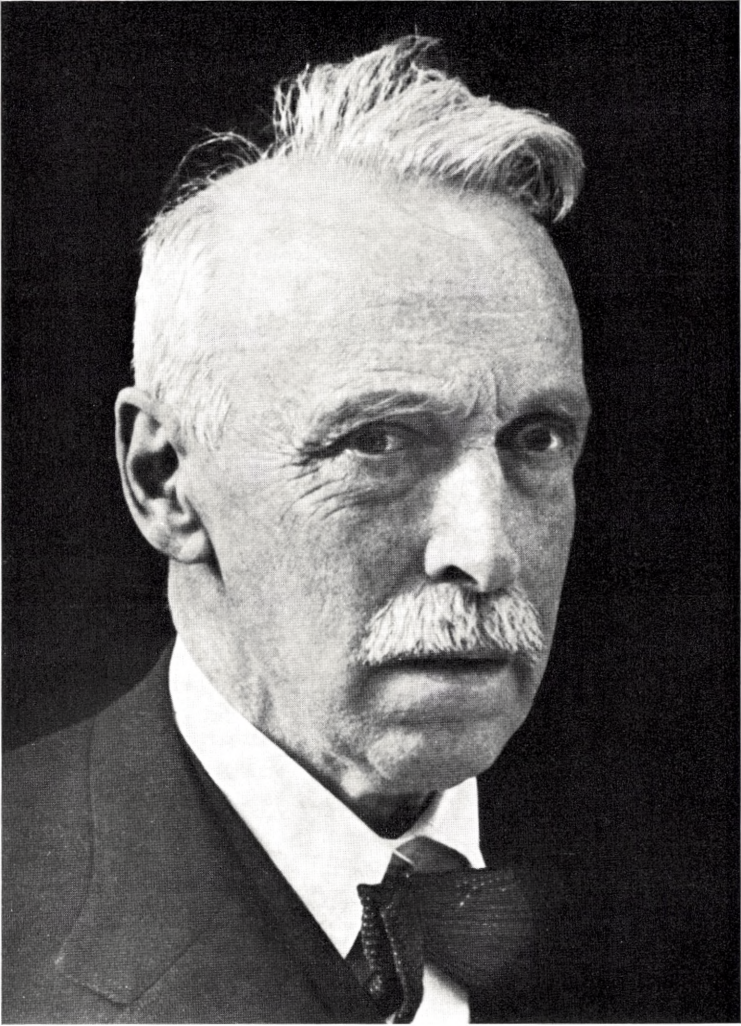
En anden forening, som Fabricius følte sig særlig hjemme i, var »Det kgl. danske Selskab for Fædrelandets Historie«. Han blev indvalgt i dette allerede 1915. Han efterfulgte i 1945 Aage Friis som forstander og fungerede som sådan i hele tre femårsperioder; til den sidste periode krævedes en temporær lovændring og en indtrængende, enstemmig bøn fra medlemmerne til ham om at fortsætte. Også »Selskabet for Udgivelse af Kilder til dansk Historie«, hvoraf han var blevet medlem i 1917, viste han, selv op i sin høje alder, levende interesse. – Af flere svenske historiske selskaber var han medlem.

Først i 1941 blev han indvalgt i Videnskabernes Selskab, hvor det er blevet hans lod at holde mindetaler over langt yngre historikere. Navnlig i sine senere år, da ungdomsvennerne var gået

bort, nød han, mener jeg, det hyggelige samvær her i Selskabet med yngre fagfæller og med gamle regensianere.

I foredraget om 1870'ernes og 80'ernes historikere omtaler Fabricius, at enkelte af disse dyrkede Danmarks historie »som en kærlighed«. Det gjorde han selv. Han kunde gøre Grundtvigs ord til sine: »Thi takke vi Gud, vor fader god . . . for alt, hvad på mark i tusend år, der voksed til sjæleføde«. – Alt! – Knud Fabricius' eget liv og hans historikergerning hører med hertil.

Ære være hans minde!

Einar Hestysprung

III.

EJNAR HERTZSPRUNG

8. oktober 1873–21. oktober 1967.

Tale i Videnskabernes Selskabs møde den 3. maj 1968.

Af **Bengt Strömgren.**

Ejnar Hertzsprung blev født 8. oktober 1873 på Frederiksberg. Han blev student fra Metropolitanskolen i 1892 og cand. polyt. i 1898. I årene 1899–1901 arbejdede Hertzsprung som kemisk ingeniør i St. Petersburg. Under et studieophold i 1901 ved Wilhelm Ostwald's fysisk-kemiske laboratorium i Leipzig var han optaget af fotokemiske problemer. Det var Hertzsprungs interesse for den videnskabelige fotografi, der i de følgende år førte ham ind på den astronomiske forskerbane.

I 1902 vendte Hertzsprung tilbage til Danmark. Han arbejdede her som privat-astronom på Urania-observatoriet i København. Hertzsprung's undersøgelser gjaldt fundamentale spørgsmål vedrørende stjerners spektraltypen og størrelsen af deres lysudstråling til det omgivende verdensrum. Ved undersøgelser i sidste halvdel af det 19. århundrede af Secchi, Vogel og derefter af astronomer ved Harvard-Observatoriet var det blevet klart, at stjernerne ifølge udseendet af deres spektre kunne inddeles efter et endimensionalt klassifikationsskema. En stjernes plads i skemaet angaves ved dens spektralklasse (i Harvard-klassifikationen var klassernes rækkefølge B, A, F, G, K og M), og man havde påvist en sammenhæng mellem spektralklasse og farve: B- og A-stjernerne var hvide, F- og G-stjernerne gule, medens spektralklasserne K og M udgjordes af røde stjerner. Omkring 1900 var man klar over, at stjerner af en og samme spektralklasse kunne være vidt forskellige med hensyn til udstråling og radius, men systematiske undersøgelser af problemet forelå ikke.

Her bragte to arbejder af Hertzsprung, publiceret i 1905, henh. 1907, i »Zeitschrift für wissenschaftliche Photographie« et ganske afgørende fremskridt. Ved en analyse af data for stjerner

beliggende inden for 10 parsec viste Hertzsprung, at det store flertal af stjernerne tilhører en hovedserie, hvor udstrålingen er en funktion af farven. De røde stjerner af hovedserien har meget svagere udstråling end de gule hovedseriestjerner, og disse igen mindre end de hvide. Dernæst påviste han ved en diskussion af observationsdata for de tilsyneladende lysstærke stjerner, at der blandt de gule og røde stjerner foruden hovedseriestjernerne må findes stærkt udstrålende stjerner – ganske vist i relativt lille antal, når de optælles pr. volumenenhed.

Hertzsprung var hermed nået frem til en klar erkendelse af, at der blandt de gule og røde stjerner (G-, K- og M-stjernerne) findes to stjernetyper, de stærkt udstrålende kæmpestjerner og de svagt udstrålende dværgstjerner af hovedserien. I et typisk udsnit af rummet udgør hovedseriestjernerne langt de fleste, men blandt stjerner, som ses lysstærkere end en given apparent størrelsesklasse (f. eks. de med det blotte øje synlige stjerner) er kæmpestjernerne i overtal, fordi de iagttages ud til langt større afstande.

Nutildags er det på grundlag af foreliggende observationsdata let at vise, at forholdene er som beskrevet, men da Hertzsprung udførte sine undersøgelser var iagttagelsesmaterialet sparsomt. Gennemførelsen dengang krævede klarsyn, kombinationsevne og kritisk bedømmelse af observationerne.

I arbejder publiceret i de nærmest følgende år fremstillede Hertzsprung forholdene ved hjælp af et diagram, hvor hver stjerne havde sin plads svarende til koordinaterne farve (eller spektralklasse) og udstråling (målt ved den absolutte størrelsesklasse). Nogle år senere, og uden kendskab til Hertzsprung's arbejder, nåede H. N. Russell lignende resultater. Det fundamentale farveudstrålings-diagram benævnes nu alment Hertzsprung-Russell-diagrammet.

Gennem sine arbejder var Hertzsprung kommet i forbindelse med en af tidens førende astronomer, Karl Schwarzschild. På Schwarzschild's foranledning blev Hertzsprung udnævnt, først til ekstraordinær professor i astronomi ved Universitetet i Göttingen og derefter i 1909, da Schwarzschild blev direktør for Potsdam-Observatoriet, til observator ved dette institut.

Ved sine undersøgelser over farve og udstråling var Hertzsprung nået til det resultat, at der forekommer en, ganske vist meget sjælden type stjerner, som har endnu stærkere udstråling

end kæmpestjernerne. Påvisningen heraf gennemførtes på grundlag af spektralundersøgelser af lysstærke stjerner udført af Antonia Maury ved Harvard-Observatoriet. Miss Maury havde udskilt en lille gruppe stjerner, hvis spektre udmærkede sig bl. a. ved meget skarpe absorptionslinier, og havde kaldt dem for c-stjerner. Hertzsprung viste ved en diskussion af egenbevægelser for denne type stjerner, at det måtte dreje sig om relativt fjerne, overordentlig stærkt strålende objekter. Undersøgelserne førtes videre i en i 1908 publiceret afhandling, som bekræftede det tidligere resultat. Den pågældende stjernetype kaldes nu super-giganter.

Arbejdet vedrørende c-stjernerne (super-giganterne) er det første, som viser muligheden af bestemmelse af udstrålingens størrelse ud fra spektrets egenskaber. Sammenligning af udstrålingens størrelse og den iagttagne strålingsintensitet fører til en bestemmelse af stjernens afstand. Denne fremgangsmåde – den såkaldte spektroskopiske metode til afstandsbestemmelse – blev stærkt udviklet i de følgende år, bl. a. på Mount Wilson-Observatoriet, Stockholms Observatorium og Yerkes-Observatoriet, og har fået meget stor betydning.

Ved Potsdam-Observatoriet udarbejdede Hertzsprung nye metoder til fotografisk bestemmelse af stjerners lysstyrke og farver, især en metode til farvestemmelse ved anvendelse af objektivergitter.

Af meget stor betydning blev Hertzsprung's udvikling af den fotografiske metode til måling af relative positioner for komponenterne i visuelle dobbeltstjerner. Det lykkedes ham at eliminere systematiske fejl og at reducere de tilfældige fejls virkninger ved gentagelse af observationerne – i en sådan grad, at nøjagtigheden i positionsbestemmelse forøgedes med en faktor 10. Hertzsprung fortsatte arbejdet på dette felt gennem et halvt århundrede, bl. a. under et ophold på Lick-Observatoriet i 1937. Han deltog med den største energi i det meget omfattende rutinearbejde med mikrometerudmålinger af de fotografiske dobbeltstjerne-optagelser, og han og hans medarbejders bidrag på dette felt fik stor betydning.

I 1919 udnævntes Hertzsprung til adjunktdirektør ved Leiden-Observatoriet og året efter til professor ved Universitetet i Leiden. I 1935 efterfulgte han W. de Sitter som direktør for Leiden-Observatoriet.

I 1913 havde Hertzsprung ved benyttelse af egenbevægelser til afstandsbestemmelse bestemt den absolutte lysstyrke for den type stærkt-strålende foranderlige stjerner, som kaldes δ Cephei-stjerner. Resultatet benyttede Hertzsprung til bestemmelse af afstanden til den Lille Magellanske sky, som indeholder δ Cephei-stjerner, og i 1920 til en undersøgelse af de Magellanske skyers bevægelse i rummet. Det drejer sig her om den første afstandsbestemmelse til et stjernesystem uden for vort eget mælkevejs-system, og den metode, Hertzsprung indførte i dette pionerarbejde, blev grundlaget for senere målinger af galakse-afstande.

I Leiden vendte Hertzsprung tilbage til undersøgelser over stjerners fordeling i farve-lysstyrke-diagrammet (Hertzsprung-Russell-diagrammet) navnlig med henblik på åbne stjernehober. I en stort anlagt undersøgelse af Plejaderne fandt Hertzsprung først frem til medlemmerne af stjernehober på grundlag fotografiske bestemmelser af egenbevægelser (omfattende også meget svage stjerner), og derefter gennemførte han målinger af farver og lysstyrker med udmærket nøjagtighed. Resultatet var et billede af Plejade-stjernernes fordeling i Hertzsprung-Russell-diagrammet, meget pålideligere og mere omfattende end tidligere opnåede. Der fører en lige linie fra dette arbejde til de sidste årtiers undersøgelser vedrørende åbne stjernehober – undersøgelser, som har fået den største betydning for kendskabet til stjernernes udvikling.

I en i 1923 publiceret afhandling har Hertzsprung undersøgt relationen mellem stjerners masse og udstråling. Der forelå dengang kun et lille materiale af pålideligt, eller nogenlunde pålideligt bestemte stjernemasser, men ved en kritisk diskussion nåede Hertzsprung frem til bestemmelse af en masse-luminositetsrelation, som ikke er væsentligt forskellig fra den nu antagne. Resultatet fik stor betydning i 1920'ernes diskussion af spørgsmål vedrørende stjernernes indre opbygning og udvikling.

Som leder af Leiden-Observatoriet planlagde Hertzsprung et meget omfattende arbejde med fotografisk-fotometriske bestemmelser af lyskurver for foranderlige stjerner, som gennemførtes ved hans egen og talrige medarbejders indsats. For gennemførelsen af dette program var det væsentligt, at der ved Hertzsprung's initiativ til rådighed var et stort plademateriale optaget på Leiden-Observatoriets station ved Johannesburg i Sydafrika. Også plader optaget på Harvard-Observatoriet blev benyttet ved disse arbejder.

Et af de vigtigste af de ved undersøgelserne over foranderlige stjerner opnåede resultater var Hertzsprung's detaljerede påvisning af sammenhængen mellem periodelængden og formen for lyskurven for δ Cephei-stjerner.

I 1946, efter at Hertzsprung havde nået pensionsalderen, vendte han tilbage til Danmark. Her fortsatte han utrættelig sine arbejder, navnlig med udmåling af dobbeltstjerne-plader, selv efter at han i 1963 var fyldt 90 år. Hertzsprung boede i denne årrække i Tølløse og havde derigennem god kontakt med Brorfelde-Observatoriet og dets medarbejdere.

Hertzsprung modtog gennem årene talrige æresbevisninger. Han var medlem af mange akademier, fik tildelt Royal Astronomical Society's guldmedalje, Bruce Gold Medal og Ole Rømermedaljen, og han blev udnævnt til æresdoktor af Universiteterne i Utrecht, København og Paris. I juni 1964 afholdtes i Flagstaff, Arizona, et symposium til drøftelse af problemer vedrørende stjernernes udvikling, »A conference held in honour of Ejnar Hertzsprung«, og afhandlingerne blev udgivet i bind 8 af »Vistas in Astronomy«, af forfatterne tilegnet Hertzsprung. Fotografiet af Hertzsprung er gengivet efter denne publikation.

Hertzsprung havde mange elever: Nære medarbejdere som P. Th. Oosterhoff og K. A. Strand, som førte hans arbejder med foranderlige stjerner, henholdsvis visuelle dobbeltstjerner videre, og mange andre medarbejdere, som i kortere eller længere perioder modtog impulser og værdifuld belæring. Ved sin forskning og sit eksempel fik han stor betydning for talrige astronomer langt ud over elevens og medarbejderes kreds.

Også danske astronomer står i stor taknemmelighedsgæld til Hertzsprung. Ved hans færden iblandt os oplevede vi nærværelsen af en stor forskerpersonlighed.

Ejnar Hertzsprung blev medlem af Videnskabernes Selskab i 1919 og tog i alle årene siden aktivt del i Selskabets virksomhed. Han vil blive mindet i Selskabet, og blandt astronomer nu og i fremtiden, som en af vort århundredes store naturforskere.

W. Forjensen

IV.

CARL ADOLF JØRGENSEN

3. oktober 1899–14. februar 1968.

Tale i Videnskabernes Selskabs møde d. 19. april 1968.

Af Mogens Westergaard

Carl Adolf Jørgensen blev født i København i 1899. Hans far var kontorassistent på Carlsbergbryggerierne, men døde allerede i 1918, kun 49 år gammel og samme år som sønnen blev student fra Frederiksberg gymnasium. Hans mor blev dog lige til sin død i 1954 boende i en af bryggeriernes funktionærboliger og dette Carlsbergmilieu kom tidligt til at spille en afgørende rolle i Jørgensens liv. Eugenius Warming, professor emeritus i botanik, var en hyppig gæst på Carlsberg, og under disse besøg kom han på en eller anden måde i kontakt med den naturhistorisk interesserede gymnasiast. Da Jørgensen efter artium besluttede sig til at læse til magisterkonferens i naturhistorie med botanik som hovedfag, skyldtes dette studievalg Warmings råd og opmuntring. Da han i 1923 havde taget sin magisterkonferens, var han det første halve år privatassistent hos Warming, og han betegnede ofte sig selv som dennes sidste elev.

På universitetet var hans lærere i de botaniske fag Raunkiær, W. Johannsen og Kolderup Rosenvinge. Af disse satte han nok Rosenvinge højest, og selvom Jørgensen aldrig kom til at arbejde med alger, blev han ved Rosenvinges død dennes videnskabelige eksekutor, der sørgede for at Rosenvinges omfattende algesamlinger blev bearbejdet færdige. Skønt de begge skulle få en karriere som genetikere, var Jørgensen lige så lidt som Øjvind Winge før ham elev af W. Johannsen. Dette skyldtes nok, at de begge kom ind i genetikken gennem kromosomcytologien, et felt det aldrig lykkedes Johannsen at oparbejde en større entusiasme for.

Sin cytologiske uddannelse fik Jørgensen dels ved et studieophold i vinteren 1924 hos Rosenberg i Stockholm, og især gennem tre studierejser til England i somrene 1924–26.

Jørgensens første videnskabelige publikation kom i 1922, mens han endnu var student. Det er en beskrivelse af en ny svampeslægt og art, *Heleococcum aurantiacum*. Hans interesse for systematisk mykologi manifesterede sig også i de følgende år gennem en serie »Mykologiske Notitser« (1–10) publicerede i årene 1925–30. Hans første cyto-taxonomiske arbejder omhandler arter af vandstjernefamilien, *Callitrichaceae*, og kom i årene 1922–25.

I 1926 blev Jørgensen gift med sin studiekammerat, magister i botanik, Anna Sofie Helms (død 1963). Anna Helms var datter af professoren i skovbrug ved Landbohøjskolen, Johs. Helms, og gennem sin svigerfar fik Jørgensen forbindelse med det danske forstvæsen og en interesse for skovbrugets problemer, der gennem hele hans liv skulle få en central placering i hans videnskabelige virke.

Jørgensens første større videnskabelige arbejde, publiceret sammen med Anna Helms, handlede da også om skovtræer, idet det var en cytologisk undersøgelse af birkene på Magle-Mose i Grib skov. Heri vises, at vore to birkearter har forskelligt kromosomtallet, vortebirk er diploid med 28 kromosomer, medens dunbirk har det dobbelte antal. På mosen danner de to arter triploide hybrider med 42 kromosomer. Dannelsen af disse hybrider og tilbagekrydsninger til forældrearterne havde hidtil gjort den systematiske afgrænsning af de to arter vanskelig, men med denne cytologiske undersøgelse blev problemet løst. Arbejdet indgik i den serie »Magle-Mose Studier«, som botanikeren docent Henning E. Petersen havde organiseret (Magle-Mose Studier VIII, 1925). Sammen havde Anna Helms og Jørgensen tidligere publiceret Magle-Mose Studier VII, 1924 (Om temperaturforholdene på Magle-Mose), og Jørgensen publicerede senere alene Magle-Mose Studier IX, 1927 (Om kvælstofproblemet på Magle-Mose) og XI, 1929 (Vandstands- og nedbørsundersøgelser på Magle-Mose). Jørgensen udfoldede således i disse år en flittig og mangesidet videnskabelig aktivitet. Til de ovennævnte arbejder må føjes bl. a. kromosomtællinger af arter indenfor slægten *Lamium* (1927).

Disse arbejder er alle botanisk eller cyto-taxonomisk orienterede. Sine genetiske interesser fik Jørgensen under studieopholdene i England ved »John Innes Horticultural Institute« syd for London. William Bateson, den mendelske genetiks store stridsmand i England, var instituttets chef, og selvom Bateson i endnu højere grad end W. Johannsen var skeptisk overfor »kromosom-genetikken«, blev kromosomforskning drevet med stor entusiasme på hans institut, hvor den unge cytolog W. C. F. Newton netop havde indført nye metoder i kromosomcytologien. Der er ikke tvivl om, at de tre sommerophold i dette meget aktive og inspirerende videnskabelige milieu fik stor betydning for Jørgensens videnskabelige udvikling, og han blev en nær ven af Newton, hvis tidlige død han ofte beklagede som et stort tab for cytologien. Det var under et besøg i Kew Gardens sammen med Newton, at Jørgensen fandt nogle kraftige eksemplarer af den kendte akvarieplante *Vallisneria*, der blev emnet for hans første egentligt genetisk orienterede arbejde. En kromosomtælling viste, at denne form havde det dobbelte af det for arten hidtil kendte kromosomtallet, der var bestemt få år tidligere af Winge. Både den almindelige og den kromosomfordoblede *Vallisneria* form var dioeciske med særskilte han- og hunplanter, og undersøgelsen er det første eksempel på, at kønsbestemmelsesmekanismen ikke bryder sammen ved kromosomfordobling. Jørgensen påviste også, at Winges tidligere iagttagelser om kønskromosomer hos *Vallisneria* var fejlagtige.

På John Innes blev dog et helt andet forskningsområde, studiet af plantekimærer, Jørgensens hovedinteresse. I det første kimærearbejde, i samarbejde med Crane, beskrives podningskimærer indenfor slægten *Solanum*, mellem forskellige arter af tomat og natskygge. En del år tidligere havde den tyske botaniker H. Winkler gjort en række interessante iagttagelser vedrørende podningskimærers kromosomtallet, idet han havde fundet, at der ved podning ikke blot opstår kimærisk væv, men også kromosomfordoblede skud af de to arter, der indgår i podningen. Disse undersøgelser fulgte Jørgensen op, og resultaterne blev publiceret i hans disputats »The experimental formation of heteroploid plants in the genus *Solanum*« (1928). Heri vises for det første, at podning ikke er en nødvendig betingelse for fremkomsten af kromosomfordoblede skud. Hos *Solanum* er det tilstrækkeligt at

tvinge planterne til at danne nye skud fra en sårflade, et kallus. Denne metode er blevet kendt som »Den Winkler-Jørgensen'ske kallusmetode«, og det var den første metode til eksperimentelt at fremstille kromosomfordoblede skud hos højere planter. Jørgensen udviklede endvidere den første metode til under kontrollerede betingelser at fremstille planter med halveret kromosomtallet: ved at bestøve med artsfremmed pollen. Han kunne således i sin disputats publicere en af de første kromosomtalsserier omfattende planter med eet, to, tre og fire kromosomsæt, hvor alle de afledte former var fremstillet eksperimentelt. Disputatsen er et af cyto-genetikens klassiske værker, og den er teknisk et ualmindeligt veldokumenteret og velskrevet arbejde, der har haft stor betydning for polyploidiforskningen. Indtil Jørgensens disputats havde interessen for polyploiders evolutionære betydning især drejet sig om polyploide artsbastarder (allopolyploider) udfra de teorier Winge havde formuleret i sin disputats i 1917. Efter Jørgensens *Solanum* arbejde kom kromosomfordobling af de rene arter (autopolyploider) i højere grad ind i billedet.

Jørgensen var i 1924 en kort tid ansat ved Landbohøjskolens plantepatologiske afdeling, men fra 1924–1933 var han afdelingsbestyrer ved »Statens plantepatologiske Forsøg« i Lyngby. *Solanum* forsøgene blev derfor overvejende gennemført som fritidsarbejde på et tidspunkt, hvor han var stærkt engageret i plantepatologisk forskning, og disputatsen er således resultatet af en helt usædvanlig videnskabelig arbejdsindsats.

Ved »Statens plantepatologiske Forsøg« påbegyndte Jørgensen en serie undersøgelser af høj videnskabelig kvalitet over plantesygdomme, og mange af disse blev først afsluttet mange år senere, medens han var professor i arvelighedslære ved Landbohøjskolen. Som man kunne vente, drejede en del af disse arbejder sig om genetisk betinget sygdomsresistens hos kulturplanter: Om bygsorter og havreål (1928, sammen med Mathias Thomsen), om stængelsyge hos hindbær (1929, sammen med Anna Weber), og om kartoffelsorter og kartoffelsygdomme (1933, med Olaf Nielsen). Relationen mellem sygdomsresistens og planternes ernæring var emnet for andre forsøg, således om guldspidssygen, der angriber en række af vore kulturplanter (1928), om ribsbuskens bladrandsyge (1931), om kartofflens rodtilsvamp (1938,

i samarbejde med Th. Frederiksen og Olaf Nielsen), og om kalihungersymptomer (1940).

Under disse arbejder forsømte Jørgensen ikke sine interesser for skovbrug. Sammen med C. Ferdinandsen publicerede han således en undersøgelse af destruktionsfænomener i bøgetræ, forårsaget af svampen *Hypoxyton coccineum* (1933). Samarbejdet mellem de to plantepatologer resulterede endvidere i den monumentale lærebog i skovtræernes sygdomme, der udkom 1938–39. I bogen findes ikke mindre end 220 figurer, de fleste fortrinlige stregtegninger udført af Jørgensen. De forstpatologiske arbejder omfatter endvidere forsøg med bekæmpelse af rodfordærveren, *Fomes annosus*. Forsøgsplanen blev udformet i samarbejde med Åge Lund og Cecil Treschow og publiceret i 1939. Forsøget blev gjort op i 1948 af Jørgensen og Treschow.

Jørgensen var fra sine første kandidatår botanisk konsulent for klitinspektoratet, og han besøgte hvert år de vestjyske klitplantager. Tre af hans indberetninger til inspektoratet, for årene 1931, 1932, 1933, er publiceret.

Dels i samarbejde med klitinspektoratet og dels i samarbejde med digelauget på Fanø påbegyndte Jørgensen i begyndelsen af trediverne nogle interessante landvindingsarbejder i vadehavet. I England have han set de gode resultater, der var opnået ved plantning af en ny græsart, *Spartina Townsendii* (omtalt i »Naturens Verden«, 1931). Denne art er sandsynligvis opstået i det østengelske vadehav omkring 1880 som en kromosomfordoblet hybrid mellem den europæiske art *S. stricta* og en indslæbt nordamerikansk art, *S. alterniflora*. På Jørgensens foranledning blev *S. Townsendii*, som han gav det danske navn »vadegræs«, indplantet bl. a. i Ho bugt, hvor den som i England viste sig velegnet i landvindingsarbejdet. Dette initiativ vakte iøvrigt ikke udelt begejstring blandt andre biologer, der studerede vadehavets problemer, idet denne »agressive«, nye art på mange måder forstyrrede den naturlige økologiske balance i vadehavet – men om klitinspektoratets tilfredshed med projektet hersker der ingen tvivl.

Jørgensen blev i 1933 inspektør ved Botanisk Museum, men allerede i 1934 blev han Wings efterfølger som professor i arvelighedslære på Landbohøjskolen. Til arvelighedslaboratoriet

hørte et forsøgsareal ved Sorgenfri station – samt Wings berømte gartner, Otto Mathiesen. De udmærkede muligheder, Jørgensen herved fik for eksperimentelle cyto-genetiske studier, blev først og fremmest udnyttet til at fortsætte og udvide de *Solanum* undersøgelser, der havde været emnet for hans disputats. Mange nye arter blev indforskrevet fra botaniske haver verden over, de nye arter blev krydset indbyrdes og såvel hybrider som forældrearterne blev kromosomfordoblet ved hjælp af kallusmetoden. Med disse forsøg havde Jørgensen dels et bredt sigte, nemlig på et stort antal beslægtede, naturlige arter på forskelligt kromosomtalsniveau at studere virkningen af kromosomtalsfordobling på planternes genetiske, fysiologiske og cytologiske struktur. Forsøgene havde samtidigt et begrænset sigte: at syntetisere den Linné'iske art sort natskygge (*Solanum nigrum*), der har 72 kromosomer, ved at krydse og kromosomfordoble beslægtede arter med 24 og 48 kromosomer.

I begyndelsen af fyrrerne var disse undersøgelser så langt fremme, at Jørgensen planlagde en publikationsserie i »Videnskaberne Selskabs Biologiske Meddelelser« under fællestitlen »Aspects of polyploidy in the genus *Solanum*«. Publikation no. II i denne serie (V. S. Biol. Medd. 18, 21–52), der udkom i 1943, er en undersøgelse af diploide og kromosomfordoblede *Solanum* arters og artshybridens fysiologi, udført af Poul Larsen. No. III, en opgørelse af disse *Solanum* formers frøsætning, blev publiceret i 1948 af M. Westergaard. I begge arbejder henvises til publikation no. I, der skulle være en almindelig indledning ved C. A. Jørgensen. Desværre fik Jørgensen aldrig skrevet denne indledning og heller ikke den halve snes afhandlinger, der var planlagt i denne serie, selvom han fortsatte de eksperimentelle *Solanum* undersøgelser så sent som i sommeren 1967.

Årsagerne til, at Jørgensens omfattende og mangeårige genetiske forsøg aldrig blev publiceret, var sikkert mange. Krigsårenes tryk, hvor han var dybt engageret i illegalt arbejde, spillede utvivlsomt ind. Jørgensens problem var dog nok især det, at han tilhørte en generation af biologer, der kunne for meget – et problem der i hvert fald ikke vil plage de yngre generationer. Øjvind Winge arbejdede i mange år indenfor to områder, genetik og mykologi, og på Carlsberglaboratoriet gik disse op i en højere enhed i hans berømte gærundersøgelser. Jørgensen havde hele

sit liv tre hovedinteresser, der sjældent overlappede: plantepatologi, botanik og cyto-genetik. Hans omfattende plantepatologiske arbejder, der kvantitativt udgør langt den største del af hans videnskabelige publikationer, er allerede omtalt. Under årene på Landbohøjskolen fik hans botaniske interesser mange nye impulser, der i de senere år optog det meste af hans tid. I de første år var T. W. Bøcher videnskabelig assistent på arvelighedslaboratoriet, og Jørgensen og han planlagde en række forsøg til belysning af de danske hedetypers opståen, der gjorde det nødvendigt for Jørgensen i en række somre at besøge forskellige hedearealer. Disse undersøgelser er iøvrigt nu afsluttet og vil blive publiceret af professor Bøcher. På sine mange jyllandsrejser blev Jørgensen klar over, at mange af de jyske egekrat, de sidste rester af de gamle, jyske egeskove, snart ville forsvinde på grund af den intensive opdyrkning. Han tog derfor initiativet til en botanisk undersøgelse af de jyske krat, og sammen med Kai Gram og Mogens Køie blev ikke mindre end 466 af de endnu eksisterende krat besøgt og botanisk analyseret. Resultatet er publiceret i »Videnskabernes Selskabs Biologiske Skrifter« i 1944. I fortsættelse af dette arbejde iværksatte Jørgensen dernæst omfattende krydsningsforsøg mellem vore to egearter, vintereg og stilkeg, og resultatet heraf kan nu ventes publiceret af hans medarbejdere.

I fyrrerne fik Jørgensens botaniske interesser desuden en udpræget floristisk drejning, idet botanikeren Emil Rostrups arvinger bad ham udgive en revideret udgave af Rostrups berømte flora, hvis første udgave var udkommet i 1860. Jørgensen havde allerede i 1935 udgivet bogens 15. udgave i ret uændret form, men i 16. udgave, der kom i 1943, havde han nedlagt et meget stort arbejde og indført talrige forbedringer. I denne udgave er f.eks. hver enkelt arts danske udbredelse angivet på grundlag af den topografisk-botaniske undersøgelses materiale. Endvidere skrev han en indledning om den botaniske formlære, der i sit knappe og koncise sprog og ved de fortrinlige skematiske tegninger er et pædagogisk mesterstykke. Også bestemmelsesnøglerne blev underkastet en grundig revision. Bogen blev da også en betydelig salgssucces, noget større end Jørgensen havde håbet, idet arbejdet med revision af nye udgaver i 1947, 1953 og 1961 optog meget af hans tid. Floraens 19. udgave udkom i 1961, nær hundredåret for den første udgaves publikation, vistnok en rekord i dansk

videnskabelig litteratur. Heri indførte Jørgensen for første gang skyggefotografier for at lette plantebestemmelsen, og man må håbe, at »Rostrup-Jørgensen«, som floraen nu hedder, må fortsætte; den grundtekst, som Rostrup og Jørgensen har skabt, kan næppe skrives bedre.

Jørgensens plantepatologiske og botaniske interesser betød på ingen måde, at han forsømte sit embede som professor i arvelighedslære. Tværtimod påtog han sig en meget omfattende undervisning. I 1933-34, sidste år Winge forelæste, var det årlige antal undervisningstimer 28, men i 1965-66 havde Jørgensen ikke mindre end 149 timer. Dette skyldtes dels, at han holdt særforelæsninger for veterinærstuderende og for havebrugsstuderende, men især at han nedlagde et meget stort arbejde i undervisningen af de licentiatstuderende. Denne foregik gennem uformelle samtaler og kollokvier på Jørgensens kontor, hvor studenterne fik en grundig skoling med hovedvægten på klassisk cyto-genetik og anvendt genetik. Ved sin udnævnelse til professor havde Jørgensen iøvrigt fået pålagt som embedspligt uden vederlag at varetage undervisningen i genetik ved det matematisk-naturvidenskabelige fakultet under Københavns Universitet. Denne ejendommelige ordning, et resultat af den Neergaard'ske sparekommission, sparede staten for et honorar på ca. 1000 kroner årligt, som Winge havde fået; den bestod indtil 1946.

I krigsårene, medens jeg var amanuensis på arvelighedslaboratoriet, bearbejdede jeg sammen med Th. Sørensen en række kromosomfikseringer af østgrønlandske planter, som Sørensen havde fikseret under »Treårsekspeditionen til Østgrønland«, 1931-1934. Jørgensen fulgte denne undersøgelse med stor interesse, og i 1947 rejste han sammen med Th. Sørensen, magister Inger Juel og den islandske botaniker magister Gudni Gudjónsson til Vestgrønland for at foretage tilsvarende indsamlinger og fikseringer af vestgrønlandske planter. Det viste sig hensigtsmæssigt at samarbejde de øst- og vestgrønlandske undersøgelser til een publikation, der blev trykt i »Videnskabernes Selskabs Biologiske Skrifter« i 1958, med C. A. Jørgensen, Th. Sørensen og M. Westergaard som forfattere.

Jørgensens første besøg på Grønland fik afgørende betydning

for hans videnskabelige virke i de sidste tyve år. Det gik ham, som det er gået andre danske videnskabsmænd før ham, og som det vil gå danske videnskabsmænd efter ham: Han blev bjergtaget af den grønlandske natur og dens mennesker, og i en årrække besøgte han Grønland næsten hver sommer.

Jørgensens første initiativ i det nordligste Danmark kunne ikke være mere karakteristisk: Han ville plante skov på Grønland. Bortset fra ret anselige birkeskove i nogle beskyttede sydgrønlandske fjorde er Grønland skovløst, selvom bl. a. Jørgensens gamle lærer Kolderup Rosenvinge omkring århundredskiftet havde plantet lidt nåletræer i Sydgrønland, plantninger som Jørgensen omgående fik indhegnet og fredet. Sammen med dr. Bornebusch fra »Statens forstlige Forsøgsvæsen« berejste han i 1948 Sydgrønland for at finde egnede lokaliteter til skovplantning, og ved hjemkomsten begyndte han i al stilfærdighed at fremskaffe skovtræfrø af circumpolære arter fra Sibirien over Alaska til Arktisk Canada. Fra det sidste område modtog han megen hjælp fra den grønlandsfødte botaniker dr. Erling Porsild, der selv var stærkt interesseret i en grønlandsk skovplantning. I 1953 ansøgte Jørgensen sammen med arboretsforstander dr. C. Syrach-Larsen Grønlandsdepartementet om en bevilling til de første plantningsforsøg. Departementet viste stor interesse for denne sag, og allerede samme sommer kunne de første 15000 frøplanter opsendes til udplantning i Julianehåb distriktet. Dette arbejde blev fortsat i årene fremover, og det ledes nu af lektor, forstkandidat P. C. Nielsen ved Arboretet i Hørsholm. Indtil nu er henved 100.000 skovtræer, repræsenterende mange circumpolære arter, udplantet på egnede lokaliteter i Sydgrønland.

Hvorfor skal man plante skov på Grønland? Det økonomiske udbytte af et sådant projekt kan næppe være stort. Man kan være enig eller uenig med Jørgensen i den begrundelse han engang gav i et interview til de havebrugsstuderendes blad, men begrundelsen siger i hvert fald noget meget centralt om Jørgensens naturvidenskabelige indstilling: »Vi danske er i høj grad jordens børn. Landbrug, havebrug og skovbrug har en stor plads i vore følelser. Det ligger i vort sind, at øde jord skal dyrkes« – og han nævner som et af de mere håndgribelige udtryk for denne stræben stiftelsen af Hedeselskabet i 1866, »der har virket til at klæde den jyske hede i grønt«. (»Horticultura« 9/2, 1955, p. 30).

Disse træplantninger i Grønland har utvivlsomt øvet en betydelig indflydelse på såvel grønlandske som danske myndigheders indstilling til den grønlandske naturs muligheder, for hvor der kan vokse skov, må der også kunne dyrkes andre landbrugsafgrøder. Den øgede forståelse af disse muligheder var sikkert medvirkende til, at der i 1955 blev nedsat et jordbrugsudvalg under »Den kongelige grønlandske Handel«, og Jørgensen var til sin død et meget virksomt medlem af dette udvalg.

Jørgensen gik ind i dette arbejde med mange års erfaringer fra arbejdet i andre af dansk landbrugs- og naturvidenskabsindflydelsesrige udvalg. Han blev medlem af Frøkontrolkommissionen i 1945 og var fra 1962 kommissionens formand. Han var medlem af Naturfredningsrådet 1947–61, af Dyrehaveudvalget 1947–61, og han var også medlem af Atomenergikommissionen. Det bør i denne forbindelse også nævnes, at han i perioden 1921–37 var medlem af »Dansk botanisk Forening«s bestyrelse og i årene 1933–37 redaktør af foreningens publikationer.

Det kan være vanskeligt at placere og vurdere Jørgensens videnskabelige indsats, dels fordi han dækkede så stort et område, men især fordi han i så høj grad virkede på de indre fronter, gennem kommissionsarbejde og gennem upublicerede rapporter og responsa.

Jørgensens disputats er blevet et af cyto-genetikens klassiske værker. Hans plantepatologiske arbejder har gjort vort landbrug og skovbrug om ikke rigere så dog mindre fattigt, og hans plantningsforsøg med vadegræs i marsken vil gøre vort land større. Det skyldes utvivlsomt Jørgensens stillfærdige indflydelse, at klitdirektoratet i sit plantningsprogram har udvist betydelig mere botanisk fantasi end f. eks. hedeselskabet. Vi kan takke Jørgensen for, at de jyske egekrat blev botanisk undersøgt, før de fleste er forsvundet. Den pædagogiske indsats, der er nedlagt i Rostrup-Jørgensens flora, har lettet tilværelsen for mange studenter ved seminarier og universiteter og har givet videre kredse mod på at dyrke botanisk floristik. På Landbohøjskolen var hans største indsats utvivlsomt den grundige undervisning af licentiatstuderterne, og mange af de licentiater, der idag beklæder nøglestillinger indenfor dansk landbrug, har været Jørgensens elever.

Herudover vil jeg især betegne C. A. Jørgensen som den store

initiativtager og igangsætter. Når land- og skovbrugsforsøg, her og i Grønland, skal gøres op, måske generationer frem i tiden, bør man med taknemmelighed mindes den sobre og kritiske videnskabsmand, der tog initiativet til og planlagde disse forsøg.

På Jørgensens kontor på Landbohøjskolen hang i mange år en lille aforisme, et citat fra den berømte Harvard-anatom, Oliver Wendell Holmes, sen., »The autocrat of the breakfast table«: »*Science is a first class piece of furniture in man's upper chamber, and especially if he has both feet on the ground floor*«. Han efterlevede selv dette motto. Få danske, akademisk uddannede biologer har vel i bogstaveligste forstand haft »jordforbindelsen« så godt i orden som denne stenbrofostrede københavner.

Jørgensen blev medlem af »Akademiet for de tekniske Videnskaber« i 1947 og medlem af »Videnskabernes Selskab« i 1948. Han har kun en enkelt gang talt i Selskabet, nemlig mindetalen over Øjvind Winge, og i de senere år deltog han sjældent i møderne. I de første år var Jørgensen ret aktivt engageret ved klassens indvalg af nye medlemmer. Det var ham ved disse lejligheder magtpåliggende, at de klassiske naturvidenskabelige fags repræsentanter ikke blev forbigået på bekostning af de måske mere fashionable nye, eksperimentelle fag. Denne linie var delvis dikteret af et udpræget retfærdighedssynspunkt, men Jørgensen begrundede den også med den store betydning han tillagde Selskabets publikationsvirksomhed – og han medvirkede i årenes løb ved bedømmelsen af talrige botaniske og cytologiske afhandlinger. Jørgensen så klart, at det især er de klassiske naturvidenskabelige fag, hvis resultater ofte publiceres i digre, kostbart illustrerede monografier, der har behov for at publiceres i Selskabets skrifter. Derfor lagde han stor vægt på, at disse fagområder altid måtte være så fyldigt repræsenterede blandt klassens medlemmer, at afhandlinger, der indsendes til publikation, kan underkastes en sagkyndig og kritisk bedømmelse.

Med disse ikke uaktuelle betragtninger af min gamle lærer og ven vil jeg bede Selskabets medlemmer hædre hans minde.

Biografier af C. A. Jørgensen findes i »Studerterne« 1918, 1943. Selvbiografi i Københavns Universitets Aarsskrift, 1928, p. 154; i Dansk Biografisk Leksikon vol. XXVII suppl. 1944, p. 325, og i Kraks blå Bog. En komplet fortegnelse af Jørgensens publikationer findes i Carl Christensen: Den danske botaniske Litteratur, 1912–1939, Munksgård, 1939. Alfred Hansen: Den danske botaniske litteratur 1940–1959. Dansk Botanisk Arkiv **21**, 1963, med tillæg i Botanisk Tidsskr. **60**, 1964, og **62**, 1967. Referencerne til de vigtigste af de ovenfor citerede afhandlinger er følgende:

1922. *Heleococcum aurantiacum* n.gen.et n.sp. – Bot.Tids. **37**: 417–420.
 1923. Studies on *Callitrichaceae*. – Samme **38**: 81–126.
 1925. (med Anna Helms). Birkene på Magle-Mose. – Samme **39**: 57–126.
 1927. Chromosomes and sex in *Vallisneria*. – J. Genetics **18**: 63–75.
 1927. (med M. B. Crane): Formation and morphology of *Solanum* chimaeras. – Samme **18**: 247–273.
 1928. The experimental formation of heteroploid plants in the genus *Solanum*. – Samme **19**: 133–212 (Disputats).
 1928. Guldspidssygen, dens Udbredelse, Aarsager og Bekæmpelse. – Tids. Planteavl **34**: 76–116.
 1928. (med Mathias Thomsen). Bygsorter og Havreaal. – Samme, 680–691.
 1929. (med Anna Weber). Undersøgelse over Hindbær Stængelsyge. – Samme **35**: 582–614.
 1931. Om Ribsbuskens Bladrandsyge. – Samme **37**: 729–742.
 1931. Om et nyt Marsk-Græs (*Spartina Townsendii*) og Muligheden for dets Anvendelse i vore Marskegne. – Nat. Verd. **15**: 23–43.
 1933. (med C. Ferdinandsen). Destruktionsfænomener i Bøgetræ forårsaget af *Hypoxylon coccineum* Bull. – Dansk Skovf. Tids. **18**: 388–402.
 1933. (med Olaf Nielsen). Kartoffelsorter og Kartoffelsygdomme. – Tids. Planteavl **39**: 295–315.
 1934. Plantningsforsøg med *Spartina Townsendii* i den danske Vesterhavsmarsk. – Bot. Tids. **42**: 420–440.
 1934. Om Angreb af Snyltesvampe og Skadedyr i de jyske Klitplantager. – 3. Indberetning til Klitinspektoret (for 1931, 1932 og 1933) med Redegørelse for Bekæmpelses- og Proveniensforsøg. pp. 1–16.
 1938. (med Th. Frederiksen og Olaf Nielsen). Undersøgelser over Kartoffels Rodfiltsvamp og dens Bekæmpelse. – Tids. Planteavl **43**: 1–64.
 1938–39. (med C. Ferdinandsen). »Skovtrærnes Sygdomme«. Kbhvn. pp. 1–571.
 1939. (med Åge Lund og Cecil Treschow). Undersøgelser over Rodfordærveren, *Fomes annosus* (Fr.) Cke. – Landbohøjsk. Aarsskr. pp. 71–129.

1940. Om Kalihungersymptomerne paa vore Landbrugsplanter og deres Anvendelse ved Paavisning af Kalitrang i Marken. – Tids. Planteavl **44**: 557–634.
1943. E. Rostrup: »Den danske Flora«. En populær vejledning til at lære de danske planter at kende. 16. omarbejdede Udg. ved C. A. Jørgensen. 17. omarbejdede udg. 1947. 18. omarbejdede udg. 1953. Alle på Gyldendals forlag, Kbhvn.
1944. (med Kai Gram og Mogens Køie). De jydsk Egekrat og deres Flora. – Biol. Skr. Dan. Vid. Selsk. **3**, 3: 1–120.
1948. (med C. Treschow). Om Bekæmpelse af Rodfordærveren (*Fomes annosus* (Fr.) Cke.) ved Fladrodsplantning og ved Kalk- og Fosfatilskud. – Forstl. Forsøgsv. **19**: 253–284.
1949. Om Skovplantning i Sydgrønland. – Grønlandsposten **8**: 78–80.
1958. (med Th. Sørensen og M. Westergaard). The flowering plants of Greenland. A taxonomical and cytological survey. – Biol. Skr. Dan. Vid. Selsk. **9**; 4: 1–172.
1961. Rostrup-Jørgensen: »Den danske Flora«. En populær vejledning til at lære de danske planter at kende. 19. omarbejdede udgave af E. Rostrup: »Den danske Flora« ved C. A. Jørgensen. Gyldendal, Kbhvn.

UDDRAG AF REGNSKABET

FOR ÅRET 1967

	kr.	ø.	kr.	ø.
Indtægt.				
1. <i>Beholdning fra forrige års regnskab:</i>				
Kassebeholdning	.....	..	43 056	01
2. <i>Renteindtægt m. m.:</i>				
a. Rente af obligationer	36 694	97		
b. Rente af indskud i bank	1 247	06	37 942	03
3. <i>Statstilskud i kalenderåret 1967</i>	.....	..	195 000	00
4. <i>Bidrag ifølge statutmæssig bestemmelse:</i>				
a. Til præmier:				
fra det Classenske Fideicommis.	400	00		
fra Etatsråd Schou og Hustrus Legat	100	00		
b. Til videnskabelige formåls fremme:				
det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag for				
året 1966 (udbet. juni 1967)	8 201	33		
c. Fra Carlsbergfondet	20 000	00		
d. Fra J. P. Suhr & Søns Legat til erindring				
om prof., dr. med. & phil. Julius Thomsen:				
rente af 139 900 kr. Østift. Krdf. oblig. ...	5 240	75		
e. F. J. Ørnborgs Legat	2 000	00	35 942	08
5. <i>Salg af Selskabets publikationer</i>	.....	..	118 130	18
6 a. <i>Bidrag fra Rask-Ørsted Fondet til Selskabets</i>				
<i>internationale forbindelser</i>	70 000	00		
6 b. <i>Tilskud fra Carlsbergfondet</i>	70 000	00		
6 c. - - - , <i>pensionsbidrag</i>	14 465	98	154 465	98
7. <i>Tilfældige indtægter:</i>				
Udtrukne obligationer m. m.	...	..	26 200	00
Samlet indtægt	.....	..	610 736	28

	kr.	ø.	kr.	ø.
Udgift.				
1. Selskabets bestyrelse:				
a. Lønninger, pensionsbidrag m. m.	131 712	03		
b. Selskabets møder	30 231	61		
c. Rengøring	18 598	44		
d. Kontor og oplag	31 356	10		
e. Porto	12 900	95		
f. Forsikring	1 074	80		
			225 873	93
2. Selskabets publikationer:				
a. Oversigten	29 612	26		
b. Meddelelserne og Skrifterne m. m.:				
α. Af Selskabets midler	195 650	75		
β. Af det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag ..	5 000	00		
			230 263	01
3. Til rådighed for Selskabets præsident fra				
<i>J. P. Suhr & Søns Legat.</i>	.....	..	9 078	81
4. Understøttelse til skrifers udgivelse og videnskabelige arbejder af medlemmer eller andre:				
a. Af Selskabets midler	»	»		
b. Af det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag:				
Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk Historie..	2 000	00		
			2 000	00
5. Selskabets internationale forbindelser:				
a. Kontingent til internationale sammenslutninger	52 004	04		
b. Rejser	18 221	60		
			70 225	04
Overføres ...	.....	..	537 440	79

Udgift.		kr.	ø.	kr.	ø.
	Overført . . .	.....	..	537 440	79
6.	<i>Pengepræmier og medailler:</i>				
	a. Præmier af legaterne:				
	Af Thotts Legat	»	»		
	Af Classens Legat	»	»		
	Af Schous Legat	»	»		
	b. Medailler og pengepræmier af Selskabets kasse	»	»		
	c. F. J. Ørnborgs Legat for 1967	2 000	00	2 000	00
7.	<i>Udgifter til istandsættelser og anskaffelser . .</i>	.....	..	4 708	13
8.	<i>Indkøb af obligationer . . . . .</i>	.....	..	22 220	10
9.	<i>Beholdning ved årets slutning:</i>				
	Kassebeholdning	.....	..	44 367	26
	Samlet udgift . . .	.....	..	610 736	28

Regnskab for bidrag fra den Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse:

Beholdning ultimo 1966	kr. 12 754,30	Udgifter 1967	kr. 7 000,00
Bidrag indgået 1967 . . .	- 8 201,33	Beholdning ultimo 1967	- 13 955,63
	<u>kr. 20 955,63</u>		<u>kr. 20 955,63</u>

Regnskab for bidrag fra Rask-Ørsted Fondet til Selskabets internationale forbindelser:

Bidrag indgået 1967 . . .	kr. 70 000,00	Kontingentudgifter til unioner for 1967	kr. 52 004,04
		Rejseudgifter 1967 til Selskabets delegerede -	18 221,00
		Beholdning ultimo 1967 - ÷	225,04
	<u>kr. 70 000,00</u>		<u>kr. 70 000,00</u>

Opsamlet af legaterne:

	Thotts Legat	Classens Legat	Schous Legat	Ørnborgs Legat
Beholdning ultimo 1966	2 800 kr.	3 400 kr.	1 600 kr.	» kr.
Bidrag for 1967	200 -	400 -	100 -	2 000 -
Pengepræmier udbetalt 1967	» -	» -	» -	2 000 -
Beholdning ultimo 1967	<u>22 00 kr.</u>	<u>3 800 kr.</u>	<u>1 700 kr.</u>	<u>» kr.</u>

Formueopgørelse pr. 31. december 1967.

I. Værdipapirer lydende på Selskabets navn (herunder

Thotts Legat på 5 000 kr.):

8 000 kr. danske statsobl. 1894	à 3 ⁰ / ₁₀₀	kursværdi kr.	2 780,00
56 000 - - - - -	1944/84 à 4 ⁰ / ₁₀₀	— -	39 760,00
24 000 - konv. danske statsobl. 1919	à 4 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	— -	15 840,00
61 400 - danske statsobl. S. 1997	à 4 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	— -	38 375,00
125 700 - Husejer Kreditk. obl.	à 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	— -	47 766,00
137 000 - Østift. Kreditf. obl.	à 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	— -	69 845,00
148 000 - - - - -	à 4 ⁰ / ₁₀₀	— -	91 685,00
32 200 - - - - -	à 4 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	— -	17 417,25
25 000 - - - - -	à 5 ⁰ / ₁₀₀	— -	14 500,00
32 000 - Jydske Land. Krdf. obl.	à 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	— -	18 095,00
4 000 - - - - -	à 4 ⁰ / ₁₀₀	— -	2 330,00
3 000 - - - - -	à 4 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	— -	2 467,50
35 000 - Kbhvns. Kreditf. obl.	à 4 ⁰ / ₁₀₀	— -	21 700,00
16 000 - Ny jydske Købstads Krdf. obl.	à 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	— -	8 440,00
33 000 - Østift. Landkreditkasse obl.	à 5 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	— -	21 600,00
130 700 - - - - -	à 6 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	— -	92 786,50

Ialt 871 000 kr. nominelt, ... til kursværdi kr. 505 387,25

II. J. P. Suhr & Søns Legat til erindring om professor,

dr. med. & phil. Julius Thomsen:

89 200 kr. Østift. Kreditf. obl.	à 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	kursværdi kr.	52 162,00
19 000 - - - - -	à 4 ⁰ / ₁₀₀	— -	13 057,50
6 000 - - - - -	à 4 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	— -	3 155,00
1 500 - - - - -	à 5 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	— -	900,00
24 200 - - - - -	à 6 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	— -	16 120,50

139 900 kr. nominelt, ... til kursværdi kr. 85 395,00

III. Kassebeholdning . . . . . kr. 44 367,26

I ovenstående formueopgørelse er inkluderet beholdning af bidrag fra den Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse kr. 13 955,63, beholdning af bidrag fra Rask-Ørsted Fondet ÷ kr. 225,04 samt opsamlede bidrag til prisopgaver for legaterne kr. 2 200 + kr. 3 800 + kr. 1 700.

April 1968.

A. Tovborg Jensen

Kassekommissionens formand.

BUDGET
FOR ÅRET 1968

Indtægt	kr.	ø.	kr.	ø.
1. Beholdning:				
a. Kassebeholdning				
b. Guldmedailler				
2. Renteindtægt m. m.:				
a. 8000 kr. danske stats oblig. à 3 $\frac{0}{100}$	240	»		
56000 — do. do. à 4 —	2 240	»		
85400 — do. do. à $4\frac{1}{2}$ —	3 843	»		
125700 — Husejer Kreditk. oblig. à $3\frac{1}{2}$ —	4 399	50		
137000 — Østifternes Krdf. oblig. à $3\frac{1}{2}$ —	4 795	»		
148000 — do. do. à 4 —	5 920	»		
32200 — do. do. à $4\frac{1}{2}$ —	1 449	»		
25000 — do. do. à 5 —	1 250	»		
32000 — Jydske Land. Krdf. oblig. à $3\frac{1}{2}$ —	1 120	»		
4000 — do. do. à 4 —	160	»		
3000 — do. do. à $4\frac{1}{2}$ —	135	»		
35000 — Københavns Krdf. oblig. à 4 —	1 400	»		
16000 — Ny jydske Købst. Krdf. oblig. à $3\frac{1}{2}\frac{0}{100}$ ..	560	»		
33000 — Østift. Land Creditsk. à $5\frac{1}{2}\frac{0}{100}$	1 815	»		
118500 — do. do. à $6\frac{1}{2}$ —	7 702	50		
b. Rente af indskud i bankerne	100	»	37 129	»
3. Forventet statstilskud	....	..	200 000	»
4. Bidrag ifølge statutmæssig bestemmelse:				
a. Til præmier:				
fra det Classenske Fideicommis	400	»		
Etatsråd Schou og Hustrus Legat	100	»		
b. Til videnskabelige formåls fremme:				
Det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag for året 1968	8 000	»		
c. Fra Carlsbergfondet	20 000	»		
d. Fra J. P. Suhr & Sønns Legat til erindring om prof., dr. med. & phil. Julius Thomsen: rente $3\frac{1}{2}\frac{0}{100}$ af 89 200 kr., $4\frac{0}{100}$ af 19 000 kr., $4\frac{1}{2}\frac{0}{100}$ af 6 000 kr. $5\frac{1}{2}\frac{0}{100}$ af 1500 kr. og $6\frac{1}{2}\frac{0}{100}$ af 17200 kr. Østift. Krdf. oblig.	5 352	50		
e. Pastor emer. F. J. Ørnborgs Legat	2 000	»	35 852	50
5. Salg af Selskabets publikationer	....	..	110 000	»
6. a. Forventet bidrag fra Rask-Ørsted Fondet	....	..	80 000	»
b. Bidrag fra Carlsbergfondet	....	..	70 000	»
c. Bidrag fra Carlsbergfondet til pensionspræmie	....	..	16 112	»
Samlet indtægt	....	..	549 093	50

Udgift	kr.	ø.	kr.	ø.
1. Selskabets bestyrelse:				
a. Lønninger, pensionspræmie m. m.	134 637	»		
b. Selskabets møder	24 000	»		
c. Rengøring.....	16 000	»		
d. Kontor og oplag	27 000	»		
e. Porto	14 000	»		
f. Forsikring.....	1 000	»	216 637	»
2. Selskabets publikationer:				
a. Oversigten	20 000	»		
b. Meddelelserne og skrifterne:				
α. Af Selskabets midler	210 000	»		
β. Af det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag	5 000	»	235 000	»
3. Til rådighed for Selskabets præsident fra <i>J. P. Suhr & Søns Legat .....</i>	....	..	5 352	50
4. Understøttelse til skrifers udgivelse og videnskabelige arbejder af medlemmer eller andre:				
a. Af Selskabets midler	»	»		
b. Af det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag: Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie	2 000	»	2 000	»
5. Selskabets internationale forbindelser:				
a. Kontingent til internationale sammenslutninger	62 800	»		
b. Rejser	17 200	»	80 000	»
Overføres...	....	..	538 989	50

Udgift		kr.		ø.	
		kr.	ø.	kr.	ø.
	Overført...	....	..	538 989	50
6.	<i>Pengepræmier og medaljer:</i>				
	a. Præmier af legaterne:				
	Af Thotts Legat	»	»		
	Af Classens Legat	»	»		
	Af Schous Legat	»	»		
	b. Medaljer og pengepræmier af Selskabets kasse	»	»		
	c. Ørnborgs Legat	2 000	»	2 000	»
7.	<i>Udgifter til istandsættelser og anskaffelser</i>	....	..	8 104	»
8.	<i>Indkøb af obligationer</i>	....	..	»	»
	Samlet udgift ...	....	..	549 093	50

Af disse udgifter er 1a fast, 1b-f, 2a-b samt 5a og b kalkulatoriske (5a dog fast i udenlandsk valuta). De øvrige bevillinger kan kun overskrides ifølge særlig bevilling af Selskabet.

Det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag.

	kr.	ø.
Beholdning 1. januar 1968 ca.	13 950	»
Bidraget for 1968 ca.	8 000	»
	21 950	»
Budgetteret udgift 1968	7 000	»
Beholdning ult. 1968 ca.	14 950	»

Bidrag fra legaterne til præmier.

	Thotts Legat		Classens Legat		Schous Legat	
	kr.	ø.	kr.	ø.	kr.	ø.
Beholdning 1. januar 1968	2 200	»	3 800	»	1 700	»
Bidraget for 1968	200	»	400	»	100	»
	2 400	»	4 200	»	1 800	»
Budgetteret udgift	»	»	»	»	»	»
Beholdning ult. 1968	2 400	»	4 200	»	1 800	»

Udgiftskonto 5 a specificeres således:

		da. kr. ca.
Union Académique Internationale (UAI).....	fr. belg. 20 000	3 010
Intern. Council of Scient. Unions (ICSU)	\$ 2 400,00	17 928
Intern. Astronomical Union (IAU)	\$ 522,56	3 904
Intern. Union of Biochemistry (IUB).....	\$ 300,00	2 241
Intern. Union of Biol. Sciences (IUBS)	\$ 300,00	2 241
Intern. Union of Biophysics (IUPAB)	\$ 400,00	2 988
Intern. Union of Geod. and Geophys. (IUGG)	£ 320/0/0	5 750
Intern. Geographical Union (IGU)	\$ 100,00	747
Intern. Union of Geol. Sciences (IUGS).....	\$ 450,00	3 362
Intern. Union of Hist. and Philos. of Science (IUHPS) ..	\$ 100,00	747
Intern. Mathematical Union (IMU).....	\$ 195,60	1 461
Intern. Union of Physiol. Sciences (IUPS)	\$ 100,00	747
Intern. Union of Physics (IUPAP)	\$ 750,00	5 602
Scient. Comm. on Oceanic Research (SCOR)	\$ 500,00	3 735
Committee on Space Research (COSPAR)	\$ 1 000,00	7 470
Assoc. Intern. des Etudes Byzantines	frcs. suis. 50	87
Thesaurus Linguae Latinae	\$ 100,00	747
		62 767

BERETNINGER OG BETÆNKNINGER

I.

Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie

Beretning om virksomheden 1967

På et møde den 23. maj 1967 valgte kommissionen professor, dr. phil. Povl Bagge til formand efter afdøde professor, dr. phil. C. O. Bøggild-Andersen. Som nye medlemmer er – foruden formanden – indtrådt professorerne dr. phil. Kristof Glamann og dr. phil. Rudi Thomsen. Udtrådt i årets løb er fh. overarkivar, dr. phil. Holger Hjelholt og professor, dr. phil. Peter Skautrup.

Kommissionens arbejde har i beretningsåret været af samme omfang som de foregående år. Adskillige henvendelser er som tidligere forblevet ubesvarede, og da det således ikke har været muligt at konstatere tilstedeværelsen af skriftlige efterladenskaber fra de pågældende, kommer sådanne ikke til udtryk i nedenstående beretning. Ordningsarbejdet i Tranekærarkivet er afsluttet for de hjemtagne deles vedkommende. Der er desuden arbejdet i arkiverne fra familierne Bjørner, Helweg og Otterstrøm samt biskop Axel Rosendal. På Klintholm har sekretæren foretaget en ompakning og nyopstilling af arkivet. Som sædvanlig har videnskabsmænd fra ind- og udland søgt kommissionens bistand, og tilgængelige registraturer har været stillet til disposition.

Undersøgelser vedrørende privatpersoners arkiver

Lensgreve CARL AHLEFELDT (1670–1722) og hustru ULRICA ANTOINETTE f. DANNESKJOLD-LAURVIG (1686–1755).

Arkivet består for årene 1696–1754 af fire pakker med breve og dokumenter. Blandt brevene findes 30 fra dronning Charlotte Amalie. Dokumenterne vedrører dels formynderskabet for Fer-

dinand Anton Danneskjold-Laurvig, dels døds- og konkursbehandling af ægteparrets bo (den gravenstenske konkurs 1722).

Greve CHRISTIAN ANTON AHLEFELDT (1706–40).

For årene 1728–37 er bevaret breve samt papirer vedrørende C. A. A.'s militære karriere (herunder bl. a. styrkelister og »kommissionsroller« for A's kompagnier i oberst Prætorius' hvervede regiment til fods).

Lensgreve, storkansler FREDERIK AHLEFELDT (1623–86) og hustru MARIE ELISABETH f. LEININGEN DAGSBURG (1648–1724).

Arkivet – en pakke for årene 1645–1724 – rummer kopier af testamenter, ægteskabskontrakter, pensionskontrakter m.v. samt ejendomsdokumenter vedrørende Tranekær (herunder bl. a. Christian IV's overdragelsesdokumenter til Chr. Rantzau Breitenburg af 1645 og dennes overdragelsesdokumenter til Frederik Ahlefeldt af 1659).

Lensgreve, statholder FREDERIK AHLEFELDT (1662–1708) og hustru ARMGARD MARGRETHE f. REVENTLOW (1678–1709).

Arkivet, der dækker årene 1694–1740, rummer ægteparrets ægteskabskontrakt samt forskellige dokumenter vedrørende delingen af deres efterladte formue og angående arvefald og formue-
deling i den Reventlowske familie.

Komtesse MARIE ANTOINETTE AHLEFELDT (1711–64).

Fra 1743–64 er bevaret breve (bl. a. 16 fra J. H. E. Bernstorff og 3 fra A. G. Moltke), sager vedrørende en strid mellem M. A. A. og greve Bendix Ahlefeldt om administrationen af klosteret i Uetersen, for hvilket M. A. A. var priorinde, samt fordringsdokumenter og protokoller fra skiftet efter hende.

Greve ULRIK CARL AHLEFELDT (1704–57).

For årene 1724–59 er bevaret nogle breve samt papirer vedrørende U.C.A.'s militære karriere (herunder enkelte ting vedrørende det danske hjælpekorps, der under general Mörners ledelse deltog i den polske arvefølgekrig). Endvidere findes en skifteprotokol over U.C.A.'s bo 1757–59.

Lensgreve CHRISTIAN AHLEFELDT-LAURVIG (1732–91) og hustru ELISABETH f. JUEL (1742–1803).

For årene 1750–91 er bevaret papirer vedrørende C. A.-L.'s militære karriere og ægteparrets økonomiske forhold.

Artillerikaptajn A. F. BEYER (1879–1965).

Fra kaptajn Beyers søn, revisor A. F. Beyer, Frederikssund, har kommissionen modtaget sager og korrespondance vedrørende Beyers arbejde for Sønderjysk forening, indsamlinger til nødlidende sønderjyske børn, Mindeparken i Århus, bomberamte sydslesvigere og den sønderjyske sag i almindelighed, alt for årene 1924–51. Korrespondancen omfatter bl. a. breve fra H. P. Hansen, redaktør L. P. Christensen og dr. phil. Gudmund Schütte. Endvidere er afleveret arkivalier vedrørende de franske krigergrave i København 1920–55, Århus teater (hvis økonomiske leder Beyer i en årrække var) 1910–55, Valdemarsfesterne 1927–45, Århus byjubilæum 1941, soldaterhjemmet »Dannevirke« 1904–60 samt blandet korrespondance 1919–55. Jfr. beretningerne for 1965, side 2, og 1966, side 2.

Baron FREDERIK LUDVIG ERNST VON BÜLOW (1738–1811) og hustru ANNA SOPHIE f. DANNEKJOLD-LAURVIG (1745–90).

Fra Bülow, hvis hustru var datter af Christian Conrad D.-L., er for årene 1762–93 bevaret sager vedrørende hustruens udstyr og ægteparrets forhold til C. C. D.-L.'s bo.

Professor, dr. phil. C. O. BØGGILD-ANDERSEN (1898–1967).

Efter professor Bøggild-Andersen er bevaret et omfattende privatarkiv bestående af dels manuskripter til utrykte afhandlinger og foredrag, dels en omfangsrig korrespondance med danske og udenlandske historikere. Indtil videre beror arkivet hos familien.

Greve CHRISTIAN CONRAD DANNEKJOLD-LAURVIG (1723–83) og hustru DOROTHEA SOPHIE f. HOLSTEIN (1713–66).

Hovedparten af arkivets 3 pakker for årene 1754–90 består af regninger og gældsbreve samt dokumenter vedrørende den fremmede administration af C. C. D.-L.'s formue – herunder også afviklingen af boden for den berømte bortførelse i 1765 af skue-spillerinden Mette Marie Rose.

Greve FERDINAND ANTON DANNEKJOLD-LAURVIG (1688–1754) og hustruer METTE CATHARINE f. AHLEFELDT (1683–1712) og ULRICA ELEONORA f. REVENTLOW (1690–1754).

Dette arkiv, der med sine 6 pakker er det største i samlingen, rummer for årene 1693–1759 korrespondance (med kopibog), personlige papirer (ægteskabsdokumenter og testamenter) samt et betydeligt materiale vedrørende familiens økonomi – herunder også den gravenstenske konkurs (1722).

Greve FREDERIK LUDVIG DANNEKJOLD-LAURVIG (1717–62).

Fra 1754–63 findes forskellige ejendomssager og sager vedrørende familiens økonomiske forhold.

Baron WOLDEMAR DANNEKJOLD-LØVENDAL (1660–1740).

Arkivet, der dækker årene 1682–1728, rummer en korrespondanceprotokol og forskellige papirer, alt fortrinsvis vedrørende familiemæssige og økonomiske forhold.

Greve CHRISTIAN GYLDENLØVE (1674–1703).

Fra C. G., der var søn af Christian V og Sophie Amalie Moth, er bevaret familiepapirer for årene 1696–1704 – fortrinsvis vedrørende den medgift, C. G. fik med Ulrik Fr. Gyldenløves datter Charlotte Amalie Dannekjold-Laurvig.

Statholder ULRIK FREDERIK GYLDENLØVE (1638–1704) og 3. hustru ANTOINETTE AUGUSTA f. ALDENBURG (1666–1701).

Arkivet, der dækker årene 1663–1706, rummer bl. a. breve fra Frederik IV, Gyldenløves mor Margrethe Pape, hans to sønner Carl og Woldemar Dannekjold-Løvendal (fra sidstnævnte adskillige) samt enkelte fra private korrespondenter. Desuden findes sager vedrørende Laurvig og Övelgönne samt en række personlige papirer og papirer vedrørende økonomiske forhold (også på rigsplan).

Grosserer C. KAMPMANN (1881–1965).

Da det efter et par erindringsbøger, som C. K. udsendte i 1956 og 1957, måtte skønnes, at C. K. havde været i besiddelse af et skriftligt materiale af speciel Århusinteresse, har kommissionen foretaget en henvendelse desangående. Familien har på henvendelsen svaret, at et sådant materiale ikke er bevaret.

Godsejer VIGGO DE NEERGAARD (1881–1965).

Godsejer Neergaards arkiv er afleveret til Rigsarkivet, jfr. beretningen for 1965, side 3.

Konsejlspræsident HANNIBAL SEHESTED (1842–1924).

Se Broholm.

Landbrugsminister KNUD SEHESTED (1850–1909).

Se Broholm.

Proprietær JACOB TVEDEGAARD (1872–1967).

I privateje er bevaret arkivalier fra proprietær Tvedegaards politiske arbejde og fra hans arbejde inden for landbrugets organisationer.

Undersøgelser vedrørende forretnings- og organisationsarkiver m. v.

Andelsmejeriarkiver.

Modtaget til Erhvervsarkivet er følgende mejeriarkiver:

Alsø andelsmejeri, Randers amt: Forhandlingsprotokoller, regnskaber og diplomer 1899–1965, 172 bd. og 7 pakker.

Trustrup andelsmejeri, Randers amt: Forhandlingsprotokoller 1925–64, 2 bd.

Haldum andelsmejeri, Århus amt: Forhandlingsprotokol 1887–1952.

Vissing andelsmejeri, Randers amt: Forhandlingsprotokol, regnskaber og ejendomsdokumenter 1885–1952, 5 bind og 2 pakker.

Andelsmejeriet Englund, Galten, Randers amt: Forhandlingsprotokoller, regnskaber og ejendomsdokumenter 1886–1966, 37 bind og 11 pakker.

Andelsmejeriet Balskilde, Astrup, Århus amt: Forhandlingsprotokoller og regnskaber 1886–1966, 170 bind og 17 pakker.

Eiby mejeri, Odense amt: Beretninger og regnskaber 1929–36, 1 bind og 1 pakke.

Bastrup andelsmejeri, Vamdrup, Ribe amt: Regnskabssager 1897–1967, 47 bind, 2 pakker, og 32 hæfter.

Andelsmejeriet Abildgård, Tønder amt: Forhandlingsprotokol og regnskabssager 1886–1967, 102 bind, 8 pakker og 11 hæfter.

Broholm, Gudme sogn, Gudme herred, Svendborg amt.

Stamhusbesidder, cand. jur. Jørgen Sehested, Broholm, har overdraget kommissionen sin far, landbrugsminister Knud Sehested (1850–1909) og sin farbror, konsejlspræsident Hannibal Sehesteds (1842–1924) efterladte arkiver, der endnu beroede på Broholm. En oversigtsmæssig ordning af arkivalierne var foretaget. Arkivalierne omfatter 1) Hannibal Sehesteds ministerarkiv, 2) Knud Sehesteds politiske arkiv og 3) Knud Sehesteds private brevarkiv.

I Hannibal Sehesteds ministerarkiv findes en lang række breve fra ministrene i hans kabinet, fra fremtrædende politikere (især fra Højre), embedsmænd, gesandter, pressefolk m. fl. samt optegnelser af Sehested selv, herunder vedrørende hans deltagelse i regeringsforhandlingerne i 1897 og to optegnelser vedrørende hans ministeriums tilbagetræden. Endvidere er bevaret en trykt protokol baseret på H. Sehesteds optegnelser under eller umiddelbart efter ministerrådsmøderne fra hans konsejlspræsidenttid (27. april 1900–24. april 1901). Endelig er der herunder anbragt arkivalier fra hans deltagelse i landbokommissionens arbejde 1894–96. Til belysning af såvel indenrigs- som udenrigspolitiske forhold (Sehested var også udenrigsminister) under ministeriet Sehested må dette arkiv betegnes som særdeles betydningsfuldt.

Knud Sehesteds politiske arkiv omfatter breve og optegnelser m. m. fra hans tid som landbrugsminister under ministeriet Reedtz-Thott og fra hans øvrige politiske virke som folketingskandidat i Thisted amt i 1898 og i Sorø amt i 1901 samt fra hans virke som tillidsmand for Det frikonservative parti i 10. landstingskreds (herunder adskillige breve fra Mogens Frijs). Herudover findes et omfattende arkiv fra hans tid som præsident i Det gl. danske Landhusholdningsselskab (1898–1908).

Knud Sehesteds private brevarkiv er langt det mest omfattende af de tre grupper. Det omfatter modtagne breve i tidsrummet 1871–1908. Breve fra familien optager en stor plads heraf, men af private korrespondenter kan dog nævnes E. Reventlow, Rudbjergsgård, Johanne Louise Heiberg, Carl Bech, Engelsholm og Vitte Heise (komponistens enke). Da Knud Sehested i 1890'erne trådte frem i det offentlige liv, satte også det sig spor i arkivet. Eksempelvis kan nævnes breve fra J. C. Christensen, Christian

Frederik Danneskiold-Samsøe, Christian Lüttichau, Ferdinand Mourier-Petersen, arkæologen, dr. phil. Henry Petersen, Tage Reedtz-Thott og Gustav Schnack. Fremhæves skal også en 1003 sider stor kopibog over en del af Sehesteds udgåede breve i tidsrummet 1892–1902. En pakke breve fra komponisten Peter Heise til Knud Sehested vil muligvis blive afleveret ved en senere lejlighed.

J. G. A. Eickhoff, maskinfabrik, København.

I forbindelse med afviklingen af den kendte virksomhed, grundlagt 1848, der havde specialiseret sig i fabrikation af maskiner og apparatur til bogtryk, stentryk, bogbinderi m.v., har Erhvervsarkivet modtaget 738 bind og 210 pakker. Arkivet, hvis spændevide er 1848–1962, består af regnskabsmateriale og korrespondance (der dog kun er bevaret fra 1950 og frem). Af regnskabsmaterialet kan især fremhæves et meget illustrativt, komplet lønningsbogholderi.

Carl Flachs Garverier A/S, Ebeltoft.

Til Erhvervsarkivet er indgået en ny aflevering, 59 pakker med regnskabssager og korrespondance for tiden 1915–66. Jfr. beretningen for 1966, side 4–5.

L. Jacobsen A/S, bødkeri og trævarefabrik, København.

Den nu ophørte virksomhed blev grundlagt i 1836 af Johan Friderich Hansen (1802–40). Den blev i 1857 ved Lars Jacobsen (1820–91) overtaget af den familie, der ledede den til ophøret. I 1930 var den blevet omdannet til et aktieselskab. Til Erhvervsarkivet er afleveret 100 bind og 57 pakker regnskabsmateriale og korrespondance for årene 1853–1960.

C. I. S. Knudsen A/S, klæde en gros, København.

Grundlagt 1865 af Carl Johan Severin Knudsen (d. 1890), der 1885 optog Jacob Alfred Brøchner som medindehaver. Efter Brøchners død 1927 videreførte hans datter firmaet, indtil det senere s. å. blev omdannet til et aktieselskab. Det har til Erhvervsarkivet afleveret 58 bind og 1 pakke med regnskabsmateriale og korrespondance. Samlingen dækker årene 1865–1957.

Københavns Fondsbørs.

Til Erhvervsarkivet er afleveret 137 bind og 31 pakker for årene 1872–1939. Samlingen består af forhandlingsprotokol, kopi-bøger, breve, noteringsprotokoller og regnskabsmateriale såvel fra vekselerernes og vekselmæglernes kursnoteringsudvalg som fra fondsbørsbestyrelsen, børskommissariatet og børstilsynet.

Landsforeningen til Arbejdsløshedens Bekæmpelse.

Til Erhvervsarkivet er indgået mødereferater og regnskaber fra hovedafdelingen samt forhandlingsprotokoller fra lokalafdelingerne i København-Frederiksberg, Gentofte, Sønderborg og Lyngby sogn: 7 bind og 24 pakker for tiden 1939–66.

Fra Århusafdelingen er modtaget en ny aflevering på 98 bind og 14 pakker (1939–67). I afleveringen findes forhandlingsprotokol for Århus Tørreri og Foderfabrik, som L.A.B. var hovedaktionær i, samt love og forhandlingsprotokol for Nationalforeningen til Arbejdsløshedens Bekæmpelse, der blev oprettet i Århus i 1939 (tilsluttet L.A.B. 1942). Jfr. beretningen for 1964, s. 5.

Endelig er der fra Koldingafdelingen kommet 53 bind og 1 pakke for årene 1939–56.

Gustav Mathiesens Planteskole, Korsør.

Planteskolen blev grundlagt i 1854 og ejedes af samme familie ved ophøret i 1966. I forbindelse med afviklingen er til Erhvervsarkivet modtaget 164 bind og 44 pakker med regnskabssager, korrespondance og katalogmateriale for årene 1875–1966.

Møbelsnedkerfirmaet M. Pilegaard & Søn, Svendborg.

Fra det nu ophørte firma er til Erhvervsarkivet modtaget 48 bind og 25 pakker med regnskabssager, korrespondance, billeder og reklamemateriale, alt for tidsrummet 1872–1967.

Sagførerarkiver.

Modtaget til Erhvervsarkivet er følgende sagførerarkiver:

Advokat Jørgen Møller (med forgængere M. Rasmussen og E. Hoppe), Ålborg: 48 bind og 87 pakker for årene 1928–63.

Advokat Knud Bjøreng (tidligere N. Bjøreng), Århus: 185 pakker for årene 1934–50.

Advokat E. Lund-Sørensen (med forgænger Tage Hahn), Århus: 30 pakker for årene 1935–67.

Hans Schourup og Jyllands Stål- og Maskinforretning, Århus.

Virksomheden er grundlagt af købmand Hans Schourup i 1870 og overgik i 1902 til aktieselskab sammen med Jyllands Stål- og Maskinforretning (grundlagt 1897). Den var oprindelig baseret på grove isenkramvarer, værktøj og metaller, men handler nu også med køkkenudstyr, glas og porcelæn. I forbindelse med en delvis udflytning til lokaler uden for Århus er til Erhvervsarkivet afleveret 396 bind og pakker regnskabsmateriale fra 1894–1960.

Købmandsfirmaet Kai Simonsen, Løgstør.

Fra firmaet har Erhvervsarkivet modtaget en efteraflevering på 57 bind regnskabsbøger for årene 1844–1904. Jfr. beretningen for 1966, side 6–7.

Trælasthanterunionen.

Til Erhvervsarkivet er indgået en ny aflevering: 41 pakker for tidsrummet 1937–65. Jfr. beretningen for 1956, side 6.

Århus Andels Stevedoreklub.

Fra Havnearbejdernes Fagforening i Århus er til Erhvervsarkivet modtaget et arkiv fra andelsforeningen Århus Andels Stevedoreklub. Klubben blev stiftet i 1903 som A/S Århus Stevedoreklub med fagorganisationerne og forskellige kooperative organisationer som hovedaktionærer. Dens formål var udførelse af stevedorearbejde ved Århus havn, såvel om bord i skibe som i land, og dermed beslægtede forretninger. Selskabet trådte i likvidation 1964, men blev rekonstrueret som et andelsselskab. I 1966 standsede det dog definitivt sin virksomhed. Arkivet, der dækker årene 1922–67, består af vedtægter, forhandlingsprotokoller og regnskaber, i alt 6 bind og 20 pakker.

Århus Snedkerlaug.

Omkring 1870 stiftedes Århus Snedkermesterforening, der i 1904 tog navneforandring til Århus Snedkerlaug. Lauget har for

årene 1873–1955 til Erhvervsarkivet afgivet 9 bind og pakker forhandlingsprotokoller, regnskabssager, priskuranter m.v.

Kommissionen har i 1967 til driften modtaget 13.000 kr. Fra Carlsbergfondet, Undervisningsministeriet og Videnskabernes Selskab er ydet henholdsvis 3.000 kr., 8.000 kr. og 2.000 kr. i tilskud. Renter udgjorde 178,50 kr.

Udgifterne har beløbet sig til i alt 17.197,34 kr. De fordeler sig på følgende konti: almindelige driftsudgifter med kontorassistance, materialer, porto, telefon og sekretærhonorar androg 5.338,88 kr., rejser, ordningsarbejder og registraturskrivning androg 11.744,13 kr., diverse udgifter udgjorde 114,33 kr. – Året sluttede med kasse- og bankbeholdninger på i alt 14.804,75 kr. – Regnskabet revideres af Carlsbergfondet.

Århus, Flensborg og København i maj 1968.

POVL BAGGE

TROELS FINK

KRISTOF GLAMANN

RUDI THOMSEN

FINN H. LAURIDSEN

II.

**„Grosserer A. Collstrops
Hjem for en dansk Videnskabsmand.“**

Beretning for 1967.

„Lundehave“ har i det forløbne år været beboet af professor, dr. phil. Arne Noe-Nygaard.

Regnskabsoversigt for 1967.

Indtægt.

Kassebeholdning pr. 1. januar 1967 på giro- og bankkonto	kr.	10 645,19
Renter af obligationer	»	34 024,00
Rente på postgirokonto	»	7,35
Rente på bankkonto	»	199,22
Andre indtægter	»	86,40
		<u>Ialt kr. 44 962,16</u>

Udgift.

Tilskud til beboeren	kr.	8 400,00
Løn og pension til gartner	»	18 989,96
Skatter og afgifter til Helsingør Kommune	»	1 973,68
Forsikringspræmier	»	2 156,48
Bygninger med inventar og haven	»	9 941,76
Administration, arkitekttilsyn, revision o.l.	»	1 005,84
Beholdning på bankkonto ult. 1967	»	410,32
Beholdning på postgirokonto ult. 1967	»	2 084,12
		<u>Ialt kr. 44 962,16</u>

Status pr. 31. december 1967.

Aktiver.

Ejendommen vurderet til ejendomsskyld	kr. 1 000 000,00
Indbo	» 12 109,60
Obligationer, nominelt:	
3 0/0 danske statsoblig. 1894	» 241 500,00
6 0/0 Østift. Kreditf.	» 114 000,00
7 0/0 » »	» 5 200,00
6 0/0 Jydsk Grundejer Kreditf.	» 110 000,00
7 0/0 » »	» 10 500,00
6 0/0 Jydsk Husm. Kreditf.	» 86 000,00
6 0/0 Jydsk Landejend. Kreditf.	» 118 000,00
Beholdning på bankkonto	» 410,32
Beholdning på postgirokonto	» 2 084,12
	Ialt kr. 1 699 804,04

Passiver.

Ejendom og indbo	kr. 1 012 109,60
Grundfond	» 600 000,00
Reservefond	» 87 694,44
	Ialt kr. 1 699 804,04

April 1968.

På bestyrelsens vegne
L. L. HAMMERIC

Regnskabet er revideret på undervisningsministeriets
foranstaltning.

III.

„Emil Herborgs Legat.“

Beretning for 1967.

I året 1967 er udbetalt fire legatportioner, hver på 150 kr. månedlig, til:

Cand. mag. Jens Thorup (2 port.) i 3 måneder	
Mag. scient. Arne Brøndsted (2 port.) i 3	—
Cand. mag. Jørn Borggreen (2 port.) i 9	—
Mag. scient. Tom Normann (2 port.) i 9	—

Regnskabsoversigt for 1967.

Indtægt.		Udgift.	
Kassebeholdning	kr. 4 338,90	Udbetaling af 4 legat-	
Renter af obligationer	- 10 414,42	portioner	kr 7 200,00
Renter af bankkonto	- 46,71	Udbetaling i henhold til	
Udtrækn. af obligationer	- 7 000,00	fundatsens § 8	- 600,00
		Administration	- 404,70
		Køb af obligationer	- 11 777,64
		Kassebeholdning	- 1 817,69
	<u>kr. 21 800,03</u>		<u>kr. 21 800,03</u>

Formue pr. 31. december 1967.

3 ¹ / ₂ % obligationer, nom.	kr. 32 000,00
4 % » »	- 19 000,00
4 ¹ / ₂ % » »	- 93 000,00
6 % » »	- 17 000,00
7 % » »	- 57 600,00
Anden formue	- 100,00
Kassebeholdning	- 1 817,69
	<u>kr. 220 517,69</u>

Januar 1968.

På bestyrelsens vegne

C. MØLLER

Revisionspåtegning:

Regnskabet er revideret af undertegnede revisorer i Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab. Beholdningerne er eftersat, og regnskabet og beholdningerne er fundet i orden.

København, den 24. april 1968.

W. FENCHEL

C. J. BECKER

IV.

„Niels Bohr Legatet.“

Uddrag af regnskab for 1967.

Indtægt.

Kassebeholdning ult. 1966	kr. 21 226,81
Renter af obligationer og bankkonto	- 57 590,76
Udtrukne obligationer	- 15 000,00
Andre indtægter	- 21 000,00
Samlet indtægt ...	<u>kr. 114 817,57</u>

Udgift.

Udbetalinger	kr. 45 148,85
Indkøb af obligationer	- 20 891,29
Kassebeholdning ult. 1967	- 48 777,43
Samlet udgift ...	<u>kr. 114 817,57</u>

Formue pr. 31. december 1967.

355 000 kr. danske statsobligationer à $4\frac{1}{2}\%$	kursværdi	kr. 221 875,00
243 000 » kreditforeningsobl. à $3\frac{1}{2}\%$	—	- 120 627,50
64 000 » » à 4%	—	- 34 155,00
290 000 » » à $4\frac{1}{2}\%$	—	- 154 985,00
57 000 » » à $5\frac{1}{2}\%$	—	- 36 195,00
167 000 » » à 6%	—	- 105 210,00
32 000 » » à $6\frac{1}{2}\%$	—	- 23 040,00
28 000 » » à 7%	—	- 19 530,00
1 236 000 kr. nominelt	til kursværdi	kr. 715 617,50
Kassebeholdning ultimo 1967	-	48 777,43
		<u>kr. 764 394,93</u>

Revisionspåtegning:

Regnskabet er revideret og beholdningerne forefundet.

København, den 24. april 1968.

W. FENCHEL

C. J. BECKER

V.

„Mag. art. Marcus Lorenzens Legat.“

Beretning for 1967—68.

Legatet blev opslået ledigt i februar 1968. Efter legatbestyrelsens indstilling vedtog Selskabet i april 1968 følgende bevillinger af de disponible legatmidler:

Til studiet af dansk sprog:

Amanuensis Gillian Fellows Jensen	kr. 1 200
Stud. mag. Birgitte Holt Larsen	- 1 200
Cand. mag. Niels Rosenkjær	- 800
Stud. mag. Niels Erik Wille	- 700

Til studiet af dansk flora:

Amanuensis, cand. mag. Alfred Hansen	- 800
Professor, dr. phil. Johan Lange	- 1 100

I alt... kr. 5 800

Regnskab for 1967.

Indtægt.

Kassebeholdning ult. 1966	kr. 2 275,50
Renter af obligationer, aktier og bankkonto	- 9 557,67
Udtrukne obligationer m. m.	- 960,00
Samlet indtægt... ..	<u>kr. 12 793,17</u>

Udgift.

Udbetalte legater	kr. 8 000,00
Annoncering	- 66,65
Kassebeholdning ult. 1967	- 4 726,52
Samlet udgift... ..	<u>kr. 12 793,17</u>

Rådighedssum til uddeling.

Renteindtægt 1967	kr.	9 557,67
Fragår avertering	-	66,65
	Nettoindtægt....	kr. 9 491,02
Fragår 5 % af renteindtægt til formueforøgelse	-	477,88
	kr.	9 013,14
Fragår uddeling i 1967	-	8 000,00
At overføre til 1968	kr.	1 013,14
Foreslået til uddeling i 1968	kr.	9 000,00

Formue pr. 31. december 1967.

18 500 kr. danske statsobl. à $4\frac{1}{2}\%$	kursværdi	kr.	11 562,50
1 000 - » » à 4%	—	-	710,00
14 400 - » » à 2%	—	-	6 192,00
2 200 - kreditforeningsobl. à $6\frac{1}{2}\%$	—	-	1 584,00
1 600 - » » à $5\frac{1}{2}\%$	—	-	1 100,00
2 000 - » » à 5%	—	-	1 160,00
25 400 - » » à $4\frac{1}{2}\%$	—	-	15 943,00
10 900 - » » à 4%	—	-	6 474,00
4 000 - » » à $3\frac{1}{2}\%$	—	-	2 680,00
43 200 - hypotekforeningsobl. à $4\frac{1}{2}\%$	—	-	26 352,00
40 200 - aktier i Kbhvns. Handelsbank	—	-	79 596,00
163 400 kr. nominelt	til kursværdi	kr.	153 353,50
	Kassebeholdning.....	-	4 726,52
		kr.	158 080,02

April 1968.

På bestyrelsens vegne
L. L. HAMMERICH

Revisionspåtegning:

Regnskabet er revideret og beholdningerne forefundet.

København, den 24. april 1968.

W. FENCHEL

C. J. BECKER

VI.

Kommissionen for Ducange.**Beretning for 1967.**

Redaktør: Prof., dr. Franz Blatt.

- 1) Ordbog over dansk middelalderlatin (den danske Ducange): manuskriptet er færdigredigeret ved cand. mag. fru Bente Friis Johansen i overensstemmelse med den oprindelige plan. Der kræves stadig en ajourføring under hensyntagen til de fremadskridende moderne publikationer af latinske tekster fra Danmarks Middelalder (Diplomatarium Danicum, Corpus Philosphorum Danicorum Medii Aevi etc.). Endelig bør det overvejes, om ordforklaringer ikke foruden på dansk bør gives på et hovedsprog.
- 2) Den internationale ordbog over middelalderlatin: en ny fascikel NE-NONNUS er udsendt i 1967. I manuskript foreligger halvdelen af en ny fascikel (afslutningen af N). I det internationale samarbejde deltager den danske komité med materiale og arbejdskraft. Assistent fru Kirsten Sørensen har deltaget i arbejdet.

København og Århus i maj 1968.

KAJ BARR

FRANZ BLATT

POVL JOHS. JENSEN

VII.

Kommissionen for Corpus Lexicographorum Graecorum.**Beretning for året 1967—68.**

ETYMOLOGICUM GENUINUM

Udgivere: Dr. phil. Ada Adler † og dr. phil. Klaus Alpers, Hamborg.

Tekst og apparat til bogstavet λ blev reviderede og afsluttede og foreligger i trykfærdig stand. Desuden er der udarbejdet indices til dette bogstav. For at informere den videnskabelige offentlighed om udgaven, er det meningen at offentliggøre dette afsnit som et specimen sammen med en udførlig indledning, som foruden at berette om Reitzensteins og Adlers materialer og forarbejder også gav rede for, hvad der er opnået med hensyn til tekstens konstituering og den herved anvendte metode, og tager kritisk stilling til Colonnas tekstudgave af bogstavet λ samt til Sells udgave af begyndelsen til Etymologicum Symeonis. Dette specimen ventes offentliggjort i Selskabets hist.-filosofiske meddelelser. Manuskriptet dertil blev i begyndelsen af juli 1968 indleveret til kommissionen for Corpus Lexicographorum Graecorum.

København og Århus, d. 19. august 1968.

K. BARR

FRANZ BLATT

VIII.

**Administrationskomiteen
for Monumenta Musicae Byzantinae.**

Beretning for perioden 1. juli 1967–30. juni 1968.

Siden forelæggelsen af den foregående beretning (se Oversigt 1966–67, pp. 149–51) er Egon Wellesz's *Eastern Elements in Western Chant* (Subsidia II, 1947) blevet genoptrykt på Munksgaards forlag.

Publikationer under trykning:

Hirmologium Sabbaiticum, udg. J. Raasted (Hovedserien, bd. VIII), forsinkes stadigvæk af vanskeligheder i forbindelse med trykningen af farveplancherne. Siden sidste beretning er dog Pars Suppletoria (indledning og indices) blevet færdigtrykt.

Prophetologium, vol. I, fasc. VI er nu i sidste korrektur og vil udkomme inden udgangen af 1968.

Arbejdet med Bartolomeo Di Salvo's *Canti ecclesiastici della tradizione italo-albanese* I (Subsidia V) har måttet stilles i bero, men vil blive genoptaget i løbet af efteråret 1968.

Publikationer under udarbejdelse:

Til *Studies on the Fragmenta Chiliandarica Palaeoslavica*, II er fremsendt et arbejde af Mrs. Filanov-Gove, således at det redaktionelle arbejde på dette bind nu kun venter på professor Roman Jakobsons eget bidrag.

Med henblik på udgivelse af et *Corpus scriptorum de re musica* er indledende forhandlinger blevet ført med Dr. Lukas Richter (Institut für griechisch-römische Altertumskunde, Deutsche Akademie der Wissenschaften i Berlin).

Den 2. januar 1968 døde professor emeritus H. J. W. Tillyard, den ene af de tre grundlæggere af Monumenta Musicae Byzantinae. Ved et møde i administrationskomiteen den 18. april blev det vedtaget at udvide redaktionskomiteen. Den nye redaktionskomité, hvis sammensætning sidenhen er blevet godkendt af Union Académique Internationale, består af: Enrica Follieri (Rom), Henrik Glahn (København), Kenneth Levy (Princeton, N. J.), Jørgen Raasted (København), Oliver Strunk (Grottaferrata), Egon Wellesz (Oxford), Günther Zuntz (Manchester), samt ex officio af archimandriten fra Badia greca di Grottaferrata. Udvidelsen af redaktionskomiteen overflødiggør den specielle sekretærpost der blev oprettet i 1958.

August 1968.

KAJ BARR

FRANZ BLATT

POVL JOHS. JENSEN

KNUD JEPPESEN

JENS PETER LARSEN

OLIVER STRUNK

**Uddrag af regnskab for Monumenta Musicae Byzantinae
for tiden 1. januar til 31. december 1967.**

Indtægt:

Overført fra forrige regnskab (Se Oversigt 1966-67, s.151) kr.	55 536,19
Bidrag fra Union Académique Internationale . . . . . »	5 868,45
» » British Academy . . . . . »	4 835,00
Renter . . . . . »	2 663,89
	kr. 68 903,53
Returneret til UNESCO (CIPSH) . . . . . »	474,57
	Ialt kr. 68 428,96

Udgift:

Fremstilling af publikationer . . . . . kr.	11 091,78
Medhjælp . . . . . »	1 907,98
Rejser . . . . . »	1 175,42
Diverse . . . . . »	1 749,69
Kassebeholdning . . . . . »	52 504,09
	Ialt kr. 68 428,96

J. RAASTED

IX.

Kommissionen for "A Critical Pāli Dictionary".**Beretning for årene 1965-68.**

A. I kommissionen indvalgte efter L. Hjelmslevs død i 1965 Selskabets udenlandske medlem Helm. Scheel, der dog døde allerede 1967. I hans sted indvalgte da E. Hammershaimb. Kommissionen består nu af Barr, Hammerich (formand) og Hammershaimb.

Den vigtigste danske medarbejder, magister F. Møller-Kristensen, blev ved imødekommenhed fra Carlsbergfondet hovedredaktør fra 1. januar 1966. Men arbejdet viste sig at være for byrdefuldt, når mag. Møller-Kristensen også skulle varetage sit hverv som lektor i pāli ved Københavns Universitet. Vor udenlandske medarbejder prof. L. Alsdorf (Hamburg; fra 1967 medlem af Selskabet), gik da ind på at hjælpe os, således at der fra 1. januar 1968 skulle være 2 hovedredaktører, mag. Møller-Kristensen og prof. Alsdorf, nærmere bestemt således, at mag. Møller-Kristensen som eneredaktør skulle færdiggøre Vol. II, 4 og 5, mens Vol. II, 6 skulle besørges af begge hovedredaktører.

Men da mag. Møller-Kristensen modtog en stilling som bibliotekar ved det Kgl. Bibliotek fra 1. sept. 1967, ønskede han helt at afgive arbejdet på pāli-ordbogen, dog med en overgangsperiode: mag. Møller-Kristensen arbejdede noget videre med det følgende indtil april 1968, da han efter eget ønske afgav også arbejdet på Vol. II, 5.

Fra 1. jan. 1968 fungerer Hammerich midlertidigt som redaktionssekretær med N. Warmdahl som sagkyndig assistent ved redaktionsarbejdet. Den materielle redaktion har stadig sit hovedsæde i Selskabets lokaler i København, hvor også ordbogens arkiv og bibliotek befinder sig, ligesom trykningen stadig foregår her i byen.

B. Aktive udenlandske medarbejdere er fra *England* Miss I. Horner, dr. h. c.; *Frankrig*: professor Madame Colette Caillat

og Madame Martini-Téral; *Holland*: dr. F. Bollée; *Tjekkosllovakiet*: dr. Ivo Fišer; *Tyskland*: prof. dr. Alsdorf (Hamburg), professorerne Bechert (Göttingen), Buddrus (Mainz), Haebler (Saarbrücken), dr. Kopp (Heidelberg) – ikke alle er lige aktive. *Ceylon*: prof. Jayawickrama; *Japan*: det japanske pāli-center under ledelse af prof. N. Tsuji.

Studenteruroligheder i Rom og Firenze har forsinket et lovet italiensk samarbejde, som dog nok kommer i stand i løbet af året.

Der er i 1967 oprettet et indisk pāli-center under ledelse af prof. B. Bannerjee, nær Calcutta; vi håber på et samarbejde. Derimod er det i udsigt stillede amerikanske samarbejde foreløbig ikke blevet til noget.

Madame Caillat indledte sit faste medarbejde her ved to besøg i København.

C. Midlertidigt medarbejde, navnlig med excerpering, er ydet af nogle udenlandske forskere, især Miss Ratna Handurukande (Ceylon), der også har skrevet artikler. Mrs. de Silva (Ceylon), Mr. Cousins (England), M. Bodewitz (Holland). Flere af disse har arbejdet i København, til dels i længere tid.

D. Der har været afholdt flere konferencer dels i København af kommissionen med de danske medarbejdere og Alsdorf, dels i Hamburg af Alsdorf, tyske medarbejdere, dr. Bollée, Mme Caillat, mag. Møller-Kristensen, Hammerich. Vi venter dr. Fišer (Prag) til København i maj 1968. Alsdorf og Hammerich er mødtes flere gange, dels i København (hvor da hr. Warmdahl har været med), dels i Hamburg, dels i Gedser. Hammerich har haft møder med Miss Horner i London i november 1965 og januar 1966, med Mme Caillat (og Mme Martini-Téral) i Paris i januar 1966 og 1967 og regner med i maj 1968 at træffe Miss Horner i London og Mme Caillat i Paris.

E. Akademiet i Berlin har venligt givet sit minde til, at R. Otto Francke samlingens sedler kan reproduceres (mikrofilmes og/eller xeroxkopieres) og reproduktionerne udlånes til medarbejderne, mens det tidligere var krævet, at samlingen kun benyttes i København.

F. Vol. II, 3 udkom 1965, Vol. II, 4 i januar 1968. Vol. II, 5 og 6 kan muligvis begge udkomme i 1968. Ved betydelige anstrengelser (se under D!) synes der at skulle kunne gennemføres visse rationaliseringer (fx. rettelser indført i xeroxkopier af manuskriptet i stedet for i 1. korrektur) og forkortelser, så at de sidste års beklagelige forsinkelser i trykningen kan indhentes og tillige besparelser opnås.

Vi har endnu ikke opgivet håbet om, at resten af Vol. II (vokalerne med undtagelse af det korte a, der står i Vol. I) kan blive færdigt i løbet af 1971.

G. 1. Af Union Académique er der gennem CIPSH fra UNESCO til päli-ordbogen modtaget for 1965 3.500, for 1966 3.500 dollars. De for 1967 bevilgede 3.800 dollars kom på grund af trykningens og hele arbejdets forsinkelse ikke til udbetaling. For 1968 er bevilget 3.800, for 1969 2.000, for 1970 2.500 dollars.

2 a. Carlsbergfondet har bevilget for 1965 23.500 kr., for 1966 67.073 kr. (deraf til Møller-Kristensen som redaktør 43.573 kr.); for 1967 71.422 kr. (deraf til Møller-Kristensen 45.022 kr.); for 1968 26.400 kr. For 1967 er ikke hele beløbet kommet til udbetaling.

2 b. Rask-Ørstedfondet har bevilget for 1965 10.000 kr., for 1966 18.850 kr. (hvoraf 8.850 kr. til rejser for medarbejdere); for 1967 12.000 kr., for 1968 12.000 kr.

2 c. Selskabet har dækket alle kontorudgifter og en del af trykomkostningerne.

3. Akademier i Japan, Nederlandene, Tjekkoslaviet og Tyskland har væsentligt betalt deres egne medarbejdere.

Kommissionen er meget taknemlig for al den støtte, der er givet.

6. maj 1968.

K. BARR

L. L. HAMMERICH

E. HAMMERSHAIMB

X.

**Kommissionen til udforskning af
landbrugsredskabernes og agerstrukturernes historie.**

Beretning for 1967–68.

Kommissionen har i det forløbne år forberedt udgivelsen af to publikationer, hvoraf den ene er et »Atlas over en del af middelalderlandsbyen Borups agre i Borup Ris skov ved Tystrup sø, Sjælland« bestående af selve atlasset på 96 blade i folio og et kommentarbind, hvis tekst er affattet på dansk, engelsk, tysk, fransk og russisk. Værkets udgivelse er bekostet af Carlsbergfondet. Det udkommer ikke i Selskabets normale rækker, men indleder en særskilt publikationsrække, hvis næste bind bliver et ræsonnerende katalog på engelsk over ungarske pløjerredskaber forfattet af museumsdirektør Iván Balassa, Budapest.

Kommissionens anden publikation i beretningsperioden 1967–68 er et nyt tidsskrift »TOOLS AND TILLAGE. A Journal on the History of the Implements of Cultivation and other Agricultural Processes«. Dette tidsskrift redigeres af kommissionens formand Axel Steensberg, dens videnskabelige assistent Grith Lerche og Alexander Fenton fra Det skotske Nationalmuseum i Edinburgh. Det udgives i nært samarbejde med »Det internationale Sekretariat til Udforskning af Landbrugsredskabernes Historie« og trykkes på engelsk og tysk. G. E. C. GADs forlag udgiver TOOLS AND TILLAGE og har Borup-Ris publikationen i kommission.

Mag. art. Grith Lerche har forestået arbejdet med at udfærdige et kartotek omfattende ca. 9.000 adresser på forskere og institutioner over hele verden inden for fagområderne etnografi, geografi, historie, arkæologi m.m. Til disse adresser er udsendt subscriptionsindbydelser på kommissionens publikationer.

Arbejdet med at tilrettelægge de nævnte publikationer og en stor del af oversættelsesarbejdet til TOOLS AND TILLAGE samt

kontrollering af de fremmedsprogede tekster til Borup-Ris publikationen har ligeledes i det væsentlige påhvilet kommissionens videnskabelige assistent, der desuden har bidraget til første nummer af TOOLS AND TILLAGE med en afhandling: »Observation on Harvesting with Sickles in Iran« og en oversigt: »The Radiocarbon Dated Danish Ploughing Implements«.

Der er med særlig bevilling fra Carlsbergfondet foretaget pløjeforsøg med kopier af oldtidsplove i Historisk-Arkæologisk Forsøgscenter i Lejre, men forsøgene er ikke afsluttede.

Kommissionen har desuden forhandlet om en genudgivelse af Paul Leser's grundlæggende værk fra 1931: »Entstehung und Verbreitung des Pfluges«. Arbejdet har måttet stilles i bero, indtil spørgsmålet om det tyske forlags rettigheder er afklaret.

Registrering og fotografering af dyrkningsredskaber i danske museer, som kommissionen har påtaget sig, har i det forløbne år været foretaget på Herning Museum og i Hedeselskabets Museum i Viborg. Navnlig interesserede man sig for forskellige typer af spader, og man fik i forbindelse med denne rejse en kyndig mand til at demonstrere, hvordan man i ældre tid gravede græstørv i Jylland. Både kommissionens formand, Axel Steensberg, og Grith Lerche deltog i marts i et spade-symposium i Belfast, hvor Axel Steensberg talte om »Notations on the history of traction spades and ards in Asia«, medens Grith Lerche gav en redegørelse for »Cutting of sods and heather turves in Denmark«. Sidstnævnte foredrag vil senere i revideret stand blive offentliggjort i en bog, som udsendes om symposiets resultater.

Kommissionens og sekretariatets fælles fotoarkiv af komparativt billedstof af landbrugsredskaber i forskellige dele af verden er dels forøget gennem tilbud fra udenlandske forbindelser og dels ved fotos fra en studietur i 1963 til Sydøsteuropa. Desuden er optagelser fra Axel Steensbergs og Grith Lerches rejser i Mellemøsten og forskellige dele af Europa indgået i arkivet.

Udtagning af prøver til C-14 datering af danske oldtids- og middelalderplove er på kommissionens foranstaltning blevet foretaget på Hvorslev-arden, der er blevet dateret til ca. 1490 f. Kr., et ardhoved fra Mors, dateret til ca. 160 f. Kr. og åsen af en hjulplov fra Navndrup, dateret til ca. 1220 e. Kr. Man takker C-14 Komiteen for at have imødekommet de hidtil fremsatte anmodninger, men desuden for at have stillet sig velvilligt over

for en samlet plan for datering af oldtidspløjerredskaber i den nærmeste fremtid.

I det forløbne år har følgende udenlandske forskere aflagt besøg i kommissionen og sekretariatet: Jack Golson, Canberra universitet, Australien; Alexander Fenton, Nationalmuseet i Edinburgh, Skotland; prof. Y. Kumashiro, Utsonomiya universitet, Japan; Allan Kosse, amerikansk stipendiat i Institute of Archaeology, London; miss Barbara Field, Cambridge universitet, England; prof. Stuart Piggott, Edinburgh; prof. Paul Leser, Conn., U.S.A.; James Allen, Canberra universitet, Australien, og H. Collin Bowen knyttet til The Inspectorate of Ancient Monuments, England.

Den 20. maj flyttede kommissionen og sekretariatet med arkiv og bibliotek ind i nye lokaler stillet til rådighed i den bygning i Brede allé 69, hvor Universitetets Institut for Europæisk Folkelivsforskning nu har til huse.

Kommissionen har til driften i 1967 modtaget 48.500 kr. som årsbevilling fra Carlsbergfondet. Udgifterne har beløbet sig til ialt 48.674 kr. De fordeler sig på følgende konti: Aflønning af kontorassistent og videnskabelig assistent androg 35.932,82 kr. Rejser, fotoarbejde, tegnearbejde, almindelige driftsudgifter, materialer, porto og inventaranskaffelser androg 12.741,18 kr. Overskridelsen på 174 kr. er overført til næste års budget. For året 1968 har kommissionen modtaget en bevilling på 62.900 kr. fra Carlsbergfondet. Regnskabet revideres af Carlsbergfondet.

København i juni 1968.

L. L. HAMMERICH

J. TROELS-SMITH

FRIDLEV SKRUBBELTRANG

AXEL STEENSBERG

XI.

Beretning for 1967 fra Selskabets sekretariat.

Ved arkivar ASGER LOMHOLT.

Selskabets sekretariat har i året 1967, det 225.–226. selskabsår, forestået tilrettelæggelsen af de af Selskabet holdte møder, 9 i anden halvdel af sæsonen 1966–67 fra 20. januar til 12. maj og 5 møder i første halvdel af sæsonen 1967–68 fra 20. oktober til 15. december.

Om sekretariatets øvrige rutinemæssige arbejde henvises til beretningen for året 1965.

Arkivaren har redigeret »Oversigt over Selskabets Virksomhed« juni 1966–maj 1967, omfattende 239 sider, hvori ikke er medregnet Carlsbergfondets beretning for året 1. oktober 1965–30. september 1966 på 82 sider. Fortegnelserne over inden- og udenlandske medlemmer er ført à jour, og der er udarbejdet en beretning om møderne, indeholdende de vigtigere sager, der er behandlet. Oversigten udkom i oktober 1967.

Ved udgivelsen af Selskabets videnskabelige publikationer i »Meddelelser« og »Skrifter« har arkivaren assisteret Selskabets redaktør. Der er gennem sekretariatet forhandlet om trykning af manuskripter og fremstilling af klicheer, korrektur er formidlet mellem forfatter og trykkeri, og gennemsyn før rentrykning har fundet sted. Kassekommissionen er stadig holdt underrettet om publikationskontoens status.

Endvidere har arkivaren assisteret Selskabets kasserer ved ind- og udbetalinger, renskrivning af regnskaber o. l.

Arkivaren har varetaget administrationen af alle sager vedrørende »Grosserer A. Collstrops Hjem for en dansk Videnskabsmand« (Lundehave) og har ført regnskaberne for dette legat såvel som for »Emil Herborgs Legat«.

Den almindelige ordning af arkivmateriale, ind- og udgåede breve o. l. er foretaget, og arkivaren har ved flere lejligheder

bistået ved andres undersøgelser i arkivet. Udarbejdelsen af et generalregister til Selskabets forhandlingsprotokoller er fortsat, og en registrering af de i arkivet bevarede manuskripter er videreført.

Assistenten i sekretariatet, fru Ellen Erichsen, har à jour-ført fortegnelserne over restoplagene af samtlige publikationer og har forestået udleveringen fra oplaget til kommissionæren. Fortegnelserne over klicheer er videreført, og udlån har fundet sted. En væsentlig del af fru Erichsens arbejde har været udsendelsen af samtlige nyudgivne publikationer til danske og udenlandske medlemmer og bytteforbindelser (jvfr. nedenfor). Foruden løbende forretninger i sekretariatet har fru Erichsen varetaget bespisningen efter Selskabets møder og flere komitémøder, samt forestået rengøringen af Selskabets møde- og kontorlokaler.

Cand. mag. fru Karen Bente Goudsmit har fra 1. september 1967 arbejdet som medhjælp i sekretariatet. Fru Goudsmit har dels assisteret Selskabets redaktør, dels bl. a. foretaget registreringen af de gennem Selskabets bytteforbindelser modtagne publikationer. Der er udført et stort antal reklamationer af manglende hæfter og korresponderet herom.

I 1967 har Selskabet indgået 6 nye bytteforbindelser:

Odense. Universitetsbiblioteket (OHMB).¹

Studsvik. Aktiebolaget Atomenergi (OM).

Uppsala. Landsmåls- og Folkminnesarkivet (OH).

Åbo. Universitetsbiblioteket (OHMB).

Åbo. Universitetets Institut för allmän historia (OH).

Bochum. Universitätsbibliothek (H).

To bytteforbindelser er udvidet:

Jyväskylä. Universitetsbiblioteket (+M).

Oxford. Bodleian Library (O).

Følgende bytteforbindelser er ophævet:

Amsterdam. Nederlandse Botanische Vereniging (÷B),

Paris. Muséum National d'Histoire Naturelle, Laboratoire de

Phanérogamie (÷B).

Essen. Fried. Krupp, Fachbücherei (÷M).

Tunis. Mission Archéologique Française en Tunisie (÷H).

¹ Forkortelser, se side 177.

Ved årets udgang var antallet af modtagere af Selskabets publikationer 794 akademier, universiteter, selskaber, biblioteker o. l.

De udsendte publikationer fordeler sig på modtagerne i de enkelte lande som vist i nedenstående oversigt, idet følgende forkortelser er anvendt:

O = Oversigt over Selskabets Virksomhed.
 H = Historisk-filosofiske
 M = Matematisk-fysiske
 B = Biologiske

} Meddelelser
 og
 Skrifter.

Land	Antal modt. (excl. medl.)	O	H	M	B
Danmark	77	77	42	56	50
Island	4	4	3	3	3
Norge	12	12	7	7	11
Sverige	25	25	11	14	14
Finland	22	22	12	12	13
Sovjetunionen	24	12	16	41	31
Estland	1	0	1	0	1
Letland	2	2	2	2	2
Litauen	1	1	1	1	1
Polen	28	9	14	15	16
England	37	12	13	24	20
Skotland	9	5	4	9	6
Eire	4	4	3	4	4
Holland	19	7	7	12	11
Belgien	22	7	11	11	13
Frankrig	44	15	23	27	30
Monaco	1	0	0	1	1
Schweiz	13	6	6	9	6
Tyskland	79	35	34	55	52
Østrig	15	4	5	8	7
Czekoslovakiet	17	6	9	13	9
Ungarn	10	2	5	6	5
Jugoslavien	16	4	9	7	6
Bulgarien	1	1	1	1	1
Grækenland	5	1	4	1	2
Rumænien	6	1	1	6	1
Tyrkiet	4	1	1	3	2
Italien	51	16	30	29	26
at overføre	549	291	275	377	344

Land	Antal modt. (excl. medl.)	O	H	M	B
overført...	549	291	275	377	344
Spanien.....	15	4	11	6	5
Portugal.....	4	1	1	3	4
Canada.....	7	3	4	5	7
De Forenede Stater.....	93	42	41	66	71
Mexico.....	4	0	0	2	4
Rep. Dominicana.....	1	0	1	0	0
Argentina.....	14	1	1	9	9
Brasilien.....	8	1	1	6	3
Chile.....	2	0	0	1	1
Colombia.....	1	0	0	1	1
Perú.....	1	0	0	1	1
Paraguay.....	1	0	0	1	1
Uruguay.....	3	0	0	1	0
Venezuela.....	2	0	0	1	2
Libanon.....	1	0	1	0	0
Israel.....	2	2	2	2	2
Indien.....	14	1	3	11	12
Ceylon.....	2	0	2	0	0
Pakistan.....	1	0	0	1	1
Thailand.....	1	0	1	0	1
Kina.....	5	3	3	3	5
Philippinerne.....	3	2	2	2	2
Indonesien.....	3	1	1	2	3
Japan.....	27	3	5	22	10
Ægypten.....	4	1	3	1	2
Tunis.....	2	0	1	1	1
Algier.....	2	0	0	0	2
Marokko.....	1	0	0	0	1
Ghana.....	1	1	0	1	1
Kenya.....	1	0	0	1	1
Moçambique.....	1	0	0	0	1
Congo.....	1	0	0	0	1
South Rhodesia.....	1	0	0	0	1
Sydafrikanske Union.....	5	1	0	5	2
South Australia.....	2	1	1	2	3
New South Wales.....	4	1	1	3	2
Victoria.....	2	0	0	2	5
Western Australia.....	1	0	0	0	1
New Zealand.....	2	0	0	2	2
I alt pr. ³¹ / ₁₂ 1967. .	794	360	361	541	515

Til Selskabets inden- og udenlandske medlemmer udsendes følgende antal:

	Antal medlemmer	O	H	M	B
Danske	115	115	102	84	90
Udenlandske	233	233	79	61	74
I alt pr. ³¹ / ₁₂ 1967...	348	348	181	145	164
Oplagets norm. størrelse (excl. forf. ekspl.)...	850	1 000	2 000	1 000	
Ialt udsendes pr. ³¹ / ₁₂ 1967...	708	542	686	679	
Rest...	142	458	1 314	321	

Udsendelse af Selskabets publikationer er for indenlandske og udenlandske medlemmers og nordiske institutioners vedkommende, samt en del reklamationer, foretaget direkte med posten; for alle andre institutioners vedkommende dels direkte med posten, dels gennem »Danmarks Institut for international Udveksling af videnskabelige Publikationer« (I. D. É.).

I året 1967 er følgende nyudgivne publikationer udsendt: Oversigt 1966-67; Hist. Filos. Medd. **42**, 2, 3, 4; Mat. Fys. Medd. **35**, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17; **36**, 1, 2, 3, 4, 5; Biol. Medd. **23**, 16; **24**, 1; Mat. Fys. Skr. **3**, 3, 4; Biol. Skr. **15**, 4; Nord- Sud; Pāli Dictionary II, 4; Prisliste; Liste over bytteforbindelser.

Af disse, samt af en del reklamerede publikationer, er udsendt direkte med posten:

Indenlandske medlemmer	881 pk.	406 kg	kr. 1075,00
Udenlandske medlemmer	1038 -	414 -	- 1826,05
Indenlandske institutioner	631 -	341 -	- 970,60
Udenlandske institutioner	1012 -	398 -	- 1826,90
Reklamationer	245 -	115 -	- 456,75
Ialt udsendt direkte i 1967...	3807 pk.	1674 kg	kr. 6155,30

Udsendelsen af en del af Selskabets publikationer til ikke-nordiske institutioner er foretaget portofrit gennem udvekslingsinstituttet (I. D. É.). Der er i 1967 ad denne vej udsendt 2 302 pakker, vægt 1 197 kg til videreforsendelse.

I bytte for de udsendte publikationer har Selskabet fra 623 akademier, universiteter, selskaber, biblioteker o. l., dels forbindelser, dels enkelte andre — de indenlandske dog undtaget — modtaget 1 699 forskellige tidsskrifter, beretninger, årbøger, dissertationsrækker m. m. i et omtrentligt antal af 9 117 bind og hæfter, mod 8 986 i 1965, 8 957 i 1964, 8 698 i 1963, 8 055 i 1962, og 7 515 i 1961.

Efter registrering i sekretariatet og fremlæggelse i Selskabets møder er det modtagne byttemateriale overgivet til de biblioteker, hvor de forskellige publikationer ifølge den mellem bibliotekerne og Selskabet truffene overenskomst hører hjemme. Reklamationer af mangler i det fra bytteforbindelserne modtagne materiale er fortsat.

De modtagne publikationer fordeler sig på de forskellige lande som vist i nedenstående tabel.

Land	Antal inst. etc.	Antal forsk. tidsskr.	Antal enk. ekspl. o. l.
Island	3	3	3
Norge	11	33	84
Sverige	25	74	315
Finland	24	62	186
Sovjetunionen	19	103	767
Estland	1	11	103
Letland	2	3	23
Litauen	1	9	64
Polen	27	138	508
England	34	81	377
Skotland	6	13	47
Eire	4	9	55
Holland	22	39	191
Belgien	22	56	305
Frankrig	34	41	313
Monaco	1	1	43
Schweiz	13	19	135
Tyskland	74	167	1 362
Østrig	15	29	110
Czekoslovakiet	15	74	469
Ungarn	8	56	207
at overføre . . .	361	1 021	5 667

Land	Antal inst. etc.	Antal forsk. tidsskr.	Antal enk. ekspl. o. l.
overført...	361	1 021	5 667
Jugoslavien	12	55	151
Bulgarien	1	15	39
Grækenland	3	5	9
Rumænien	4	49	231
Tyrkiet	3	3	26
Italien	36	77	410
Spanien	12	22	58
Portugal	3	6	13
Canada	4	7	14
De Forenede Stater	81	210	1 653
Mexico	2	8	57
Rep. Dominicana	0	0	0
Argentina	11	28	87
Brasilien	5	6	15
Chile	1	1	1
Colombia	0	0	0
Perú	0	0	0
Paraguay	0	0	0
Uruguay	2	6	15
Venezuela	2	3	14
Libanon	1	1	1
Israel	2	11	44
Indien	8	12	78
Ceylon	0	0	0
Thailand	1	1	1
Pakistan	1	1	3
Kina	3	11	20
Philippinerne	1	1	3
Indonesien	1	1	1
Japan	37	66	201
Ægypten	1	1	1
Tunis	1	1	4
Algier	2	2	2
Marokko	1	4	5
Ghana	0	0	0
Kenya	1	1	1
Moçambique	1	3	16
Congo	1	2	5
South Rhodesia	1	2	33
Sydafrikanske Union	5	6	38
at overføre...	612	1 649	8 917

Land	Antal inst. etc.	Antal forsk. tidsskr.	Antal enk. ekspl. o. l.
overført...	612	1 649	8 917
South Australia.....	2	3	9
New South Wales.....	4	6	17
Victoria.....	2	30	93
Western Australia.....	1	1	3
New Zealand.....	2	10	78
I alt i 1967. . .	623	1 699	9 117

XII.

**Beretning om mødet i
Union Académique Internationale i Oslo
den 18.–24. juni 1967.**

Unionens 41. møde holdtes i Oslo 18.–24. juni 1967. Der var repræsenteret de samme lande som ved mødet i Bruxelles i 1966 (også Spanien, Storbritannien, Sverige, der var udfaldet i beretningen om 1966-mødet). Dog var der denne gang ingen repræsentanter for Irland og Jugoslavien, men nok for Mexico. Som i 1966 var Indien, Kina og Sovjetunionen ikke repræsenterede, og heller ikke denne gang havde repræsentanter for de østtyske akademier fået tilladelse af deres regeringer til at møde.

CIPSH var repræsenteret, men denne gang ikke UNESCO. Prof. Hahnloser, leder af Corpus Vitrearum, var også denne gang indbudt, men kunne ikke møde. De danske delegerede var Franz Blatt og L. L. Hammerich (præsident).

Idet der iøvrigt henvises til enkeltgennemgangen af kommissionernes arbejde i Oversigten 1966–67 s. 126–128 skal fremhæves:

I. Corpus Vasorum. Der bliver gjort særlige anstrengelser dels for at holde de 'nye' lande, hvis vasekataloger er begyndt sent, uden for den generelle begrænsning af UNESCO-understøttelse til 10 år, dels for at nå frem til aftaler mellem de 'gamle' akademier om at sikre deres del af arbejdet.

II. Manuscrits alchimiques latins. Arbejdet søges nu genoptaget.

V. Dictionnaire du latin médiéval, ledet af Franz Blatt. De finansielle vanskeligheder for dette både centrale og omfattende arbejde diskuteredes.

VII. Documents inédits concernant le Japon. Arbejdet bærer synligt frugt; der udsendes fra japansk side det ene digre katalog efter det andet.

IX. Corpus Philosophorum Medii Aevi. Også under denne kommissions auspicer publiceres meget.

XII. Monumenta Musicae Byzantinae, ledet af Selskabets udenlandske medlem, Oliver Strunk. De af 10-års-reglen opståede finansielle vanskeligheder diskuteredes.

XV. Dictionnaires Assyriens. Der vil atter kunne ventes danske medarbejdere ved dette store foretagende, der har sit centrum i Chicago.

XVIII. Dictionnaire Pāli. Directeur de l'entreprise er Hammerich. Herom indgives særskilt rapport til Selskabet.

XXII. Fontes Africanae Historiae. Dette projekt, hvortil UAI tog initiativet, men som af særlige grunde har hvilet nogle år, vil nu atter blive genoptaget, omend i en ny form. Dette er siden sket under UNESCO's auspicer i december 1967 ved en konference i Timbuktu og en kongres i Dakar, ved hvilke Hammerich var tilstede. Her behandledes også – uden særlig fremgang – det under UAI's kommission XXIII hørende, især af hollandske, norske og danske eksperter bearbejdede projekt til fremstilling af nødvendige ordbøger til de 'nye' stater i Asien og Afrika.

Projektet til et Corpus Theoriae Artis, nu kaldet Sources de la Philosophie de l'Art, bearbejdes fra polsk og hollandsk side. Det blev overladt UAI's bureau at bestemme næste mødested.

6. maj 1968.

FRANZ BLATT

L. L. HAMMERICH

XIII.

**Beretning om IQSY/COSPAR
symposiet om resultaterne af IQSY og COSPAR's
10. plenarmøde i London 17.-29. juli 1967.**

Efter indbydelse af The Royal Society in London fandt møderne sted på Imperial College of Science and Technology, London. IQSY/COSPAR symposiet fandt sted i dagene 17.-21. juli 1967 og COSPAR's 10. plenarmøde i dagene 24.-29. juli 1967.

Man kan ikke i en kortfattet beretning nå, at komme ind på alle de emner, der blev behandlet på så store møder, der dækkede et bredt spektrum af videnskabelige discipliner med mange parallelle møderækker. Det følgende vil derfor blive et personligt præget referat, der dækker egne interesseområder, men dog forsøger at trække de væsentligste ting frem.

Ved IQSY/COSPAR symposiet gjorde man status over resultaterne af IQSY (International Quiet Sun Year), der omfattede kalenderårene 1964 og 1965. Bearbejdningen af resultaterne er ikke afsluttet, men symposiet satte et foreløbigt punktum for IQSY programmet.

IQSY organisationens arbejde videreføres under Interunion Commission on Solar Terrestrial Physics (IUCSTP), og senere resultater opnået i IQSY vil blive diskuteret på IUCSTP møder, hvoraf det næste antagelig vil finde sted i Rusland i 1970.

IQSY/COSPAR symposiet omfattede kun inviterede foredrag. Det var delt op i følgende emnegrupper: Meteorologi, solen og dens stråling, produktions og tabsprocesser i ionosfæren, ionosfæremålinger, geomagnetisme og aeronomi, den neutrale atmosfære og »airglow«, nordlys og strålingsbælterne samt kosmisk stråling.

Bortset fra kosmisk stråling har de behandlede emner alle deres oprindelse i vekselvirkning mellem jordens atmosfære eller jordens magnetfelt og stråling fra solen. Strålingen fra solen kan enten være elektromagnetisk stråling eller i form af partikelstrømme.

En stor del af den elektromagnetiske stråling absorberes i så store højder, at den kun er tilgængelig for raket- eller satellitbårne instrumenter. Nye observationer har nu vist at solens røntgenstråling kommer fra områder i koronaen, hvor tætheden er 10 til 100 gange større end i omgivelserne og som dækker een procent eller mindre af solens overflade.

Den lavenergetiske del af solens partikelstråling er vanskeligere tilgængelig end røntgenstrålingen, idet man for at studere den skal udenfor jordens magnetfelt, der strækker sig ud til 10–15 jordradians afstand. Satellitobservationer har bekræftet tilstedeværelsen af den såkaldte solvind, der både er ansvarlig for, at kometalerne vender bort fra solen og for, at jordens magnetfelt trækkes ud i en hale, der er flere hundrede jordradier lang og ca. 40 jordradier i diameter. Satellitmålinger har vist, at magnetfeltet i solvinden i middel er 6γ ($1\gamma = 10^{-5}$ gauss) og varierer mellem 2 og 20γ . Fluxen i solvinden er mellem 10^8 og 10^{10} partikler pr. kvadratcentimeter pr. sekund og solvinden ved jorden synes at komme fra et område omkring 5° til 15° nordlig solbredde. Hastigheden i solvinden er under rolige forhold 300–600 km/s med kortvarige forøgelser op til 2000 km/s under magnetiske storme.

De geomagnetiske forhold under IQSY var så rolige, at en type magnetiske forstyrrelser, de såkaldte magnetiske »bays«, hyppigt optrådte isoleret, hvorved deres udvikling kunne studeres. Den typiske udvikling er, at en nordlysbue liggende i øst-vest retningen først lyser kraftigt op og derefter udvikler en bugt, som hurtigt bevæger sig mod den magnetiske pol. Den kan bevæge sig så langt som 10° i bredde eller ca. 1000 km før den brydes. I forbindelse med nordlysbuen optræder en kraftig vestgående elektrisk strøm, som bevirker en negativ forstyrrelse af det jordmagnetiske horisontalfelt, hvilket har givet fænomenet navn. I forbindelse med nordlyset og den magnetiske »bay« optræder en kraftig influx af partikler i energiområdet 1–100 keV. Disse partikler absorberes i ca. 100 km højde.

Magnetiske »bays«, der nu også kendes under betegnelsen »Polar substorms« eller »auroral substorms«, blev også diskuteret på COSPAR's plenarmøde, hvor der var stor interesse for de mange nye resultater der blev fremlagt.

Man ved endnu ikke hvad det er, der starter substormen, ligesom man ikke forstår, hvordan de energetiske partikler der kom-

mer ind i nordlyszonen bliver accelereret. Siden opdagelsen af magnetosfærens hale har man haft en hypotese om, at partiklerne blev accelereret i halen, men i to foredrag blev der præsenteret resultater der synes at vise, at energetiske partikler optræder tidligere i magnetosfæren end i halen, således at accelerationsmekanismen skulle søges i magnetosfæren.

Der var stor interesse for »proton flare« projektet, som var en del af IQSY programmet, selv om det først blev gennemført i midten af 1966, da solen var begyndt at blive mere aktiv. Den behandlede proton flare begivenhed startede 7. juli 1966 og både flaren og dens virkninger på jordens omgivelser blev grundigt behandlet. Et af de interessante resultater var en samtidig observation af solprotoner med energier på 0.5–4.2 MeV indenfor og udenfor magnetosfæren. Denne observation støtter de såkaldt åbne magnetosfæremodeller, hvor solens magnetfeltlinier kan forbindes til jordens, i modsætning til de lukkede hvor jordens magnetfeltlinier fra polkalotterne ender i halen. Ved de lukkede magnetosfæremodeller må protonerne diffundere på tværs af magnetfeltlinierne og det er så langsom en proces, at den ville have udelukket den nævnte observation.

Der var stor interesse for de fremlagte resultater vedrørende månen. Ved hjælp af satellitter, der er sendt i bane omkring månen, undersøges månens tyngdefelt, som har vist sig at have relativt større anomalier end jordens tyngdefelt. Kortlægningen af måne-overfladen er nået så langt, at man kan begynde at tegne detaljerede højdekort og studere erosion samt visse andre geologiske forhold. Resultaterne vedrørende måne-overfladens fysiske og mekaniske egenskaber er endnu mangelfulde. Man har ikke kunnet genkende den kemiske og mineralogiske sammensætning, som den er undersøgt ved albedomålinger, i noget jordisk mineral, men dette kan måske forklares ved måne-overfladens langvarige behandling i vacuum med mikrometeoritter, solvind samt partikel og elektromagnetisk stråling.

Der var også stor interesse for møderne om kosmisk støv. Omkring halvdelen af foredragene behandlede analyse og detekteringsteknik, hvor mikrofonmetoden til detektering af kosmisk støv var ude for nogen kritik, fordi temperaturvariationer i visse detektortyper kunne give falske observationer selv ved temperaturændringer på 0.01°C pr. minut.

Resten af foredragene behandlede observationer af kosmisk støv, hvor der blev præsenteret et russisk resultat der var i modstrid med hypotesen om en sky af kosmisk støv omkring jorden, ligesom andre russiske målinger viste en 100 gange forøgelse i tætheden af støv omkring månen i forhold til det interplanetare rum.

Endelig var der også stor interesse for den biologiske og medicinske afdeling af plenarmødet. Her behandlede man især problemerne i forbindelse med bemandede rumflyvninger, samt problemer vedrørende detektering af extraterrestrisk liv.

COSPAR's næste plenarmøde finder sted i maj 1968 i Tokyo.

Lyngby, den 18. december 1967.

EIGIL UNGSTRUP

XIV.

Beretning om mødet i International Union of Biochemistry i Tokyo den 22. august 1967.

I tilslutning til den 7. Internationale Biokemikerkongres i Tokyo i tiden 20.–25. august 1967 afholdt I.U.B. (The International Union of Biochemistry) den 22. august sin 6. generalforsamling. I mødet der fandt sted under forsæde af unionens præsident, professor S. Ochoa (USA), deltog 32 repræsentanter (deriblandt undertegnede) for de til unionen knyttede lande.

Blandt dagsordenens mange punkter skal nævnes valg af seks nye medlemmer til unionens »council«: P. Cerletti (Italien), L. F. Leloir (Latin Amerika), F. B. Straub (Ungarn), V. M. Trikojus (Australien), L. Vandendriessche (Belgien) og H. G. Wood (USA). De øvrige 14 medlemmer af »council«, hvoriblandt professor F. Lundquist (Danmark), blev genvalgt for en ny treårsperiode. Til ny præsident valgtes professor H. Theorell (Sverige), til vicepræsident professor J. Heller (Polen), og til kasserer, professor F. G. Young (Storbritannien).

Unionens nuværende mødeform blev diskuteret på baggrund af en rapport udarbejdet af en komité under forsæde af professor P. Handler (USA). Der var almindelig enighed om at de nuvæ-

rende kongresser med deltagerantal på omkring 5000 personer var blevet for store og uhåndterlige. Rapporten anbefalede helt at forlade kongresformen, men efter nogen diskussion enedes man dog om indtil videre at bibeholde de treårige kongresser af begrænset omfang, men suppleret med symposier og kolloquier, dækkende specielle, afgrænsede emner, der herigennem blev trukket bort fra kongressernes områder. Generalforsamlingen besluttede at oprette et permanent sekretariat til tilrettelæggelse af unionens mødearrangementer.

Et forslag til statutændringer blev vedtaget hvorefter de nuværende tre satser for medlemskontingenter skulle afløses af et mere flexibelt system indeholdende 7 satser fra een til 32 »units«. Een »unit« blev fastsat som svarende til et årskontingent på 150 dollars, og da Danmarks kontingent for unionen for tiden er 300 dollars, svarer det til 2 »units«.

Generalforsamlingen akcepterede en invitation fra Italiens Biokemiske Selskab til afholdelse af den næste kongres i Rom i 1970, og man vedtog at udsende en årlig informationsbulletin til medlemmerne med et resumé af unionens aktiviteter.

Om den 7. Internationale Biokemikerkongres skal blot nævnes at deltagerantallet var omkring de 5000, hvoraf ca. 2000 fra Japan, 1400 fra USA, 135 fra England, 134 fra Frankrig og 115 fra Sovjetunionen. Kongressen, der var overordentlig velorganiseret, havde lokaler i to moderne storhoteller, og et stort antal busser var til rådighed for den interne transport mellem kongreshotellerne. Der var organiseret 7 symposier og 14 kolloquier med indbudte foredragsholdere, og i de generelle sektioner blev der givet ca. 1900 korte meddelelser.

MARTIN OTTESEN

XV.

Beretning om mødet i International Union of Biological Sciences den 13. til 17. september 1967 i Montreux.

I.U.B.S.' 16. møde i Montreux besøgte af 105 deltagere repræsenterende 30 lande, internationale organisationer, I.U.B.S.' kommissioner og sektioner samt UNESCO.

Som delegeret fra Det kgl. danske Videnskabernes Selskab deltog C. Overgaard Nielsen. Fra den danske nationalkomité deltog endvidere afdelingsleder, dr. phil. S. L. Tuxen som repræsentant for den entomologiske sektion (under Division of Zoology).

Præsidenten understregede i sin åbningstale betydningen af kommunikationen indenfor og mellem de enkelte videnskabelige discipliner. Mange af de store problemer, menneskeheden i fremtiden vil komme til at stå overfor, vil være af biologisk art. I.U.B.S. bør kunne rådgive i sådanne spørgsmål og give autoritative svar på henvendelser.

Unionens finansielle status er forbedret især gennem en forøgelse af de nationale bidrag og gennem overgang til i stedet for faste tilskud at yde lån til afholdelse af kongresser o. l. I mange tilfælde har betydelige beløb kunnet tilbagebetales efter kongresskabernes afslutning. Man vil søge at nå endnu videre ad begge disse og andre veje. Med hensyn til de nationale bidrag ville man i første omgang rette henvendelse til de lande, der endnu kun betaler minimumsbidraget, 100 dollars.

Der oprettedes en Division of Microbiology samt flg. nye sektioner eller kommissioner:

- Horticulture (under Division of Botany)
- Radiobiology (under Division of General Biology)
- Protozoology (placeres af executive board efter forhandling med de implicerede parter)
- Palynology (formodentligt under Div. of Botany)
- Quaternary Biology
- Biophysics
- Primates (under Div. Zoology).

Foruden oprettelsen af Division of Microbiology må det som et af mødets vigtigste resultater nævnes, at den økologiske sektion, der formelt oprettedes ved mødet i Amsterdam i 1961, men som endnu ikke har fungeret tilfredsstillende, nu endelig synes at være bragt ud af dødvande. Det vedtoges at etablere sektionen som en International Association for Ecology med formålet »to promote the science and practice of ecology«. Denne association er åben for institutionelt såvel som for personligt medlemskab. De nærmere enkeltheder ville blive udarbejdet på foranledning af I.U.B.S.' executive board i samarbejde med sektionen, der har A. D. Hasler (USA) som præsident, Ch. Sauvage (Frankrig) som vicepræsident, F. H. Whitehead (U.K.) som sekretær og M. Todorowic (Jugoslavien) som kasserer, og hvortil iøvrigt 7 medlemmer blev foreslået, deriblandt E. Steeman Nielsen (Danmark).

Problemerne omkring Stazione Zoologica i Napoli var sat på dagsordenen, men der var endnu ikke sket nogen afklaring af situationen, og det foresloges derfor at afvente rapporten fra den nedsatte komité.

Næste møde forventes afholdt i Indien eller USA i 1970.

København, den 3. oktober 1967.

C. OVERGAARD NIELSEN

XVI.

**Beretning om møderne i Union
Géodésique et Géophysique Internationale i Schweiz
den 23. september–7. oktober 1967.**

Ved afslutningen af unionens XIII. generalforsamling i Berkeley i 1963 forelå der ingen indbydelser til unionens næste møde, men på et senere tidspunkt fremkom Schweiz med en indbydelse, hvis det i henhold til unionens love til 1966 planlagte møde kunne udskydes til 1967, og hvis møderne i de syv associationer kunne fordeles over fire byer. Unionen tog med tak mod dette tilbud, og møderne i unionens syv associationer kom til at foregå i byerne Zürich, Lucerne, Berne og St. Gall.

Umiddelbart forud for unionens XIV. generalforsamling afholdtes den 23. september en ekstraordinær generalforsamling, hvor de lovændringer blev vedtaget, der var foreslået af den Committee of Fourteen, der blev nedsat efter mødet i Berkeley for at drøfte en eventuel ændret struktur for unionens administrative opbygning og for dens videnskabelige virksomhed. De foreslåede forandringer var langt fra så radikale, som det sikkert oprindeligt havde været tanken, og de syv associationer bevarede i deres gamle skikkelser, idet dog den sjette associations område »International Association of Volcanology« blev udvidet med »and Chemistry of the Earth's Interior«. Fremtidig skal der kun være generalforsamling hvert fjerde år, og møderne skal først og fremmest være administrative forretningsmøder, hvor de videnskabelige møder begrænses til fællesmøder for to eller flere associationer, der har problemer af fælles-faglig karakter. Associationerne har mulighed for enten enkeltvis eller samlede at afholde møder (symposier) med behandling af videnskabelige emner af særlig interesse. Vedrørende afstemninger bibeholdtes reglerne for kravene om henholdsvis 2/3 flertal eller simpelt flertal og for, hvornår

medlemslandene har stemmeantal svarende til medlemskategori eller blot en stemme, hvorimod reglerne for quorum ændredes fra

»For the validity of the deliberations of the Council, half at least of Member Countries must be represented by their Council Delegates« til

»Decisions of the Council shall be taken by a simple majority except as otherwise specified in the present statutes. If a tie should occur in a Council vote, the decision shall rest with the President. Simple or twothird majorities shall be determined by the proportion on affirmative votes to the number of affirmative and negative votes cast, provided both that the total number of Delegates voting (affirmative, negative, abstention) is not less than one half of the total membership of the Union, and that the number of votes affirmative or negative is not less than one third of that membership«.

Denne ændring fik betydning ved afstemningen om optagelse af ny medlemslande.

Ved generalforsamlingens begyndelse havde unionen 59 medlemslande, endvidere var 10 lande foreløbig optaget af unionens bureau. I henhold til de foreløbige deltagerlister var generalforsamlingen besøgt af 2142 fra 54 af de nævnte 69 lande samt af 13 observatører fra 6 lande. Eksempelvis kan det nævnes, at USA sendte 580, UK 228 og USSR 95. Fra Norge mødte 25, fra Finland 26 og fra både Sverige og Danmark 33. Den danske deltagelse fordeler sig således: fra Geodætisk Institut 10, fra Københavns Universitet 9, fra Meteorologisk Institut 6, fra Danmarks tekniske Højskole 3, endvidere 1 fra hver af institutionerne: Atomenergi-kommissionen, Danmarks Fiskeri- og Havundersøgelser, Hedeselskabet og Aarhus Universitet samt 1 privat, hvoraf 23 var delegeret af Nationalkomiteen og 10 gæster. Selskabet var repræsenteret ved Einar Andersen, men da denne – i sin egenskab af medlem af unionens bureau – i henhold til unionens love ikke samtidig kunne repræsentere sit land, fungerede statsgeodæt, dr. phil. O. Simonsen, Geodætisk Institut, som stedfortræder ved møderne i unionens Council.

Følgende lande blev optaget som medlemslande: Democratic Peoples Republic of Korea, Iceland, Lebanon, Madagascar, Malaysia, Monaco, Republic of China (Taiwan), Sierra Leone og Southern Rhodesia. Endvidere fik German Democratic Republic

status som selvstændigt medlemsland, idet det tidligere sammen med German Federal Republic havde været medlem under betegnelsen Germany. Medens der ved optagelse af ny medlemmer kræves 2/3 majoritet, blev GDR's selvstændige medlemsskab betragtet som et rent administrativt problem, der kun krævede simpel majoritet. Nigeria blev derimod ikke optaget, da summen af 18 ja-stemmer og 1 nej-stemme gav antallet 19 altså 1 mindre end 1/3 af antallet af medlemslande ved generalforsamlingens begyndelse. Den anden af de ny quorum-betingelser var dog opfyldt, idet der var 15, der angav, at de ikke ønskede at stemme, så antallet $18+1+15 = 34$ var større end halvdelen af antallet af medlemslande. Det ejendommelige er her, at hvis der havde været en mere, der havde stemt nej, så var Nigeria blevet optaget.

I Council fremlagdes rapporter for unionens tre store og verdensomspændende forskningsprogrammer: Upper Mantle Project, Atmospheric Sciences og World Magnetic Survey. Fremdeles blev der afgivet rapporter for arbejdet i forbindelse med ICSU's Scientific and Special Committees: SCOR, SCAR, COSPAR, COWAR, CIG, COSTED og CODATA og i forbindelse med ICSU's Inter-Union Committees vedrørende Radio Meteorology, Solar Terrestrial Physics, Applied Radioactivity, Science Teaching og ICSU Abstracting Board. Endelig redegjordes der for forbindelsen med UNESCO og der fremlagdes rapporter fra forbindelsesofficerer med forskellige internationale organisationer: World Meteorological Office, Pacific Science Association, Pan American Institute of Geography and History og UNITED NATION's Cartographic Office. Einar Andersen havde repræsenteret det danske Udenrigsministerium ved UNITED NATION's Geographic Conference i Genève, der afholdtes i tidsrummet 4-22. september, altså umiddelbart før unionens møde i Zürich, og han havde – da der ikke var mødt nogen repræsentant for IUGG – påtaget sig også at repræsentere denne, hvorfor Council vedtog at vælge Einar Andersen til unionens forbindelsesofficer ved UN's Cartographic Conferences.

Der redegjordes for unionens administration gennem rapporter fra Præsidenten, Generalsekretæren, Skatmesteren og Finanskomiteen. Alle rapporter blev vedtaget.

Om unionens videnskabelige arbejder gennem dens syv associationer kan følgende korte referat gives.

Geodæsi.

Elektronisk afstandsmåling EDM anses nu for så tilfredsstillende, at den kan anvendes i fundamentalnet. Dette skyldes dels forbedret teknik, men dels også forstærket kendskab til korrektioner for forstyrrende faktorer (reflektioner) og indgående parametre (brydningsindices). Der er her udført et anerkendt arbejde af Geodætisk Institut. Geodætisk databehandling og anvendelse af moderne statistiske metoder spiller her en meget stor rolle, og statsgeodæt T. Krarup er valgt til præsident for en studiegruppe om disse emner. Geodætiske satelliter finder stedse større anvendelse dels ved verdensomspændende net dels ved mere lokale net. En række forskellige metoder (Optisk, Doppler, Secor og Laser) er her under udvikling. Geodætisk Institut deltager i dette arbejde gennem et dansk-norsk-svensk samarbejde, hvor Danmark opbygger elektroniken og foretager beregningerne, medens Sverige udmåler de fotografiske plader. Satellitarbejdet har krævet nøje fastlæggelse af polbevægelsens nulpunkt og Universal Time samt undersøgelse af nøjagtighed i fundamentale stjerne-kataloger og ved bestemmelsen af simultanitet i urobervationer. I denne forbindelse må også nævnes afstandsmålinger til månens overflade, der kan anvendes ved relative geodætiske positionsbestemmelser og muligvis ved bestemmelser af continental drift.

Den internationale ellipsoide, der fastlagdes i 1924, men som endnu langt fra benyttes af alle stater, er ikke mere helt tilfredsstillende, og man har derfor nu defineret en ny ellipsoide 1967, der dog kun skal anvendes, når det ikke medfører for store vanskeligheder at skifte ellipsoide. Som konsekvens heraf er nu en ny international tyngdeformel under udarbejdelse. Potsdam-referensværdien for tyngdemålinger har længe været erkendt at være noget urigtig, og man har nu vedtaget en korrektion på -14 mGal. Den store mangel på tyngdemålinger på havet er nu begyndt at mindskes, og Danmark bidrager også på dette område ved sit søgravimeter.

Geoidens fastlæggelse ved samarbejde mellem den geometriske og den fysiske geodæsi og herunder ved fastlæggelsen af jordens potentialfelt skrider nu godt fremad. Blandt vigtige problemer kan nævnes løsningen af jordens boundary-value-problem.

Præcisionsnivelement har ført mange problemer med sig, der er blevet behandlet i Commission on Recent Crustal Movements og i studiegruppe om Mean Sea Level and of Secular Variation between Sea and Land. Fastlæggelsen af et ensartet nivellementsnet for hele Europa er foretaget i en kommission REUN, for hvilken statsgeodæt, dr. phil. O. Simonsen har været præsident. Det er desværre endnu ikke lykkedes at inddrage østeuropæiske målinger i dette arbejde, og nivellementer i mange lande må betragtes som forældede. Som ideal har man opstillet, at nivellementerne ikke må være over 25 år gamle. På grund af svigtende helbred har dr. Simonsen måttet opgive sit præsidenthverv indtil videre, men man har stillet kommissionen lidt i bero, hvorfor der ikke er valgt nogen ny præsident. Der er stor interesse for hydrostatisk nivellement, der i sin tid med stort held blev udført af Geodætisk Institut. UK har planlagt sådanne målinger, og Belgien, Nederlandene og Finland har allerede udført forsøgsmålinger. Afdelingsgeodæt A. Jessen har foretaget nogle forsøgsmålinger over Allsund.

Seismologi.

Upper Mantle Project gav anledning til bidrag om Mid Oceanic Ridges, Continental Rifts og Continental Margins and Island Arcs. Under det førstnævnte emne kom man ind på det sensationelle Sea Floor Spreading, der genopliver den Wegener'ske teori på en ny måde og med en ny begrundelse. Stor interesse knytter sig til den antagelse, at den faste oceanbund presses ned i dybet under øbuerne, og at dybe jordskælvszoner derved opstår. De stadig fortsatte undersøgelser af jordskælvsbølgernes forplantningstider viser på de enkelte stationer afvigelser, der kan være azimuthafhængige. Der består her stadig mange uløste problemer. Man forsøger ved eksperimenter med stenarter under høje temperaturer og store tryk at udfinde betingelserne for fase transformationer i jordens indre. Der sættes nu meget ind på forudsigelse af jordskælv. Man har således ved nivellementer i Tashkent konstateret en brat forandring ca. 20 år før det ødelæggende jordskælv. Komiteen for International Seismological Summary ISS har ikke fungeret særlig tilfredsstillende, hvorfor dr. Inge Lehmann har trukket sig ud af den. Det er henstillet, at Nationalkomiteerne opretter underkomiteer for seismologi, der kan formidle for-

bindelsen med associationen. Den såkaldte array-seismologi, der ganske naturligt er domineret af resultaterne fra LASA i USA, har vist sig at have et videre anvendelsesområde end den hidtidige rent politisk-tekniske kernevåbenkontrol. Dr. Lehmann holdt et foredrag: *Discontinuous velocity changes in the mantle as derived from seismic travel times and amplitudes.*

Meteorologi.

Målinger med satelliter og raketter har skaffet megen ny viden om stråling, ionosering, temperatur, tryk, strømning og fugtighed i atmosfæren, og det er fundet påkrævet at koordinere indsatsen i Global Atmospheric Research Program, GARP. Ozonforskningen har givet ganske godt overensstemmende resultater mellem teori og praksis, og skyernes opladning og lynenes udladning studeres fortsat både i laboratorier og i naturen. Det håbes, at plasma-teorien kan kaste lys over visse gåder. En del meteorologiske problemer blev ikke behandlet nærmere, da de bearbejdedes intensivt i WMO. Atmosfærens kemi er nu også genstand for stor interesse, idet luftens forurening kan have både biologisk og vejrmæssig betydning. Professor, dr. phil. Erik Eliassen holdt et foredrag »On the Large-Scale Atmospheric Flow Patterns Represented by Spherical Harmonics«. Statsmeteorolog L. Lysgaard lod uddele et indlæg om »Vejrnormalernes Længde og Klimasvingningen«.

Geomagnetisme.

De klassiske måleinstrumenter erstattes nu af elektroniske instrumenter, der så vidt muligt skal levere resultaterne direkte til de elektroniske regnemaskiner. Associationens 9 kommissioner videreføres, men arbejdsgruppernes antal formindskes og virksomheden effektiviseres. Statsmeteorolog, lektor K. Lassen indvalgte i gruppen for nordlysmorfologi og afdelingsmeteorolog E. Kring Lauridsen indvalgte i gruppen for magnetiske instrumenter. Statsmeteorolog V. Laursen fortsætter som rapportør for sammenligninger af standardværdier og som præsident for World Magnetic Survey Board.

Ved et symposium om Conjugate Point Experiments forelagdes resultater opnået ved en forskningsteknik, der benytter sig af den kendsgerning, at jordens magnetfeltlinier vekselvirker med solpartikler og andre strålingsformer, således at der i mange tilfælde

fremkommer ensartede virkninger i de to endepunkter af en bestemt feltlinie. Disse geofysiske forskningsområder omfatter magnetiske mikropulsationer, elektromagnetiske bølger, nordlys og radiobølgeabsorption, og der blev vist resultater for samtlige områder. Dette er yderst vigtigt for ionosfærelaboratoriets grønlandske stationer, der har en særlig betydning i forbindelse med den store aktivitet, der udfoldes i de konjugerede områder i Antarcis.

Ved symposiet om Special Events behandledes observationer vedrørende den højere atmosfæres fysik under to eksplosioner på solen februar 1965 og marts 1966. De grønlandske observationer indgår i det helhedsbillede til forståelse af samtlige mekanismer, som solekspllosionerne giver anledning til.

Den af ionosfærelaboratoriet i Godhavn anvendte spaced receiver fading metode behandledes i et symposium om Upper Atmospheric Winds, Waves and Ionospheric Drifts.

Efter afslutningen af de heldigt gennemførte IGY- og IQSY-programmer er der nu planer om et IASY-program, International Active Sun Years 1968-70.

Fysisk oceanografi.

Associationen agter at udvide sit arbejdsområde og ønsker i den anledning at ændre sit navn til International Association for the Physical Sciences of the Ocean. Man har opløst samtlige komiteer med undtagelse af Committee on Tide and Mean Sea Level og Committee on General Bathymetric Chart of the Ocean. I stedet har man oprettet tre kommissioner: Commission on Marine Geophysics, Commission on Marine Chemistry og Commission on Physical Oceanography. Man har endvidere to arbejdsgrupper. De afholdte symposier viste fagets hurtige udvikling både teoretisk og praktisk, bl.a. gennem anvendelsen af datamaskiner. Det besluttedes at indføre en ny definition på saltindhold baseret på målinger af havvandets elektriske ledningsevne.

Fil. lic. G. Kullenberg holdt to foredrag: In situ measurements of horizontal and vertical diffusion in the thermocline in Swedish coastal waters og Scattering measurements in the Sargasso Sea. Civilingeniør B. Lundgren holdt et foredrag: Irradiance measurements in the Sargasso Sea. Professor, fil. dr. Nils Jerlov valgtes til et af tre medlemmer af Commission on Physical Oceanography.

Videnskabelig hydrologi.

Et symposium om overfladevand har beskæftiget sig med flodmorfologiske problemer, herunder også vandløbenes rolle i hele landskabets udvikling. Man drøftede også hydrologiske spørgsmål i forbindelse med udnyttelsen af overfladevand. Et andet symposium har beskæftiget sig med grundvandsressourcer og grundvandets bevægelse samt dets betydning for vandbalancen. Der viste sig navnlig interesse for fluvial- og geomorfologiske spørgsmål samt for grundvandets rolle i det samlede hydrologiske kredsløb. Man tillægger matematiske modeller til beskrivelse af afstrømningsforløb voksende betydning.

Associationen har spillet en stor rolle ved forberedelsen af den internationale hydrologiske dekade 1965–75, der administreres af UNESCO. Der nedsattes en kommission for geokemi.

Under Commission for Snow and Ice drøftedes for første gang Dating of Glacier Ice. Her leveredes et dansk bidrag: Si³² dating of an Alpine glacier af H. B. Clausen, B. Buchmann og W. Ambach.

Under det geokemiske symposium leverede professor W. Dansgaard to bidrag: Stable isotope indication of partly separated condensation columns in the Atlantic Ocean og Dating of Glaciers.

Professor W. Dansgaard indvalgte som medlem af en ny Sub-committee for Core Studies under SCAR.

Unionens økonomiske situation har fortsat været i bedring, således at unionen nu kan yde associationerne et større årligt bidrag. Ved valgene blev Einar Andersen atter genvalgt som unionens Trésorier, og han er nu det eneste medlem af bureauet, der fortsætter i tredje periode. Statsgeodæt, lektor E. Kejlsø, der er udnævnt til Trésorier Adjoint, fortsætter ligeledes. Til ny præsident valgtes professor J. Coulomb, Frankrig, medens generalsekretæren professor G. D. Garland, Canada, genvalgtes.

Unionen har modtaget 3 indbydelser til afholdelse af den XV. generalforsamling, nemlig fra Indien, Frankrig og USSR. Det er endnu ikke afgjort, hvor mødet vil finde sted.

EINAR ANDERSEN

Fortegnelse over Selskabets publikationer 1963–1968 (juni).

Tillæg B til fortegnelse 1917–1956.

Udarbejdet af ASGER LOMHOLT.

Indledning.

Fortegnelsen over Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskabs publikationer 1963–1968, der supplerer den i 1957 udgivne fortegnelse for årene 1917–1956 med tillæg A 1957–1962*), er udarbejdet efter de af Selskabet i det nævnte tidsrum – til juni 1968 – udgivne videnskabelige afhandlinger og andre bidrag.

Fortegnelsen omfatter først en prisliste for alle publikationer 1963–1968.

Derefter følger titlerne på samtlige afhandlinger. Disse er trykt i *Meddelelser* in 8vo og i de nyere rækker af *Skrifter* in 4to og desuden i særlige publikationer. I *Oversigten* findes især mindetaler over afdøde medlemmer. Uddrag af meddelelser i *Oversigten* er ikke medtaget. Hvor en afhandling er efterfulgt af et resumé på et andet sprog, er det angivet efter afhandlingens titel.

Fortegnelsen omfatter ikke beretninger fra de af Selskabet til enhver tid nedsatte kommissioner, beretninger fra Carlsbergfondet o.l. Nekrologer over afdøde medlemmer er optaget under forfatternes navne, men med henvisninger under de afdødes navne.

Hvor der er to eller flere forfattere til samme afhandling, er dennes titel kun anført eet sted, medens der ellers er benyttet henvisninger.

Ordningen af afhandlingerne i 1963–1968 er sket i følgende tre grupper:

- I. Oversigter.
- II. Meddelelser og Skrifter.
Historisk-filosofiske, Matematisk-fysiske, Biologiske.
- III. Særlige publikationer.

Ordningen inden for ovennævnte grupper er alfabetisk efter forfatternavne (event. titlers hovedord ell. lign., hvor intet forfatternavn findes) og i kronologisk orden inden for hvert forfatternavn. Hvis et forfatter-

---

*) Fortegnelse i Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskabs Historie i dets første Aarhundrede 1742–1842, Kbh. 1843, af *C. Molbech*, side 535–58. Fortegnelse over de af D. K. D. V. S. i Tidsrummet 1742–1891 udgivne videnskabelige Arbejder, Kbh. 1892, med 2 tillæg 1901 og 1914, udarbejdet af *Dines Andersen*. Fortegnelse over D. K. D. V. S.'s Publikationer 1742–1930, Kbh. 1930, med 4 tillæg: I 1930–1935, II 1936–1940, III 1941–1945, IV 1946–1950, udarbejdet af *Asger Lomholt*. D. K. D. V. S.'s Publikationer 1917–1956 med prisliste 1742–1956, Kbh. 1957, tillæg A 1957–1962, Kbh. 1962, ny prisliste 1742–1966, Kbh. 1966; alle udarbejdet af *Asger Lomholt*.

navn findes i flere af de nævnte grupper, er der krydshenvisninger fra den ene gruppe til den anden.

Ved angivelsen af en afhandlings plads er følgende orden anvendt: ved *Oversigten* angives årgang og sidetal; ved *Skrifterne* angives faggruppe, bindnummer (fed type), heftenummer, sidetal og udgivelsesår. For *Meddelelser* findes samme betegnelse som for *Skrifter*. Endvidere er for alle afhandlinger anført antal af tavler og tekstfigurer, hvor sådanne findes, samt priser.

I *Oversigten* er pagineringen fortløbende i hvert bind, i *Meddelelser* og *Skrifter* har hvert hefte særskilt paginering.

Den tidligere række af *Filosofiske Meddelelser* er ophørt at udkomme med bd. 2, no. 6, 1956.

Arkæologisk-kunsthistoriske Meddelelser er ophørt med bd. 4, no. 4, 1959, og *Arkæologisk-kunsthistoriske Skrifter* med bd. 2, no. 2, 1957.

Betegnelsen *Historisk-filologiske Meddelelser* og *Historisk-filologiske Skrifter* er ændret til *Historisk-filosofiske Meddelelser* og *Historisk-filosofiske Skrifter* fra og med henholdsvis bd. 37 og bd. 4. Bindtællingen fortsætter uanset navneskiftet. Disse publikationer omfatter foruden de tidligere emner tillige filosofiske og arkæologisk-kunsthistoriske afhandlinger.

Skrifter og de tilsvarende *Meddelelser* adskiller sig kun ved formatet, men ikke ved de behandlede emner. Subskription på *Meddelelser* omfatter tillige de tilsvarende *Skrifter* og vice versa.

Introduction.

The list of the publications 1963–1968 of Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab (The Royal Danish Academy of Sciences and Letters), which supplements the previous list from 1957 for the years 1917–1956 with supplement A 1957–1962*), has been prepared on the basis of all the scientific papers and other contributions published by the Academy during the period mentioned up to June 1968.

The list includes, first, a price-list of all publications issued by the Academy during the years 1963–1968.

Next follows the titles of all papers published 1963–1968. These papers are found in *Meddelelser* in 8vo and in *Skrifter* in 4to and further-

---

*) List in Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskabs Historie i dets første Aarhundrede 1742–1842, Kbh. 1843, by C. Molbech, pp. 535–558. Fortegnelse over de af D. K. D. V. S. i Tidsrummet 1742–1891 udgivne videnskabelige Arbejder, Kbh. 1892, with two supplements 1901 and 1914 prepared by Dines Andersen. Fortegnelse over D. K. D. V. S.'s Publikationer 1742–1930, Kbh. 1930, with four supplements: I 1930–1935, II 1936–1940, III 1941–1945, IV 1946–1950, prepared by Asger Lomholt. D. K. D. V. S.'s Publikationer 1917–1956 with a list of prices 1742–1956, Kbh. 1957, prepared by Asger Lomholt; Supplement A, 1957–1962, Kbh. 1962; List of new prices 1742–1966, Kbh. 1966, prepared by Asger Lomholt.

more in special publications. The *Oversigt* especially includes commemorative speeches on deceased members. Extracts of communications in the *Oversigt* are not included. If a paper is followed by a summary in a foreign language, this is stated after the title of the paper.

The list does not include reports from the commissions appointed at any time by the Academy, reports from the Carlsberg Foundation, etc. Obituary notices on deceased members are entered under the names of the authors, but with reference under the names of the deceased members.

Papers with two or more authors are only entered in one place, but with references elsewhere.

The arrangement of the papers 1963–1968 is in the following three groups:

- I. Oversigter.
- II. Meddelelser and Skrifter.
Historisk-filosofske, Matematisk-fysiske, Biologiske.
- III. Special publications.

The arrangement within the above-mentioned groups is alphabetical according to names of authors (or main words of titles or the like, if no author is mentioned) and in a chronological order under each author. If an author's name is found in several of the groups mentioned, there are cross-references from one group to another.

For indication of the place of a paper the following order has been used: for the *Oversigt* year and page are indicated; for the *Skrifter* the subject group is indicated, number of volume (bold-faced type), number of part, page, and year of publication. For *Meddelelser* the same denotation as for the *Skrifter* is used. Furthermore the number of plates and figures in the text is indicated for all papers, where such are included.

In the *Oversigt* the pages are numbered in succession in each volume, in the *Meddelelser* and the *Skrifter* each part has its own pagination.

The series of *Filosofske Meddelelser* was discontinued by Vol. 2, No. 6, 1956.

The series of *Arkæologisk-kunsthistoriske Meddelelser* was discontinued by Vol. 4, No. 4, 1959, and *Arkæologisk-kunsthistoriske Skrifter* by Vol. 2, No. 2, 1957.

The designations *Historisk-filologiske Meddelelser* and *Historisk-filologiske Skrifter* from the new volumes of the two series, Vol. 37 and Vol. 4, respectively, have been changed into *Historisk-filosofske Meddelelser* and *Historisk-filosofske Skrifter*. The numbering of the volumes continues regardless of the change of names. These publications now include papers on Philosophy, Archaeology, and Art History.

The *Skrifter* and the corresponding *Meddelelser* only differ in size, not in the subjects treated. A subscription taken out for the *Meddelelser* automatically includes the corresponding *Skrifter* and vice versa.

Publikationsrækker 1963–1968 (juni).

Series of publications 1963–1968 (june).

Oversigter.

Meddelelser og Skrifter, historisk-filosofiske, matematisk-fysiske, biologiske.

I den efterfølgende fortegnelse over publikationsrækkerne er angivet hvert binds udgivelsesår og pris samt antal af hefter og disses priser. Ny udgave af et hefte er betegnet ved et potental, f.eks. no. 5².

In the following list of the series of publications the year of publication and the price of each volume, besides the number of parts and their prices are indicated. A new edition of a part is denoted by an index figure, e. g. No. 5².

Oversigter 1963–1968.

Oversigterne 1963–1968 omfatter kun Selskabets forretningsmæssige meddelelser, beretninger fra de til enhver tid nedsatte kommissioner o.l., Carlsbergfondets beretning, nekrologer over afdøde medlemmer. Disse *Oversigter* indeholder i reglen ikke videnskabelige meddelelser. – The *Oversigter* 1963–1968 only include business communications, reports from the commissions appointed at any time, etc., the report from the Carlsberg Foundation, obituary notices on deceased members. The *Oversigter* generally do not include scientific communications.

Oversigt over Selskabets Virksomhed. Avec un résumé en français. 8vo.

Juni 1962 til maj 1963..	40.-	Juni 1965 til maj 1966..	40.-
- 1963 - - 1964..	40.-	- 1966 - - 1967..	40.-
- 1964 - - 1965..	40.-		

Meddelelser og Skrifter 1963-1968.

HISTORISK-FILOSOFISKE MEDDELELSER. 8vo. (H)

	Kr.
Bd. 40. 1965	99.-
... no. 2: kr. 16.-; no. 3: kr. 20.-; no. 4: kr. 8.-; no. 5: kr. 22.-; no. 6: kr. 15.-	
Bd. 41. 1966	96.-
No. 1: kr. 40.-; no. 2: kr. 30.-; no. 3: kr. 18.-; no. 4: kr. 8.-	
Bd. 42 uafsluttet — unfinished.	
No. 1: kr. 40.-; no. 2: kr. 16.-; no. 3: kr. 18.-; no. 4: kr. 12.-	

HISTORISK-FILOSOFISKE SKRIFTER. 4to. (Sh)

Bd. 4. 1966	175.-
... no. 3: kr. 45.-; no. 4: kr. 35.-	

MATEMATISK-FYSISKE MEDDELELSER. 8vo. (M)

Bd. 33. 1964	120.-
...no. 10: kr. 9.-; no. 11: kr. 8.-; no. 12: kr. 8.-; no. 13: kr. 4.-; no. 14: kr. 10.-; no. 15: kr. 16.-	
Bd. 34. 1966	136.-
No. 1: kr. 6.-; no. 2: kr. 6.-; no. 3: kr. 20.-; no. 4: kr. 2.-; no. 5: kr. 5.-; no. 6: kr. 6.-; no. 7: kr. 7.-; no. 8: kr. 9.-; no. 9: kr. 4.-; no. 10: kr. 7.-; no. 11: kr. 8.-; no. 12: kr. 4.-; no. 13: kr. 6.-; no. 14: kr. 16.-; no. 15: kr. 18.-; no. 16: kr. 12.-	
Bd. 35. 1967	206.-
No. 1: kr. 30.-; no. 2: kr. 18.-; no. 3: kr. 5.-; no. 4: kr. 9.-; no. 5: kr. 9.-; no. 6: kr. 12.-; no. 7: kr. 22.-; no. 8: kr. 6.-; no. 9: kr. 8.-; no. 10: kr. 12.-; no. 11: kr. 12.-; no. 12: kr. 10.-; no. 13: kr. 15.-; no. 14: kr. 12.-; no. 15: kr. 12.-; no. 16: kr. 6.-; no. 17: kr. 8.-	
Bd. 36 uafsluttet — unfinished.	
No. 1: kr. 12.-; no. 2: kr. 20.-; no. 3: kr. 6.-; no. 4: kr. 7.-; no. 5: kr. 8.-; no. 6: kr. 18.-; no. 7: kr. 11.-; no. 8: kr. 22.-; no. 9: kr. 6.-; no. 10: kr. 14.-; no. 11: kr. 12.-; no. 12: kr. 22.-; no. 13: kr. 16.-; no. 14: kr. 12.-	

MATEMATISK-FYSISKE SKRIFTER. 4to. (Sm)

	Kr.
Bd. 2. 1965	180.-
... no. 4: kr. 14.-; no. 5: kr. 23.-; no. 6: kr. 9.-; no. 7: kr. 13.-; no. 8: kr. 20.-; no. 9: kr. 14.-; no. 10: kr. 40.-.	
Bd. 3 uafsluttet — unfinished.	
No. 1: kr. 17.-; no. 2: kr. 40.-; no. 3: kr. 14.-; no. 4: kr. 14.-; no. 5: kr. 60.-; no. 6: kr. 14.-.	

BIOLOGISKE MEDDELELSER. 8vo. (B)

Bd. 23. 1967	91.-
... no. 12: kr. 3.-; no. 13: kr. 3.-; no. 14: kr. 3.-; no. 15: kr. 4.-; no. 16: kr. 5.-.	
Bd. 24 uafsluttet — unfinished.	
No. 1: kr. 10.-; no. 2: kr. 11.-.	

BIOLOGISKE SKRIFTER. 4to. (Sb)

Bd. 11. 1963	162.-
... no. 6: kr. 23.-.	
Bd. 13. 1963	155.-
... no. 4: kr. 70.-.	
Bd. 14. 1966	190.-
No. 1: kr. 20.-; no. 2: kr. 40.-; no. 3: kr. 25.-; no. 4: kr. 25.-; no. 5: kr. 30.-; no. 6: kr. 15.-; no. 7: kr. 35.-.	
Bd. 15. 1967	144.-
No. 1: kr. 50.-; no. 2: kr. 45.-; no. 3: kr. 8.-; no. 4: kr. 30.-.	
Bd. 16 uafsluttet — unfinished.	
No. 1: kr. 60.-; no. 2: kr. 50.-.	

Publikationer 1963–1968.

Publications 1963–1968.

I nedenstående fortegnelse er følgende forkortelser anvendt:
In the list below, the following abbreviations are used:

Overs. Oversigt.

H. Historisk-filosofiske Meddelelser.

Sh. Historisk-filosofiske Skrifter.

M. Matematisk-fysiske Meddelelser.

Sm. Matematisk-fysiske Skrifter.

B. Biologiske Meddelelser.

Sb. Biologiske Skrifter.

SP. Særlig publikation. — Special publication.

[00] Sidehenvisning inden for fortegnelsen. — Reference to page within the list.

Oversigter 1963–1968.

Bagge, Povl. Mindeord om Hal Koch. Med portræt. **Overs.** 1963-64. 81-93.

Barr, Kaj. Mindeord om Ad. Stender-Petersen. Med portræt. **Overs.** 1964-65. 79-94.

Becker, C. J. Mindeord om Johs. Brøndsted. Med portræt. **Overs.** 1965-66. 105-117.

Bohr, Niels. Mindeord, se: *Møller, C., Rosenfeld, L., og Pedersen, Johs. Brøndsted, Johs.* Mindeord, se: *Becker, C. J.*

Bytteforbindelser, Selskabets, 1967. **Overs.** 1966-67. 153-177.

Bøggild-Andersen, C. O. Mindeord, se *Fabricius, Knud.*

Diderichsen, Paul. Mindeord, se: *Hansen, Aage.*

Erichsen, W. Mindeord om C. E. Sander-Hansen. Med portræt. **Overs.** 1962-63. 101-112.

— Mindeord, se: *Pedersen, Johs.*

Fabricius, Knud. Mindeord om C. O. Bøggild-Andersen. Med portræt. **Overs.** 1966-67. 97-101.

Hansen, Aage. Mindeord om Paul Diderichsen. Med portræt. **Overs.** 1964-65. 95-103.

Hjelmslev, Louis. Mindeord, se: *Togeby, Knud.*

Jacobsen, J. C. Mindeord, se: *Lassen, N. O.*

Jensen, K. Ad. Mindeord om Tage Kemp. Med portræt. **Overs.** 1963-64. 95-101.

Jørgensen, C. A. Mindeord om Øjvind Winge. Med portræt. **Overs.** 1964-65. 105-121.

Kemp, Tage. Mindeord, se: *Jensen, K. Ad.*

Koch, Hal. Mindeord, se: *Bagge, Povl.*

- Krüger, Paul*. Mindeord, se: *Rubow, Paul V*.
- Lassen, N. O.* [209]. Mindeord om J. C. Jacobsen. Med portræt. **Overs.** 1965-66. 81-94.
- Lomholt, Asger* [214]. Se: *Publikationer*.
- Møller, C.* [210]. Mindeord om Niels Bohr. Med portræt. **Overs.** 1962-63. 73-89.
- Pedersen, Johs.* Mindeord om Niels Bohr. Med portræt. **Overs.** 1962-63. 98-99.
- Mindeord om Wolja Erichsen. Med portræt. **Overs.** 1966-67. 87-95.
- Publikationer, Selskabets* [214]. Prisliste 1742-1966, udarbejdet af *Asger Lomholt*. **Overs.** 1966-67. 179-213.
- Rosenfeld, L.* Mindeord om Niels Bohr. Med portræt. **Overs.** 1962-63. 90-97.
- Rubow, Paul V.* [207]. Mindeord om Paul Krüger. Med portræt. **Overs.** 1966-67. 83-86.
- Sander-Hansen, C. E.* Mindeord, se: *Erichsen, W.*
- Stender-Petersen, Ad.* Mindeord, se: *Barr, Kaj.*
- Togeby, Knud.* Mindeord om Louis Hjelmslev. Med portræt. **Overs.** 1965-66. 95-104.
- Winge, Øjvind.* Mindeord, se: *Jørgensen, C. A.*

Meddelelser og Skrifter 1963-1968.

HISTORISK-FILOSOFISKE MEDDELELSER.

HISTORISK-FILOSOFISKE SKRIFTER.

	Kr.
<i>Bech, Gunnar.</i> Die Entstehung des schwachen Präteritums. H. 40. 4. 1-41. 1963	8.-
<i>Birket-Smith, Kaj.</i> Studies in Circumpacific Culture Relations. I. Potlatch and Feasts of Merit. H. 42. 3. 1-99. 1967.....	18.-
<i>Brøndum-Nielsen, Johs.</i> Viggo Stuckenbergt - Sophus Claussen. En Brevvexling. Med Indledning og Noter. H. 40. 2. 1-118. 1963.....	16.-
<i>Bukdahl, Else Marie.</i> Diderot est-il l'auteur du « Salon » de 1771? H. 41. 2. 1-166. 1966	30.-
<i>Edelberg, L.</i> Se: <i>Jones, Schuyler.</i> — Se: <i>Peter, H. R. H. Prince.</i>	
<i>Gerlach-Nielsen, Merete.</i> Stendhal théoricien et romancier de l'amour. H. 40. 6. 1-124. 1965	15.-
<i>Hammerich, L. L.</i> An Ancient Misunderstanding (Phil. 2, 6 'robbery'). H. 41. 4. 1-36. 1966	8.-
<i>Hjelholt, Holger.</i> British Mediation in the Danish-German Conflict 1848-1850. Part One. From the March Revolution to the November Government. With 1 Figure and a Map. H. 41. 1. 1-236. 1965	40.-

<i>Hjelholt, Holger.</i> British Mediation in the Danish-German Conflict 1848-1850. Part Two. From the November Cabinet until the Peace with Prussia and the London Protocol (the 2nd of July and the 2nd of August 1850). With 4 Figures. H. 42. 1. 1-252. 1966	40.-
<i>Jones, Schuyler.</i> An Annotated Bibliography of Nuristan (Kafiristan) and the Kalash Kafirs of Chitral. Part One. With a Map by <i>Lennart Edelberg.</i> H. 41. 3. 1-110. 1966	18.-
— The Political Organization of the Kam Kafirs. A Preliminary Analysis. With 8 Figures and a Map. H. 42. 2. 1-61. 1967...	16.-
<i>Jørgensen, J. Balslev.</i> Se: <i>Peter, H. R. H. Prince.</i>	
<i>MacKenzie, D. N.</i> The Dialect of Awroman (Hawrāmān-i Luhōn). Grammatical Sketch, Texts and Vocabulary. With one Map. Sh. 4. 3. 1-141. 1966	45.-
<i>Mørkholm, Otto.</i> Studies in the Coinage of Antiochus IV of Syria. With 2 Figures and 15 Plates. H. 40. 3. 1-75. 1963.....	20.-
<i>Paludan, K.</i> Se: <i>Peter, H. R. H. Prince.</i>	
<i>Peter, H. R. H.</i> Prince of Greece and Denmark; <i>Edelberg; L.; Jørgensen, J. Balslev; Paludan, K.,</i> and <i>Siiger, H.</i> Anthropological Researches from the 3rd Danish Expedition to Central Asia. With 1 Figure and 4 Plates. Sh. 4. 4. 1-76. 1966.....	35.-
<i>Riis, P. J.</i> Temple, Church and Mosque. With 14 (15) Figures and 25 Plates. H. 40. 5. 1-49. 1965.....	22.-
<i>Rubow, Paul V.</i> [206]. Shakespeares Sonetter. Med 7 Figurer. H. 42. 4. 1-64. 1967	12.-
<i>Siiger, H.</i> Se: <i>Peter, H. R. H. Prince.</i>	

MATEMATISK-FYSISKE MEDDELELSER.

MATEMATISK-FYSISKE SKRIFTER.

<i>Andersen, Flemming Allan.</i> The Infrared Spectrum of CH ₃ D. With 5 Figures. M. 33. 12. 1-35. 1963.....	8.-
<i>Andersen, Hans Henrik,</i> and <i>Sigmund, Peter.</i> A Simple Nonbinary Scattering Model Applicable to Atomic Collisions in Crystals at Low Energies. With 13 (17) Figures. M. 34. 15. 1-50. 1966	18.-
— <i>Garfinkel, A. F., Hanke, C. C.,</i> and <i>Sørensen, H.</i> Stopping Power of Aluminium for 5-12 MeV Protons and Deuterons. With 5 Figures. M. 35. 4. 1-24. 1966	9.-
<i>Andersen, J. U.</i> Axial and Planar Dips in Reaction Yield for Energetic Ions in Crystal Lattice. With 12 Figures. M. 36. 7. 1-26. 1967	11.-
<i>Ballhausen, C. J.</i> Se: <i>Dingle, R.</i>	

	Kr.
<i>Bartlett, James H.</i> The Restricted Problem of Three Bodies. With 10 (22) Figures. Sm. 2. 7. 1-48. 1964	13.-
— and <i>Wagner, C. A.</i> The Restricted Problem of Three Bodies (II). With 15 Figures. Sm. 3. 1. 1-53. 1965	17.-
— Motion under a Periodic Cubic Force. With 3 Figures. M. 36. 11. 1-23. 1968	12.-
<i>Bentzon, M. Weis.</i> Se: <i>Levi, Hilde.</i>	
<i>Bonderup, Ejvind.</i> Stopping of Swift Protons Evaluated from Statistical Atomic Model. With 6 (7) Figures. M. 35. 17. 1-20. 1967	8.-
<i>Bondorf, J. P., and Leachman, R. B.</i> Statistical Fluctuations in the Excitation Functions from $C^{12}(C^{12}, \alpha)Ne^{20}$. With 7 Figures. M. 34. 10. 1-28. 1965	7.-
<i>Borggreen, J., Elbek, B., and Leachman, R. B.</i> $C^{12}(C^{12}, \alpha)Ne^{20}$ Cross Section Measurements. With 11 Figures. M. 34. 9. 1-20. 1964	4.-
<i>Brevik, I.</i> Relativistic Thermodynamics. M. 36. 3. 1-15. 1967...	6.-
<i>Brøndsted, Arne.</i> Conjugate Convex Functions in Topological Vector Spaces. M. 34. 2. 1-27. 1964	6.-
<i>Burke, D. G., Zeidman, B., Elbek, B., Herskind, B., and Olesen, M.</i> A Study of Energy Levels in Odd-Mass Ytterbium Isotopes by Means of (<i>d,p</i>) and (<i>d,t</i>) Reactions. With 24 Figures. M. 35. 2. 1-53. 1966	18.-
— and <i>Elbek, B.</i> A Study of Energy Levels in Even-Even Ytterbium Isotopes by Means of (<i>d,p</i>), (<i>d,t</i>) and (<i>d,d'</i>) Reactions. With 16 Figures. M. 36. 6. 1-43. 1967	18.-
<i>Callisen, Karen, and Pauly, Hans.</i> The Aarhus Meteorites. Chemical Analysis by <i>Me Mouritzen.</i> With 9 (10) Figures and 4 Plates. M. 34. 1. 1-26. 1963	6.-
<i>Christiansen, J. A.</i> Seven Essays to the Stereochemistry of Cyclohexane and its Vicinal Di-Derivatives. With 2 Figures. M. 36. 14. 1-33. 1968	12.-
<i>Clauson-Kaas, Niels.</i> Se: <i>Petersen, John Brammer.</i>	
<i>Cronström, C.</i> Angular Momentum Dependent Potentials. With 10 Figures. M. 35. 13. 1-35. 1967	15.-
— Angular Momentum Dependent Potentials in Nucleon-Nucleon Scattering. With 1 Figure. M. 35. 14. 1-23. 1967 ..	12.-
<i>Dingle, R., and Ballhausen, C. J.</i> Polarized Crystal Spectra of Optically Active Ions. II. Cobalt tris ethylenediamine ion. With 4 Figures. M. 35. 12. 1-26. 1967	10.-
<i>Eichler, Jørg, and Marumori, Toshio.</i> Deformed Excited States in Closed Shell Nuclei. With 7 Figures. M. 35. 7. 1-56. 1966	22.-
<i>Elbek, B., Gove, H. E., and Herskind, B.</i> Coulomb Excitation of Levels in Cu^{63} and Cu^{65} . With 17 Figures. M. 34. 8. 1-45. 1964	9.-
— Se: <i>Borggreen, J.</i>	
— Se: <i>Burke, D. G.</i>	

- Elbek, B.* Se: *Tjøm, P. O.*
- Ellegaard, Clive, and Lassen, N. O.* String Effect with 5 MeV Protons and 20 MeV Alpha Particles on Bismuth. With 6 Figures. **M. 35.** 16. 1-16. 1967 ..... 6.-
- Fastrup, B., Hvelplund, P., and Sautter, C. A.* Stopping Cross Section in Carbon of 0.1-1.0 MeV Atoms with $6 \leq Z_1 \leq 20$. With 7 (14) Figures. **M. 35.** 10. 1-28. 1966 ..... 12.-
- Garfinkel, A. F.* Se: *Andersen, H. H.*
- Gove, H. E.* Se: *Elbek, B.*
- Grill, A.* Se: *Zeldes, N.*
- Gyldenkerne, Kjeld.* A Three-Dimensional Spectral Classification of G and K Stars. With 25 Figures. **Sm. 2.** 9. 1-56. 1964... 14.-
- Hald, A.* Bayesian Single Sampling Attribute Plans for Discrete Prior Distributions. With 7 Figures. **Sm. 3.** 2. 1-88. 1965... 40.-
- and *Kousgaard, E.* A Table for Solving the Binomial Equation $B(c,n,p) = P$ for $c = 0(1) 50$ and 15 Values of P . **Sm. 3.** 4. 1-48. 1967 ..... 14.-
- Hanke, C. C.* Se: *Andersen, H. H.*
- Herskind, B.* Se: *Burke, D. G.*
- Se: *Elbek, B.*
- Hornstrup, N.* Se: *Lassen, N. O.*
- Hvelplund, P.* Se: *Fastrup, B.*
- Jensen, Aage.* Hydrothermal Alteration along Thin Veinlets in the Rønne Granodiorite. With 2 Figures and 2 Plates. **M. 34.** 12. 1-11. 1965 ..... 4.-
- Jørgensen, Chr. Klixbüll, and Rittershaus, Elfriede.* Powder-Diagram and Spectroscopic Studies of Mixed Oxides of Lanthanides and Quadrivalent Metals. With 1 Figure. **M. 35.** 15. 1-37. 1967 ..... 12.-
- Se: *Schäffer, Claus Erik.*
- Kousgaard, E.* Se: *Hald, A.*
- Lassen, N. O.* [206], and *Olsen, Janus Staun.* The Reaction $\text{Ne}^{20}(\alpha, \text{C}^{12})\text{C}^{12}$. With 12 Figures. **M. 33.** 13. 1-20. 1963 ..... 4.-
- *Poulsen, N. O. Roy; Sidenius, G., and Vistisen, Lise.* Stopping of 50 keV Ions in Gases. With 11 Figures. **M. 34.** 5. 1-20. 1964 5.-
- and *Hornstrup, N.* Half-Life of $^{208}\text{Tl}(\text{ThC}'')$. With 2 Figures. **M. 36.** 4. 1-16. 1967 ..... 7.-
- and *Ohrt, Arne.* Multiple Scattering of α -Particles. With 8 Figures. **M. 36.** 9. 1-16. 1967 ..... 6.-
- Se: *Ellegaard, Clive.*
- Laustsen, Svend.* Development of Impersonal Transit Circle Methods. With 13 Figures. **Sm. 3.** 3. 1-31. 1967 ..... 14.-
- Meridian Observations Made in Brorfelde (Copenhagen University Observatory) 1964-1967. Positions of 972 Stars Brighter than 11.0 vis. mag. With 1 Figure. **Sm. 3.** 6. 1-36. 1968 ..... 14.-

- Lautrup, B.* Canonical Quantum Electrodynamics in Covariant Gauges. **M. 35.** 11. 1-29. 1967..... 12.-
- Leachman, R. B.* Se: *Borggreen, J.*
— Se: *Bondorf, J. P.*
- Lei, Jørgen.* Se: *Petersen, John Brammer.*
- Le Tourneux, Jean.* Effect of the Dipole-Quadrupole Interaction on the Width and the Structure of the Giant Dipole Line in Spherical Nuclei. With 6 Figures. **M. 34.** 11. 1-27. 1965.... 8.-
- Levi, Hilde, and Rogers, A. W.* On the Quantitative Evaluation of Autoradiograms. In Collaboration with *M. Weis Bentzon* and *Arne Nielsen.* With 17 Figures. **M. 33.** 11. 1-51. 1963.. 8.-
- Lindhard, J., Nielsen, V., Scharff, M., and Thomsen, P. V.* Integral Equations Governing Radiation Effects (Notes on Atomic Collisions, III). With 11 Figures. **M. 33.** 10. 1-42. 1963..... 9.-
- *Scharff, M., and Schiøtt, H. E.* Range Concepts and Heavy Ion Ranges (Notes on Atomic Collisions, II). With 15 Figures. **M. 33.** 14. 1-42. 1963 ..... 10.-
- and *Winther, Aage.* Stopping Power of Electron Gas and Equipartition Rule. With 6 Figures. **M. 34.** 4. 1-22. 1964 .. 2.-
- Influence of Crystal Lattice on Motion of Energetic Charged Particles. With 2 Figures. **M. 34.** 14. 1-64. 1965..... 16.-
- *Nielsen, Vibeke, and Scharff, M.* Approximation Method in Classical Scattering by Screened Coulomb Fields (Notes on Atomic Collisions, I). With 9 Figures. **M. 36.** 10. 1-32. 1968 14.-
- Lütken, Hans, and Winther, Aage.* Coulomb Excitation in Deformed Nuclei. With 3 Figures. **Sm. 2.** 6. 1-32. 1964..... 9.-
- Marstrander, Astrid, and Møller, Christian Knakkegård.* The Structure of White Cesium Lead (II) Bromide, CsPbBr₃. With 2 Figures. **M. 35.** 5 (1). 1-12. 1966 (sammen med **35.5** (2)) 9.-
- Marumori, Toshio.* Se: *Eichler, Jørg.*
- Middelboe, V.* Some Accurate Half-Life Determinations. **M. 35.** 8. 1-18. 1966..... 6.-
- Mouritzen, Me.* Se: *Callisen, Karen.*
- Møller, C.* [206]. Momentum and Energy in General Relativity and Gravitational Radiation. **M. 34.** 3. 1-67. 1964 ..... 20.-
- Survey of Investigations on the Energy-Momentum Complex in General Relativity. **M. 35.** 3. 1-14. 1966 ..... 5.-
- Relativistic Thermodynamics. A Strange Incident in the History of Physics. **M. 36.** 1. 1-27. 1967 ..... 12.-
- Møller, Christian Knakkegård.* The Structure of Lead (II) Hydroxy-Bromide. With 2 Figures. **M. 35.** 5 (2). 1-13. 1966 (sammen med **35.5** (1))..... 9.-
- Se: *Marstrander, Astrid.*
- Maass, Hans.* Die Fourierkoeffizienten der Eisensteinreihen zweiten Grades. **M. 34.** 7. 1-25. 1964..... 7.-
- Nielsen, Arne.* Se: *Levi, Hilde.*

- Nielsen, J. Itum. Se: Veibel, Stig.
- Nielsen, Vibeke. Se: Lindhard, J.
- Norris, Kjeld. Se: Petersen, John Brammer. Kr.
- Nørlund, N. E. The Logarithmic Solutions of the Hypergeometric Equation. **Sm. 2.** 5. 1-58. 1963..... 23.-
- Ohrt, Arne. Se: Lassen, N. O.
- Olesen, M. Se: Burke, D. G.
- Olsen, Janus Staun. Se: Lassen, N. O.
- Pal, Yash, and Peters, B. Meson Production at High Energies and the Propagation of Cosmic Rays through the Atmosphere. With 9 Figures. **M. 33.** 15. 1-55. 1964 ..... 16.-
- Pauly, Hans. Se: Callisen, Karen.
- Pellegrini, C., and Plebanski, J. Tetrad Fields and Gravitational Fields. **Sm. 2.** 4. 1-39. 1963..... 14.-
- Peters, B. Se: Pal, Yash.
- Petersen, John Brammer; Lei, Jørgen; Clauson-Kaas, Niels, and Norris, Kjeld. The Chemistry of Endialone. **M. 36.** 5. 1-23. 1967..... 8.-
- Petersen, Jørgen Otzen. Hydrogen-Burning Models for Stars in the Horizontal Branch of Globular Clusters. With 5 (6) Figures. **M. 34.** 16. 1-35. 1966 ..... 12.-
- Plebanski, J. Se: Pellegrini, C.
- Poulsen, Chr. Fossils from the Lower Cambrian of Bornholm. With 9 Figures, 1 Map and 9 Plates. **M. 36.** 2. 1-48. 1967.. 20.-
- Poulsen, N. O. Roy. Se: Lassen, N. O.
- Rittershaus, Elfriede. Se: Jørgensen, Chr. Klíxbüll.
- Rogers, A. W. Se: Levi, Hilde.
- Sautter, C. A. Se: Fastrup, B.
- Scharff, M. Se: Lindhard, J.
- Schiøtt, Hans E. Range-Energy Relation for Low-Energy Ions. With 5 Figures. **M. 35.** 9. 1-20. 1966 ..... 8.-
- Se: Lindhard, J.
- Schäffer, Claus Erik, and Jørgensen, Chr. Klíxbüll. Energy Levels of Orthoaxial Chromophores and the Interrelation between Cubic Parent Configurations. **M. 34.** 13. 1-20. 1965 ..... 6.-
- Sidenius, G. Se: Lassen, N. O.
- Siegel, Carl Ludwig. Über die Fourierschen Koeffizienten der Eisensteinschen Reihen. **M. 34.** 6. 1-20. 1964 ..... 6.-
- Sigmund, Peter. Se: Andersen, Hans Henrik.
- Simievic, A. Se: Zeldes, N.
- Suhonen, Esko. On the Energy Transfer by Material Particles and Radiation in a General Relativistic Gas. **M. 36.** 13. 1-27. 1968 16.-
- Sørensen, H. Se: Andersen, H. H.
- Thomsen, P. V. Se: Lindhard, J.
- Tjøm, P. O., and Elbek, B. A Study of Energy Levels in Odd-Mass Gadolinium Nuclei by Means of (d,p) and (d,t) Reactions. With 26 Figures. **M. 36.** 8. 1-54. 1967 ..... 22.-

	Kr.
<i>Veibel, Stig, and Nielsen, J. Illum.</i> Studies on Fused Systems Containing the 1,4-Diazepine Nucleus. With 2 Figures. M. 35. 6. 1-32. 1966	12.-
<i>Veje, C. J.</i> Distribution of Octupole Oscillator Strength in Even-Even Spherical Nuclei from Ni to Pb. With 20 (31) Figures. M. 35. 1. 1-91. 1966	30.-
<i>Vistisen, Lise.</i> Se: <i>Lassen, N. O.</i>	
<i>Wagner, C. A.</i> Se: <i>Bartlett, J. H.</i>	
<i>van Winter, Clasine.</i> Theory of Finite Systems of Particles. I. The Green Function. Sm. 2. 8. 1-60. 1964	20.-
— Theory of Finite Systems of Particles. II. Scattering Theory. Sm. 2. 10. 1-94. 1965	40.-
<i>Winther, Aage.</i> Se: <i>Lindhard, J.</i>	
— Se: <i>Lütken, Hans.</i>	
<i>Zeidman, B.</i> Se: <i>Burke, D. G.</i>	
<i>Zeldes, N., Grill, A., and Simievic, A.</i> Shell-Model Semi-Empirical Nuclear Masses (II). With 16 (17) Figures. Sm. 3. 5. 1-163. 1967.....	60.-
<i>Aaboe, Asger.</i> Some Lunar Auxiliary Tables and Related Texts from the Late Babylonian Period. With 6 Figures, 11 Tables and 5 Plates. M. 36. 12. 1-39. 1968.....	22.-

BIOLOGISKE MEDDELELSER.

BIOLOGISKE SKRIFTER.

<i>Bendix-Almgreen, Svend Erik.</i> New Investigations on <i>Helicoprion</i> from the Phosphoria Formation of South-East Idaho, U.S.A. With 28 (30) Figures and 15 Plates. Sb. 14. 5. 1-54	30.-
<i>Böcher, Tyge W.</i> Experimental and Cytological Studies on Plant Species. VIII. Racial Differentiation in <i>Amphi-Atlantic Viscaria alpina</i> . With 10 Figures and 6 Plates. Sb. 11. 6. 1-33. 1963.....	23.-
— Experimental and Cytological Studies on Plant Species. IX. Some Arctic and Montane Crucifers. With 21 Figures and 10 Plates. Sb. 14. 7. 1-74. 1966	35.-
<i>Foged, Niels.</i> Freshwater Diatoms from Ghana. With 24 Figures and 25 Plates. Sb. 15. 1. 1-169. 1966	50.-
<i>Hammer, Marie.</i> Investigations on the Oribatid Fauna of New Zealand. Part I. With 3 Figures and 45 Plates. Sb. 15. 2. 1-108. 1966.....	45.-
— Investigations on the Oribatid Fauna of New Zealand. Part II. With 40 Plates. Sb. 15. 4. 1-64. 1967	30.-
— Investigations on the Oribatid Fauna of New Zealand, with a Comparison between the Oribatid Fauna of New Zealand and that of the Andes Mountains, South America. Part III. With 33 Plates. Sb. 16. 2. 1-96. 1968	50.-

- Hansen, Hans Jørgen.* Description of Seven Type Specimens of Foraminifera Designated by *d'Orbigny*, 1826. With 3 Plates. **B. 23.** 16. 1-12. 1967 ..... 5.-
- Køie, M., and Rechinger, K. H.* Symbolae Afghanicae. Enumeration and Descriptions of the Plants Collected by *L. Edelberg* and *M. Køie* on "The 3rd Danish Expedition to Central Asia" and by *G. Kerstan, W. Koelz, H. F. Neubauer, O. H. Volk*, and others in Afghanistan. — Vol. V. With 197 (201) Figures and 1 Map. **Sb. 13.** 4. 1-267. 1963..... 70.-
- Symbolae Afghanicae. Enumeration and Descriptions of the Plants Collected by *L. Edelberg* and *M. Køie* on "The 3rd Danish Expedition to Central Asia" and by *G. Kerstan, W. Koelz, H. F. Neubauer, O. H. Volk*, and others in Afghanistan. — Vol. VI. With 12 Figures. **Sb. 14.** 4. 1-94. 1965.... 25.-
- Mathiesen, Fr. J.* Palaeobotanical Investigations into some Cormophytic Macrofossils from the Neogene Tertiary Lignites of Central Jutland. Part I: Introduction and *Pteridophytes*. With 12 Figures. **Sb. 14.** 6. 1-46. 1965 ..... 15.-
- Munk, Ole.* Se: *Wingstrand, Karl Georg.*
- Nygaard, Gunnar.* Hydrographic Studies, especially on the Carbon Dioxide System, in Grane Langsø. With 24 Figures. **Sb. 14.** 2. 1-110. 1965 ..... 40.-
- Nørvang, Aksel.* *Textilina* nov. gen., *Textularia* DeFrance and *Spiroplectamina* Cushman (*Foraminifera*). With 2 Plates. **Sb. 15.** 3. 1-16. 1966 ..... 8.-
- Perch-Nielsen, Katharina.* Der Feinbau und die Klassifikation der Coccolithen aus dem Maastrichtien von Dänemark. Mit 44 Figuren und 32 Tafeln. **Sb. 16.** 1. 1-96. 1968 ..... 60.-
- Poulsen, Valdemar.* Notes on *Hyalithellus* Billings, 1871, Class *Pogonophora* Johannsen, 1937. With 1 Figure. **B. 23.** 12. 1-15. 1963..... 3.-
- *Ctenopyge (Ctenopyge) pecten tenuis n. subsp.* from the Upper Cambrian of Bornholm. With 1 Figure. **B. 23.** 13. 1-9. 1963 3.-
- The Lower Middle Cambrian Kalby-Ler (Kalby-Clay) on the Island of Bornholm. With 1 Figure. **B. 23.** 14. 1-14. 1963 3.-
- Early Cambrian Distacodontid Conodonts from Bornholm. With 3 Figures and 1 Plate. **B. 23.** 15. 1-10. 1966..... 4.-
- Rechinger, K. H.* Se: *Køie, M.*
- Rønnike, Folke.* The Plant Hormone Effect of Serum from Humans and some Individual Species of Animals. With Special Consideration of the Effect of Serum from Women during Pregnancy and in Early Puerperium and also from Children. With 24 Figures. **B. 24.** 2. 1-34. 1967..... 11.-
- Salomonsen, Finn.* Some Remarkable New Birds from Dyaul Island, Bismarck Archipelago, with Zoogeographical Notes. (Noona Dan Papers No. 9). With 6 Figures and 2 Plates. **Sb. 14.** 1. 1-37. 1964 ..... 20.-

	Kr.
<i>Salomonsen, Finn.</i> Migratory Movements of the Arctic Tern (<i>Sterna paradisaea</i> Pontoppidan) in the Southern Ocean. With 8 Figures. B. 24. 1. 1-42. 1967	10.-
<i>Wingstrand, Karl Georg,</i> and <i>Munk, Ole.</i> The Pecten Oculi of the Pigeon with Particular Regard to its Function. With 17 Figures and 12 Plates. Sb. 14. 3. 1-64. 1965	25.-

Særlige publikationer 1963-1968.

Special Publications 1963-1968.

<i>Andersen, Dines.</i> Se: <i>Pāli Dictionary.</i>	
<i>Lomholt, Asger.</i> Se: <i>Publikationer.</i>	
<i>Nord-Sud.</i> Colloque tenu les 16 et 17 septembre 1965 à Copenhague à l'occasion de la VIII ^e Assemblée Générale du Conseil International de la Philosophie et des Sciences Humaines. Avec 8 planches. SP. 1-82. 1967. 8vo	20.-
<i>Pāli Dictionary.</i> A Critical Pāli Dictionary, begun by V. Trenckner. Vol. II. Continuing the Work of <i>Dines Andersen</i> and <i>Helmer Smith.</i> Fasc. 3 (āpattikusalatā-āyu). SP. 97-136. 1965. 4to	20.-
— Fasc. 4 (āyu — āropeti). SP. 137-192. 1967 4to	20.-
<i>Publikationer</i> [206], Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskabs. Ny prisliste 1742-1966. Udarbejdet af <i>Asger Lomholt.</i> SP. 1-35. 1966. 8vo.	
— Tillæg B 1963-1968 til publikationsfortegnelse 1917-1956. Udarbejdet af <i>Asger Lomholt.</i> SP. 1-16. 1968. 8vo	2.-
<i>Smith, Helmer.</i> Se: <i>Pāli Dictionary.</i>	

PUBLIKATIONER

UDGIVET AF

DET KGL. DANSKE VIDENSKABERNES SELSKAB

JULI 1967–JUNI 1968

Oversigt.

Oversigt over Selskabets Virksomhed, juni 1966–maj 1967. Med 3 portrætter. Résumé en français. 1967.....	kr. ø. 40.–

Matematisk-fysiske Meddelelser.

BIND 36:

3. BREVIK, I.: Relativistic Thermodynamics. 1967	6.–
4. LASSEN, N. O., and HORNSTRUP, N.: Half-Life of $^{208}\text{Tl}(\text{ThC}'')$. 1967	7.–
5. PETERSEN, JOHN BRAMMER; LEI, JØRGEN; CLAUSON-KAAS, N., and NORRIS, KJELD: The Chemistry of Endialone. 1967	8.–
6. BURKE, D. G., and ELBEK, B.: A Study of Energy Levels in Even-Even Ytterbium Isotopes by Means of (d,p) , (d,t) and (d,d') Reactions. 1967.....	18.–
7. ANDERSEN, J. U.: Axial and Planar Dips in Reaction Yield for Energetic Ions in Crystal Lattice. 1967.....	11.–
8. TJØM, P. O., and ELBEK, B.: A study of Energy Levels in Odd-Mass Gadolinium Nuclei by Means of (d,p) and (d,t) Reactions. 1967.....	22.–
9. LASSEN, N. O., and OHRT, ARNE: Multiple Scattering of α -Particles. 1967	6.–
10. LINDHARD, J., NIELSEN, VIBEKE, and SCHARFF, M.: Approximation Method in Classical Scattering by Screened Coulomb Fields. (Notes on Atomic Collisions, 1). 1968	14.–
11. BARTLETT, J. H.: Motion under a Periodic Cubic Force. 1968	12.–
12. AABOE, ASGER: Some Lunar Auxiliary Tables and Related Texts from the Late Babylonian Period. 1968.....	22.–
13. SUHONEN, ESKO: On the Energy Transfer by Material Particles and Radiation in a General Relativistic Gas. 1968..	16.–
14. CHRISTIANSEN, J. A.: Seven Essays Relating to the Stereochemistry of Cyclohexane and its Vicinal Di-Derivatives. 1968	12.–

Matematisk-fysiske Skrifter.**BIND 3:**

	kr. ø.
4. HALD, A., and KOUSGAARD, E.: A Table for Solving the Binomial Equation $B(c,n,p) = P$ for $c = 0(1)50$ and 15 Values of P . 1967.....	14.-
5. ZELDES, N., GRILL, A., and SIMIEVIC, A.: Shell-Model Semi-Empirical Nuclear Masses (II). 1967.....	60.-
6. LAUSTSEN, SVEND: Meridian Observations Made in Brorfelde (Copenhagen University Observatory) 1964-1967. Positions of 972 Stars Brighter than 11.0 vis. mag. 1968	14.-

Biologiske Meddelelser.**BIND 24:**

1. SALOMONSEN, FINN: Migratory Movements of the Arctic Tern (<i>Sterna paradisaea</i> Pontoppidan) in the Southern Ocean. 1967.....	10.-
2. RØNNIKE, FOLKE: The Plant Hormone Effect of Serum from Humans and some Individual Species of Animals. With Special Consideration of the Effect of Serum from Women during Pregnancy and in Early Puerperium and also from Children. 1967	11.-

Biologiske Skrifter.**BIND 16:**

1. PERCH-NIELSEN, KATHARINA: Der Feinbau und die Klassifikation der Coccolithen aus dem Maastrichtien von Dänemark. 1968	60.-
2. HAMMER, MARIE: Investigations on the Oribatid Fauna of New Zealand, with a Comparison between the Oribatid Fauna of New Zealand and that of the Andes Mountains, South America. Part III. 1968	50.-

Særskilt udgivne arbejder:

A Critical Pāli Dictionary. Begun by V. TRENCKNER. Vol. II. Continuing the Work of DINES ANDERSEN and HELMER SMITH. Fasc. 4: (āyu-āropeti). 1967.....	20.-

ACADÉMIE ROYALE DES SCIENCES ET DES LETTRES
DE DANEMARK

Résumé

Au cours de l'année 1967-1968 l'Académie a perdu quatre de ses membres danois: M. KNUD FREDERIK KROG FABRICIUS, professeur honoraire d'histoire à l'université de Copenhague, décédé le 30 juin 1967; M. EJNAR HERTZSPRUNG, professeur honoraire d'astronomie à l'université de Leyden, directeur de l'observatoire de Leyden, décédé le 21 octobre 1967; M. KNUD AAGE BUCHTRUP SAND, professeur honoraire de médecine légale à l'université de Copenhague, décédé le 30 janvier 1968; et M. CARL ADOLF JØRGENSEN, professeur de génétique à l'Institut royal vétérinaire et agricole à Copenhague, décédé le 14 février 1968.

L'Académie a perdu en plus dix de ses membres étrangers: M. HELMUTH FRIEDRICH AUGUST SCHEEL, professeur honoraire d'études islamiques à l'université de Mayence, décédé le 6 juin 1967; M. OTTO LOUS MOHR, professeur honoraire de médecine à l'université d'Oslo, décédé le 23 juin 1967; M. CARL ALBIN KLING, professeur honoraire et directeur du Laboratoire de bactériologie de l'État à Stockholm, décédé le 19 juillet 1967; Sir JOHN DOUGLAS COCKCROFT, ancien directeur de l'Atomic Energy Research Establishment à Harwell, Angleterre, recteur du Churchill College à Cambridge, Angleterre, décédé le 18 septembre 1967; M. HENRY JULIUS WESTENHALL TILLYARD, professeur honoraire de grec à l'University College à Cardiff, décédé le 2 janvier 1968; M. GÖRAN LILJESTRAND, professeur honoraire de pharmacologie au Karolinska Institutet à Stockholm, décédé le 16 janvier 1968; M. SIGURD EMANUEL ERIXON, professeur honoraire d'ethnologie comparée à l'université de Stockholm, décédé le 18 février 1968; M. HOLGER ARBMAN, professeur d'archéologie préhistorique et médiévale à l'université de Lund, décédé le 25 janvier 1968; M. LEV DAVYDOVITCH LANDAU, professeur de physique théorique à l'Institut physique de l'Académie russe à

Moscou, décédé le 1er avril 1968; et M. CHARLES CHRISTIAN LAURITSEN, professeur honoraire de physique au California Institute of Technology à Pasadena, Cal., décédé le 13 avril 1968.

Dans sa séance du 5 avril 1968 l'Académie a élu les nouveaux membres suivants :

Dans la Section des Lettres, quatre membres danois: M. POUL MAX HENRIK ANDERSEN, professeur de dialectologie danoise à l'université de Copenhague; M. AKSEL ERHARD CHRISTENSEN, professeur d'histoire à l'université de Copenhague; Mlle ELI FISCHER JØRGENSEN, professeur de phonétique à l'université de Copenhague; et M. KRISTOF GLAMANN, professeur d'histoire à l'université de Copenhague; et six membres étrangers: M. FRIEDRICH HERMANN BLUME, professeur honoraire de musicologie à l'université de Kiel; M. KARL DIETRICH ERDMANN, professeur d'histoire à l'université de Kiel; M. FRANCISCUS BERNARDUS JACOBUS KUIPER, professeur de sancrit et d'archéologie indienne à l'université de Leyden; M. HARRI ERNST HINRICH FRIEDRICH MEIER, professeur de philologie romane à l'université de Bonn; M. CARL-ALLAN MOBERG, professeur honoraire de musicologie à l'université d'Upsal; et M. CHRISTIAN SCHWEIGAARD STANG, professeur de langues slaves à l'université d'Oslo.

Dans la Section des Sciences, huit membres danois: M. BENT FUGLEDE, professeur de mathématiques à l'université de Copenhague; M. CHRISTIAN KNAKKERGÅRD MØLLER, professeur de chimie à l'université d'Odense; M. AAGE WINTHER, professeur de physique théorique à l'université de Copenhague; M. ULRIK CHRISTIAN CRONE, professeur de physiologie à l'université de Copenhague; M. OVE FRYDENBERG, professeur de génétique à l'université d'Århus; M. PREBEN CHRISTIAN ALEXANDER VON MAGNUS, directeur de l'Institut sérothérapique de l'État à Copenhague; M. JAN MOHR, professeur de génétique médicale à l'université de Copenhague; et M. OVE STEN-KNUDSEN, professeur de biophysique à l'université de Copenhague; et vingt membres étrangers: M. HANNES OLOF GÖSTA ALFVÉN, professeur de physique du plasma à l'École royale Polytechnique de Stockholm; M. JACQUES BÉNARD, professeur de chimie physique à l'université de Paris; M. KARL ERIK BERGSTEN, professeur de géographie à l'université de Lund; M. CARL HARALD CRAMÉR,

professeur honoraire de mathématiques appliquées aux assurances et de statistique mathématique à l'université de Stockholm; M. ZIRO KOKA, professeur honoraire aux universités d'Osaka et de Kyoto, actuellement à l'Institut Niels Bohr, à Copenhague; M. MAC LANE SAUNDERS, professeur de mathématiques à l'université de Chicago; Sir MARTIN RYLE, professeur de radioastronomie à l'université de Cambridge, Angl.; M. YRJÖ VÄISÄLÄ, professeur honoraire de physique et d'astronomie à l'université de Turku; M. GEOFFREY WILKINSON, professeur de chimie anorganique à l'Imperial College de l'université de Londres; Mme CHARLOTTE AUERBACH, professeur de génétique à l'université d'Edimbourg; M. HANS GEORG BURSTRÖM, professeur de physiologie végétale à l'université de Lund; M. BJØRN UNO GOTTFRID FOLKOW, professeur de physiologie à l'université de Gøteborg; M. RICHARD ALDEN HOWARD, professeur de botanique et de dendrologie à la Harvard University, Jamaica Plain, Mass.; Mme DORA ELISABETH JACOBSON, professeur d'endocrinologie à l'université de Lund; M. NIELS KAJ JERNE, professeur de thérapie expérimentale à l'université J. W. Goethe et directeur de l'Institut Paul Ehrlich, Francfort-sur-le-Mein; M. BERNHARD KATZ, professeur de biophysique à l'University College, Londres; M. OTHMAR KÜHN, professeur honoraire de géologie et de paléontologie à l'université de Vienne; M. OLIVER HOWE LOWRY, professeur et directeur du Département de Pharmacologie, Washington University, St. Louis; M. CORNELIS BERNARDUS VAN NIEL, professeur honoraire de microbiologie à la Stanford University, Cal.; et M. ESKO SUOMALAINEN, professeur de génétique à l'université d'Helsinki.

En application des règles adoptées par l'Académie pour l'élection de ses membres, les membres étrangers suivants: M. POUL LARSEN, BERNARD PETERS, MORTEN SIMONSEN et BENGT STRÖMGREN ont été reportés parmi les membres danois.

A la fin de l'année (mai 1968) l'Académie comptait 126 membres danois et 237 membres étrangers, dont 42 membres danois et 79 membres étrangers dans la Section des Lettres et 84 membres danois et 158 membres étrangers dans la Section des Sciences.

A été réélu président de l'Académie M. Johs. Pedersen pour les années 1968-73.

A été réélu président de la Section des Sciences M. Einar Lundsgaard pour les années 1968-71.

A été réélu trésorier de l'Académie M. Heinz Holter pour les années 1968-73.

A été réélu membre de la commission des fonds M. Axel Steensberg pour les années 1968-72.

A été réélu président de la commission des fonds M. A. Tovborg Jensen pour l'année 1968-69.

A été élu membre de la commission pour "A Critical Pāli Dictionary" M. Erling Hammershaimb.

A été réélu membre du conseil d'administration de la Fondation Carlsberg M. Stig Iuul pour les années 1968-78.

Ont été élus membres du comité pour l'Union Astronomique Internationale MM. Svend Laustsen et Ole Møller. M. Bengt Strömngren a été élu président du comité en remplacement de M. N. E. Nørlund.

Le Conseil national danois pour l'océanologie a élu M. N. Jerlov président en remplacement de M. E. Steemann Nielsen et M. Torben Wolff secrétaire en remplacement de M. Erik Bertelsen.

A été élue membre du comité pour l'Union Internationale des Sciences géologiques Mme Tove Birkelund.

L'Académie a institué une commission pour l'administration des affaires concernant « The European Science Exchange Programme »: MM. Aage Bohr, C. Møller, Ole Maaløe et Stig Veibel.

L'Académie a élu MM. Søren Holm (président), Gunnar Teilum, Jens Peter Larsen et Frithiof Brandt membres d'un « National Advisory Committee for Denmark », chargé, entre autres choses, de proposer des candidats au prix de la Fondation Albert Schweitzer.

L'Académie a élu membres d'un comité national pour l'« International Association for Quaternary Research (INQUA) » MM. Sigurd Hansen (président), Axel Schou, Anker Weidick (secrétaire), M. Degerbøl, J. Troels-Smith et A. Rosenkrantz.

L'Académie a institué une commission pour les aires de recherches pour garantir que des aires particulièrement précieuses de la nature soient réservées à des fins de recherches. Ont été

élus membres de cette commission: MM. Johs. Iversen, Chr. Overgaard Nielsen, Arne Noe-Nygaard et J. Troels-Smith.

L'Académie a voté les augmentations suivantes de ses cotisations:

L'Union Internationale des Sciences biophysiques pure set appliquées de \$ 150 à \$ 400.

L'Union Internationale de Géodésie et de Géophysique de £ 320 à \$ 896.

Le « Thesaurus Linguae Latinae » de \$ 100 à 1 000 DM.

Le comité de la Fondation Rask-Ørsted a accordé une subvention de 80 000 couronnes pour les relations internationales de l'Académie pendant l'année 1968.

Le comité de la Fondation Rask-Ørsted a accordé une subvention de jusqu'à 54 500 couronnes pour couvrir l'équivalent d'une contribution danoise à « The European Science Exchange Programme » pour 1968 de £ 3 000.

Pour les membres des comités pour les Unions scientifiques internationales, l'Union Académique Internationale, etc., dont l'Académie fait partie, voir pp. 36-41.

Au cours de l'année juin 1967-mai 1968 l'Académie s'est fait représenter aux réunions et congrès suivants:

La 12e rencontre des Archéologues nordiques à Helsinki du 4 au 9 juin 1967, par MM. C. J. Becker et P. V. Glob.

La session de l'Union Académique Internationale, tenue à Oslo du 18 au 24 juin 1967, par MM. Franz Blatt et L. L. Hammerich. Voir pp. 182-183.

La 10e session plénière du Committee on Space Research (COSPAR), tenue à Londres du 22 au 28 juillet 1967, par M. Eigil Ungstrup. Voir pp. 184-187.

Le 27e Congrès international des Orientalistes, tenu à Ann Arbor du 13 au 19 août 1967, par M. Kaj Barr.

La session de l'Union Internationale de Biochimie, tenue à Tokyo du 19 au 25 août 1967, par M. Martin Ottesen. Voir pp. 187-188.

La 4e conférence des Endocrinologistes comparés européens, tenue à Carlsbad du 21 au 25 août 1967, par M. Mathias Thomsen.

La session de l'Union Astronomique Internationale, tenue à Prague du 22 au 31 août 1967, par M. A. Reiz.

Le 10e Congrès international des Linguistes, tenu à Bucarest du 28 août au 2 septembre 1967, par M. L. L. Hammerich.

Le Congrès international de Numismatique, tenu à Copenhague du 28 août au 2 septembre 1967, par M. P. J. Riis.

La session de l'Union Internationale des Sciences biologiques, tenue à Montreux du 13 au 17 septembre 1967, par M. Chr. Overgaard Nielsen. Voir pp. 189–190.

La session de l'Union Internationale de Géodésie et de Géophysique, tenue à Zurich du 25 septembre au 7 octobre 1967, par M. Einar Andersen. Voir pp. 191–198.

La 7e session ordinaire de l'Assemblée générale du Conseil des Organisations Internationales des Sciences Médicales (CIOMS) tenue à Paris les 6 et 7 octobre 1967, par M. Einar Lundsgaard.

Le centenaire de la naissance de Madame Curie, à Paris, les 24 et 25 octobre 1967, par M. N. O. Lassen.

« The European Science Exchange Programme » à Amsterdam le 17 novembre 1967, par M. Stig Veibel.

Le 2e Congrès international des Africanistes, tenu à Dakar du 11 au 20 décembre 1967, par M. L. L. Hammerich.

La conférence au sujet de « L'utilisation des sources écrites en vue d'une histoire de l'Afrique », tenue à Timbouctou du 4 au 8 décembre 1967, par M. L. L. Hammerich.

La session de comité exécutif de l'Union Académique Internationale, tenue à Paris du 22 au 26 janvier 1968, par M. L. L. Hammerich.

Le 12e Congrès international de Linguistique et de Philologie romanes, tenu à Bucarest du 15 au 20 avril 1968, par M. Andreas Blinkenberg.

L'Académie a adressé un télégramme de félicitations à la Royal Society of New Zealand, Wellington, à l'occasion de son centenaire du 10 au 12 octobre 1967.

La commission pour la rédaction du nouveau « Ducange » a déposé un rapport sur l'année 1967. Voir p. 164.

La commission pour le « Corpus Lexicographorum Graecorum » a déposé un rapport sur l'année 1967. Voir. p. 165.

Le comité d'administration des « Monumenta Musicae Byzantinae » a déposé un rapport sur l'année 1967. Voir pp. 166–168.

La commission pour « A Critical Pāli Dictionary » a déposé un rapport sur l'année 1967. Voir pp. 169–171.

L'Académie a établi des échanges de publications avec les institutions suivantes :

Landbohøjskolens fysiske Laboratorium (Le Laboratoire de physique de l'Institut royal vétérinaire et agricole), Copenhague.

Bibliothèque de l'Université, Odense.

Aktiebolaget Atomenergi, Studsvik-Nyköping.

Landsmåls- och Folkminnesarkivet, Upsal.

Institut för allmän Historia, Åbo.

Universitetsbiblioteket, Turku.

Universitätsbibliothek, Bochum.

Biblioteca Facultatii de Medicina, Bucarest.

Matematicko-Fyzikální Fakulty University Karlovy, Prague.

Les échanges de publications ont été élargis avec :

Universitetsbiblioteket, Jyväskylä.

Bibliothèque du Collège Philosophique et Théologique S. J., Louvain.

Les échanges de publications ont été arrêtés avec les institutions suivantes :

Institute of Physics and Physical Society, Londres.

Nederlandse Botanische Vereniging, Amsterdam.

Muséum National d'Histoire Naturelle, Laboratoire de Phanérogamie, Paris.

Gmelin-Institut, Francfort.

Mission Archéologique Française en Tunisie, Tunis.

Le conseil d'administration de la Fondation Carlsberg a déposé un rapport sur l'exercice 1966–67. Voir II, pp. 1–79, I–VIII.

La commission pour les recherches sur les sources de l'histoire du Danemark conservées dans les archives et bibliothèques privées a déposé un rapport sur l'année 1967. Voir pp. 148–157.

La commission pour l'histoire des instruments aratoires et de la structure des champs a déposé un rapport sur l'année 1967-68. Voir pp. 172-174.

Le secrétariat de l'Académie a déposé un rapport sur l'année 1967. Voir pp. 175-182.

A l'occasion du mariage de Son Altesse Royale la Princesse Benedikte avec Son Altesse le Prince Richard le 3 février 1968, l'Académie a offert à la princesse un exemplaire richement relié d'un ouvrage, publié par l'Académie en 1835, sur les courses de chevaux et l'influence du dressage pour les courses sur l'élevage chevalin au Danemark.

L'Académie a tenu 14 séances, au cours desquelles ont été faites les communications suivantes :

- 20/10 67. M. Axel Steensberg: La structure des champs d'un village seelandais, Borup, à l'époque d'env. 1000-1200 apr. J.-C.
- 3/11 67. M. Chr. Klixbüll Jørgensen: La classification des jugements catégoriques en logique trivalente et la théorie des types de BERTRAND RUSSELL.
- 17/11 67. M. Einar Andersen: Thomas Bugge (1740-1815).
- 1/12 67. M. N. O. Lassen présente: « Multiple Scattering of α -Particles » en collaboration avec Arne Ohrt (M*).¹
- M. C. J. Becker présente: « Archaeological Excavations in Thailand » vol. I-II.
- 15/12 67. M. Niels Nielsen présente: » Trap Danmark » 5e édition, 1953-67.
- M. Aage Hansen présente: « Moderne Dansk » (Le danois contemporain) I-III.
- 12/1 68. M. Torben Huus: La formation des noyaux composés par les états à particules uniques.
- M. Erik Lönnroth: Gustave III de Suède. Un problème biologique.
- 26/1 68. M. Johs. Brøndum-Nielsen: Du potager du jargon du Bakkehus.

¹ L'apposition d'un (M) ou d'un (S) au titre indique que le travail sera publié dans les *Meddelelser* ou dans les *Skrifter* de l'Académie. Un astérisque (M* ou S*) désigne que l'ouvrage a paru dans l'année courante.

- 26/1 68. M. Kaj Birket-Smith: Les cordelettes à nœuds comme moyens mnémotechniques dans et autour du Pacifique.
- 9/2 68. M. L. L. Hammerich: Des Frisons, des Scandinaves et des Allemands dans les pays baltes au XVIIe siècle.
- M. E. Steemann Nielsen: L'adaptation thermique des algues du plancton.
- 23/2 68. M. Knud Jessen: Du développement de la végétation dans la réserve de Vorsø dans le fjord de Horsens.
- M. Rudi Thomsen: La chronologie des deniers romains anciens à la lumière de nouvelles trouvailles de monnaies.
- 8/3 68. M. O. Kofoed-Hansen: Sur l'exactitude de calculs mécaniques prolongés.
- 22/3 68. M. Thøger Bang: Le développement urbanistique et fortificatoire de Copenhague de 1600–1650.
- M. E. Hammershaimb: Du développement et de l'expansion de la langue araméenne aux environs du début de notre ère.
- 5/4 68. M. Johs. Iversen: Écosystèmes menacés.
- M. J. Troels-Smith: Du territoire de recherches du fjord de Stavns, dans l'île de Samsø.
- 19/4 68. M. H. J. Polotsky: Phrases disloquées en égyptien.
- 3/5 68. M. C. Barker Jørgensen: Le cycle ovarien du crapaud et sa régulation.

Au cours de l'année ont été prononcés les éloges funèbres de quatre membres danois:

- 20/10 67. Éloge de M. Knud Fabricius par M. Holger Hjelholt. Voir pp. 107–120.
- 3/11 67. Éloge de M. Therkel Mathiassen par M. Kaj Birket-Smith et M. J. Troels-Smith. Voir pp. 83–105.
- 19/4 68. Éloge de M. C. A. Jørgensen par M. Mogens Westergaard. Voir pp. 127–139.
- 3/5 68. Éloge de M. Einar Hertzsprung par M. Bengt Ström-gren. Voir pp. 121–125.

Les travaux suivants de membres de l'Académie ont paru ou paraîtront dans les séries de publications de l'Académie:

- N. O. Lassen & Arne Ohrt: « Multiple Scattering of α -Particles » (M*).
- Jens Lindhard, Vibeke Nielsen & Morten Scharff: « Approximation Method in Classical Scattering by Screened Coulomb Fields. (Notes on Atomic Collisions, I) » (M*).
- J. A. Christiansen: « Seven Essays Relating to the Stereochemistry of Cyclohexane and its Vicinal Di-Derivatives » (M*).
- C. Møller: « Gibb's Statistical Mechanics in the Theory of Relativity » (M).
- Anders Reiz, J. Otzen Petersen & P. M. Hejlesen: « A Preliminary Calibration of the Hertzsprung-Russell Diagram in Terms of Mass and Age for Population I Main-Sequence Stars of 1.0–1.6 Solar Masses » (M).
- Paul V. Rubow: « Goldschmidt og Nemesis » (Goldschmidt et Némésis) (M).

L'Académie a décidé en outre la publication des travaux suivants:

- Finn Salomonsen: « Migratory Movements of the Arctic Tern (*Sterna paradisaea* Pontoppidan) in the Southern Ocean » (M*).
- N. Zeldes, A. Grill & A. Simievic: « Shell Model Semi-Empirical Nuclear Masses (II) » (S*).
- D. G. Burke & B. Elbek: « A Study of Energy Levels in Even-Even Ytterbium Isotopes by Means of (d, p) , (d, t) and (d, d') Reactions » (M*).
- P. O. Tjøm & B. Elbek: « A Study of Energy Levels in Odd-Mass Gadolinium Nuclei by Means of (d, p) and (d, t) Reactions » (M*).
- Folke Rønnike: « The Plant Hormone Effect of Serum from Humans and some Individual Species of Animals. With Special Consideration of the Effect of Serum from Women during Pregnancy and in Early Puerperium and also from Children » (M*).
- Jens Ulrik Andersen: « Axial and Planar Dips in Reaction Yield for Energetic Ions in Crystal Lattice » (M*).
- J. H. Bartlett: « Motion under a Periodic Cubic Force » (M*).

- Marie Hammer: « Investigations on the Oribatid Fauna of New Zealand, with a Comparison between the Oribatid Fauna of New Zealand and that of the Andes Mountains, South America, Part III » (S*).
- Asger Aaboe: « Some Lunar Auxiliary Tables and Related Texts from the Late Babylonian Period » (M*).
- Esko Suhonen: « On the Energy Transfer by Material Particles and Radiation in a General Relativistic Gas » (M*).
- Katharina Perch-Nielsen: « Der Feinbau und die Klassifikation der Coccolithen aus dem Maastrichtien von Dänemark » (S*).
- Svend Laustsen: « Meridian Observations Made in Brorfelde (Copenhagen University Observatory) 1964–67. Positions of 972 Stars Brighter than 11.0 vis.mag. » (S*).
- Esko Suhonen: « General Relativistic Fluid Sphere at Mechanical and Thermal Equilibrium » (M*).
- Tyge W. Böcher & Ole Lyshede: « Anatomical Studies in Xerophytic Apophyllous Plants. I. *Monttea aphylla*, *Bulnesia retama* and *Bredemeyera Colleioides* » (S).
- Karl G. Prasse: « A propos de l'origine de *h* touareg (tähaggart) » (M).
- Schuyler Jones: « An Annotated Bibliography of Nuristan (Kafiristan) and the Kalash Kafirs of Chitral. Part Two. Selected Documents from the Secret and Political Records, 1885–1900 » (M).
- Per Øhrgaard: « C. F. Meyer. Zur Entwicklung seiner Thematik » (M).

L'Académie a publié:

A Critical Pāli Dictionary, begun by V. Trenckner. Continuing the Work of Dines Andersen and Helmer Smith. Vol. II, Fasc. 4 (āyu–āropeti).

Liste des publications de l'Académie, supplément B. 1963–1968. Voir pp. 199–214.

Liste des publications de l'Académie parues au cours de l'année juillet 1967–juin 1968. Voir pp. 215–216.

Voir pp. 228–240 l'Index analytique.

SAG- OG NAVNEFORTEGNELSE

- AFHANDLINGER AF IKKE-MEDLEMMER antages til offentliggørelse 52, 53, 55, 60, 64, 68, 72, 74, 82.
- AGRELL, I. P. S., prof., dr., Selsk. udenl. medl., Lund, overværer møde 56.
- ALFVÉN, H. O. G., prof., Stockholm, vælges til udenl. medl. 77.
- AMERIKANISTKONGRES, 38. INTERN., i Stuttgart-München 1968, K. Birket-Smith deleg. 74.
- AMSTERDAM, Nederl. Botanische Vereniging, bytteforb. ophører 52.
- ANDERSEN, EINAR, holder foredrag om Thomas Bugge 57; sender beretning om møder i Intern. Union of Geodesy and Geophysics i Schweiz 1967 59, trykt 191-198; deleg. til møde i Intern. Council of Scient. Unions i Paris 1968 74.
- ANDERSEN, HARALD, direktør, Bianco Luno, lykønskes til 50-års jubilæum 1968 75.
- ANDERSEN, J. U., mag. scient., afh. »Axial and Planar Dips in Reaction Yield for Energetic Ions in Crystal Lattice« opt. 53, udk. 215.
- ANDERSEN, POUL M. H., prof., dr., vælges til indenl. medl. 76.
- ARBMAN, HOLGER, prof., dr., Selsk. udenl. medl., Lund, død 69.
- ARKIV, SELSKABETS, beretn. fra sekretariatet 175.
- ARKIVKOMMISSIONEN. Se: Undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk Historie, kommission.
- ASSOCIATION INTERN. D'ÉTUDES DU SUD-EST EUROPÉEN, Bucarest, 40.
- ASSOCIATION INTERN. DES ÉTUDES BYZANTINES, komité 36.
- ASSOCIATION FOR QUATERNARY RESEARCH, INTERN. (INQUA), komité 40; komité nedsættes 80.
- AUERBACH, CHARLOTTE, prof., dr., Edinburgh, vælges til udenl. medl. 77.
- BAGGE, POVL, vælges til formand i Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk Historie 49.
- BANG, THØGER, giver medd. »Københavns byplanmæssige og fortifikatoriske udvikling 1600-1650« 72.
- BARTLETT, J. H., dr., Alabama, afh. »Motion under a Periodic Cubic Force« opt. 53, udk. 215.
- BECKER, C. J., forelægger »Archaeological Excavations in Thailand, Vol. I-II« 58.

- BÉNARD, JACQUES, prof., dr., Paris, vælges til udenl. medl. 77.
- BENEDIKTE, HDS. KGL. HØJHED PRINSESSE, bryllupsgave fra Selsk. 64; gave overrækkes 67.
- BERG, KAJ, genvælges til medl. af bestyr. for Dansk Bilharziose Laboratorium 78.
- BERGSTEN, K. E., prof., dr., Lund, vælges til udenl. medl. 77; overværer møde 79.
- BERTELSEN, ERIK, direktør, dr., fratræder som sekretær i Dansk Nationalråd for Oceanologi 66.
- BIRKELUND, TOVE, prof., dr., vælges til medl. af komiteen for Intern. Union of Geological Sciences 49.
- BIRKET-SMITH, KAJ, taler mindeord om Therkel Mathiasen 54, trykt 83-91; giver medd. »Knudesnore som huskemiddel i og omkring Stillehavet« 65; deleg. til den 38. intern. amerikanistkongres i Stuttgart-München 1968 74.
- BLATT, FRANZ, Selsk. klasseformand 35; leder Selsk. møde 70; deleg. til møde i Union Acad. Intern. i Bucarest 1968 74.
- BLINKENBERG, ANDREAS, deleg. til Congrès Intern. de Linguistique et Philologie Romanes i Bucarest 1968 73.
- BLUME, FRIEDR. H., fh. prof., dr., Kiel, vælges til udenl. medl. 76.
- BOCHUM, Universitätsbibliothek, bytteforb. indgås 52.
- BOHR, AAGE, medl. af udvalg vedr. European Science Exchange Programme 66.
- BOHR LEGATET, NIELS, bestyrelse 44; beretn. for 1967 81, trykt 161.
- BRANDT, FRITHIOF, medl. af komité vedr. Schweitzer Prize 66.
- BRUN, TROELS, kontorchef, cand. jur., lykønskes på 60-års dag 62.
- BRØNDUM-NIELSEN, JOHS., giver medd. »Fra bakkehussprogets urtegård« 65; genvælges til medl. af bestyr. for Marcus Lorenzens Legat 78.
- BUCAREST, det rumænske akademis bibl., 100-års jubilæum 1967, ingen deleg. fra Selsk. 51. – Bibl. Facultatii de Medicina, bytteforb. indgås 63.
- BUCHTHAL, FRITZ, genvælges til medl. af bestyr. for Herborgs Legat 78.
- BUDGET for 1968 vedtages 61, trykt 144-147.
- BUGGE, THOMAS, prof., Selsk. tidl. sekretær, foredrag ved Einar Andersen 57.
- BURKE, D. G., afh. i samarb. med B. Elbek »A Study of Energy Levels in Even-Even Ytterbium Isotopes by Means of (*d*, *p*), (*d*, *t*) and (*d*, *d'*) Reactions« opt. 53, udk. 215.
- BURSTRÖM, HANS G., prof., dr., Lund, vælges til udenl. medl. 77.
- BYTTEFORBINDELSER indgås 51, 52, 61, 63, 66, 68; ophører 52, 63, 68, 71; udvides 61, 80; beretn. fra sekretariatet 176-182.
- BÖCHER, TYGE W., prof., dr., afh. i samarb. med Ole Lyshede »Anatomical Studies in Xerophytic Apophyllous Plants. I« opt. 74.
- CARLSBERG, GAMLE, HOVEDBYGN., beboer 45.

- CARLSBERGFONDETS DIREKTION 42; Stig Iuul genvælges til medl. 78; forelægger beretn. 1966–67 81, trykt II, 1–79, I–VIII.
- CARLSBERG LABORATORIETS BESTYRELSE, tilforordnede 42.
- CARLSBERGS MINDELEGAT FOR BRYGGER J. C. JACOBSEN, medl. af bestyr. 42.
- CHRISTENSEN, AKSEL E., prof., dr., vælges til indenl. medl. 76.
- CHRISTENSEN, J. L. ØSTERGAARD, museumsinsp., cand. mag., Holbæk, er til stede som gæst 47.
- CHRISTIANSEN, J. A., inds. afh. »Seven Essays Relating to the Stereochemistry of Cyclohexane and its Vicinal Di-Derivatives« 68.
- CLASSENSKE FIDEICOMMIS, direktionen sender beretn. for 1966–67 68.
- COCKCROFT, Sir J. D., fh. direktør, rektor, Selsk. udenl. medl., Cambridge, Engl., død 48.
- COLDING, T. HOLCK, direktør, dr., er til stede som gæst 56.
- COLLSTROP, A., GROSSERER, HJEM FOR EN DANSK VIDENSKABSMAND, bestyrelse 43; beboer 45; beretn. for 1967 81, trykt 158–159.
- COMMISSION INTERUNIONS DE L'ENSEIGNEMENT DES SCIENCES, korresp. for Danmark 40.
- COMMITTEE ON SPACE RESEARCH (COSPAR), komité 40; civiling. E. Ungstrup repræs. Selsk. ved møde i London 1967 50; deleg. sender beretn. 63, trykt 184–187; ingen deleg. fra Selsk. til møde i Tokyo 1968 74.
- CONFERENCE OF EUROPEAN COMPARATIVE ENDOCRINOLOGISTS, THE 4TH, i Carlsbad 1967, Math. Thomsen sender beretn. 50.
- CONFERENCE, INTERN. HEALTH, i København 1968, ingen deleg. fra Selsk. 59.
- CONFERENCE-SEMINAR OF TAMIL STUDIES, THE SECOND INTERN., i Madras 1968, ingen deleg. fra Selsk. 59.
- CONFÉRENCE SUR L'UTILIZATION DES SOURCES ÉCRITES EN VUE D'UNE HISTOIRE DE L'AFRIQUE, i Timbuktu 1967, L. L. Hammerich deleg. 59, giver mundtlig beretn. 61.
- CONGRÈS DES AFRICANISTES, i Dakar 1967, L. L. Hammerich deleg. 59, giver mundtlig beretn. 61.
- CONGRESS OF ANTHROPOLOGICAL AND ETHNOLOGICAL SCIENCES, THE 8TH INTERN., i Tokyo og Kyoto 1968, Axel Steensberg deleg. 59.
- CONGRESS OF GENETICS, THE 12TH INTERN., i Tokyo 1968, D. v. Wettstein deleg. 59; O. Frydenberg deleg. i st. f. Wettstein 74.
- CONGRÈS SUR L'INTÉGRATION DES ENSEIGNEMENTS SCIENTIFIQUES, i Varna 1968, ingen deleg. fra Selsk. 51.
- CONGRÈS INTERN. DES LINGUISTES, LE 10e, i Bucarest 1967, L. L. Hammerich sender beretn. 50.
- CONGRÈS INTERN. DE LINGUISTIQUE ET PHILOGIE ROMANES, LE 12e, i Bucarest 1968, A. Blinkenberg deleg. 73.
- CONGRESS ON MARINE CORROSION AND FOULING, THE 2ND INTERN., i Athen 1968, ingen deleg. fra Selsk. 74.
- CONGRESS OF MYCENAELOGY, THE FIRST INTERN., i Rom 1967, ingen deleg. fra Selsk. 51.

- CONGRÈS INTERN. DE NUMISMATIQUE, i København 1967, P. J. Riis repræs. Selsk. 51.
- CONGRESS OF PHYSIOLOGICAL SCIENCES, THE 24TH INTERN., i Washington, D. C., 1968, ingen deleg. fra Selsk. 59.
- CORPUS LEXICOGRAPHORUM GRAECORUM, kommission 41; sender beretn. for 1966-67 50; beretn. for 1967-68 trykt 165.
- COSPAR. Se: Committee on Space Research.
- COUNCIL FOR INTERN. ORGANIZATIONS OF MEDICAL SCIENCES, komité 41; E. Lundsgaard deleg. til møde i Paris 1967, Danmark optages som medlem 51; E. Lundsgaard sender beretn. om møde 55.
- COUNCIL FOR PHILOSOPHY AND HUMANISTIC SCIENCES, INTERN. (CIPSH), L. L. Hammerich sender beretn. om møde i Bucarest 1967 50.
- COUNCIL OF SCIENTIFIC UNIONS, INTERN., komité 36; Einar Andersen deleg. til møde i Paris 1968 74.
- GRAMÉR, C. HARALD, fh. prof., dr., Stockholm, vælges til udenl. medl. 77.
- CRONE, U. CHR., prof., dr., vælges til indenl. medl. 76.
- CURIE, MARIE, 100-års fødselsdag, N. O. Lassen deleg. til møde i Paris 1967 51.
- DANMARKS AKVARIUM, medl. af bestyr. 44.
- DANMARKS INSTITUT FOR INTERN. UDVEKSLING AF VIDENSK. PUBLIKATIONER (I. D. E.) 179.
- DANSK BILHARZIOSE LABORATORIUM, medl. af bestyr. 44; Kaj Berg genvælges til medl. 78.
- DANSKE INSTITUT, DET, i Rom, medl. af bestyr. 44.
- DEGERBØL, M., medl. af komité for Intern. Assoc. for Quaternary Research 80.
- DUCANGE, kommission 41; beretn. for 1967 trykt 164.
- ELBEK, B. Se: Burke, D. G., og Tjøm, P. O.
- ERDMANN, KARL D., prof., dr., Kiel, vælges til udenl. medl. 76.
- ERICHSEN, ELLEN, assistent i sekretariatet, lykønskes på 70-års dag 48.
- ERIXON, S. E., fh. prof., dr., Selsk. udenl. medl., Stockholm, død 69.
- EUROPEAN SCIENCE EXCHANGE PROGRAMME, udvalg 45; oprettes efter initiativ af Royal Society, London, ansøgn. til Rask-Ørsted Fondet 49; Stig Veibel deleg. til møde i Amsterdam 1967 55; deleg. sender beretn. om møde 59, og giver mundtlig beretn. 61; bevill. fra Rask-Ørsted Fondet for 1968 61; Royal Society, London, sender beretn. om møde i Amsterdam 1967 63; administrationsudvalg nedsættes 66.
- FABRICIUS, KNUD, afgår ved døden 47; mindeord ved Holger Hjelholt 48, trykt 107-20.
- FEHRMAN, CARL, prof., Lund, er til stede som gæst 72.
- FENCHEL, W., genvælges til revisor 77.
- FIRENZE, Biblioteca Nazionale, anmoder om støtte i anledn. af katastrofe 53.
- FISCHER, ERIK, overinsp., lektor, er til stede som gæst 67.

- FOLKOW, B. U. G., prof., dr., Göteborg, vælges til udenl. medl. 77.
 FORSKNINGSAREALER, kommission 45; kommiss. nedsættes 78.
 FRANKFURT, Gmelin-Institut, bytteforb. ophører 68.
 FREDERIKSBORG-MUSEETS BESTYRELSE, medlem 42; Stig Iuul genvælges til medlem 78.
 FRISCH, O. R., prof., Cambridge, Engl., er til stede som gæst 80.
 FRYDENBERG, OVE, prof., dr., deleg. til genetikerkongres i Tokyo 1968 74; vælges til indenl. medl. 76.
 FUGLEDE, BENT, prof., dr., vælges til indenl. medl. 76.
 GEODÆTISK INSTITUT, lykønsker Selsk. til 225-års jubilæum 1967 57.
 GEOGRAFKONGRES, DEN 21. INTERN., i New Delhi 1968, Axel Schou deleg. 74.
 GLAMANN, KRISTOF, prof., dr., vælges til indenl. medl. 76.
 GOUDSMIT, KAREN BENTE, cand. mag., ansættes i sekretariatet 53.
 GRILL, A. Se: Zeldes, N.
 GUSTAFSON, TORSTEN, prof., dr., Selsk. udenl. medl., Lund, overværer møde 54, 56.
 GÆSTER og udenl. medl. til stede ved Selsk. møder 47, 54, 56, 57, 60, 62, 64, 67, 71, 72, 75, 79, 80.
 GÅRDING, L. J., prof., dr., Selsk. udenl. medl., Lund, overværer møde 56.
 HAMMER, MARIE, dr., afh. »Investigations on the Oribatid Fauna of New Zealand. Part III« opt. 68, udk. 216.
 HAMMERICH, L. L., Selsk. redaktør 35; lykønskes på 75-års dag 48; sender beretn. om Congrès Intern. des Linguistes i Bucarest 1967 50; sender beretn. om møde i Intern. Council for Philosophy and Humanistic Sciences i Bucarest 1967 50; omtaler intern. samarbejde på de humanistiske fags område 55; deleg. til afrikanistkongres i Dakar 1967 59; deleg. til konference i Timbuktu 1967 59; giver beretn. om møder i Dakar og Timbuktu 61; giver medd. »Om Frisere, Nordboere, Tyskere i Balticum til begyndelsen af det 17. århundrede« 67; deleg. til møde i Union Acad. Intern. i Bucarest 1968 74; genvælges til medl. af bestyr. for Marcus Lorenzens Legat 78; deleg. til møde i Societas Linguistica Europaea i Kiel 1968 80. Se også: Redaktør.
 HAMMERSHAIMB, ERLING, medl. af kommissionen for Pæliordbogen 58; giver medd. »Om det aramaiske sprogs udvikling og udbredelse i tiden indtil omkring vor tidsregnings begyndelse« 73.
 HANELL, K., prof., dr., Selsk. udenl. medl., Lund, overværer møde 56.
 HANSEN, ALFRED, aman., cand. mag., får Marcus Lorenzens Legat 78.
 HANSEN, SIGURD, statsgeolog, dr., medl. af komité for Intern. Assoc. for Quaternary Research 80.
 HANSEN, WALTHER, inspektør, lykønskes på 60-års dag 48.
 HANSEN, AAGE, fremlægger »Moderne Dansk I-III« 61.
 HEJLESEN, P. M. Se: Reiz, A.
 HERBORG, EMIL, LEGAT, bestyrelse 43; Fr. Buchthal genvælges til medl. 78; beretn. for 1967 81, trykt 160.

- HERTZSPRUNG, EJNAR, afgår ved døden 54; mindeord ved B. Ström-gren 81, trykt 121-125.
- HIELMSTIERNE-ROSENCRONESKE STIFTELSE, DEN GREVELIGE, sender medd. om tilskud 52; sender beretn. for 1966 59.
- HJELHOLT, HOLGER, taler mindeord om Knud Fabricius 48, trykt 107-120; lykønskes på 80-årsdag 57; udtræder af arkivkommissionen 66.
- HOLM, SØREN, prof., dr., medl. af komité vedr. Schweitzer Prize 66.
- HOLTER, HEINZ, Selsk. kasserer 35; genvælges til kasserer 77.
- HOWARD, R. A., prof., dr., Jamaica Plain, vælges til udenl. medl. 77.
- HULTHÉN, E. V., fh. prof., dr., Selsk. udenl. medl., overværer møde 56.
- HUUS, TORBEN, giver medd. »Komboundkernedannelse via enkeltpartikeltilstande« 62.
- IUUL, STIG, lykønskes på 60-års dag 1967 48; medl. af udvalg vedr. Knud Sands testamente 71; genvælges til medl. af Carlsbergfondets direktion 78; genvælges til medl. af Frederiksborg-Museets bestyr. 78.
- IVERSEN, JOHS., giver medd. »Truede økosystemer« 75; genvælges til revisorsuppl. 78; medl. af kommiss. for forskningsarealer 78.
- JACOBSON, DORA E., prof., dr., Lund, vælges til udenl. medl. 77; overværer møde 80.
- JENSEN, A. TOVBORG, form. for Selsk. kassekommission 35; genvælges til formand for kassekommiss. 81.
- JENSEN, GILLIAN FELLOWS, aman., får Marcus Lorezens Legat 78.
- JERLOV, N., prof., dr., vælges til formand i Dansk Nationalråd for Oceanologi 66.
- JERNE, NIELS KAJ, prof., dr., Frankfurt a/M, vælges til udenl. medl. 77; overværer møde 80.
- JESSEN, KNUD, giver medd. »Om vegetationens udvikling på reservatet Vørsø i Horsens fjord« 69.
- JOHANSEN, K. FRIIS, lykønskes på 80-års dag 54.
- JONES, SCHUYLER, mag., afh. »An Annotated Bibliography of Nuristan (Kafiristan) and the Kalash Kafirs of Chitral. Part II« opt. 82.
- JYVÄSKYLÄ, Universitetsbibl., bytteforb. udvides 61.
- JØRGENSEN, C. A., får Ørnborgs Legat 58; afgår ved døden 69; mindeord ved Mogens Westergaard 79, trykt 127-139.
- JØRGENSEN, C. BARKER, giver medd. »Skrubtudsens ovariecyklus og dens regulering« 81.
- JØRGENSEN, CHR. KLIXBÜLL, dr., Selsk. udenl. medl., Genève, overværer møde 54; giver medd. »Klassifikationen af kategoriske domme i trivalent logik og Bertrand Russells typeteori« 55.
- JØRGENSEN, ELI FISCHER, prof., vælges til indenl. medl. 76.
- KASSEKOMMISSION, SELSK., 35; forelægger budget for 1968 61, trykt 144-147; formanden medl. af udvalg vedr. Knud Sands testamente 71; A. Steensberg genvælges til medl. af kommiss. 77; forelægger regnskab for 1967 81, trykt 140-143; formand genvælges 81.

- KASSERER, SELSK., 35; Heinz Holter genvælges 77.
- KATZ, BERNHARD, prof., dr., London, vælges til udenl. medl. 77.
- KJØLSEN, HANS H., civiling., inds. papirer vedr. Søren Hjorths opfindelse 53.
- KLASSEFORMÆND, SELSK., 35; E. Lundsgaard genvælges 72, 73.
- KLASSER, SELSK., holder møde 66, 72, 75.
- KLING, CARL ALBIN, prof., dr., Selsk. udenl. medl., Stockholm, død 47.
- KOBA, ZIRO, prof., dr., København, vælges til udenl. medl. 77.
- KOFOED-HANSEN, O., giver medd. »Om nøjagtigheden ved langstrakte maskinberegninger« 71.
- KUIPER, F. B. J., prof., dr., Leiden, vælges til udenl. medl. 76.
- KÜHN, OTHMAR, fh. prof., dr., Wien, vælges til udenl. medl. 77.
- LANDAU, L. D., prof., dr., Selsk. udenl. medl., Moskva, død 75.
- LANDBOHØJSKOLENS FYSISKE LABORATORIUM, får Selsk. publ. 68.
- LANDBRUGSREDSKABERNES OG AGERSTRUKTURERNES HISTORIE, UDFORSKNING AF, kommission 45; sender beretn. for 1966–67 50; beretn. for 1967–68 trykt 172–174.
- LANGE, JOHAN, prof., dr., får Marcus Lorenzens Legat 78.
- LARSEN, BIRGITTE HOLT, stud. mag., får Marcus Lorenzens Legat 78.
- LARSEN, JENS PETER, medl. af komité vedr. Schweitzer Prize 66.
- LARSEN, POUL, overføres til indenl. medl. 65.
- LASSEN, N. O., deleg. til højtidelighed i Paris 1967 i anledn. af Marie Curies 100-års dag 51; inds. afh. i samarb. med Arne Ohrt »Multiple Scattering of α -Particles« 52, udk. 215; forelægger samme afh. 57.
- LAURITSEN, Ch. Chr., fh. prof., dr., Selsk. udenl. medl., Pasadena, Cal., død 79.
- LAUSTSEN, SVEND, observator, cand. mag., afh. »Meridian Observations Made in Brorfelde 1964–67« opt. 64, udk. 216; medl. af komiteen for Intern. Astronomical Union 66.
- LEGATER. Se: Bohr, Herborg, Lorenzen og Ørnborg.
- LILJESTRAND, GÖRAN, fh. prof., dr., Selsk. udenl. Medl., Stockholm, død 67.
- LINDERSTRØM-LANGS GULDMEJLLEFOND, KAJ, medl. af bestyr. 45.
- LINDHARD, JENS, inds. afh. i samarb. med Vibeke Nielsen og M. Scharff »Approximation Method in Classical Scattering by Screened Coulomb Fields« 52, udk. 215.
- LOMHOLT, ASGER, arkivar 46; beretn. fra sekretariatet 175–182; fortegn. over Selsk. publ. 1963–68 trykt 199–214.
- LONDON, Institute of Physics and Physical Society, bytteforb. ophører 71. – Royal Society, tager initiativ til »European Science Exchange Programme«. Se: European . . .
- LORENZEN LEGAT, MAG. ART. MARCUS, bestyrelse 44; bestyr. genvælges 78; legatet uddeles 78; beretn. og regnskab for 1967 81, trykt 162–163.
- LOUVAIN, Bibl. du Collège Philos. et Théol. S. J., bytteforb. udvides 80.
- LOWRY, OLIVER H., prof., dr., St. Louis, vælges til udenl. medl. 77.

- LUND, Kungl. Humanist. Vetenskapssamf., 50-års jubilæum 1968, Johs. Pedersen deleg. 74.
- LUNDEHAVE. Se: Collstrop, A.
- LUNDSSGAARD, EINAR, Selsk. klasseformand 35; deleg. til møde i CIOMS i Paris 1967 51, sender beretn. 55; genvælges til klasseform. 72, 73; leder Selsk. møde 72.
- LYSHEDE, OLE. Se: Böcher, Tyge W.
- LÖNNROTH, ERIK, prof., dr., Selsk. udenl. medl., Göteborg, overværer møde 62; giver medd. »Gustav III av Sverige. Ett biografiskt problem« 63.
- VON MAGNUS, PREBEN C. A., direktør, dr., vælges til indenl. medl. 76.
- MARGRETHE, HDS. KGL. HØJHED PRINSESSE, får overrakt bryllupsgave fra Selsk. 48.
- MATHIASSEN, THERKEL, mindeord ved Kaj Birket-Smith og J. Troels-Smith 54, trykt 83-103.
- MEDLEMMER, SELSK., 1-34; afgår ved døden 47, 48, 54, 62, 67, 69, 75, 79; udenl. medl. overføres til indenl. 65; medd. om forslag til indvalg 73; nye medl. optages 76-77.
- MEIER, H. E. H. F., prof., dr., Bonn, vælges til udenl. medl. 76.
- MINDEORD over afd. medl., Knud Fabricius ved Holger Hjelholt 48, trykt 107-20; Therkel Mathiassen ved Kaj Birket-Smith og J. Troels-Smith 54, trykt 83-105; C. A. Jørgensen ved Mogens Westergaard 79, trykt 127-139; Ejnar Hertzsprung ved B. Strömgren 81, trykt 121-125.
- MOBERG, CARL-ALLAN, fh. prof., dr., Uppsala, vælges til udenl. medl. 76.
- MOHR, JAN, prof., dr., vælges til indenl. medl. 76.
- MOHR, OTTO LOUS, prof., dr., Selsk. udenl. medl., Oslo, død 47.
- MONUMENTA MUSICAE BYZANTINAE, administrationskomité 41; sender beretn. for 1965-67 50; beretn. for 1967-68 trykt 166-168.
- MUNKSGAARD, FORLAG, medd. om salg af Selsk. publ. i 1966 52.
- MØDER, SELSK., beretn. 47-82, møde med damer 56.
- MØLLER, C., Selsk. sekretær 35; medl. af udvalg vedr. European Science Exchange Programme 66; inds. afh. »Gibb's Statistical Mechanics in the Theory of Relativity« 72. Se også: Sekretær.
- MØLLER, CHR. KNAKKERGÅRD, prof., dr., vælges til indenl. medl. 76.
- MØLLER, OLE, lektor, mag. scient., medl. af komiteen for Intern. Astronomical Union 66.
- MAALØE, OLE, medl. af udvalg vedr. European Science Exchange Programme 66.
- NATURFREDNING, kendelse vedr. Hald egeskov 61. Se også: Forskningsarealer.
- VAN NIEL, C. B., fh. prof., Stanford, Cal., vælges til udenl. medl. 77.
- NIELSEN, C. OVERGAARD, sender beretn. om møde i Intern. Union of Biol. Sciences i Montreux 1967 50, trykt 189-190; medl. af kommiss. for forskningsarealer 78.

- NIELSEN, E. STEEMANN, fratræder som formand for Dansk Nationalråd for Oceanologi 66; giver medd. »Temperaturadaptation hos planktonalger« 68.
- NIELSEN, NIELS, fremlægger: Trap Danmark 5. udg. 60.
- NIELSEN, VIBEKE. Se: Lindhard, Jens.
- NOE-NYGAARD, A., deleg. til 23. geologkongres i Prag 1968 74; medl. af kommiss. for forskningsarealer 78.
- NORD-SUD, særl. publ., fremlægges 54.
- NYMAN, ALF, fh. prof., dr., Selsk. udenl. medl., Lund, overværer møde 56.
- NØRLUND, N. E., træder tilbage som formand i komiteen for Intern. Astronomical Union 49; fratræder som medl. af bestyr. for legatet Ole Rømer Medaillen 78.
- OCEANOGRAFI, BIOLOGISK, komité 40; ingen deleg. fra Selsk. til møde i Intern. Assoc. for Biol. Oceanography i Woods Hole 1968 74.
- OCEANOGRAPHIC RESEARCH, SCIENT. COMMITTEE (SCOR) 40.
- OCEANOLOGI, DANSK NATIONALRÅD FOR, 40; prof. N. Jerlov vælges til formand, dr. Torben Wolff til sekretær 66.
- ODENSE, universitetsbibl. får Selsk. publ. 51.
- OHRT, ARNE. Se: Lassen, N. O.
- OLDRUSSISK-NEDERTYSKE HÅNDBOG, kommission 41.
- OTTESEN, MARTIN, sender beretn. om møde i Intern. Union of Biochemistry i Tokyo 1967 63, trykt 187–188.
- OVERSIGT OVER SELSK. VIRKSOMHED 1966–67 udk. 215.
- PACIFIC SCIENCE ASSOCIATION, Selsk. repræs. Danmark 40.
- PĀLI DICTIONARY, A CRITICAL, kommission 41; E. Hammershaimb medl. af kommissionen 58; bd. II, fasc. 4 fremlægges af redaktøren 60, udk. 216; beretn. for 1965–68 trykt 169–171.
- PARIS, Muséum National d'Histoire Naturelle, Laboratoire de Phanérogamie, bytteforb. ophører 63.
- PEDERSEN, JOHS., Selsk. præsident 35; deleg. til 50-års jubilæum 1968 i Kungl. Humanist. Vetenskapssamf. i Lund 74; genvælges til præsident 80. Se også: Præsident.
- PERCH-NIELSEN, KATHARINA. dr., afh. »Der Feinbau und die Klassifikation der Coccolithen aus dem Maastrichtien von Dänemark« opt. 60, udk. 216.
- PETERS, B., er forhindret i at deltage i møde i COSPAR i London 1967 51; overføres til indenl. medl. 65.
- PETERSEN, J. OTZEN. Se: Reiz, A.
- POLOTSKY, H. J., giver medd. »Kløvede sætninger i ægyptisk« 79.
- PRAG, Matematicko-Fyzikální Fakulty Universitety Karlovy, bytteforb. indgås 66.
- PRASSE, KARL G., mag. art., afh. »À propos de l'origine de h touareg (tāhaggart)« opt. 82.
- PRÆSIDENT, SELSK., 35: byder medl. velkommen 47, 79; taler ved møde med damer 56, 57; er fraværende 70, 72; medl. af udvalg vedr. Knud Sands testamente 71; Johs. Pedersen genvælges 80. Se også: Pedersen, Johs.

- PUBLIKATIONER, SELSK., fremlægges af redaktøren 53, 54, 56, 60, 64, 68, 70, 79, 82; opgørelse fra kommissionær om salg i 1966 52; fortegn. over publ. 1963-68 trykt 199-214.
- RASK-ØRSTED FONDETS BESTYRELSE, medlemmer 42; ansøgn. om bevill. til »European Science Exchange Programme« 49; sender beretn. for 1964-65 59; bevilger 80 000 kr. til Selsk. intern. forbindelser 1968 61; bevilger indtil 54 500 kr. til European Science Exchange Programme 61.
- REDAKTØR, SELSK., 35; fremlægger publ. 53, 54, 56, 60, 64, 68, 70, 79, 82; fung. som sekretær 79. Se også: Hammerich, L. L.
- REGISTRERING AF LITTERÆRE KILDER TIL DANSK HISTORIE, medl. af kommission 36.
- REGNSKAB for 1967 forelægges 81; trykt 140-143.
- REIZ, A., inds. afh. i samarb. med J. Otzen Petersen og P. M. Hejlesen »A Preliminary Calibration of the Hertzprung-Russell Diagram« 78.
- REPRÆSENTATIONSUDVALG, SELSK., 36; foretager indstillinger 59, 73.
- RESTRUP, OLE, forlagsboghandler, cand. mag., er til stede som gæst 60.
- REVISORER, SELSK., 35; W. Fenchel genvælges 77.
- REVISORSUPPLEANTER, SELSK., 36; Johs. Iversen genvælges 78.
- RIS, P. J., Selsk. deleg. ved Le Congrès Intern. de Numismatique i København 1967 51.
- ROSENFELD, L., deleg. til møde i Intern. Union of History and Philosophy of Science i Paris 1968 74.
- ROSENKJÆR, NIELS G., cand. mag., får Marcus Lorenzens Legat 78.
- ROSENKRANTZ, A., medl. af komité for Intern. Assoc. for Quaternary Research 80.
- ROZENTAL, STEFAN, lektor, dr., sender beretn. om mødet i Intern. Union of Physics i Basel 1966 50.
- RUBOW, PAUL V., inds. afh. »Goldschmidt og Nemesis« 82.
- RYLE, Sir MARTIN, prof., Cambridge, Engl., vælges til udenl. medl. 77.
- RØMER, OLE, MEDAILLE, medl. af bestyr. 44; N. E. Nørlund fratræder, E. Strömngren vælges til medl. af bestyr. 78.
- RØNNIKE, FOLKE, læge, dr., afh. »The Plant Hormone Effect of Serum from Humans and some Individual Species of Animals« opt. 53, udk. 216.
- SALOMONSEN, FINN, lektor, dr., afh. »Migratory Movements of the Arctic Tern in the Southern Ocean« opt. 52, udk. 216.
- SAND, KNUD, afgår ved døden 67; Selsk. indsættes som universalarving, midlertidigt udvalg nedsættes 71.
- SASS, ELSE KAI, prof., er til stede som gæst 56.
- SAUNDERS, MAC LANE, prof., dr., Chicago, vælges til udenl. medl. 77.
- SCHARFF, MØRTEEN. Se: Lindhard, Jens.
- SHEEL, H. F. A., prof., dr., Selsk. udenl. medl., Mainz, død 47.
- SCHOU, AXEL, deleg. til den 21. intern. geografkongres i New Delhi 1968 74; medl. af komité for Intern. Assoc. for Quaternary Research 80.

- SCHWEITZER PRIZE, FOUNDATION ALBERT, komité 45; National Advisory Committee nedsættes 66.
- SEKRETARIAT, SELSK., 46; lønninger til personale reguleres 52, 82; cand. mag. Karen B. Goudsmit ansættes som medhjælp 53; beretn. for 1967 trykt 175–182.
- SEKRETÆR, SELSK., 35; giver medd. om dødsfald 47, 48, 54, 62, 67, 69, 75, 79; fung. som redaktør 53; medl. af udvalg vedr. Knud Sands testamente 71; giver medd. om valg af klasseformand og af nye medlemmer 73; giver oversigt over sæsonens møder 82. Se også: Møller, C.
- SELSKABETS VIRKSOMHED, beretn. fra tre udvalg indsendes 82.
- SIMIEVIC, A. Se: Zeldes, N.
- SIMONSEN, MORTEN, overføres til indenl. medl. 65.
- SKAUTRUP, P., udtræder af arkivkommissionen 66.
- SOCIETAS LINGUISTICA EUROPAEA, L. L. Hammerich deleg. til møde i Kiel 1968 80.
- STANG, CHR. S., prof., dr., Oslo, vælges til udenl. medl. 77.
- STATENS ALM. VIDENSKABSFOND, medl. af kommissionerne 43.
- STATSTILSKUD, medd. herom 80.
- STEENBERG, AXEL, giver medd. »Agerstrukturen i en sjællandsk landsby, Borup, fra tiden o. 1000–1200 e. Kr.« 48; deleg. til antropologkongres i Tokyo og Kyoto 1968 59; genvælges til medl. af kassekommiss. 77.
- STEN-KNUDSEN, OVE, prof., dr., vælges til indenl. medl. 76.
- STOCKHOLM, Ingeniörsvetenskapsakademien sender medaille 55.
- STRÖMGREN, BENGT, vælges til formand i komiteen for Intern. Astronomical Union 49; lykønskes på 60-års dag 65; overføres til indenl. medl. 65; vælges til medl. af bestyr. for legatet Ole Rømer Medaillen 78; taler mindeord om Ejnar Hertzsprung 81, trykt 121–125.
- STUDSVIK-NYKÖPING, Aktiebolaget Atomenergi, bytteforb. indgås 52.
- SUHONEN, ESKO, afh. »On the Energy Transfer by Material Particles and Radiation in a General Relativistic Gas. opt. 60, udk. 215; afh. »General Relativistic Fluid Sphere at Mechanical and Thermal Equilibrium« opt. 72.
- SUOMALAINEN, ESKO, prof., dr., Helsingfors, vælges til udenl. medl. 77.
- SVERDRUP, ERLING, prof., Oslo, er til stede som gæst 71.
- SØRENSEN, S. P. L., Selsk. nedlægger krans i anledn. af 100-års dag 62.
- SØRENSEN, THORV., genvælges til medl. af bestyr. for Marcus Lorenzens Legat 78.
- TEILUM, GUNNAR, medl. af komité vedr. Schweitzer Prize 66.
- THESAURUS LINGVAE LATINAE, konting. forhøjes 73.
- THOMSEN, MATH., sender beretn. om The 4th Conference of European Comparative Endocrinologists i Carlsbad 1967 50.
- THOMSEN, RUDI, giver medd. »De ældre romerske denarers kronologi i lyset af nyere møntfund« 70.
- TILLIDSHVERV, SELSK., 35–46.
- TILLYARD, H. J. W., fh. prof., dr., Selsk. udenl. medl., Cardiff, død 62.

- TJØM, P. O., afh. i samarb. med B. Elbek »A Study of Energy Levels in Odd-Mass Gadolinium Nuclei by Means of (d,p) and (d,t) Reactions« opt. 53, udk. 215.
- TRAP Danmark, 5. udg., fremlægges af Niels Nielsen 60; eksemplar modtages som gave 64.
- TROELS-SMITH, J., taler mindeord om Therkel Mathiassen 54, trykt 92–103; giver medd. »Om forskningsområdet Stavns fjord, Samsø« 76; medl. af kommis. for forskningsarealer 78; medl. af komité for Intern. Assoc. for Quaternary Research 80.
- TUNIS, Mission Archéologique Française en Tunisie, bytteforb. ophører 52.
- TURKU (Åbo), universitetsbibl., bytteforb. indgås 61.
- UDVALG, KOMMISSIONER, KOMITEER, BESTYRELSE 35–45.
- UNDERSØGELSE AF DE I DANSK PRIVATEJE BEVAREDE KILDER TIL DANSK HISTORIE, kommission 36; Povl Bagge formand 49; sender beretn. for 1966 50; får bevill. for 1968 61; H. Hjelholt og P. Skautrup udtræder af kommiss. 66; beretn. for 1967 trykt 148–157.
- UNESCO, den danske nationalkommission, 41; sender beretn. om symposium i København 1965 70.
- UNGSTRUP, EIGIL, civiling., repræs. Selsk. ved møde i COSPAR i London 1967 50; sender beretn. 63, trykt 184–187.
- UNION ACADÉMIQUE INTERN., komité 36; unionen sender trykt beretn. 66; møde i Bucarest 1968, Franz Blatt og L. L. Hammerich deleg. 74; beretn. fra deleg. om mødet 1968 trykt 182–183.
- UNION, INTERN. ASTRONOMICAL, komité 37; Bengt Strömngren formand i komiteen 49; een deleg. til generalfors. i Prag 1968 59; konting. forhøjes 61; ingen deleg. fra Selsk. til mødet i Prag 1968 74.
- UNION OF BIOCHEMISTRY, INTERN., komité 38; Martin Ottesen sender beretn. om møde i Tokyo 1967 63, trykt 187–188.
- UNION OF BIOLOGICAL SCIENCES, INTERN., komité 38; C. Overgaard Nielsen sender beretn. om møde i Montreux 1967 50, trykt 189–190.
- UNION OF PURE AND APPLIED BIOPHYSICS, INTERN., komité 39; konting. forhøjes 51.
- UNION OF GEODESY AND GEOPHYSICS, INTERN., komité 37; Einar Andersen sender beretn. om møder i Schweiz 1967 59, trykt 191–198; konting. forhøjes 71.
- UNION, INTERN. GEOGRAPHICAL, komité 38.
- UNION OF GEOLOGICAL SCIENCES, INTERN., komité 39; prof. Tove Birkelund medl. af komiteen 49; A. Noe-Nygaard deleg. til møde i Prag 1968 74.
- UNION OF HISTORY AND PHILOSOPHY OF SCIENCES, INTERN., komité 39; L. Rosenfeld deleg. til møde i Paris 1968 74.
- UNION, INTERN. MATHEMATICAL, komité 38.
- UNION OF PURE AND APPLIED PHYSICS, INTERN., komité 37; beretn. om møde i Basel 1966 50; konting. forhøjes 61.
- UNION OF PHYSIOLOGICAL SCIENCES, INTERN., komite 39.
- UPPSALA, Landsmåls- och Folkminnesarkivet, bytteforb. indgås 52.

- VALG AF EMBEDSMÆND o. l., 73, 77, 78, 80, 81.
- VEDEL, A. H., fh. viceadmiral, dr., er til stede som gæst 57.
- VEIBEL, STIG, deleg. til møde vedr. European Science Exchange Programme i Amsterdam 1967 55; sender beretn. herom 59; giver mundtlig beretn. 61; medl. af udvalg vedr. European Science Exchange Programme 66.
- VIDENSKABSFOND. Se: Statens alm. Videnskabsfond.
- VÄISÄLÄ, YRJÖ, fh. prof., Turku, vælges til udenl. medl. 77.
- WEIDICK, ANKER, dr., medl. af komité for Intern. Assoc. for Quaternary Research 80.
- WELLINGTON, Royal Society of New Zealand, 100-års jubilæum 1967, Selsk. sender telegram 51.
- WESTERGAARD, MOGENS, taler mindeord om C. A. Jørgensen 79, trykt 127-139.
- v. WETTSTEIN, D., deleg. til genetikerkongres i Tokyo 1968 59; er forhindret i deltag. 74.
- WILKINSON, GEOFFREY, prof., London, vælges til udenl. medl. 77.
- WILLE, NIELS ERIK, stud. mag., får Marcus Lorenzens Legat 78.
- WINTHER, AAGE, prof., dr., vælges til indenl. medl. 76.
- WOLFF, TORBEN, afd. leder, dr., vælges til sekretær i Dansk Nationalråd for Oceanologi 66.
- ZELDES, N., afh. i samarb. med A. Grill og A. Simievic »Shell Model Semi-Empirical Nuclear Masses (II)« opt. 53, udk. 216.
- ÆRESBOLIGEN. Se: Carlsberg, Gamle.
- ØHRGAARD, PER, stud. mag., afh. »C. F. Meyer. Zur Entwicklung seiner Thematik« opt. 82.
- ØRNBERG, Pastor emer. F. J., Legat, uddeles 58.
- ÅBO, Institut för allmän Historia, bytteforb. indgås 52. – Se også: Turku.
- AABOE, ASGER, prof., New Haven, afh. »Some Lunar Auxiliary Tables and Related Texts from the Late Babylonian Period« opt. 55, udk. 215.
-

BERETNING

FRA

CARLSBERGFONDET

FOR ÅRET

1. OKTOBER 1966 TIL 30. SEPTEMBER 1967

KØBENHAVN

BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI A/S

1968

*Denne beretning er af Carlsbergfondets direktion indgivet
til Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab i henhold
til § XVIII i fondets statuter.*

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Afdeling A: Carlsberg Laboratoriet	5
Kaj Linderstrøm-Langs Guldmedaillefond	20
Afdeling B: Carlsbergfondets videnskabelige understøttelser	25
Carlsbergfondets biologiske Institut	42
Afdeling C: Det nationalhistoriske Museum på Frederiksborg	50
Ny Carlsbergfondet	60
Regnskab og status for Carlsbergfondet samt afdelingerne A, B og C og Ny Carlsbergfondet	I
Almindelige meddelelser	VII

Afdeling A

Carlsberg Laboratoriet

Fra laboratoriets bestyrelse er modtaget følgende beretning:

Den kemiske afdeling.

Leder: professor, dr. M. OTTESEN.

Afdelingens arbejde har i det forløbne år fortsat været koncentreret om studiet af proteiners struktur og proteolytiske enzyms egenskaber.

Professor OTTESEN har fortsat undersøgelserne over subtilopeptidasernes denaturering i koncentrerede opløsninger af urinstof og guanidinklorid ved forskellige pH-værdier. Resultaterne er under bearbejdelse med henblik på publikation. Deltagelse i andre arbejder er omtalt i beretningen under de pågældende medarbejders arbejder.

Der hersker fortsat nogen uklarhed om subtilopeptidasernes nomenklatur. Betegnelsen subtilopeptidase A benyttes nu ikke alene om det oprindelige subtilisin, isoleret af GÜNTEMBERG og OTTESEN i 1952, men også som fællesnavn for alle hermed beslægtede plakalbumindannende *B. subtilis* proteinaser. For at undgå denne usikkerhed i nomenklaturen har andre laboratorier indført den praksis at betegne disse enzymer efter det laboratorium, hvor de først blev isoleret, således at det oprindelige subtilisin herefter betegnes subtilisin type Carlsberg, mens det i tidligere beretninger omtalte subtilisin B eller subtilopeptidase B betegnes tilsvarende subtilisin type Novo efter det laboratorium, hvor det blev isoleret.

Ved Københavns Universitet har professor OTTESEN afholdt de i tidligere beretninger omtalte forelæsninger i proteinkemi, og som formand for Kaj Linderstrøm-Langs Guldmedaillefond har han forestået uddelingen af den første Linderstrøm-Lang Pris til dr. W. Kauzmann, Princeton, U.S.A. En beretning om denne fonds

virksomhed findes andetsteds. Efter indbydelse fra The Weizmann Institute of Science, Rehovot, Israel, besøgte han i marts 1967 instituttets afdelinger for biofysik og immunologi, og holdt under sit ophold foredrag om subtilisinernes egenskaber. I maj 1967 besøgte professor OTTESEN U.S.A. og holdt efter indbydelse The Wellcome Lecture ved Massachusetts General Hospital i Boston med titlen: The »masking« of peptide bonds in globular proteins. Under sit ophold i U.S.A. besøgte han en række laboratorier og holdt foredrag ved Harvard Medical School, Boston, University of Washington, Seattle, University of California, Berkeley, Stanford Univeristy, Palo Alto, University of California, Los Angeles, University of Southern California, Los Angeles, University of California, La Jolla. I juni 1967 deltog professor OTTESEN i »Symposium on Proteolytic Enzymes« i Uppsala, hvor han forelagde et arbejde om subtilisinernes egenskaber, og i juli 1967 var han gæsteforelæser ved et af NATO arrangeret »International Summer Course on Molecular Aspects of Protein Structure and Function« i Venezia. I august 1967 deltog han som delegeret for Videnskabernes Selskab i den VII internationale Biokemikerkongres i Tokyo, hvor han forelagde en meddelelse: »The Specificity of Subtilopeptidases« af M. OTTESEN, J. T. JOHANSEN, I. SVENDSEN og G. WYBRANDT.

Mag. scient. IB SVENDSEN har tildels i samarbejde med professor OTTESEN og cand. scient. JACK JOHANSEN fortsat undersøgelserne over tyrosingruppernes betydning for subtilisinernes egenskaber. Som omtalt i den foregående årsberetning mistede subtilisin type Novo sin enzymatiske aktivitet ved en joderingsreaktion, når denne nåede et omfang, der svarede til en substituering af lidt over halvdelen af molekylets tyrosingrupper. Ved lavere substitueringegrader forårsagede joderingen derimod en ringe aktivitetsstigning, og en dyberegående undersøgelse af tyrosingruppernes betydning for subtilisinernes aktivitet blev derfor iværksat. Da proteiners reaktion med jod ikke altid er specifik for tyrosingrupper, blev forsøgene fortsat med et specifikt reagens for tyrosingrupper, tetranitrometan, efter procedurer udarbejdet af dr. B. VALLEE og medarbejdere i Boston. Efter nitrering viste subtilisin type Carlsberg en 6–7 gange forøgelse af sin enzymatiske aktivitet, hvis clupein blev benyttet som substrat, mens aktiviteten var uændret, hvis casein eller syntetiske esterforbindelser blev benyt-

tet som substrater. De videre undersøgelser viste, at den tilsyneladende aktivitetsforøgelse under nitreringen skyldtes en ændring af bindingskonstanten, K_M , for enzymsubstratkomplekset, når clupein eller gelatine blev benyttet som substrat, mens K_M var uændret, når casein eller de lavmolekylære estere blev benyttet som substrater. Analoge ændringer i bindingskonstanterne blev observeret med subtilisin type Novo, og en fornyet undersøgelse af joderingseffekterne viste, at ved de lave joderingsgrader var det ligeledes bindingen mellem clupein og enzym, der blev influeret, og der blev heller ikke her observeret ændringer med andre substrater. Kemiske undersøgelser af de nitrerede og de joderede subtilisiner viste, at antallet af »frie« tyrosingrupper var omkring 4 i subtilisin type Novo og omkring 6 i subtilisin type Carlsberg. Disse resultater er i overensstemmelse med de spektrofotometriske titreringer, der omtales under dr. KRZYSTYNA STACHOWICZ's arbejder. Under mere drastiske betingelser kan nitreringen af subtilisin type Novo udstrækkes til at omfatte 8 af molekylets 10 tyrosingrupper uden tab af den enzymatiske aktivitet, og det er derfor sandsynligt, at den inaktivering, der iagttages, når mere end 4 tyrosingrupper joderes, må skyldes en jodering af andre aminosyre-rester end tyrosinets. Disse forhold er genstand for nærmere undersøgelser. Den foreløbige konklusion med hensyn til tyrosingruppernes rolle for den enzymatiske aktivitet er, at tyrosingrupperne ikke er direkte involveret i den katalytiske spaltning af peptid- og esterbindinger, men at een eller flere af disse grupper har en funktion ved bindingen af bestemte højmolekulære substrater til enzymernes aktive overflader. Nogle af disse resultater er publicerede i en præliminær note i B.B.A., og et mere detaljeret manuskript er under udarbejdelse. De ligeledes i tidligere beretning omtalte forsøg med fremstilling af enzymatisk aktivt carbamyleret subtilisin type Novo er blevet suppleret med undersøgelser, der viser, at foruden lysingrupperne er også den N-terminale aminosyre carbamyleret. Disse resultater er indføjet i det i trykken værende arbejde om carbamyleringen af subtilisin. Magister SVENDSEN har i juni 1967 deltaget i »Symposium on Proteolytic Enzymes« i Uppsala, hvor han holdt foredrag om tyrosingruppernes rolle for subtilisinerens enzymatiske egenskaber, og i juli 1967 deltog han i det allerede omtalte kursus om molekulære aspekter af proteiners struktur i Venezia.

Læge LARS WILLUMSEN har fortsat undersøgelserne over proteiners hydrogenisotopudveksling. En afhandling om hydrogen-deuteriumudvekslingen i ovalbumin er i trykken, og resultaterne af plakalbuminforsøgene bearbejdes med henblik på publikation. Studierne over hydrogenisotopudvekslingen i chymotrypsin blev kompliceret af nogle svage autolytiske spaltninger ved alkalisk pH, og yderligere forsøgsserier er under udførelse for at få disse fejlkilder under kontrol. I det nyindrettede isotoplaboratorium har læge WILLUMSEN indarbejdet en tritium-teknik til bestemmelse af proteiners hydrogenisotopudveksling, og han har påbegyndt en detaljeret undersøgelse af ovalbumins tritiumudveksling med henblik på en sammenligning med de resultater, der tidligere er opnået med deuteriumudvekslingen ved hjælp af den infrarøde spektrofotometriske teknik. Sammen med dr. D. COLEMAN har han målt insulins deuteriumudveksling.

Cand. scient. JACK T. JOHANSEN har sammen med professor OTTESEN fortsat de i foregående beretning omtalte undersøgelser over subtilisiners hydrogen-deuteriumudveksling. Resultaterne, der er under bearbejdelse, viser, at subtilisinerne har usædvanligt kompakte molekylstrukturer. Undersøgelserne over subtilisinerne specificitet er blevet fortsat i samarbejde med magister SVENDSEN, og denne forsøgsserie står nu foran sin afslutning. Cand. scient. JOHANSEN har fremstillet succinyl- og glutarylderivater af subtilisin type Carlsberg og undersøgt disse derivaters enzymatiske egenskaber. Kemiske analyser viste, at modifikationerne omfattede lysin-, serin- og threonin-grupper, og med glutarsyreanhydrid blev der tillige dannet bestandige derivater af tyrosin-grupperne. Den enzymatiske undersøgelse viste, at for begge derivater var spaltningshastigheden af clupein og gelatine stærkt forøget, mens den var uændret overfor casein og lavmolekulære substrater. Da det succinylerede enzympræparat ikke indeholdt substituerede tyrosinrester, viste forsøgene, at aktivitetsændringerne ikke nødvendigvis var knyttet til modifikationer af tyrosin-grupper, men at de også kunne frembringes af succinylrester på serin- eller threonin-grupper. Da jodering og nitring forøger tyrosin-grupperes tendens til at ionisere til de negativt ladede phenolationer, ser det ud til, at den egentlige årsag til de observerede effekter er dannelsen af een eller flere nye negative ladninger i molekylerne, formentlig i en region, der grænser op til det katalytiske center.

I samarbejde med professor H. M. KALCKAR, Boston, og professor OTTESEN har cand. scient. JOHANSEN indledt en undersøgelse af tritiumudvekslingen i enzymet epimerase fra gærceller, og endvidere deltog han i det førnævnte »Symposium on Proteolytic Enzymes« i Uppsala.

Cand. scient. JENS J. BIRKTOFT har først som studenterstipendiat, derefter som kandidatstipendiat, fortsat undersøgelserne over creatin phosphokinase fra kaninmuskulatur. Succinylering af dette enzym forårsagede konformationsændringer, der tilsyneladende både var ledsaget af en dissociations- og en aggregationsproces, med det resultat, at det var vanskeligt at fremstille homogene, succinylerede præparater. Reaktionen mellem kaliumcyanat og creatin phosphokinase kunne forløbe uden drastiske konformationsændringer, og en række carbamylerede enzymderivater er derfor blevet fremstillet og undersøgt med henblik på en vurdering af nettoladningens indflydelse på denaturerings-hastigheden i sur vædske.

Afdelingen har endvidere haft følgende studenterstipendiat:

Stud. scient. FINN SCHMIDT har sammen med professor OTTESEN fortsat oprensningen af en protease fra bagerigær og foretaget en preliminær karakterisering af dette enzyms specificitet.

Stud. scient. TORBEN GRAVES PEDERSEN har sammen med magister SVENDSEN påbegyndt fremstillingen af subtilisinderivater med henblik på en undersøgelse af disse stoffers opførsel under ultracentrifugering.

Følgende gæster har besøgt afdelingen:

Dr. DAVID COLEMAN, Boston, Mass., U.S.A., har i samarbejde med læge WILLUMSEN foretaget en detaljeret undersøgelse af insulins deuteriumudveksling. Insulin var det første protein, der blev undersøgt med denne teknik for over 10 år siden, og efter at man i de senere år er blevet klar over hydroxyli-ionkoncentrationens store betydning for udvekslings-hastigheden, er der grund til at tage disse undersøgelser op igen og udstrække dem til et større pH-område. De opnåede kurver har det forventede forløb i det alkaliske pH-område, mens kurverne i sur vædske er mere komplicerede. I tilslutning til disse undersøgelser har dr. COLEMAN gennem indvirkning af trypsin på insulin fremstillet desoctapeptid-insulin, d.v.s. insulinmolekyler, der mangler 8 aminosyrer i den C-terminale del af B-kæden. Fra andre laboratorier er der rappor-

teret, at desoctapeptid-insulin har en meget løsere konformation end normalt insulin, og med målinger af hydrogenisotopudvekslingen kan dr. COLEMAN nu bekræfte disse resultater. Dr. COLEMAN deltog i det allerede omtalte kursus om molekulære aspekter af proteiners struktur, i Venezia.

Stud. scient. NINA GROSSMAN har i samarbejde med magister SVENDSEN indledt en undersøgelse af reaktionen mellem subtilisin og clupein.

Dr. JAN KÁŠ, Prag, Czekoslovakiet, har under sit gæsteophold ved laboratoriet sat sig ind i proteinkemisk metodik og assisteret magister SVENDSEN med bestemmelser af joderet subtilisins molekylvægt ved hjælp af gelfiltrering.

Dr. OGATA, Kyoto, Japan, undersøger i samarbejde med magister SVENDSEN og professor OTTESEN en metode til fremstilling af enzymatisk aktive, men uopløselige derivater af subtilisin.

Dr. KRZYSTYNA STACHOWICZ, Poznan, Polen, forsøger i samarbejde med magister SVENDSEN og professor OTTESEN at bestemme antallet af »frie« tyrosingrupper i subtilisinerne. Målingerne, der er baseret på spektrofotometriske titreringer, kompliceres af samtidigt forekommende autolytiske spaltninger. Dr. STACHOWICZ har desuden indledt en undersøgelse af metoder til bestemmelse af antallet af »frie« carboxylgrupper i subtilisinerne.

Desuden har følgende gæster i kortere eller længere tid besøgt afdelingen:

Dr. P. DESNUELLE, Marseille, Frankrig, dr. B. S. HARTLEY, Cambridge, England, dr. H. M. KALCKAR, Boston, Massachusetts, U.S.A., dr. J. H. R. KÁGI, Boston, Massachusetts, U.S.A., dr. W. KAUZMANN, Princeton, U.S.A., dr. F. SANGER, Cambridge, England, dr. J. A. SCHELLMAN, Eugene, Oregon, U.S.A., dr. A. STRACHER, New York, U.S.A., dr. L. VANDENDRIESSCHE, Gent, Belgien, og dr. CARSTEN OLSEN, København.

Professor, dr. MOGENS WESTERGAARD har som gæst på laboratoriet med bevilling fra Carlsbergfondets afdeling B fortsat sine forsøg til belysning af det cytologiske grundlag for den genetiske overkrydsnings mekanisme. Undersøgelserne udføres i samarbejde med professor D. H. VON WETTSTEIN, Københavns Universitets Genetiske Institut. I samarbejde med mrs. MARY EMERSON, California Institute of Technology, Pasadena, der som gæst har arbejdet på laboratoriet, er der gjort forsøg med dyrkning og spore-

spiring af den sæksporede svamp *Neottiella rutilans*, en organisme, der har været benyttet til ovennævnte forsøg. Professor WESTERGAARD har efter indbydelse fra »International Atomic Energy Agency« i dagene 8.–11. maj 1967 deltaget i et »Study group meeting of Experts« i Wien. Mødets emne var »The effect of ionizing radiation on meiotic systems«.

Følgende afhandlinger er publiceret i årets løb:

- JOHANSEN, J. T., M. OTTESEN og I. SVENDSEN: Chemical derivatives of subtilisin Carlsberg with increased proteolytic activity. *Biochim. Biophys. Acta* **139**, 211–214 (1967).
- OTTESEN, MARTIN: Carlsberg Laboratorium. Kemisk Afdeling. »Forskning«. Nr. 2. 15. Febr. 1967.
- OTTESEN, M.: Induction of biological activity by limited proteolysis. *Ann. Rev. Biochem.* **36**, 55–76 (1967).
- OTTESEN, M., J. JOHANSEN, I. SVENDSEN and G. WYBRANDT: The specificity of subtilopeptidases. Seventh Intern. Congress of Biochemistry. Tokyo. Aug. 19–25, 1967. Abstr. **F-211**.
- SCHACK, POUL: Fractionation of proteolytic enzymes of dried latex. Isolation and preliminary characterization of a new proteolytic enzyme. *Compt. Rend. Trav. Lab. Carlsberg* **36**, 67–83 (1967).
- WILLUMSEN, LARS: Hydrogen-deuterium exchange in heavy meromyosin. *Biochim. Biophys. Acta* **126**, 382–388 (1966).
-

Den fysiologiske afdeling.

Leder: professor, dr. HEINZ HOLTER.

Professor H. HOLTER har i det forløbne år i samarbejde med afdelingens assistenter og gæster fortsat studiet af cellefysiologiske problemer med særlig hensyntagen til afdelingens to hovedstudieobjekter, gærsvampe og amøber. Angående amøber har professor HOLTER påbegyndt en undersøgelse af forskellige pinocytose-inducerende substansers toksiske virkning. Desuden har han deltaget i en undersøgelse af den formodede lokalisering af esterase i visse cytoplasmatiske granula, der optræder i tarmepithelceller hos spyfluen *Calliphora erythrocephala*. Denne undersøgelse blev udført af dr. Ellen Thomsen (Universitetets Institut for Almen Zoologi) og fru Karen Holter.

Ved Københavns Universitet har professor HOLTER afholdt de i de sidste årsberetninger omtalte forelæsninger over cytologiske emner for biologistuderende. Forelæsningerne og det dertil hørende kompendium er ført à jour med hensyn til fagets udvikling. Professor HOLTER har også medvirket ved affattelsen og bedømmelsen af cytologiske examensopgaver til de studerende.

Mag. scient. KNUD MAX MØLLER har i samarbejde med dr. MIKLOS MÜLLER fortsat de tidligere nævnte undersøgelser om amøbekrystallernes biogenese under særlig hensyntagen til amøbernes uricaseaktivitet og uricasens lokalisering i specifikke cytoplasma-organeller, de såkaldte peroxisomer. Dette arbejde er bragt til en foreløbig afslutning og har i årets løb resulteret i to meddelelser i foredragsform: 1). M. MÜLLER and K. MAX MØLLER »Peroxisomes in Acanthamoeba sp.«, Meeting of the Society of Protozoologists, Toronto, juni 1967; 2). M. MÜLLER and K. MAX MØLLER »Enzymatic conversion of purine derivatives by amoeba homogenates«, Internat. Biochemistry Congress, Tokyo, august 1967. Yderligere publikationer om emnet er under udarbejdelse.

Som led i de i tidligere beretninger nævnte pigmentundersøgelser har magister MAX MØLLER foretaget ekstraktioner af farvestoffet fra en rød jordmide (*Trombidium holocericeum*) og har studeret disse organisms farvestofindhold som funktion af midernes vægt og lipidindhold.

Desuden har magister MAX MØLLER i samarbejde med stud. scient. BIRGITTE GJESING påbegyndt udarbejdelsen af en metode til tælling af amøben *Chaos chaos* i massekulturer (se beretningen om B. GJESING's arbejde).

I august 1967 deltog magister MAX MØLLER i den 7. Internationale Biokemikongres i Tokyo. På tilbagevejen holdt han ved Chulalongkorn University i Bangkok et foredrag med titlen: »The Carlsberg Laboratory and some of its scientific achievements«.

Carlsberg Laboratoriets billedarkiv (oprettet i 1964) er blevet videreført af magister MAX MØLLER.

Cand. mag. VAGN HARTELIUS har også i det forløbne år hovedsagelig været beskæftiget med tekniske og administrative opgaver. Han har således udbygget laboratoriets distributionssystem til dobbeltdestilleret vand, således at alle lokaler i begge etager på afdelingen forsynes med vand fra et lukket system bestående udelukkende af Pyrex-glas, polyethylen og polypropylen. En beskrivelse af anlægget foreligger.

Cand. mag. ESSEN DITLEVSEN har i hele det forløbne år været beskæftiget med det planteforædlingsarbejde, der udføres på Carlsberg Bryggeriernes forsøgsgård »Nordgården«.

Dr. phil. CICILY CHAPMAN-ANDRESEN har fortsat de i tidligere årsberetninger nævnte undersøgelser af pinocytose i amøber. Studierne over fordeling af de ved pinocytose dannede cytoplasmatiske vesikler, mærket med pinocytose-fremkaldende farvestoffer, i forhold til fordeling af fosfataseholdige partikler, er blevet afsluttet, og en afhandling herom er i trykken. Ligeledes afsluttet er en med de nævnte studier kombineret elektronmikroskopisk undersøgelse, foretaget i samarbejde med mag. scient. JYTTIE REICHSTEIN NILSSON, Carlsbergfondets biologiske Institut; en afhandling herom er i trykken.

De i sidste årsberetning omtalte undersøgelser over vakuole-dannelsen i cytotomet af ciliaten *Tetrahymena* i forskellige stadier af celledelingen, foretaget i samarbejde med magister J. R. NILSSON, er blevet afsluttet, og en afhandling herom er under udarbejdelse.

I samarbejde med dr. SØREN CHRISTENSEN og dr. BERNARD COOPER har dr. CHAPMAN-ANDRESEN påbegyndt undersøgelser af henholdsvis ferritinoptagelsen ved pinocytose i amøber og visse

uorganiske kationers binding til amøbeoverfladen. Disse emner vil blive omtalt under beretningen om de pågældende to gæsters arbejde.

Desuden har dr. CHAPMAN-ANDRESEN i en stor del af det forløbne år været stærkt optaget med indretningen af det nye isotoplaboratorium, der i årets løb er blevet taget i brug.

Universitetsadjunkt, mag. scient. JØRGEN FRIIS har fortsat de i tidligere beretninger omtalte forsøg på renfremstilling og karakterisering af det af visse gærstammer udskilte enzym, glucoamylase. En af vanskelighederne ved disse forsøg har været, at de i gærens »naturlige« næringsopløsninger tilstedeværende proteiner og kulhydrater optrådte som forureninger ved enzymisoleringen. Det er nu i årets løb lykkedes at finde frem til et syntetisk medium, hvori enzymet udskilles af gæren i en for enzymatiske studier tilstrækkelig mængde.

Også den genetiske analyse af kontrolmekanismen for glucoamylasens udskillelse er blevet fortsat. Resultaterne tyder på, at der foruden det gen, der er ansvarligt for dannelsen af enzymets proteinkomponent (hele enzymet synes at være et glycoprotein) findes to kontrolgener, hvis funktion det er at regulere udskillelsen af glucoamylasen.

I samarbejde med H. HOLTER, M. WESTERGAARD og D. VON WETTSTEIN har magister FRIIS påbegyndt et elektronmikroskopisk studium af gærens kromosomer og synaptinemale komplekser. Gær er en organisme, der frembyder vanskeligheder ved cellernes præparative forberedelse til elektronmikroskopi, og der er derfor et betydeligt præparativt forarbejde at gøre. De sidste og lovende resultater af dette arbejde tyder på, at tilfredsstillende fiksering af gærcellerne kan opnås ved kort tids behandling med glutardialdehyd i lav koncentration.

Magister FRIIS har i månederne august og september besøgt det Mikrobiologiske Institut i Bern på opfordring af professor Urs Leupold. Besøgets formål var opklaringen af visse problemer, der forblev uløste ved et tidligere besøg, nemlig den genetiske karakterisering og sammenligning af mitotiske og meiotiske spontane mutanter i gærsvampen *Schizosaccharomyces pombe*. Under det nuværende ophold blev 118 mitotiske mutanter undersøgt og karakteriseret. En sammenligning med 51 meiotiske mutanter

tydede på, at mekanismen ved de to mutanttypers opståen er den samme.

Afdelingen har været besøgt af følgende gæster:

Dr. med. docent SØREN CHRISTENSEN, Århus, har i samarbejde med dr. CHAPMAN-ANDRESEN påbegyndt en undersøgelse af amøbers optagelse af det jernholdige protein, ferritin, ved pinocytose. Som mål for de optagne proteinmængder benyttes den kvantitative bestemmelse af jernmængden. De meget små jernmængder, som det drejer sig om, kan med tilstrækkelig nøjagtighed bestemmes i et atomabsorptions-spektrofotometer. De indledende forsøg, som viste brugbarheden af den valgte fremgangsmåde, kunne gennemføres ved hjælp af Statens Veterinære Serumlaboratorium (direktør, dr. med. vet. H. E. Ottosen), som velvilligt tillod dr. CHRISTENSEN at benytte det derværende instrument. Et spektrofotometer til de fortsatte forsøg er blevet stillet til rådighed for dr. CHRISTENSEN af Statens Almindelige Videnskabsfond.

Dr. BERNARD A. COOPER, Montreal, har i samarbejde med dr. CHAPMAN-ANDRESEN påbegyndt en undersøgelse af en række organiske kationers adsorptive binding til de mucoidlag, der beklæder amøbers celleoverflade, og af sammenhængen mellem overfladebindingen og de pågældende ioners evne til at fremkalde pinocytose.

Stud. scient. BIRGITTE GJESING har som studenterstipendiat ved afdelingen og i samarbejde med magister MAX MØLLER påbegyndt udarbejdelsen af en i afdelingens arbejde længe savnet metode til pålidelig bestemmelse af individtallet i kulturer af amøben *Chaos chaos*. Metoden er baseret på en forøgelse af amøbernes sedimentationstid ved opslemning af populationen i et medium, der er gjort tilstrækkelig viskøst ved tilsætning af hydroxyethylcellulose.

Mag. scient. JYTTÉ REICHSTEIN NILSSON har i samarbejde med dr. CHAPMAN-ANDRESEN foretaget en elektronmikroskopisk undersøgelse af fordelingen af farvestoffet Alcian blå i relation til næringsvacuolernes cyclus i amøber. En afhandling herom er i trykken. – Ligeledes i samarbejde med dr. CHAPMAN-ANDRESEN påbegyndtes en elektronmikroskopisk undersøgelse, hvori fordelingen af Alcian blå i centrifugerede, sultende amøber sam-

menlignes med fordelingen af fosfataseholdige partikler (cytolysomer). – De nævnte elektronmikroskopiske undersøgelser foregår på Carlsbergfondets biologiske Institut.

Magister J. R. NILSSON deltog i juni 1967 i et fællesmøde af Nordisk Forening for Celleforskning og Skandinavisk Forening for Elektronmikroskopi i Åbo og holdt et foredrag med titlen: C. Chapman-Andresen and J. Reichstein Nilsson »The distribution of pinocytically ingested Alcian Blue in relation to food vacuoles in *Chaos chaos*«. Samme sted deltog hun i et symposium om lysosomer.

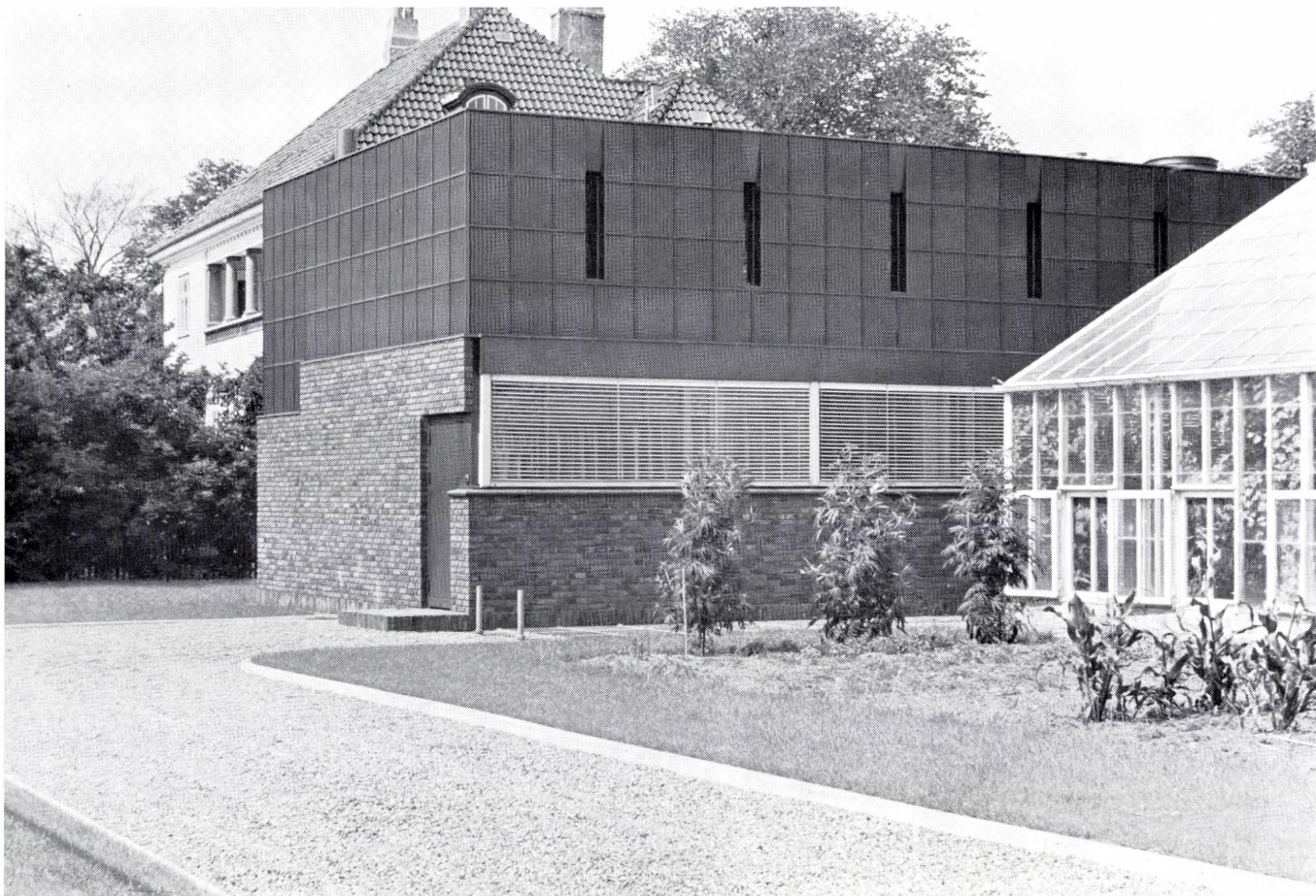
Dr. PAUL OTTOLENGHI har i årets løb udvidet de i sidste beretning omtalte studier af gær-invertaserne. Hovedemnerne var invertasernes dannelse under kontrol af 5 forskellige og non-allele gener, og en bestemmelse af molekyl-størrelsen (ved hjælp af Sephadex-søjler) af de to isozymer, som forefindes i alle gærlinier, der indeholder de omtalte gener. Desuden undersøges mængden af intracellulær isozym ved fremstilling af protoplaster, hvorved man fjerner de ydre celleregioner, der indeholder det extracellulære isozym. Endelig studeres kinetikken af enzymreaktionen for isozymerne i hver af de undersøgte gærlinier.

I samarbejde med magister JØRGEN FRIIS har dr. OTTOLENGHI fortsat studiet af pigmentdannelsen i sortgæren *Phialophora jeanselmii*. Der undersøgte betingelserne for pigmentdannelsen i vækstmediet under tilstedeværelsen af forskellige proteinderivater og aminosyrer. Især pigmentationen af albumin er blevet undersøgt, både med hensyn til molekylvægten af det pigmenterede materiale, og dennes ændring i forbindelse med ændringen af opløsningens farvespektrum.

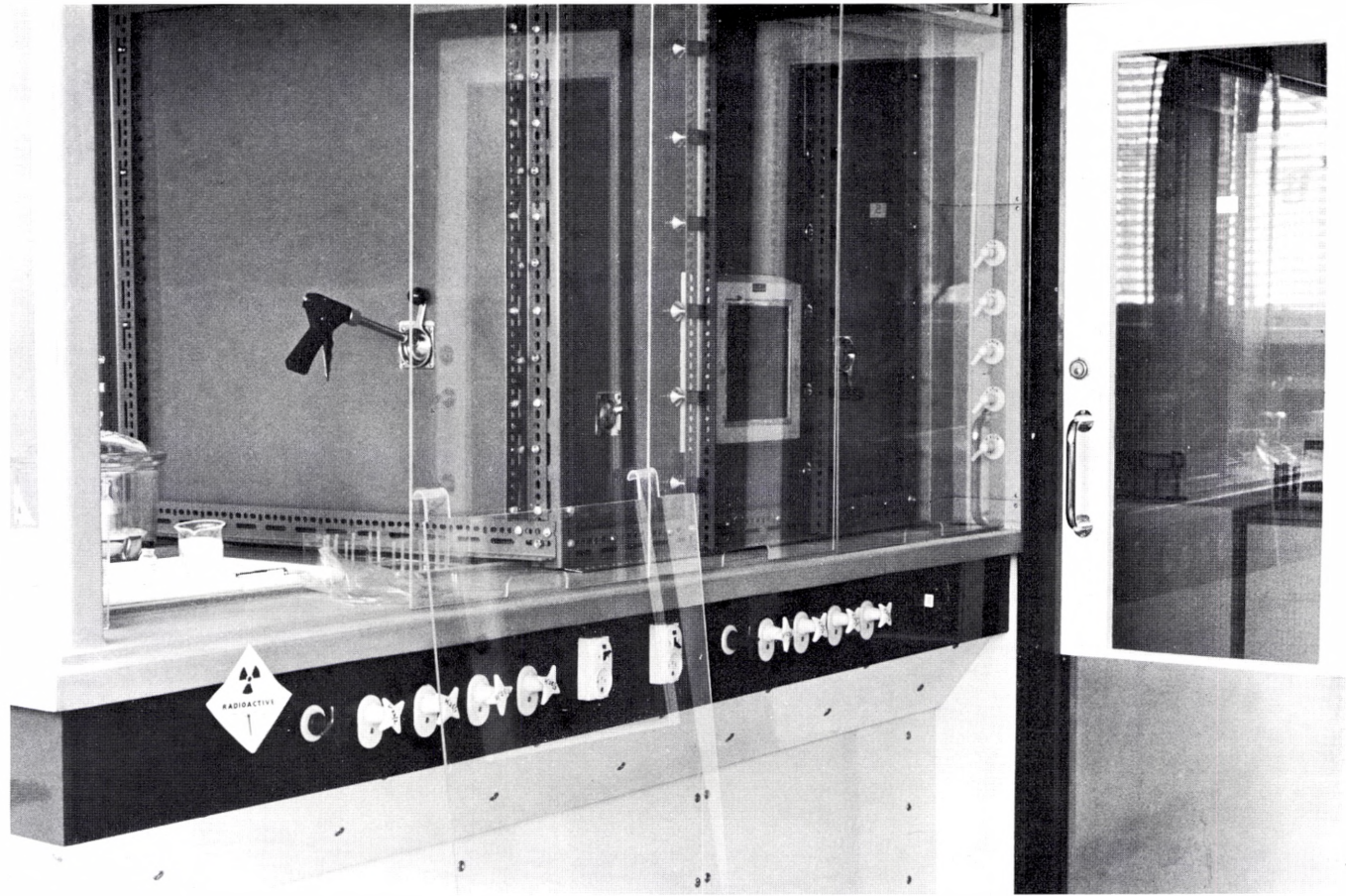
Foruden de nævnte gæster har vi haft besøg af følgende i kortere tid:

Dr. NILS ANDRESEN, København; Dr. MARIA BRUTKOWSKA, Warszawa, Polen; Dr. FRANCINE GRÉGOIRE, Bruxelles, Belgien; Dr. K. Z. KLEKOWSKI, Warszawa, Polen; Dr. J. O. LAMPEN, New Brunswick, New Jersey; Dr. H. MATTENHEIMER, Chicago, Illinois; Dr. A. W. ROGERS, Oxford, England; Dr. J. SCHELLMAN, Eugene, Oregon; Dr. J. STEWART, Aberdeen, Scotland; Dr. ELLEN THOMSEN, København.

Isotoplaboratoriet set fra sydøst.

Detaille af det »tunge stinkskab« til arbejder med relativt høje aktiviteter. Billedet viser til højre blyskærmen og håndtaget til en af fjernstyringsmanipulatorerne.

I lighed med tidligere år har afdelingen afgivet gær- og protozo-kulturer til en række danske og udenlandske laboratorier.

Desuden har afdelingens medarbejdere i fællesskab i november 1966 foranstaltet et »gærmøde« på laboratoriet med det formål at formidle kontakt mellem danske gærforskere. Kontakten søges vedligeholdt ved gentagelse af sådanne møder med passende mellemrum.

Følgende arbejder er publiceret i årets løb:

- CHAPMAN-ANDRESEN, C. og D. LAGUNOFF: The distribution of acid phosphatase in the amoeba *Chaos chaos* L. *Compt. Rend. Trav. Lab. Carlsberg* **35**, 419–436 (1966).
- CHAPMAN-ANDRESEN, C.: The effect of metabolic inhibitors on pinocytosis in amoebae. *Protoplasma* LXIII, Hft. 1–3, p. 103–105 (1967).
- GASCON, S. og P. OTTOLENGHI: Invertase isozymes and their localization in yeast. *Compt. Rend. Trav. Lab. Carlsberg* **36**, 85–93 (1967).
- LILLEHØJ, E. B. og P. OTTOLENGHI: Osmotic effects on yeast cells and protoplasts. *Symp. Hefe-Protoplasten. Abh. der Deutschen Akademie der Wissenschaften zu Berlin, Jena No. 6* (1966).
- MÜLLER, M. og K. MAX MØLLER: Enzymatic conversion of purine derivatives by amoeba homogenates. 7th Intern. Congress of Biochem., Abstract Volume, Tokyo (1967).
- MÜLLER, M. og K. MAX MØLLER: Peroxisomes in *Acanthamoeba* sp. *Jl. Protozoology* **14**, Suppl. (1967).
- NILSSON, J. REICHSTEIN: An African strain of *Blepharisma japonicum* (Suzuki). *Compt. Rend. Trav. Lab. Carlsberg* **36**, 1–24 (1967).
- OTTOLENGHI, P.: The uptake of bovine serum albumin by a strain of *Saccharomyces* and its physio-pathological consequences. *Compt. Rend. Trav. Lab. Carlsberg* **36**, 95–111 (1967).
- ROTHSCHILD, J.: Amoeba acid phosphatases. I. An intracellular inhibitor for particle-associated acid phosphomonoesterase. *Compt. Rend. Trav. Lab. Carlsberg* **35**, 391–418 (1966).
- ROTHSCHILD, J.: Amoeba acid phosphatases. II. Distribution in cell fractions from *Chaos chaos* L. *Compt. Rend. Trav. Lab. Carlsberg* **35**, 457–500 (1967).

Af »Comptes rendus des Travaux du Laboratoire Carlsberg« udkom i regnskabsåret 1966–67 vol. 35 no. 17–21 og vol. 36 no. 1–7, i alt $15\frac{1}{8}$ ark.

I betragtning af det stadig stigende behov for brugen af radioaktive isotoper ved biokemiske og fysiologiske undersøgelser besluttede Carlsberg Laboratoriets bestyrelse i 1963 at opføre en mindre laboratoriebygning i tilknytning til, men adskilt fra Carlsberg Laboratoriets hovedbygning, til brug ved arbejder med radioaktive substanser. Isotoplaboratoriets opførelse begyndte i 1964; bygningen blev fuldført, indrettet og taget i brug i indeværende beretningsår. Den officielle indvielse fandt sted den 31. maj 1967.

I Carlsberg Laboratoriets beretning for 1967–68 vil der blive meddelt nærmere oplysninger om bygningens indretning, herunder om de forholdsregler, der er truffet på grund af arbejdets særlige karakter.

Laboratoriets personale består ved slutningen af året 1966–67 af følgende:

Professor, dr. M. OTTESEN er forstander for den kemiske afdeling (ansat 1. oktober 1947 som ekstraordinær, 1. marts 1950 som ordinær assistent, i den nuværende stilling 15. juni 1959).

Mag. scient. IB SVENDSEN er ordinær assistent (ansat 1. maj 1964, i den nuværende stilling 1. december 1965).

Ekstraordinære assistenter er cand. med. LARS WILLUMSEN (ansat 1. juni 1964) og cand. scient. JACK JOHANSEN (ansat 1. december 1966).

Professor, dr. HEINZ HOLTER er forstander for den fysiologiske afdeling (ansat 1. oktober 1937 som ekstraordinær assistent ved den kemiske afdeling, fra 1. januar 1943 som afdelingsleder for den cytokemiske underafdeling, i den nuværende stilling fra 1. juni 1956).

Mag. scient. K. MAX MØLLER er ordinær assistent (ansat 1. marts 1950 som ekstraordinær assistent ved den kemiske afde-

ling, overgået fra 1. juni 1954 til den cytokemiske afdeling, i den nuværende stilling fra 1. juni 1956).

Ekstraordinære assistenter er cand. mag. **ESBEN DITLEVSEN** (ansat 1. oktober 1941), cand. mag. **VAGN HARTELIUS** (ansat 1. maj 1931 som ekstraordinær assistent ved den gæringsfysiologiske underafdeling, overgået 1. juni 1946 til den fysiologiske afdeling) og dr. **CICILY CHAPMAN-ANDRESEN** (ansat 1. oktober 1961).

Angående regnskabet henvises til ekstrakten s. III.

Bestyrelsen for Carlsberg Laboratoriet, den 30. november 1967.

P. BRANDT REHBERG. E. HOFF-JØRGENSEN. ARNE NOE-NYGAARD.

K. GEORG SØRENSEN.

AKSEL TOVBORG JENSEN.

Kaj Linderstrøm-Langs Guldmedaillefond

(Beretning afgivet af fondets forretningsudvalg).

En lille kreds af afdøde laboratorieførstander, professor, dr. phil. KAJ LINDERSTRØM-LANGS venner og kolleger besluttede i 1963 at tage initiativet til oprettelsen af et fond til indstiftelse af en pris til varigt minde om KAJ LINDERSTRØM-LANGS indsats som forsker og kulturpersonlighed.

En indsamling blandt kolleger og tidligere medarbejdere i ind- og udland blev mødt med stor sympati, og der indkom et beløb på i alt 109.085 kr., heri indbefattet bidrag fra Augustinus' Fond, Carlsberg Bryggerierne, Carlsbergfondet, Ceres Bryggerierne, Dansk Svovlsyre- og Superfosfatfabrik, Nordisk Insulin Laboratorium, Novo Industri A/S og De forenede Bryggerier.

Til det nye fond overførtes et beløb på 67.212,95 kr., der tidligere var indsamlet i udlandet med henblik på en anden plan til at hædre LINDERSTRØM-LANGS minde. Det havde imidlertid vist sig umuligt at skaffe tilstrækkelige midler til planens gennemførelse, og bidragyderne gav derfor velvilligst tilladelse til at overføre donationerne til det nye fond. Disse bidragydere omfattede foruden en række enkeltpersoner, bestående af laboratoriets tidligere gæster, en del videnskabelige institutioner o. a., nemlig: The Wellcome Foundation, London, The Physiological Society, London, The Society for General Microbiology, London, The Society of Experimental Biology, Belgien, Federation of the American Society for Experimental Biology, Washington, Arthur Guinness Son & Co., Irland, The American Committee for the Weizmann Institute, Israel, The National Council for Research and Development, Israel, The Royal Netherlands Academy of Sciences and Letters og Deutsche Akademie der Wissenschaften zu Berlin.

Udformningen af en guldmedaille med et portræt af LINDERSTRØM-LANG blev overdraget billedhuggeren ARNO MALINOWSKY i

samarbejde med fru GERDA LINDERSTRØM-LANG. Medaillen, som er afbildet nedenfor, bærer på aversen portrættet af LINDERSTRØM-LANG i halvprofil, på reversen en pegasus omrandet af indskriften: AMICOS FOVIT. VERA DOCUIT. ARTES COLUIT. Indskriften er forfattet af professor FRANZ BLATT.

Arbejdsudvalget udformede fondets statutter, der d. 23de november 1966 opnåede kongelig konfirmation.

Fondets statutter har følgende ordlyd:

»Med det formål at skabe et varigt minde om professor, dr. Kaj Linderstrøm-Langs indsats som forsker og som kulturpersonlighed har en kreds af hans venner og kolleger taget initiativet til indstiftelse af en »Kaj Linderstrøm-Lang medaille«. Der er foretaget en indsamling i Danmark og i udlandet, og for de indsamlede midler, der til enhver tid kan forøges ved gaver, opretter vi undertegnede repræsentanter for initiativtagerne følgende fundats for »Kaj Linderstrøm-Langs Guldmedaillefond«:

§ 1.

Fondets navn er »Kaj Linderstrøm-Langs Guldmedaillefond«.

§ 2.

Fondets økonomiske grundlag består, dels af en grundkapital, som træder i kraft med en størrelse af 100.000 kr., dels af en dispositionsfond, der omfatter den øvrige del af fondets formue.

Grundkapitalen skal til enhver tid være anbragt efter justitsministeriets regler om anbringelse af legatmidler og bevares ubeskåret. Legatets aktiver skal lyde på legatets navn og så vidt muligt noteres som tilhørende dette, hvorhos de skal forsynes med prohibitivpåtegning af undervisningsministeriet.

Eventuel kursgevinst ved udtrækning, salg eller ombytning af de værdipapirer, som danner grundkapitalen, skal henlægges til denne og underkastes de ovenfor anførte bestemmelser.

Ikke anvendte renter af grundkapitalen overføres til dispositionsfonden. Denne del af fondets formue skal af bestyrelsen anbringes i solide pengeinstitutter eller i solide værdipapirer.

Dispositionsfonden kan efter bestyrelsens afgørelse anvendes til supplerer af den årlige renteindtægt.

§ 3.

Af fondets indtægter, efter fradrag af de nødvendige udgifter, uddeles med passende mellemrum fondets pris til en videnskabsmand, der har gjort en fortjenstfuld indsats indenfor biokemien eller fysiologien, de områder af videnskaben, hvor professor Kaj Linderstrøm-Lang udførte sine banebrydende arbejder. Prisen består af en guldmedaille og en pengesum af mindst 10.000 kr.

§ 4.

Fondets bestyrelse består af fem medlemmer, hvoraf eet medlem udpeges af Carlsberg Laboratoriums bestyrelse, eet medlem af Det kgl. danske Videnskabernes Selskab, eet medlem af Kemisk Forenings bestyrelse, to medlemmer af »The Executive Council of the International Union of Biochemistry«. Hvis en eller flere af de tre sidstnævnte organisationer ikke ønsker at indstille nogen repræsentant, tilfalder det Carlsberg Laboratoriums bestyrelse at besætte de ledige pladser.

Bestyrelsens medlemmer udpeges normalt for en periode af 10 år. Indberetningen om stedfundne valg til bestyrelsen indsendes til undervisningsministeriet.

Bestyrelsen vælger selv sin formand blandt de tre repræsentanter, der er udpeget af de tre danske organisationer. Disse tre bestyrelsesmedlemmer udgør fondets forretningsudvalg, der varetager fondets økonomiske anliggender efter de nærmere regler i § 7.

Bestyrelsen er ulønnet, men kan antage den lønnede medhjælp, den måtte anse for nødvendig.

§ 5.

Den samlede bestyrelse afgør, hvor ofte fondets pris skal uddeles, og hvem den skal tildeles. Hvis den ønsker det, kan den anmode een eller flere fremstående forskere om at fungere som rådgivere.

Beslutning tages ved almindelig stemmeflerhed indenfor bestyrelsen.

§ 6.

Det påhviler bestyrelsen at føre protokol. I denne protokol indføres fondets fundats, det årlige regnskab for fondet, oplysning om, hvem fondets pris tildeles, samt endelig alle meddelelser, der måtte være af interesse for fondet.

§ 7.

For fondets kapital, dets indtægter og udgifter skal forretningsudvalget for hvert regnskabsår aflægge regnskab, der revideres af en af undervisningsministeriet beskikket revisor, hvis honorar fastsættes af ministeriet. Regnskabet decideres af ministeriet. Fondets regnskabsår er kalenderåret, og fristen for indsendelse af regnskabet er 1ste april i det efterfølgende år.

§ 8.

Viser det sig umuligt at udpege nogen bestyrelse for fondet, eller vedtager denne, at fondets virksomhed skal ophøre, afgives dets kapital til »The International Union of Biochemistry« til anvendelse efter denne organisations skøn.

§ 9.

Ændringer i nærværende fundats kan foretages, når disse vedtages af mindst 4 af bestyrelsens medlemmer, og ændringerne stadfæstes af undervisningsministeriet.

H. HOLTER   A. TOVBORG JENSEN
L. KORSGÅRD CHRISTENSEN   M. OTTESEN«

Fondets bestyrelse kom til at bestå af 5 medlemmer: professorerne H. NEURATH, Seattle, U.S.A., og F. SANGER, Cambridge, England, udpeget af »The Executive Committee of the International Union of Biochemistry«, professor K. A. JENSEN, udpeget af Kemisk Forening, professor HEINZ HOLTER, udpeget af Videnskaberne Selskab, og professor MARTIN OTTESEN, udpeget af Carlsberg Laboratoriets bestyrelse.

På et møde i København d. 19. september 1966 konstituerede bestyrelsen sig med professor M. OTTESEN som formand, og den besluttede enstemmigt, at den første Kaj Linderstrøm-Lang pris skulle tilfalde professor WALTER KAUZMANN, Princeton University »in appreciation of his fundamental work on OPTICAL ROTATION and its application to protein chemistry, in particular his interpretation of PROTEIN DENATURATION«.

Den 29ende november 1966, den dag LINDERSTRØM-LANG ville være fyldt 70 år, fik professor KAUZMANN overrakt medaljen og en pengepris på 10.000 kr. ved en højtidelighed i forbindelse med et møde, arrangeret af Danmarks Naturvidenskabelige Samfund, hvor professor KAUZMANN holdt et foredrag med titlen »Water, Entropy and Protein Conformation«.

»KAJ LINDERSTRØM-LANGS GULDMEJLLEFOND« modtager stadig bidrag, og indtil 1. oktober 1967 var der i alt indkommet 185.134,- kr.

H. HOLTER

K. A. JENSEN.

M. OTTESEN.

Afdeling B

Carlsbergfondets videnskabelige understøttelser

I 1966–67 indkom der 224 ansøgninger om et samlet beløb af ca. 8.537.000 kr. Der bevilgedes i alt 6.876.325 kr. 59 øre. I årets løb bortfaldt bevillinger til et samlet beløb af 108.129 kr. 68 øre. De ikke udbetalte gamle og nye bevillinger udgjorde ved årets udgang et beløb af i alt 4.820.882 kr. 22 øre, hvoraf 1.258.543 kr. endnu ikke var forfaldet til udbetaling. For så vidt angår regnskabet for afdeling B, henvises til s. IV.

De i 1966–67 til videnskabelige formål bevilgede beløb fordeles sig således:

1. **ADELSAARBOGSFORENINGEN** til udarbejdelse og udgivelse af stamtavler over danske adelslægter i Danmarks Adels Aarbog 4.000 kr.
2. Museumsinspektør, cand. mag. **ERLING ALBRECHTSEN** til fotografering af oldsagsmateriale fra jernaldergravpladsen ved Broholm, Fyn, til anvendelse i en publikation om denne gravplads 3.000 kr.
3. Dr. med. vet. **ERIK ANDRESEN** til dækning af udgifter til materiale og medhjælp ved gennemførelsen af en undersøgelse af genetiske regulationsmekanismer hos husdyr 4.000 kr .
4. Overlærer **VALDEMAR ANDERSEN**, Bække, til forarbejder vedrørende Foldingbros historie 3.000 kr.
5. Professor, dr. C. J. **BECKER** til fortsat arkæologisk udgravning af landsby fra ældre jernalder ved Grøntoft i Vestjylland 36.207 kr.
6. Samme til fortsat undersøgelse af stendyngegrave fra yngre stenalder i Torsted sogn, Vestjylland, 16.999 kr.
7. Samme til studenterassistance til fortsat bearbejdelse af arkæologisk materiale fra førromersk jernalder i Nordjylland 3.300 kr.

8. Direktør, dr. ERIK BERTELSEN og cand. mag. JØRGEN NIELSEN til dækning af rejseudgifter ved deltagelse i en tysk biologisk dybhavsekspedition i Atlanterhavet samt til et 14 dages studieophold i Buenos Aires, Sao Paolo og Dakar 11.000 kr.
9. Professor, dr. F. J. BILLESKOV JANSEN til videnskabelig medhjælp ved litteraturhistoriske arbejder 4.000 kr.
10. Professor, dr. TOVE BIRKELUND til en biostratigrafisk-økologisk udforskning af danske skrivekridt-aflejringer 10.000 kr.
11. Fhv. overinspektør, dr. KAJ BIRKET-SMITH til fortsatte studier over mulige kulturforbindelser mellem Amerikas nordvestkyst og Melanesien 4.000 kr. årlig i 2 år.
12. Professor, dr. ANDREAS BLINKENBERG til studier inden for romansk filologi og fransk-dansk leksikografi 6.000 kr. årlig i 2 år.
13. Samme til lønning af medhjælp ved disse studier 18.000 kr. årlig i 2 år.
14. Samme til et studieophold i Paris til afslutning af de biblioteksmæssige forarbejder til en Montaigne-monografi 4.800 kr.
15. Museumsinspektør, dr. POUL BONDESEN til anskaffelse af båndspoler og -materiale beregnet til opbygning af lydarkiv i laboratoriet for biologisk akustik, Naturhistorisk Museum, Århus, 2.996 kr.
16. Samme til fremstilling af klicheer efter 55 lyd spektrogrammer til illustrering af en ny udgave af »Fuglesangen – en verden af musik« 2.700 kr.
17. Dr. phil. ADA BRUHN HOFFMEYER som afsluttende bevilling til den endelige bearbejdelse af det indsamlede studiemateriale og til forarbejder til en håndbog om middelalderens våbenhistorie 3.500 kr.
18. Fhv. lektor, dr. JENS BRÆNDEGÅRD til bearbejdelse af boreale og arktiske spindlere (Araneae), især danske, 1.500 kr. årlig i 2 år.
19. Dr. phil. HOLGER BRØNDSTED til udarbejdelse af et skrift om spansk Amerikas befrielse i årene 1810 – ca. 1825 2.500 kr. årlig i 4 år.
20. Samme til indkøb af litteratur samt til dækning af udgifter ved et kortere ophold i Madrid i forbindelse med udarbejdelse

- sen af ovennævnte skrift 10.000 kr. (Bøgerne anskaffes til ejendom for Det kgl. Bibliotek og udlånes til dr. Brøndsted).
21. Samme til trykning af bogen »Kolonitiden i spansk Amerika« 9.085 kr.
  22. Rektor, professor MOGENS BRØNDSTED som tilskud til trykning af bogen »Goldschmidts Fortællekunst« 7.000 kr.
  23. Professor, dr. JOHS. BRØNDUM-NIELSEN til fortsatte studier inden for dansk (nordisk) sproghistorie 4.000 kr. årlig i 2 år.
  24. Samme til videnskabelig medhjælp, fortrinsvis til bibliotekar Karl Martin Nielsen, ved arbejdet på Gammeldansk Grammatiks afsluttende bind VI (verberne) 6.500 kr.
  25. Universitetslektor, dr. J. A. BUNDGÅRD til en studierejse til Athen for to personer for at foretage en opmåling af Akropolis' sydmur 7.676 kr.
  26. CARLSBERGFONDETS INDKØB AF VIDENSKABELIGE HJÆLPEMIDLER til subskription på ordbøger og tidsskrifter samt til indbinding af disse 1.329 kr. 17 øre.
  27. CARLSBERGFONDETS INDKØB AF INSTRUMENTER OG APPARATER
    - a) Til dækning af mindre udgifter til eftersyn, reparation og mærkning af apparater samt til apparaturforsikring 2.258 kr. 85 øre.
    - b) Til service-abonnement for Carlsbergfondets GIER-anlæg på Københavns universitets astronomiske observatorium 36.710 kr. 99 øre.
    - c) Til indkøb af en fraktionskollektor LKB 7000 10.010 kr. (For tiden stillet til rådighed for lektor, afdelingsleder Bjørn Andersen til brug ved løsningen af enzym-kemiske opgaver).
    - d) Til indkøb af elektrophoresekar og elektroder samt beskyttelseskammer med elektronisk udstyr 2.865 kr. (For tiden stillet til rådighed for dr. med. vet. Erik Andersen til brug ved en undersøgelse af genetiske regulationsmekanismer hos husdyr).
    - e) Til indkøb af en Shandon-Elliot 23-trins farvemaskine og et Shandon-Elliot vævspræpareringsapparat 18.728 kr. (For tiden stillet til rådighed for professor, dr.

- C. Barker Jørgensen til brug ved histologisk rutinepræparation).
- f) Til anskaffelse af fotografisk udstyr 19.862 kr. (For tiden stillet til rådighed for professor, dr. Tove Birkelund til brug ved mikrofotografering af mikrofossiler).
- g) Til anskaffelse og installation af køletårn til det fondet tilhørende klimakammer af typen National Appliance Company, model 6550, 9.298 kr. (For tiden stillet til rådighed for professor, dr. T. W. Böcher til brug ved øko-fysiologiske forsøg).
- h) Til indkøb af en elektronisk bordregnemaskine 14.800 kr. (For tiden stillet til rådighed for lektor, lic. techn. J. P. Dahl til brug ved kvantemekaniske beregninger på uorganiske kompleksers elektronstrukturer).
- i) Til anskaffelse af et Polaroid Laue kamera 6.200 kr. (For tiden stillet til rådighed for lektor, dr. Finn Grøn-lund til undersøgelser over ligevægt og kemiske reaktio-ner i systemet krystal-gas med særligt henblik på over-fladens funktion).
- j) Til køb af Mechrolab membran osmometer 53.350 kr. (For tiden stillet til rådighed for amanuensis, mag. scient. Aase Hvidt til brug ved studiet af hydrogen-udvekslin-gen i proteiner).
- k) Til anskaffelse af tegneapparat, mikrofotografisk ud-rustning, stereomikroskop, forstørrelsesapparat, høj-glansmaskine, vakuomtørreskab, vakuumpumpe og pH-meter 23.166 kr. 34 øre. (For tiden stillet til rådighed for professor, dr. Niels Haarløv til brug ved undersøgelser over jordbundsdyrs økologi, baseret på funktionelt-anatomiske studier).
- l) Til køb af en elektronisk celledæller 33.880 kr. (For tiden stillet til rådighed for professor, dr. Hans Klenow til brug ved undersøgelse af forskellige stoffers indflydelse på RNA syntesen i encellekulturer).
- m) Til køb af apparatur til højspændingselektroforese 35.000 kr. (For tiden stillet til rådighed for professor Jørgen Koefoed).
- n) Til indkøb af autoanalyserudstyr, ratemeter og radio-aktive forbindelser 59.706 kr. (For tiden stillet til rådig-

- hed for afdelingsleder, dr. Carl Göran Lamm til brug ved undersøgelse af muligheden for en automatisering af substøkiometriske isotopfortyndingsanalyser af submikrogrammængder, specielt med henblik på kviksølvbestemmelser).
- o) Til indkøb af et Hasselblad kamera med tilbehør 8.509 kr. 12 øre. (For tiden stillet til rådighed for afdelingsleder, lektor, dr. Valdemar Poulsen til brug ved felt- og laboratoriearbejde inden for stratigrafisk-palæontologisk forskning).
- p) Til anskaffelse af en potentiometrisk recorder 8.000 kr. (For tiden stillet til rådighed for professor, dr. Svend Erik Rasmussen som hjælpeinstrument til automatisk røntgen-diffraktometer).
- q) Til køb af en buffer til den fondet tilhørende GIER elektronregnemaskine på Københavns universitets astronomiske observatorium 187.660 kr. (For tiden stillet til rådighed for professor, dr. A. Reiz til beregningsarbejder på observatoriet).
- r) Til anskaffelse af en Friden flexowriter 25.550 kr. (For tiden stillet til rådighed for professor, dr. Mogens Rudkjøbing til brug ved benyttelsen af Aarhus universitets elektronregnemaskiner til Astronomisk Instituts undersøgelser bl. a. inden for teorien for stjernernes udvikling og stjerneatmosfærernes struktur og udstråling).
- s) Til anskaffelse af et Leitz stereomikroskop, et Zeiss objektiv og et Atlas køleskab 7.281 kr. 10 øre. (For tiden stillet til rådighed for dr. phil. Ellen Thomsen og professor, dr. Math. Thomsen til undersøgelser af insekternes neurosekretoriske celler og endocrine kirtler).
- t) Til indkøb af et væskescintillations-spektrometer 130.000 kr. (For tiden stillet til rådighed for professor, dr. Diter von Wettstein til isotopmærkning af cellefraktioner).
- u) Til indkøb af en Reichert ultramikrotom og to diamantknive 29.787 kr. 89 øre. (For tiden stillet til rådighed for professor, dr. Diter von Wettstein til brug ved ultrastrukturel analyse af kromosomerne hos ascomyceterne *Neotiella* og gær).
- v) Til indkøb af en Porter-Blum ultramikrotom samt

- diverse mikroskopudrustning 208 kr. 47 øre. (Tillæg til bevilling af 29/11 1963 på 47.700 kr.). (For tiden stillet til rådighed for professor, dr. Diter von Wettstein til brug ved biokemisk-genetiske undersøgelser af kloroplaster).
28. CARLSBERGFONDETS UDGRAVNING I HAMA til den fortsatte bearbejdelse af materialet fra udgravningerne 57.900 kr.
  29. Samme til trykning og klichering af Hama IV, 3, Les petits objets médiévaux sauf les monnaies 67.494 kr.
  30. Professor, dr. HENRIK DAM til biokemiske og ernæringsmæssige undersøgelser 25.000 kr.
  31. Foreningen »Danmarks Folkeminder« som tilskud til trykningsudgifter vedrørende dyrlæge C. C. Matthiessens manuskript: »Skuddet i dansk sygdomstro« 5.000 kr.
  32. DANMARKS TOPOGRAFISK-BOTANISKE UNDERSØGELSE til udarbejdelse og trykning af to hæfter af TBUs publikationer 22.200 kr.
  33. Professor, dr. WILLI DANSGAARD til undersøgelser med henblik på klarlæggelse af de fremherskende bevægelser i Indlandsisen 40.000 kr.
  34. Samme til gennemførelse af en stabil-isotop undersøgelse af en borekerne gennem Grønlands Indlandsis 16.000 kr.
  35. Samme til indkøb af udstyr til kulstof-14 datering af meget små prøver, specielt med henblik på datering af isfjelde, 38.500 kr.
  36. DANSK FOLKEMINDESAMLING til trykning af Birthe Trærup: »Østmakedonsk folkesang« 29.600 kr.
  37. DANSK NATURHISTORISK FORENING til delvis dækning af trykningsudgifterne til et bind i håndbogsserien »Danmarks Fauna« om sandspringere og løbebiller, forfattet af fhv. højesteretsdommer, dr. Victor Hansen 22.000 kr.
  38. DANSK SELSKAB FOR MUSIKFORSKNING til udgivelse af Dania Sonans bind III 17.800 kr. (Tillæg til bevilling af 27/11 1964 på 33.700 kr.).
  39. DET DANSKE SPROG- OG LITTERATURELSKAB til fortsat arbejde med Ordbog over det ældre danske sprog 88.852 kr. for tiden 1/4 1967–31/3 1968.
  40. Samme til arbejde i 1967 ved Diplomatarium Danicum, 1. række, 1. bind, 65.777 kr.
  41. Samme til arbejde i 1967 ved samme værks 3. række 82.451 kr.

42. Samme til fortsat arbejde i 1967 med tilvejebringelsen af manuskript til en udgave af H. C. Andersens dagbøger 30.000 kr.
43. Samme til fremstilling af tredje bind af Ole Worms breve 56.000 kr.
44. Samme til fremstillingsudgifterne for kommentar til det andet tekstbind af Breve fra og til Adam Oehlenschläger 1809–1829 9.000 kr.
45. Samme til færdiggørelse og trykning af en udgave af Peder Palladius' utrykte latinske skrifter 20.200 kr.
46. Samme til fremstilling af Aage Hansen: Beskrivelse af moderne dansk 66.600 kr.
47. Samme til fremstillingsudgifter ved Boethius de Dacia: Modi significandi i rækken: Corpus Philosophorum Danicorum medii aevi 15.590 kr.
48. Samme til fremstilling af en facsimileudgave af Antoine Verard: Ogier le Danois (1498) 30.000 kr.
49. Samme til honorar til cand. mag. Iver Kjær for arbejde med gamle danske skuespiltekster 11.576 kr.
50. Samme som tillægsbevilling for tiden 1/1–31/8 1966 til honorarudgifter til dr. Niels Thulstrup ved udgivelsen af Søren Kierkegaards papirer bind 21–25 4.608 kr.
51. DET KONGELIGE DANSKE SELSKAB FOR FÆDRELANDETS HISTORIE til fortsat arbejde med trykmanuskript til udgave af kong Christian VIII's dagbøger og optegnelser 1815–22 44.000 kr.
52. Professor, dr. MAGNUS DEGERBØL til kvartærzoologiske studier, med særligt henblik på præhistoriske danske hvirveldyr og den ældste domestikation 4.000 kr. årlig i 2 år.
53. Amanuensis, lektor, Ph. D. BERNHARD I. DEUTCH til anskaffelse af en multikanal-analysator samt forstærkere og koincidenskredsløb til etablering af en permanent opstilling til studiet af pertuberede vinkelkorrelationer 192.000 kr.
54. KOMITEEN FOR DEN DANSKE DOKAN-EKSPEDITION til museumsinspektør Peder Mortensen til rentegning af plancher, skemaer og kort til 1. bind af Shimshara-publikationen 3.930 kr.
55. Museumsinspektør POVL ELLER til fortsatte studier ved-

- rørende portrætmalerne Karel van Mander og Abraham Wuchters 10.000 kr. fordelt over 2 år.
56. Professor N. FABRITIUS BUCHWALD til trykning af afhandlingen: »Studier over Sclerotiniaceae. II. Mikrokonidie-stadiet hos Sclerotiniaceae med særligt henblik på Ciboria Batschiana (Zopf) Buchw.« 10.578 kr.
  57. Professor, dr. C. G. FEILBERG til en rejse til England med det hovedformål at ajourføre materiale til en afhandling om den nyeste udvikling af væsentlige grene inden for engelsk industri og disses geografiske lokalisering 1.900 kr.
  58. DET FILOLOGISK-HISTORISKE SAMFUND ved kontorchef E. Spang-Hansen til delvis dækning af udgifterne ved udgivelse i »Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning« af cand. mag. Steen Jansens afhandling »Alfred de Musset som dramatiker« 2.500 kr.
  59. Amanuensis, dr. WALTER FRIEDRICH som tilskud til gennemførelse af geologisk-palæobotanisk feltarbejde i Island 2.500 kr.
  60. KOMITEEN FOR CARLSBERGFONDETS ARKÆOLOGISKE EKSPEDITION TIL FØNIKIEN til fortsat bearbejdelse af ekspeditionens materiale 2.500 kr.
  61. Civilingeniør I. V. GALLØE til færdiggørelse af Olaf Galløe: Natural History of the Danish Lichens, part X 46.500 kr.
  62. Dr. phil. AXEL GARBOE til fortsatte undersøgelser vedrørende geologiens historie i Danmark 3.000 kr. årlig i 2 år.
  63. EKSPEDITIONSKOMITEEN FOR DET KONGELIGE DANSKE GEOGRAFISKE SELSKABS GHANA-EKSPEDITION 1966/67 til studier og fornøden fotografering m. v. af arkivalier fra den danske kolonialtid i ghanesiske arkiver 15.000 kr.
  64. Dr. theol. SØREN GIVERSEN til dækning af udgifterne ved trykning og udgivelse af en kritisk udgave af en hidtil ikke-udgivet latinsk tekst, Liber Asterii, fra Codex CXIII (214) i Biblioteca Capitolare i Verona 8.043 kr.
  65. Rigsantikvar, dr. P. V. GLOB til trykning af en monografi om Danmarks helleristninger 23.000 kr.
  66. Samme til udgivelse af resultaterne fra de danske arkæologiske ekspeditioner til den persiske bugt 46.180 kr. (Tillæg til bevillinger af 26/11 1965 og 28/3 1966 på i alt 93.670 kr. 02 øre).

67. Museumsinspektør, dr. MARGRETHE HALD til fortsættelse af tekstilhistorisk forskning 8.000 kr.
68. Dr. phil. MARIE HAMMER til færdigbearbejdelse af New Zealands oribatide fauna og til bearbejdelse af Fijiøernes oribatide fauna 6.000 kr.
69. Professor, dr. L. L. HAMMERICH til videnskabelig virksomhed, navnlig studier inden for middelalderfilologi og lingvistik, 6.000 kr. årlig i 2 år.
70. Samme til sekretærhjælp 3.000 kr.
71. Dr. phil. KAJ HANSEN til undersøgelser af bundsedimenterne i danske og grønlandske søer 2.000 kr. årlig i 2 år.
72. Rektor THURE HASTRUP til udgivelse af Ciceros filosofiske skrifter i dansk oversættelse med sideløbende latinsk tekst 205.000 kr. fordelt over 4 år.
73. Forskningsstipendiat, dr. POUL HEEGAARD til dækning af rejse- og opholdsudgifter ved halvanden måneds ophold på Stazione Zoologica i Napoli 4.500 kr.
74. Fhv. overarkivar, dr. HOLGER HJELHOLT til fortsættelse af historiske studier 4.000 kr. årlig i 2 år.
75. Dr. phil. KR. HOLT-HANSEN til dækning af udgifter ved eksperimentelle undersøgelser over synsoplevelser, fortrinsvis ved korte tidsintervaller, 5.000 kr.
76. Samme som tilskud til publicering af to arbejder i tidsskriftet *Perceptual and Motor Skills* 5.774 kr.
77. Vice-efor, cand. mag. ELISABETH HUDE til fortsatte studier over H. C. Andersen 6.000 kr. fordelt over 2 år.
78. Professor, dr. POUL HØYBYE til sekretærhjælp 3.000 kr.
79. Professor, dr. NIELS HAARLØV til laborantmedhjælp i 1 år i forbindelse med undersøgelser over jordbundsdyrs økologi, baseret på funktionelt-anatomiske studier, 26.400 kr.
80. INSTITUT FOR DANSK DIALEKTFORSKNING til undersøgelser af dansk sprog (danske dialekter) i Amerika 10.500 kr.
81. Mag. art. ERIK IVERSEN til dækning af halvdelen af fremstillingsomkostningerne for en bog om de romerske obeliskers arkæologi og historie 34.418 kr.
82. Statsgeolog, dr. JOHS. IVERSEN til flytning og udvidelse af feltlaboratoriet i Draved forskningsområde 30.000 kr.
83. Magister BENT JENSEN til ca. 1 års fortsættelse og afslutning af eskimologisk langtidstudium vedrørende kultur- og sam-

- fundsændringerne, specielt i Umanak-distriktet, Nordvestgrønland, samt til sammenlignende studier i Godthåboområdet 13.400 kr.
84. Professor, dr. KRISTIAN JEPPESEN til 2. kampagne (1967) af arkæologiske udgravninger ved mausolæet i Halikarnassos 80.000 kr.
  85. Samme til afholdelse af ekstraudgifter i tidsrummet mellem 1. og 2. kampagne af de ovenfor nævnte udgravninger 2.000 kr.
  86. Professor, dr. KNUD JESSEN som tilskud til trykning af en afhandling: Flora og vegetation på reservatet Vorsø 7.000 kr.
  87. Fhv. kontorchef N. JUUL NIELSEN til publikation af en afhandling om Vestlollands storsvampe i »Friesia, Nordisk mykologisk Tidsskrift« 12.590 kr. 70 øre.
  88. Afdelingsleder, lektor B. ESKE KOCH til erhvervelse af palæobotanisk og botanisk speciallitteratur til brug ved palæobotaniske undersøgelser 1.000 kr. (Tillæg til bevilling af 27/11 1964 på 2.500 kr. årlig i 3 år).
  89. Fhv. museumsbestyrer, dr. P. L. KRAMP til zoologiske undersøgelser, særlig over medusernes morfologi, systematik og zoogeografi, 3.000 kr. årlig i 2 år.
  90. Professor, dr. TORBEN KROGH til udarbejdelsen af et værk, der fortsætter hans arbejde om ældre dansk teater, 5.000 kr. årlig i 2 år.
  91. Samme til videnskabelig hjælp til udarbejdelsen af ovennævnte værk 4.000 kr. årlig i 2 år.
  92. Fhv. overarkivar, dr. ERIK KROMAN til historiske studier 4.000 kr.
  93. Samme som tilskud til udgivelse af »Ambrosius Stub og hans ærøske forbindelser« 4.212 kr.
  94. KULTURHISTORISK LEKSIKON FOR NORDISK MIDDELALDER til udnyttelse af Danmarks middelalderlige kilder ved fortsat ansættelse af en dansk redaktør 9.000 kr.
  95. KØBENHAVNS UNIVERSITET til dækning af honorarer til professorerne H. Holter, E. Zeuthen og M. Ottesen som fungerende lektorer i fagene dynamisk cytologi, embryologi og biologisk kemi 51.315 kr.
  96. Dr. phil. VILH. LA COUR til studier over dansk borgbygning i oldtid og middelalder 4.000 kr. årlig i 2 år.

97. Samme til medhjælp ved arbejdet med danske voldsteder 3.000 kr.
98. Professor, dr. ERLING LADEWIG PETERSEN til anskaffelse af værket: Leone Caetani: Annali dell' Islam I–X, ny udgave, 2.050 kr.
99. Professor KAI LARSEN til afsluttende ordning af herbariesamlinger og bearbejdelse af cytologisk materiale, indsamlet under en ekspedition til Thailand i juli–august 1966, 12.000 kr.
100. Amanuensis, mag. art. EBBA KERRN LILLESØE til anskaffelse af en diapositivsamling af ægyptiske monumenter og antikviteter 218 kr. 38 øre. (Tillæg til bevilling af 26/11 1965 på 9.000 kr.).
101. Dr. phil. GREGOR MALANTSCHUK til udgivelse af arbejdet »Dialektik og Eksistens hos Søren Kierkegaard« 18.000 kr.
102. MARINBIOLOGISK LABORATORIUM, Charlottenlund slot, til drift af laboratoriet og fortsat publikation af det af Carlsbergfondets Dana-Ekspedition 1928–30 hjembragte materiale 189.888 kr.
103. Fhv. overinspektør, dr. THERKEL MATHIASSEN (†) til arbejde med redaktion af Trap: Danmark og til studier over dansk stenalder 3.000 kr. årlig i 2 år.
104. Museumsinspektør, mag. art. JØRGEN MELDGÅRD som yderligere tilskud til dækning af udgifter til afsluttende bearbejdelse med henblik på publikation af materialet fra Nationalmuseets arkæologiske ekspedition til Persien 1963 15.789 kr. (Tillæg til bevillinger af 29/11 1963 og 27/11 1964 på i alt 50.950 kr.).
105. Samme til katalogisering med nummerering og beskrivelse af det af ham indsamlede arkæologiske materiale fra Igloolik distriktet i Arktisk Canada 5.000 kr.
106. Professor, dr. VALD M. MIKKELSEN til en økologisk-sociologisk undersøgelse af vegetationen i Frueskohegningen ved Buderupholm 9.000 kr.
107. Redaktør, dr. ERIK MOLTKE til dækning af halvdelen af udgifterne til klicheer til en bog om Århus domkirkes højaltertavle 29.835 kr.
108. Samme til oversættelse af ovennævnte bog til tysk 13.000 kr.

109. Professor, dr. P. FLEMMING MØLLER til udgivelse af en bog »Radiologiens Historie og Udvikling i Danmark« 15.000 kr.
110. NATIONALMUSEET som tillægsbevilling for perioden 1/4 1966–31/3 1967 til udgivelse af værket »Danmarks Kirker« 31.250 kr.
111. Afdelingsleder, lektor, dr. EIGIL NIELSEN til fortsatte undersøgelser af moleret i Limfjordsområdet 2.500 kr.
112. Lektor, mag. art. JAN NIELSEN til en studierejse til Punjab, Indien, og til medhjælp på denne rejse 10.000 kr.
113. Overinspektør HANS NØRLING-CHRISTENSEN til en studierejse til Ostia for at undersøge særlig de senromerske bronze- og glaskar fra fundene her 2.000 kr.
114. Museumsinspektør, dr. OTTO NØRN til kunsthistoriske studier 4.000 kr årlig i 2 år.
115. Professor, dr. MORTEN NØJGAARD som tilskud til trykning og sproglig korrektion af arbejdet »La fable antique. II. Les grands fabulistes« 20.000 kr.
116. Professor, dr. N. E. NØRLUND til matematiske og geodætiske studier 4.000 kr. årlig i 2 år.
117. Dr. phil. CARSTEN OLSEN til studier over planternes ionoptagelse 4.000 kr. årlig i 2 år.
118. Museumsinspektør, dr. OLAF OLSEN til udgravninger på Trelleborg voldsted med særlig henblik på borghusenes »våbenhuse« 18.000 kr.
119. Afdelingsleder, lektor, mag. scient. KAJ RAUNSGAARD PEDERSEN til gennemførelse af et års undersøgelser af prækambri-ske fossilstrukturer fra Vestgrønland 10.000 kr.
120. Professor, dr. ANDERS REIZ til honorering af medhjælp ved fremstilling af konstruktionstegninger af astronomiske instrumenter 8.400 kr.
121. Samme til honorering af arbejde med Astronomisk Selskabs sektion for iagttagelse af foranderlige stjerner 900 kr. årlig i 2 år.
122. BESTYRELSEN FOR DET DANSKE INSTITUT I ROM som yderligere tilskud til dækning af udgifterne ved opførelse af en ny bygning for instituttet 1.793.701 kr. (Tillæg til tidligere bevillinger til byggeriet på i alt 7.077.709 kr. 93 øre).
123. DET DANSKE INSTITUT I ROM til anskaffelse af supplements-

- bind af Pauly-Wissowas Realencyclopädie der klassischen Altertumswissenschaft og af Corpus Inscriptionum Latinarum 3.565 kr. 91 øre.
124. Professor, dr. ALFRED ROSENKRANTZ til afbildning af molusker fra Danién-Paleocænaflejringerne i Danmark, Grønland, Østrig og Polen 4.000 kr.
  125. Museumsdirektør, dr. HAAVARD ROSTRUP til kunsthistoriske arbejder 4.000 kr. årlig i 2 år.
  126. Professor SVEND SAXOV til aflønning af manuel assistance til amanuensis I. Madirazzas geologiske undersøgelser i Mønsted området 5.000 kr.
  127. Museumsinspektør H. D. SCHEPELERN til vikarhjælp i anledning af studier over det 17. arhundredes danske lærdoms- og museumshistorie 35.000 kr.
  128. Direktør, dr. ARNE SCHIØTZ til delvis dækning af udgifter til en rejse til en økologisk station i Liberia, Vestafrika, for at arbejde med padder og krybdyr der 4.500 kr.
  129. Samme til trykning af afhandling om vestafrikanske padder 1.332 kr.
  130. Museumsinspektør, mag. art. PETER SEEBERG til fortsat undersøgelse af et grav- og stenkredsområde fra ældre jernalder til nøjere bestemmelse af områdets funktion 12.000 kr. årlig i 3 år.
  131. SELSKABET FOR UDGIVELSE AF KILDER TIL DANSK HISTORIE til delvis dækning af selskabets underskud ved trykningen af »Roskilde kapitels jordebog 1568« 6.000 kr. (Tillæg til bevilling af 24/11 1961 på 19.000 kr.).
  132. Professor HALFDAN SIIGER til udgivelse af part I-II af: The Lepchas of the Sikkim Himalayas 20.000 kr. (Tillæg til bevilling af 29/3 1960 på 42.700 kr.).
  133. Amanuensis, cand. mag. JENS ERIK SKYDSGAARD til dækning af udgifter ved studier af den senrepublikanske romerske historie 6.000 kr.
  134. Professor, dr. E. SPARRE ANDERSEN til honorering af medhjælp til konstruktion af kompliceret videnskabeligt apparatur 4.000 kr.
  135. Professor, dr. NILS SPJELDNÆS til en vejledende undersøgelse i 1967 af tunneldalenes dannelsesmåde, med geofysiske og sedimentologiske metoder, 65.000 kr.

136. Professor, dr. AXEL STEENSBERG til gennemførelse af bygnings- og interiørhistoriske brandeksperimenter i 1967 og 1968 med ældre jernalders nordvestjyske boligtyper 42.488 kr. for 1967 og 24.274 kr. for 1968.
137. Samme til anskaffelse af primitive husdyrracer til »Historisk-arkæologisk forsøgscenter i Lejre« for senere indlemmelse i Kvartær-zoologisk laboratoriums skeletsamling 6.000 kr.
138. Samme, kontorchef, cand. jur. & mag. art. VIGGO NIELSEN og overinspektør, dr. J. TROELS-SMITH til undersøgelse af jernalders agre dækket af højmosetørv, Grishøjgaardskrat, Store Vildmose, 29.000 kr.
139. Samme og museumsinspektør, mag. art. SVEND NIELSEN til fortsatte undersøgelser af middelalderagre og vandmølletomter i Borupris og Hesede skove på Sjælland 10.800 kr.
140. Museumsinspektør HANS STIESDAL til undersøgelse af Baileyen på voldstedet »Lindshøj« ved Kerteminde 10.250 kr.
141. Arboretforstander, dr. C. SYRACH-LARSEN til en rejse i England for at søge kontakter uddybet med arboreter i offentlig og særlig privat eje 6.000 kr.
142. Professor, dr. HENNING SØRENSEN til afholdelse af udgifter i forbindelse med de to forskningsprojekter: Ilimaussaqs mineralogi og Ilimaussaqs petrologi 10.000 kr.
143. Professor, dr. THORV. SØRENSEN til trykning af 7. hæfte af »Studies in the Flora of Thailand«, resultaterne af Siam-ekspeditionernes botaniske indsamlinger, 8.000 kr.
144. Dr. phil. ELLEN THOMSEN til undersøgelser over insekternes neurosekretoriske celler og endocrine kirtler 8.000 kr. (Tillæg til bevilling af 26/6 1962).
145. Samme og professor, dr. MATH. THOMSEN til dækning af udgifter ved undersøgelser over insekternes neurosekretoriske celler og endocrine kirtler 5.000 kr. årlig i 4 år fra 1/1 1968.
146. De samme til etablering af laboratorium til ovennævnte undersøgelser 11.373 kr. 90 øre.
147. Professor, dr. MATH. THOMSEN til dækning af udgifter i 1967 ved ovennævnte undersøgelser 3.000 kr. (Tillæg til bevilling af 26/6 1962).
148. Direktør, dr. V. THORLACIUS-USSING til studier i billed-

- kunsten i Danmark i sidste halvdel af det 18. og første halvdel af det 19. århundrede 4.000 kr. årlig i 2 år.
149. Overinspektør, dr. J. TRØELS-SMITH til pollenanalytisk datering af den ældste bebyggelse i Weier, Schweiz, og fortsatte boringer i bassinet sammesteds 12.000 kr.
  150. Samme til leje af forskningsområdet Stavns Fjord (d. v. s. de centralt beliggende holme i Stavns Fjord på Samsø, Besser Rev og østspidsen af Gammelholm) samt til aflønning af opsyn 35.075 kr. 42 øre.
  151. Afdelingsleder, dr. S. L. TUXEN som tilskud til fremstilling af et på arkivstudier baseret bidrag til entomologiens historie i Danmark 4.000 kr.
  152. Professor H. VEDEL til fortsatte undersøgelser af vildtvoksende danske samt i danske skove anvendte vedplanters kimplanter 4.500 kr.
  153. VIDENSKABERNES SELSKABS KOMMISSION FOR A CRITICAL PĀLI DICTIONARY til honorering af videnskabelig medhjælp og til dækning af andre udgifter ved videreførelse i 1967 af arbejdet på A Critical Pāli Dictionary 76.369 kr. 84 øre.
  154. VIDENSKABERNES SELSKABS KOMMISSION TIL UDFORSKNING AF LANDBRUGSREDSKABERNES OG AGERSTRUKTURERNES HISTORIE til kommissionens virksomhed 48.500 kr.
  155. Samme til pløjningsforsøg med en kopi af Hendriksmosearden 20.066 kr.
  156. Samme til afslutning af rentegning af atlasblade og sammen-tegning af oversigtskort over middelalderagre i Borupris som forberedelse til publicering 2.500 kr.
  157. VIDENSKABERNES SELSKABS KOMMISSION TIL UNDERSØGELSE AF DE I DANSK PRIVATEJE BEVAREDE KILDER TIL DANSK HISTORIE til kommissionens fortsatte virksomhed 3.000 kr. årlig i 2 år.
  158. Direktør, dr. H. VOLSØE (†) til trykning af to afhandlinger om vestafrikanske tusindben, skrevet af stud. mag. scient. Vibeke Schiøtz 5.105 kr.
  159. Samme som tilskud til dækning af mertrykprisen for 800 eksemplarer af et bind af Spolia Zoologica Musei Hauniensis, indeholdende en afhandling af direktør, dr. Arne Schiøtz: The Treefrogs (Rhacophoridae) of West Africa, 5.000 kr.

160. Dr. phil. KNUD VOSS til studier i 1 år over dansk arkitektur i det 18. århundrede, dens stil og stilistiske afhængighed af den samtidige europæiske bygningskunst 20.000 kr.
161. Dr. phil. SOPHUS WEBER til fysiske undersøgelser og beregninger 1.200 kr. årlig i 2 år.
162. Professor, dr. MOGENS WESTERGAARD til videnskabelige undersøgelser i tiden 1/1–31/12 1967 75.000 kr.
163. Samme til dækning af udgifter, herunder medhjælp, ved fortsatte videnskabelige arbejder på Carlsberg Laboratorium 15.500 kr. årlig i 5 år.
164. Samme til teknisk assistance ved elektronmikroskopiske og cytokeremiske undersøgelser af kromosomernes ultrastruktur hos svampe 24.000 kr. årlig i 2 år.
165. Samme til en rejse til Wien 1.500 kr.
166. Professor, dr. DITER VON WETTSTEIN til indkøb af en belysningslukker til elektronmikroskop Elmiskop I til brug ved ultrastrukturel analyse af kromosomerne hos ascomyceterne Neotiella og gær 6.215 kr.
167. Samme og lektor, dr. KNUD SICK til genetiske undersøgelser over amylase-isozymer 25.500 kr.
168. Professor, dr. KARL GEORG WINGSTRAND til indkøb og transport til Danmark af nogle australske lungefisk til brug ved anatomiske undersøgelser på Institut for sammenlignende anatomi 6.000 kr.
169. Afdelingsleder, dr. TORBEN WOLFF til fremstilling af otte ikke hidtil reproducerede originaltegninger af Thornam til brug for bogen »Danske Ekspeditioner på Verdenshavene« 16.655 kr.
170. Forskerstipendiat, dr. PETER ZINKERNAGEL som afsluttende bevilling til undersøgelse af det erkendelsesteoretiske grundlag for den moderne fysik 6.000 kr.

---

171. VIDENSKABERNES SELSKAB

- a) som årligt tilskud efter statutternes § X 20.000 kr. med tillæg på 70.000 kr.
- b) til dækning af selskabets pensionsforpligtelser overfor selskabets nuværende tjenestemænd 14.465 kr. 98 ore.

- c) som særligt tilskud til udgivelsen af selskabets publikationer 19.924 kr.
-

172. CARLSBERG-WELLCOME STIPENDIER FOR BRITISKE OG DANSKE VIDENSKABSMÆND (jfr. beretning 1956–57 s. 94–95 og beretning 1965–66 s. IX–X). Stipendiet for det akademiske år 1967–68 er tildelt:

Dr. R. W. S. TOMLINSON, King's College Hospital Medical School, University of London, til et ophold hos professor, dr. H. H. Ussing, Københavns universitets institut for biologisk kemi, for at studere og deltage i de på instituttet igangværende undersøgelser over natrium transport i frøskind. I 1966–67 er udbetalt 915 kr.

---

173. CARLSBERGFONDETS BIOLOGISKE INSTITUT. Til institutets drift i 1966–67 er bevilget og udbetalt 827.306 kr. 53 øre af afdeling B, jfr. regnskabet for afdeling B s. IV.
-

Af det den 4. september 1958 oprettede CARLSBERGFONDETS LEGAT FOR DEN KGL. VETERINÆR- OG LANDBOHØJSKOLE (jfr. beretning 1957–58 s. 106–107) har det i henhold til fundatsen nedsatte legatudvalg i tiden 1. marts 1966–28. februar 1967 uddelt følgende beløb:

1. Professor, dr. NIELS HAARLØV til anskaffelse af et fasekontrastudstyr som tilhører til Zoologisk laboratoriums forskningsmikroskoper 4.043 kr.
2. Amanuensis, lic. agro. BIRGER FARESTVEIT til anskaffelse af mikrotom og fotoudrustning til Zeiss forskningsmikroskop 9.536 kr.

Endvidere er der givet amanuensis, cand. mag. OLE HØST tilladelse til at anvende et restbeløb på 3.100 kr. af en i 1965–66 given bevilling på i alt 6.650 kr. til udarbejdelse af yderligere kort over undersøgelsesområdet Frueskohegningen i Buderupholm.

Carlsbergfondets biologiske Institut

Leder: Professor, dr. ERIK ZEUTHEN.

Professor ERIK ZEUTHEN har fortsat de i beretningen for 1965–66 udførligt omtalte undersøgelser over DNA-syntesen i *Tetrahymena*. En afhandling om thyminsult gennem hæmning af optagelse og syntese af thyminforbindelser i *Tetrahymena* er antaget til publikation i *Experimental Cell Research*. Arbejdet er fortsat i samarbejde med stud. scient. INGRID VILLADSEN. Resultatet af det i tidligere beretninger omtalte samarbejde med magister K. K. HJELM (Odense Universitet) er i trykken, og arbejdet har været fortsat i en mindre, autoradiografisk undersøgelse af DNA-syntesehastigheden i varmesynkroniserede *Tetrahymena*-celler (publiceret i årets løb). Professor ZEUTHEN gav en oversigt over de ovennævnte undersøgelser i et Symposium, arrangeret af British Society for Cell Biology, Edinburgh, 30–31/3 1967.

I oktober 1966 deltog professor ZEUTHEN i Second International Symposium for Cellular Chemistry, Ohtsu, Japan, (17–21/10 1966). Han gav, med dr. NORMAN E. WILLIAMS som medforfatter, en oversigt over det i beretningen for 1965–66 omtalte arbejde over den hastige udveksling af proteiner mellem cytoplasma og mundstruktur i *Tetrahymena*. Han besøgte japanske universiteter og holdt foredrag i Nagoya og i Tokyo om institutets arbejde.

Resultatet af det i beretningen for 1961–62 meddelte samarbejde med dr. MILAN KOVIČ, Jugoslavien, over den mulige forbindelse mellem periodiciteten i malariaparasitetens tilvækst og i værtsorganismens temperatur, foreligger nu som manuskript, indsendt til trykning. Den lange forsinkelse forårsagedes af dr. KOVIČ's pludselige død, kun en uge efter hans hjemkomst i 1963. Forsøgene var dengang kun delvis afsluttet og bearbejdet. Professor ZEUTHEN har senere haft værdifuld assistance af studenterne SØREN WAMBERG og IB HELGE OLSEN.

Deltagelse i andre arbejder vil blive meddelt under de enkelte medarbejdere.

Professor ZEUTHEN har i forårssemestret afholdt en ugentlig forelæsning over cytologiske emner for biologistuderende i 8. semester. Han modtog Thunberg Medaljen fra Kungl. Fysiografiska Sällskapet i Lund ved årsmødet 2/12 1966.

Docent, dr. med. PAUL PLESNER udnævntes pr. 1/11 1967 til professor i biokemi ved Odense Universitet. I nærværende år har han således kun i kort tid været knyttet til instituttet. Han har fortsat, og vil i Odense udvide, de i beretningen for forrige år beskrevne aktiviteter.

Cand. mag. LEIF RASMUSSEN har fortsat de i tidligere beretninger omtalte undersøgelser over DL-parafluorofenylalanins virkning på celledelingen i *Tetrahymena* med studier af denne aminosyreanalogs virkning på syntesen af makromolekyler af mulig betydning for den senere celledeling. Som omtalt i beretningen for 1965-66 indbygges analogen i cellens proteiner med næsten samme hastighed som dens normale kontrapart (L-fenylalanin). Hverved opbygges »falske proteiner« med mulige dysfunktioner, dels hvor det gælder den enzymatiske syntese af andre makromolekyler, f. eks. nukleinsyrer, dels (se beretningerne for 1963-64) hvor det gælder opbygningen af cellulære strukturer med hovedsageligt indhold af protein, f. eks. cellens mundapparat. I samarbejde med stud. scient. AGNETE KLUDT har cand. mag. LEIF RASMUSSEN fundet, at *Tetrahymena* for vækst i et proteose-pepton medium kræver tilstedeværelse af partikler i mediet. Et sådant krav eksisterer ikke i et helt syntetisk medium, i hvilket aminosyrer m. m. forekommer i monomer tilstand. I samarbejde med stud. scient. ELSE HOFFMANN og professor ERIK ZEUTHEN og i forlængelse af tidligere observationer af antagonisme mellem DL-parafluorofenylalanin og L-methionin (beretning 1962-63, 1963-64) har cand. mag. LEIF RASMUSSEN studeret *Tetrahymena*-cellers optagelse af forskellige aminosyrer, separat og i indbyrdes konkurrence. Sammen med cand. pharm. BIRTE KRAMHØFT (se denne) og professor ERIK ZEUTHEN har cand. mag. LEIF RASMUSSEN studeret ion-synergismer, -antagonismer og -optagelse i *Tetrahymena*. Sammen med cand. med. MORTEN NIELSEN (se denne) har han fortsat det i beretningen for 1965-66 under sidst-

nævnte beskrevne arbejde over *Trichomonas vaginalis*. I november 1966 har cand. mag. LEIF RASMUSSEN deltaget i isotopkursus for læger og erhvervet autorisation til selvstændigt arbejde med isotoper.

Mag. scient. JYTTE REICHSTEIN NILSSON har i samarbejde med professor ERIK ZEUTHEN fortsat det i tidligere beretninger omtalte arbejde over finstrukturer i *Tetrahymena*, dette år med særlig hensyntagen til kernens morfologiske ændringer gennem den synkroniserede cellecyklus. Elektronmikroskopiske iagttagelser korreleredes med lysmikroskopiske undersøgelser af Feulgenfarvede kerner og med autoradiografiske observationer af hastighed af indbygning af tritieret thymidin i cellens deoxyribonukleinsyre og endelig lokalisering i cellen af dette makromolekylære produkt. Magister NILSSON har, med anvendelse af normale *Tetrahymena*-celler, kvantitativt undersøgt virkningen af sult, fulgt af fødeoptagelse, på cellens finstrukturer. Sult inducerer begrænset autolyse, idet dele af cellens cytoplasma optages i autolytiske vacuoler (cytolysomer), og den fører til ændring af kernestrukturen, især for nucleolernes vedkommende. Disse fænomener reverterer efter ny fødeindtagelse. Magister NILSSON deltog med dette emne, og med dr. CICILY CHAPMAN-ANDRESEN, Carlsberg Laboratoriets fysiologiske afdeling (se denne), som medforfatter, i et »Symposium on the Degenerative Changes in Cells«, afholdt i Brighton, England, september 1967, af British Society for Cell Biology. Magister NILSSON har afsluttet sine undersøgelser (beretninger 1961–62 til 1965–66) af finstrukturen af ciliaten *Neobursaridium gigas*, og en afhandling er under udarbejdelse. I samarbejde med dr. CHAPMAN-ANDRESEN har hun afsluttet arbejdet om vacuoledannelse i *Tetrahymena* under forskellige stadier af den varme-synkroniserede cellecyklus (se beretninger 1964–65, 1965–66). En afhandling er under udarbejdelse. Endvidere har magister NILSSON sammen med dr. CHAPMAN-ANDRESEN afsluttet elektronmikroskopiske undersøgelser af amøben *Chaos chaos* over fordelingen af farvestoffet alcian-blåt, optaget ved pinocytose, på næringsvakuoler af forskellig alder. En afhandling er i trykken. En foreløbig, fælles meddelelse blev givet af magister NILSSON på et møde holdt i Åbo Finland, juni 1967, af Nordisk Forening for Celleforskning og af Skandinavisk Forening for Elektronmikroskopi.

Mag. scient. OLE WESTERGAARD har fortsat sine undersøgelser

over enzymer nødvendige for DNA-syntesen i *Tetrahymena*. De i beretningen for 1965–66 kort omtalte undersøgelser over DNA-polymerasen er blevet fortsat i samarbejde med dr. RONALD E. PEARLMAN. Hæmning af DNA-syntesen gennem thyminsult (se under ZEUTHEN) inducerer en kraftig stigning i DNA-polymerasens specifikke aktivitet, både i normale og i varme-synkroniserede celler. Aktivitetsstigningen udebliver, når proteinsyntesen hæmmes, og den anses derfor at skyldes de-novo syntese af enzym. Enzymsyntesen bringes til ophør ved tilførsel af thymidin i koncentrationer, der fører til ny syntese af DNA. I varmesynkroniserede, men iøvrigt ubehandlede celler, er DNA-polymerasens aktivitet uændret gennem to synkrone celledelinger. Det studerede interval er fem timer, begyndende én time før det sidste varme-choks ophør. En afhandling er under udarbejdelse. Magister WESTERGAARD deltog i september-oktober 1967 i et kursus: »Activation of genes in the embryonic development«, afholdt ved Palermo universitets zoologiske institut.

Cand. mag. KIRSTEN HAMBURGER har den 1/4 1967 genoptaget arbejdet ved institutet. De i beretningerne fra 1964–65 og 1965–66 omtalte forsøg over frøæggets stofskifteintensivitet og jordamøben *Acanthamoeba*'s vækst er blevet fortsat. To afhandlinger i samarbejde med professor ZEUTHEN er under udarbejdelse.

Cand. mag. KARIN NILAUSEN har, støttet af Statens Almindelige Videnskabsfond, af Carlsbergfondet samt af det til rådighed for institutet værende Dobercks legat, fortsat og udvidet sine, i beretningen fra 1965–66 omtalte, studier over den fremmende virkning af forskellige langkædede fedtsyrer og af lysolecitin på vækst af hamsterceller i kultur. Inkuberes cellerne med ^{14}C -acyl- ^{32}P -lysolecitin, kan i cellernes lecitin påvises samme isotop-ratio som i det tilsatte lysolecitin. Dette tyder på, at cellerne optager lysolecitin intakt, og derefter omdanner dette stof til lecitin ved simpel acylering, en af Lands tidligere foreslået mulighed. Dele af dette arbejde blev efter indbydelse forelagt i Jerusalem, Israel, august 1967, ved 11th International Conference on the Biochemistry of Lipids. En note er publiceret i møderapporten, en afhandling er i trykken, og en anden er under udarbejdelse.

Magister K. K. HJELM, Odense Universitet, har i årets løb afsluttet det i beretningerne 1962–63 til 1965–66, og i denne beretning under ZEUTHEN omtalte arbejde over DNA-syntesen i

Tetrahymena. Magister HJELM fortsætter dele af dette arbejde i Odense.

Cand. pharm. BIRTE KRAMHØFT har som licentiatstuderende ved Danmarks Farmaceutiske Højskoles farmakologiske laboratorium (professor, dr. med. Erik Jacobsen), støttet af et stipendium fra Højskolen og i samarbejde med professor ERIK ZEUTHEN og cand. mag. LEIF RASMUSSEN, undersøgt virkningen af uorganiske ioner på synkron celledeling i *Tetrahymena*. Som grundmedium anvendes redestilleret vand, pufferet med »Tris«. Delingsforsinkelser fremkaldt af visse ioner kan påvirkes antagonistisk eller synergistisk af andre ioner. Den simple måling af tid for udvikling af celledeling efter de inducerende varmekocks ophør har ført frem til forsøgssituationer, i hvilke ionfordelingen mellem systemets intra- og ekstracellulære væskerum gøres til genstand for nøjere undersøgelse.

Mag. scient. OLE MICHELSEN har, støttet af Carlsbergfondet, afsluttet de i tidligere beretninger omtalte undersøgelser, led i en rapport under udarbejdelse i samarbejde med professor ERIK ZEUTHEN og dr. NORMAN E. WILLIAMS (se beretninger for 1964–65 og 1965–66).

Stud. scient. INGRID VILLADSEN har som studenterstipendiat og i samarbejde med professor ERIK ZEUTHEN (se denne) udført målinger af hastigheden, hvormed normale og varmesynkroniserede *Tetrahymena*-celler syntetiserer protein, ribonukleinsyre og deoxyribonukleinsyre før, under og efter en periode af thyminsult. Frøken VILLADSEN deltog i september 1967 i et kursus »FEBS Summer School on Nucleic Acids« i Marseille.

Stud. scient. AGNETE KLUDT har som studenterstipendiat i samarbejde med cand. mag. LEIF RASMUSSEN (se denne) studeret vækstfænomener i *Tetrahymena*-kulturer, dyrket på komplekse og syntetiske medier, med og uden tilsætning af partikler (fra glødet plastisk ler).

Stud. scient. ELSE KAY HOFFMANN har som studenterstipendiat og i samarbejde med professor ERIK ZEUTHEN og cand. mag. LEIF RASMUSSEN (se denne) studeret hastigheder, hvormed ¹⁴C-mærkede aminosyrer fjernes fra et iøvrigt uorganisk medium. De studerede variable funktioner var aminosyrens natur, dens koncentration, koncentrationen af en samtidig tilsat anden aminosyre eller uorganisk ion (Na⁺). Resultaterne gøres til genstand for

kinetisk behandling, og de søges tydet i samklang med vort bredere kendskab til mekanismer for aminosyretransport i *Tetrahymena* og andre højere celler.

MARTIN WAND, graduate student, Yale University Medical School, New Haven, Conn., U.S.A., har som Junior Fellow fra sit universitet deltaget i institutets arbejde i dette år. Han har i samarbejde med professor ERIK ZEUTHEN undersøgt muligheden for at forbedre delingssynkronien i *Tetrahymena* ved at variere temperaturniveauet i et »varmechok«. Han har fulgt DNA-syntesen gennem to synkrone celledelinger ved scintillationstælling af celler, der forud for fixering har syntetiseret deoxyribonukleinsyre i nærværelse af henholdsvis ^{14}C - og ^3H -mærket thymidin. Han har endelig, med deltagelse også af dr. E. ANTHONY EVANS, The Radiochemical Centre, Amersham, England, med anvendelse af autoradiografi og scintillationstælling studeret indbygningen i *Tetrahymena*-celler af renest muligt ^3H -thymidin og af maksimalt dekomponeret (ved selvradiolyse) ^3H -thymidin. De radiolytiske produkter indbygges (*Tetrahymena*) i cytoplasma med stor hurtighed. Indbygningen er ikke i nukleinsyrer. Det sidste arbejde er afsluttet og publiceret.

Dr. RONALD E. PEARLMAN har med støtte af National Research Council of Canada og i samarbejde med magister OLE WESTERGAARD udført de under sidstnævnte omtalte undersøgelser. Alene har han indledt undersøgelser med det formål at etablere et *in vitro* system til studiet af det beskrevne og andre fænomener. Dr. PEARLMAN deltog i september 1967 i »FEBS Summer School on Nucleic Acids« i Marseille.

Dr. IRWIN W. SHERMAN (University of California, Riverside, California, U.S.A.) har, støttet af Guggenheim Memorial Foundation, opholdt sig ved institutet i 6 måneder. Han har fortsat de af KOVIĆ og ZEUTHEN (se under sidstnævnte) indledte undersøgelser over sammenhængen mellem malariaparasittens og legemstemperaturens periodicitet. Det studerede system var igen *Plasmodium lophurae*, dyrket i hønsefostre.

Dr. R. Z. KLEKOWSKI, (Nencki Institutet, Warszawa, Polen), har med støtte af Rask-Ørsted Fondet i tre måneder studeret den registrerende gradientdykker-teknik (beretninger 1958–59, 1959–60, 1961–62 under LØVLIE, beretningerne 1963–64 samt 1964–65 under LINTS). I samarbejde med professor ERIK ZEUTHEN opteg-

nedes tilvækstkurver (celletal og respirationsintensitet mod tid) for kloner af *Tetrahymena* celler, som igennem få generationer gennemløb de for massepopulationer almindeligt beskrevne vækstfaser.

Dr. C. CHAPMAN-ANDRESEN har som gæst fra Carlsberg Laboratoriets fysiologiske afdeling (se denne) samarbejdet med magister NILSSON (se denne).

Cand. med. MORTEN NIELSEN har som gæst fra Statens Serum-institut og i samarbejde med cand. mag. LEIF RASMUSSEN fortsat det i beretningen for 1965–66 under sidstnævnte beskrevne arbejde over *Trichomonas vaginalis*.

I dagene 28.–29. april 1967 arrangeredes på institutet et snævert møde med nordiske kolleger og tidligere medarbejdere om »Cellecyklen hos protozoer«. Fra institutet gaves seks meddelelser (WESTERGAARD og PEARLMAN, WAND, ZEUTHEN, NILSSON, RASMUSSEN, HAMBURGER), fra anden side 9. Der etableredes en skandinavisk sektion af »Society of Protozoologists« med professor ZEUTHEN som formand og dr. C. CHAPMAN-ANDRESEN som sekretær.

Institutet har i årets løb været besøgt, blandt andre af dr. A. THIADENS (Holland), dr. STANISLAW DRYL (Polen), dr. VĚRA CHLUMECKÁ (Czekoslovakiet), dr. YOKIO HIRAMOTO (Japan), professor N. KAMIYA (Japan), dr. W. SACHSENMAYER (Vesttyskland), dr. E. ANTHONY EVANS (England), samt Mr. GEOFFREY TURNER (England), der alle bidrog med foredrag, deltog i samarbejde eller kom for at lære metoder.

Følgende arbejder er publiceret i årets løb:

- BEHNKE, O. og A. FORER: Evidence for four classes of microtubules in individual cells. *J. Cell. Sci.* **2**, p. 169–192 (1967).
- FORER, A.: A simple conversion of reflecting lenses into phase-contrast condensers for ultraviolet light irradiations. *Exptl. Cell Res.* **43**, p. 688–691 (1966).
- GREGG, J. H. og F. A. LINTS: A constant-volume respirometer for *Drosophila* imagos. *Compt. Rend. Trav. Lab. Carlsberg* **36**, 2, p. 25–34 (1967).
- HERTZ, L.: Neuroglial localization of potassium and sodium effects on respiration in brain. *J. Neurochemistry* **13**, p. 1373–1387 (1966).
- KOVIČ, M. og E. ZEUTHEN: Malarial periodicity and body temperature. An experimental study of *Plasmodium lophurae* in chicken embryos.

- In: Proceedings of the First International Congress of Parasitology, Rom, p. 1-6 (1964).
- LEICK, V.: Growth rate dependency of protein and nucleic acid composition of *Tetrahymena pyriformis*, and the control of synthesis of ribosomal and transfer RNA. *Compt. Rend. Trav. Lab. Carlsberg* **36**, 7, p. 113-126 (1967).
- LINTS, F. A. og C. V. LINTS: Consumption of oxygen by the egg of *Drosophila melanogaster*. *Nature* **214**, p. 785-787 (1967).
- LINTS, C. V., F. A. LINTS og E. ZEUTHEN: Respiration in *Drosophila*. I. Oxygen consumption during development of the egg in genotypes of *Drosophila melanogaster* with contributions to the gradient diver technique. *Compt. Rend. Trav. Lab. Carlsberg* **36**, 3, p. 35-66 (1967).
- NEFF, R. J. og R. H. NEFF: Induction of differentiation by antibiotics, antimetabolites, and cytostatic agents. *J. Cell Biol.* **31**, p. 80A (1966).
- NILSSON, J. R.: An African strain of *Blepharisma japonicum* (Suzuki). *Compt. Rend. Trav. Lab. Carlsberg* **36**, 1, p. 1-23 (1967).
- NILSSON, J. R.: The ultrastructure of *Neobursaridium gigas*. Abstract from the 20th Annual Meeting of the Society of Protozoologists, Toronto, 1967. *J. Protozool.*, **14** (Suppl.), p. 37 (1967).
- RASMUSSEN, L.: Effects of DL-*p*-fluorophenylalanine on *Paramecium aurelia* during the cell generation cycle. *Exptl. Cell Res.* **45**, p. 501-504 (1966).
- THIADENS, A. J. H. og E. ZEUTHEN: Meiosis and sporulation induced in sporophytes of *Ulva mutabilis* («Slender») with synchronous mitosis. *Planta (Berl.)* **72**, p. 60-65 (1967).
- WAND, M., E. ZEUTHEN og E. A. EVANS: Tritiated thymidine: Effect of decomposition by self-radiolysis on specificity as a tracer for DNA synthesis. *Science* **157**, p. 436-438 (1967).

Institutets personale består ved udgangen af året 1966-67 af følgende:

Professor, dr. ERIK ZEUTHEN er forstander (ansat i denne stilling 1. august 1957).

Cand. mag. LEIF RASMUSSEN er ordinær assistent (tilknyttet instituttet siden 1958, ansat i den nuværende stilling 1. oktober 1966).

Mag. scient. fru JYTTE REICHSTEIN NILSSON er ekstraordinær deltids-assistent (ansat i denne stilling 15. marts 1961).

Cand. mag. fru KIRSTEN HAMBURGER er ekstraordinær deltids-assistent (tilknyttet instituttet siden 1958).

Mag. scient. OLE WESTERGAARD er ekstraordinær assistent (tilknyttet instituttet 1. september 1965).

Afdeling C

Det nationalhistoriske Museum på Frederiksborg

Fra museets bestyrelse er modtaget følgende beretning¹:

Museets Samlinger

Tilvækst.

I det forløbne år fra 1. oktober 1966 til 30. september 1967 har Det nationalhistoriske Museum på Frederiksborg forøget sine samlinger på følgende måde:

A. Ved køb:

Malerier og skulptur.

1. Kong Frederik V. Lille maleri. Hel figur. Med hermelinskåbe og elefantorden. Malet af Peder Als; signeret. (Inv. nr. A 7716). Erhvervet i England.
2. Kong Frederik IX. Bronzebuste. Udført på museets foranledning af professor Gottfred Eickhoff 1966-67; signeret. (Inv. nr. A 7717).
3. Dronning Ingrid, født prinsesse af Sverige. Bronzebuste som foregående. (Inv. nr. A 7718).
Busterne er opstillet i Riddersalen som par på en todelt, i højden og bredden forskudt piedestal med finér af en moseeg, fundet i Ganløse.
4. Knud Rasmussen. Skulderstykke. Som ung. Malet af Eigil Schwab i Stockholm. (Inv. nr. A 7721). Hidrørende fra kunstnerens bo.
5. Kai Svarre, redaktør, Lille brystbillede. Som student. Malet af Frida Bagge ca. 1909; signeret. (Inv. nr. A 7712).

¹ Genpart af den allerunderdanigste beretning, som det påhviler bestyrelsen årligt at afgive til H. M. Kongen om museets virksomhed.

Angående regnskabet henvises til ekstrakten s. IV.

6. Carl Theodor Dreyer, filminstruktør. Malet på museets foranledning af Gunner Ditlefsen 1967. (Inv. nr. A 7719).
7. Episode fra den dansk-norske hærs felttog i Bohuslen under landgreve Carl af Hessens kommando, formentlig overgangen ved Qvistrum bro 27.–28. september 1788. Malet af C. A. Lorentzen 1789; signeret. (Inv. nr. A 7715).

Tegninger og grafiske blade.

8. Audienssalen på Frederiksborg. Let farvelagt blyantsskitse, visende bl. a. den senere borttagne vindeltrappes opgang i salens nordvestlige hjørne. Formentlig udført som forarbejde til illustration i Traps Danmark, 3. udgave, af arkitekturmaleren I. Th. Hansen ca. 1895. (Inv. nr. A 7713).
9. Frederik II's østre tårn på Frederiksborg set fra Fangetårnets portgennemkørsel. Skitse. Formentlig udført af I. Th. Hansen samtidig med foregående. (Inv. nr. A 7714).
10. »Fregatten Sjællands Kamp med preussiske Orlogsskibe under Rügen den 17. Marts 1864«. Litografi fra A. v. Thomstorffs Steenrk., Kjbh. Farvelagt.
11. Ødammen ved Frederiksborg. Farvelitografi af Vilhelm Kyhn 1871.
12. Frederiksborg slot set fra øst. Radering af A. Buckles.

Samlingen af grafiske portrætblade er iøvrigt blevet suppleret i lighed med tidligere.

Portrætmedaljer og historiske medaljer.

13. Tronfølgeren, prinsesse Margrethes bryllup med prins Henrik. Sølvmedalje. Avers med brudeparrets profilportrætter, revers med to sammenlagte hænder og datoen: 10. JUNI 1967. Udført af Harald Salomon. (Inv. nr. M 414).
14. Bryllupstikrone. Sølv. Slået i anledning af tronfølgerens bryllup. Avers med kong Frederik IX's, revers med brudeparrets profilportrætter. Udført af Harald Salomon. (Inv. nr. M 413).
15. Peter Wessel Tordenskiold, Dynekilen 8. juli 1716/1966. Norsk mindemedalje. Sølv. Udført af Øivind Hansen, Kongsberg. (Inv. nr. M 409).
16. Friedrich Gottlieb Klopstock, tysk digter. Bronze. Avers med

- digterens portræthoved. Revers med lyre, laurbærkrans og bog med rygtitel: MESSIAS. Udført af G. V. Bauert i Altona 1803. (Inv. nr. M 411).
17. H. C. Andersen, digter. Forsølvet bronze. Avers med digterens profilportræt og signaturen Hanson. Revers med citat fra eventyret »Den grimme Ælling«. (Inv. nr. M 412).
18. Valdemar Bie, professor, dr. med., 70 år. Bronze. Avers med profilportræt, revers med hospitalsscene. Udført af Gunnar Jensen 1932. (Inv. nr. M 410).

Møbler og kunstgenstande.

19. Nåleetui af porcelæn med guldhængsel. Manganviolet dekoration og ovale felter med kronede navnebogstaver JM og F, betegnende dronning Juliane Marie og arveprins Frederik. Udført på Den kgl. Porcelainsfabrik ca. 1780. (Inv. nr. B 4250).

B. Som gave:

Fra afdøde tegner Poul Sæbye ifølge testamentarisk bestemmelse:

20. Christine Sophie Ahlefeldt, gift med general Peter Elias von Gähler, dronning Caroline Mathildes fortrolige. Pastel. Brystbillede. Ubekendt kunstner. Tidligere i museumsinspektør J. Leemejers samling. (Inv. nr. A 7720).

Fra afdøde apoteker Niels Frederik Jørgensen og hustru, født Buhl, ifølge testamentarisk bestemmelse:

21. Evald Wilhelm Weis, nysølvfabrikant i København. Knæstykke. Malet i Italien af den tyske kunstner Dietrich Lindau i 1820'erne; signeret. (Inv. nr. A 7710).
22. Scene fra Treårskrigen. Malet forarbejde til den drikkende hornblæser på maleriet »Reservesoldater på Marchen 1848«. Udført af N. Habbe. (Inv. nr. A 7709).

Fra De samvirkende sjællandske Landboforeninger:

23. Jacob Jensen Tvedegaard, gårdejer, organisationsmand. Halv figur, siddende. Malet af Johannes Glob 1945; signeret. (Inv. nr. A 7711).

Fra billedhugger Harald Isenstein:

24. Marcus Melchior, overrabbiner. Litografi. Udført af giveren.

Fra Den kongelige Mønt:

25. Sølvtikrone i medaljepræg med glat rand og uden møntangivelse. Udført i anledning af tronfølgerparrets bryllup den 10. juni 1967 af Harald Salomon. Jævnfør nr. 14.

Revision.

Inventarrevisionen, der varetages af overinspektør Gudmund Boesen og dr. phil. Jan Steenberg, er blevet videreført efter de fastsatte retningslinier. Der har i årets løb været aflagt tre revisionsbesøg.

Konservering og restaurering.

I det forløbne år blev der i museets atelier for konservering af malerier m. v. behandlet 46 malerier og 1 bemalet træskulptur. Af disse blev de 21 underkastet en grundigere proces, omfattende rentoilering eller fastlæggelse af løse farvelag, rensning, udkitning, retouchering og fernisering.

En særlig interessant opgave var arbejdet med Filippo Agricolas portræt af dronning Caroline Amalie, malet 1820. Dette billede, der oprindeligt var malet på en kastanjetræsplade, blev allerede kort efter, at det første gang var udstillet i 1824, overført til lærred. Årsagen var revnedannelser i træpladen, der truede med at nedbryde billedet totalt. Gennem årene siden da har denne rentoilering, der var foretaget med klisterbindemiddel, holdt sig godt, men der blev i år observeret opskalninger og enkelte mindre afskalninger, tydende på at bindingen mellem det originale farvelag og rentoileringenslærredet nu var svækket. Det blev derfor besluttet at foretage en ny rentoilering, denne gang med voks-harpiks bindemiddel, der ikke nedbrydes, således som det ofte er tilfældet med bindemiddel af klister. Denne rentoileringsproces førte en del problemer med sig af teknisk art, idet farvelaget bl. a. en overgang var frigjort fra det gamle rentoileringenslærred og kun blev støttet af et lag tyndt musselin på bagsiden og en vokspapirsikring på forsiden. Billedet er nu færdigbehandlet og atter op-
hængt i museet.

Af de behandlede billeder tilhørte de 29 museet, hvortil kom 3 hørende til slottets vægfaste inventar i Conseilgangen. Fra Rosenborg hidrørte 9 malerier, deraf 4 vægfelter fra »Vinterstuen«. Endvidere blev der konserveret 1 portrætmaleri tilhørende Gardehusarregimentet i Næstved, 3 landskabsbilleder for Ny Carlsbergfondet og 1 portræt fra privat eje.

Atelierets udstyr blev forøget med et særlig kraftigt fotostativ af mærket »Gitzo«.

I museets snedkerværksted blev forskellige møbler og genstande underkastet restaurering eller anden vedligeholdende behandling. Her kan blandt andet nævnes et chatol, et stort standur, 2 store etagerer af mahogni, et fineret skab, et spillebord, en kommode samt en del armstole og stole.

Fotografisamlingen.

Museets samling af fotografier af portrætter og historiske blade er blevet forøget såvel ved optagelser ved museets egen foranstaltning som ved indkøb og gaver. Tilgangen af negativer i format 18×24 og 13×18 androg 332 numre, hvortil kom en række farvediapositiver, herunder lysbilleder til supplerings af den foreliggende samling.

Som medhjælpere ved den igangværende omordning af museets fotografisamling har virket fru Bodil Eller og stud. mag., fru Kirsten Nannestad.

Håndbiblioteket.

er blevet suppleret med 259 bøger og publikationer, deraf 102 som gave eller i bytte med inden- og udenlandske museer og institutioner.

Museets Virksomhed

Lokaler og bygninger.

Efter museets overtagelse af Slotsherrens Hus blev det overdraget arkitekt Peter Koch at udarbejde projekt til den restaurering af bygningen, som var forudsat i den med staten truffene aftale. Boligministeriet har senere efter stedfunden brevveksling med Det særlige Bygningssyn godkendt det af arkitekten indsendte for-

slag, og de lokale bygningsmyndigheder har meddelt tilladelse til den projekterede ombygning.

Arbejdet er derefter sat i gang, idet museet med boligministeriets godkendelse har engageret arkitekt Jens Lundqvist, Hillerød, til at forestå den daglige ledelse af bygningsarbejdet.

I årets løb er der gennemført en til bunds gående reparation og delvis fornyelse af taget, herunder ommuring af skorstene, fornyelse af defekte sandstenspartier og opsætning af nye tagrender, skotrender og nedløbsrør af kobber. Den vestlige tagflade har fået nye tagsten af sortglaserede tegl, medens den østlige under hensyn til samspillet med taget på den overfor liggende Kancellibygning er blevet omlagt og forsynet med gamle tagsten fra begge fladerne efter en omhyggelig sortering.

I bygningens indre har man påbegyndt den projekterede ombygning, der vil blive videreført som vinterarbejde i det kommende halvår.

På hovedslottet er der udført malerarbejde i stuerne 34, 36 og 50 samt i jerntrappe-rummet i Prinsessefløjen. Kongetrappen er fra stueetagen til 1. sal blevet forsynet med ny gummibelægning.

Besøgende.

Antallet af besøgende i det forløbne år androg ialt 242.889, hvoraf 45.728 i månederne oktober–april og 197.161 i tiden maj–september. I forhold til det foregående år betød dette en stigning på op imod 7 %.

Blandt de repræsentative besøg kan nævnes en særlig gruppe af udenlandske gæster ved tronfølgeren, prinsesse Margrethes bryllup, den svenske statsminister Tage Erlander med frue, den bulgarske udenrigsminister Ivan Bashev med frue, ministeren for kulturelle og sociale anliggender i republikken Singapore Othman Wok, den malaysiske sundhedsminister Bahaman bin Samsudin, samt delegationer fra henholdsvis det britiske, det nederlandske og det bulgarske parlament, indbudt af Folketingets præsidium. Endvidere en talrig række deltagere i internationale og nordiske møder og kongresser, arrangeret af udenrigsministeriet, boligministeriet, forsvarsstaben, hærens officersskole, Danmarks tekniske Højskole, Danmarks Lærereforening, Landbrugsrådet, Danske Statsbaner m. fl.

Gruppebesøgene med pædagogisk formål omfattede et samlet antal personer på 34.528, hvoriblandt 763 skoleklasser, nemlig 532 fra folke- og realskoler, 69 fra gymnasieskoler samt 162 fra højskoler, seminarier, fagkursus o. l. Af skoleholdene var 477 danske, 30 norske, 149 svenske og 107 fra andre lande.

Af kataloger og vejledninger blev der solgt 6125 danske, 4855 engelske, 2006 tyske og 834 franske; endvidere 791 billedhefter samt 33 eksemplarer af »Danish Museums«, udgivet af Samvirkerådet for dansk kulturarbejde i udlandet.

Museets engelske vejledning, hvis 1. oplag udkom i 1958, blev trykt i 4. oplag (40–60.000 eksemplarer) med de nødvendige rettelser og tilføjelser.

Der blev i årets løb fremstillet en ny Frederiksborg-plakat i farver med motiv efter et stik i Thurah's Danske Vitruvius og i op-sætning ved tegneren og grafikeren Erik Ellegaard Frederiksen.

Foto- og postkortsalg.

Salget af fotografiske aftryk fra museets billedarkiv var en smule mindre end i det foregående år.

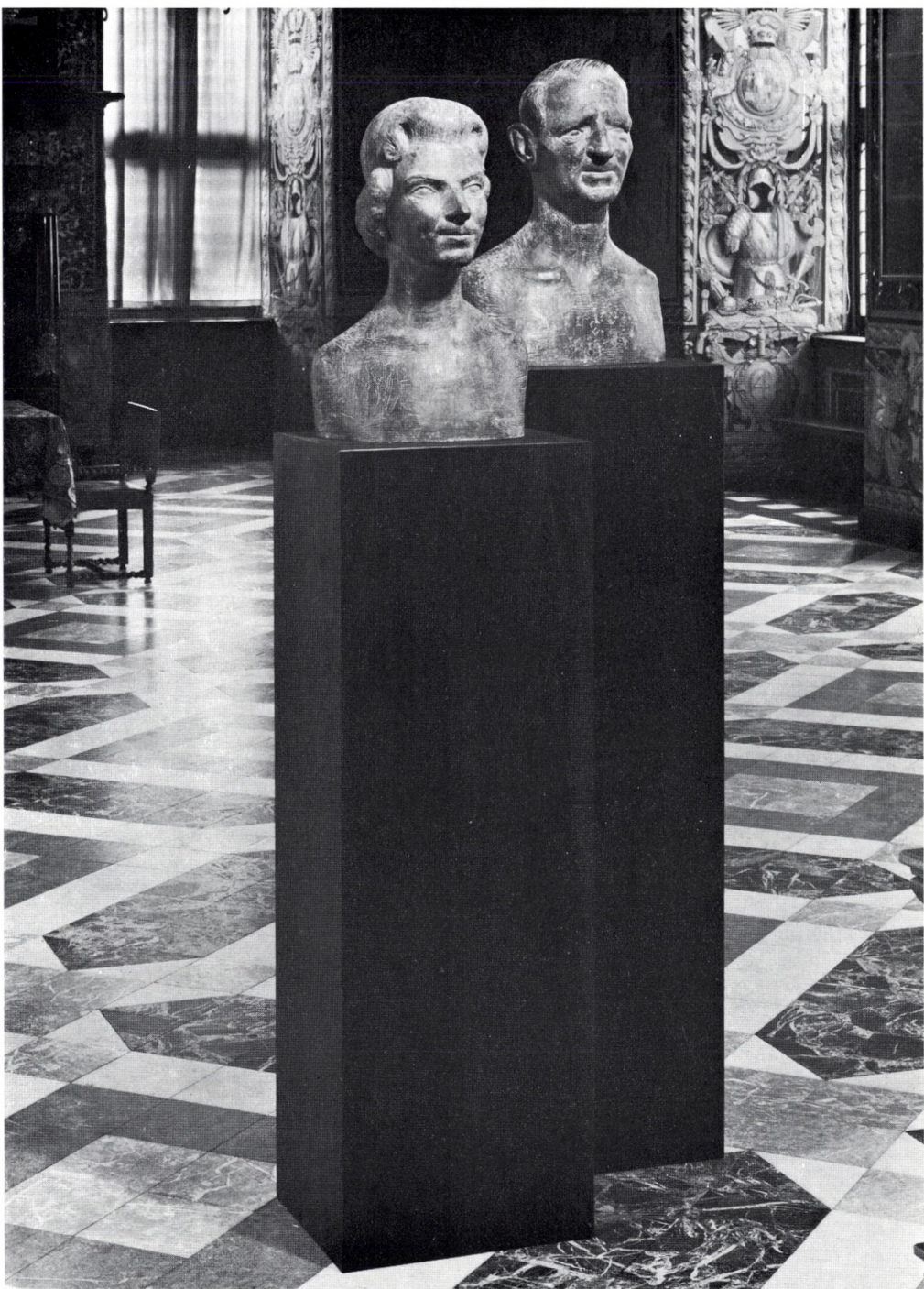
Af postkort solgtes ialt 114.238 stk., endvidere 6585 leporelloer à 12 stk. farvebilleder, 35.634 stk. color-slides, 2526 askebægre og plaketter fra Den kgl. Porcelainsfabrik samt 316 grammofonplader med gengivelse af musik på slotskirkens Compeniusorgel.

Omvisnings- og foredragsvirksomhed.

I sommerhalvåret blev der som sædvanlig og i så vid udstrækning som muligt ydet vederlagsfri omvisning til besøgsgrupper fra skoler, seminarier, kursus o. l. Alt i alt drejede det sig om 204 omvisninger eller modtagelser med orientering om slottet og museet. Som skoleomvisere virkede stud. mag.'erne Annette Brendholt, Leif Szomlajski og Thorkild Kjærgaard.

I månederne februar–marts afholdtes i museets foredragssal en foredragsrække under fællestitlen »Vi samler på-«, omfattende følgende fire emner:

- Fajance (fhv. overinspektør Kai Uldall).
- Sølv (museumsinspektør, dr. phil. Sigurd Schoubye).
- Glas (overinspektør Gudmund Boesen).
- Porcelæn (arkivar Brede L. Grandjean).

Kong Frederik IX og Dronning Ingrid. Bronzebuster. Modelleret af Gottfred Eickhoff 1966-67.
(Inv. nr. A 7717-7718). Opstillet i Riddersalen på en piedestal med finer af moseeg.

Episode fra den dansk-norske hærs felttog i Bohuslen under landgreve Carl af Hessens kommando, formentlig overgangen ved Qvistrum bro den 27.-28. september 1788. Malet af C. A. Lorentzen 1789. (Inv. nr. A 7715).

Fru Christine Sophie von Gähler (1745–92), født von Ahlefeldt, dronning Caroline Mathildes
fortrolige. Pastel af ukendt kunstner. (Inv. nr. A 7720).

Filminstruktør Carl Th. Dreyer (1889–1968). Malet af Gunner Ditlefsen 1967. (Inv. nr. A 7719).

Foredragssalen blev iøvrigt benyttet ved adskillige introduktioner til besøg på slottet og museet samt som klasseværelse ved skolegrupperes udarbejdelse af skriftlige opgaver o. l. i forbindelse med besøg på slottet.

Udenfor museet har museumsdirektør Jørgen Paulsen holdt foredrag om emner i tilknytning til slottet og museet i forskellige oplysende foreninger og sammenslutninger i Hillerød, Helsingør, Gråsten og Karlskrona. Museumsinspektør H. D. Schepelern har holdt foredrag i Det filologisk-historiske Samfund, København, Historisk Forening for Tikøb og Omegn samt for deltagerne i Lions International Youth Camp på Den nordiske Lejrskole i Hillerød.

Med tilladelse fra boligministeriet og museet afholdt Den danske Ballet- og Musikfestival i begyndelsen af september måned en eftermiddagskoncert i slottets riddersal.

Udstillinger.

Den i Prinsessefløjens stueetage i det foregående år arrangerede udstilling af danske portrætmalerier og -miniaturer fra Statens Museum for Kunst blev opretholdt gennem det forløbne år.

I september måned var som sædvanlig størstedelen af museets samling af broderede silketæpper og lærredsduge fra 1600- og 1700-årene fremlagt på borde i riddersalen og i de udstillingsrum, hvor de tidsmæssigt hører til.

I beretningsåret blev der udlånt et maleri til udstillingen: »Oldtidsminder i dansk kunst« i Horsens Museum.

Deponeringer.

På Falsterske Fodregiments kaserne i Vordingborg deponeredes et portrætmaleri af regimentets første chef, general Christian Wilhelm Numsen, malet af Peter Wichmann.

For midler fra »Theodor Modewegs Erindringslegat« vedtog bestyrelsen at erhverve en af billedhuggeren Gunnar Hammerich udført bronzebuste af fhv. museumsoverinspektør Kai Uldall til fremtidig opstilling i Frilandsmuseet.

Anden virksomhed.

Registreringen og katalogiseringen af portrætter og historiske billedfremstillinger er blevet videreført på sædvanlig måde. Arbejdet med systematisk indsamling af oplysninger om ældre portrætter blev fortsat under inspektør Povl Ellers tilsyn. Ved stud. mag. Leif Szomlajski blev der på rigsarkivet foretaget udskrifter af tilgangs- og afgangslister for Københavns slot 1703–1740, Christiansborg slot 1742–1787, Rosenborg slot 1702–1704 og 1785–1789, Frederiksborg slot 1793–1860, Det kgl. Kunstkammer 1700–1736 samt af kunstkammerets inventarium 1737.

Den af museumsinspektør H. D. Schepelern besørgede oversættelse til dansk af Ole Worms latinske brevveksling, der udgives af Det danske Sprog- og Litteraturselskab, er udkommet med andet bind (1637–43).

På museets foranstaltning blev der i årets løb foretaget fotografering af portrætter og kunstgenstande m. v. ved fotograf Lennart Larsen og samtidig katalogisering ved museumsinspektør Povl Eller på Knuthenborg og Ovesholm i Skåne.

Med orlov og tilskud fra museet foretog museumsdirektøren en studierejse til Grækenland i tiden 19. maj–2. juni 1967.

På museets stiftelsesdag den 5. april uddeltes legatportioner af »Det nationalhistoriske Museums Understøttelsesfond« til fhv. fotograf A. Brandt, vagtmester N. H. Skovholm Hansen, rengøringsassistent, fru Karin Jensen, opsynsbetjent N. P. Johansen, cand. mag. Arni Nielsen og assistent, fru Asta Sørensen.

Bestyrelsen.

I dagene 6.–10. oktober 1966 foretog bestyrelsens tre medlemmer samt museumsdirektøren en rejse til Sverige, dels for i Nationalmuseum i Stockholm at bese Europarådets 11. udstilling »Christina, Dronning af Sverige – en europæisk kulturpersonlighed«, dels for at aflægge studiebesøg på herregården Skokloster og slottet Gripsholm.

Personale.

Konservatormedhjælper Henrik Bjerre fratrådte den 1. april 1967 sin honorarlønnede stilling ved museet for at tiltræde en

assistentstilling ved konserveringsatelieret på Statens Museum for Kunst.

Fra 1. maj 1967 antoges konservator Artur Ketnath fra München som midlertidig medhjælp ved museets atelier for malerikonservering.

Efter et halvt års prøvetid blev fra 15. februar 1967 frk. Cathrine Clemmesen antaget som konservatorelev.

Museets faste og kontraktlønnede personale består ved udgangen af regnskabsåret 1966/67 af følgende:

Museumsdirektør, cand. mag. Jørgen Paulsen, ansat 1. oktober 1935, i sin nuværende stilling 1. oktober 1953.

Museumsinspektør, cand. mag. H. D. Schepelern, ansat 1. april 1943, i sin nuværende stilling 1. april 1946.

Museumsinspektør, cand. mag. Povl Eller, ansat 10. maj 1954, i sin nuværende stilling 1. april 1956.

Konservator Niels Wivel, ansat 1. oktober 1959.

Museumsregistrator B. Juel Weber, ansat 1. februar 1938.

Vagtmester N. H. Skovholm Hansen, ansat 1. september 1955.

Museumssnedker Holger Sørensen, ansat 1. april 1936.

Varmemester Kristian Jensen, ansat 1. januar 1940.

Museumsbetjent Harald Nielsen, ansat 1. oktober 1964.

Museumsbetjent Walther Ernst Jensen, ansat 1. oktober 1964.

Museumsbetjent Erhardt Andersen, ansat 1. april 1966.

Herudover er på museet beskæftiget 6 kontormedhjælpere, 1 konservatormedhjælper, 1 konservatorelev, 13 opsynsbetjente, 1 garderobeassistent, 5 rengøringsassistenter og 2 kiosksælgersker.

Frederiksborg, den 23. januar 1968.

G. BARDENFLETH.

STIG IUUL.

P. V. GLOB.

JØRGEN PAULSEN.

Ny Carlsbergfondet

Fra Ny Carlsbergfondets direktion er modtaget følgende beretning:

Til nedenfor angivne fundatsmæssige formål er der for Ny Carlsbergfondets midler i regnskabsåret 1966–67 disponeret som følger:

A.

INDKØB OG UDDELING AF KUNSTVÆRKER, KUNSTNERISKE
UDSMYKNINGER M. M.

I.

Der er i løbet af året til museer eller andre offentlige institutioner skænket eller givet tilskud til erhvervelse af følgende kunstværker.

1. Museer og andre offentlige samlinger i København.

Ny Carlsberg Glyptotek:

1. *Østgræsk marmortyr. 6. årh. f. Kr.
2. *Kvindehoved. 4. årh. Malet kalksten. Koptisk.
3. *Mandshoved. 4. årh. Malet kalksten. Koptisk.
4. *GEORGES MICHEL: Aux Environs de Montmartre. (Ca. 1830).
Olie.
5. KAI NIELSEN: 121 tegninger samt en brevsamling.
6. Bevilling til Glyptotekets egen rådighed, for hvilken der efter museets meddelelse er erhvervet:
  - Aidoion terracotta-vase. Østgræsk parfumeflaske. 6. årh. f. Kr.
  - Terracotta-vase. Stammoid amfora med polychrom dyre-frise. 7. årh. f. Kr. Etrurien. Vulci.
  - Terracotta-vase. Sortfiguret, rødbrændt amfora med frem-

stilling af panter med dræbt hjort på ryggen. 6. årh. f. Kr. Etrurien.

H. W. BISSEN: Adam Oehlenschläger. 1854–55. Statuette. Brændt ler.

*PAUL GUIGOU: Landskab fra Sydfrankrig. 1861. Olie på træ.

GUSTAVE RICHARD: Portræt af Mme de St. F. (Ca. 1860). Olie på lærred.

Det danske Kunstindustrimuseum:

7. *ASGER JORN: Vasemand. 1952. Keramik. Erhvervet 1965.

8. *ELOF RISEBYE: Dødedansen. 1924–25. Mosaik.

Kunstindustrimuseets bibliotek:

9. JACQUES-ANDROUET DUCERCEAU: Leçons de perspective positive. Paris 1676, samt Second livre d'architecture. 1561.

10. Les Costumes françois representans les differens états du Royaume. Paris 1776.

Statens Museum for Kunst:

Den Kongelige Maleri- og Skulptursamling:

11. GIACOMO MANZÙ: Abrahams død. 1961. Bronzerelief. Erhvervet 1964. Gengivet i årsberetning 1964–65.

Den Kongelige Kobberstiksamling:

12. PALLE NIELSEN: 121 tegninger til »Opbrud, en film«. 1966. Pen, tusch.

13. NICOLAI ABILDGAARD: Vinget kvindeskikkelse i cirkel. Blyant, pen, laving.

14. Samme: Philosophien. (Udkast til maleri dat. 1800). Blyant, pen, laving.

15. HARALD GIERSING: Svanninge Kirke. 1920. Farvekridt.

16. Samme: Stående kvindelig model. Blyant.

17. Samme: Liggende kvindelig model. Sortkridt.

18. PETER HANSEN: To unge piger. 1894. Blyant, pen.

19. SIGURD SWANE: Husgavl og træer. Blyant og sortkridt.

20. SIGURD SWANE: Portræt af Leo Swane som barn. Sovende. 1899. Blyant.
21. Samme: To siddende personer. (Ca. 1906). Pen.
22. Samme: Fire siddende personer. Blyant.
23. JENS SØNDERGAARD: Læsende pige ved bord. 1945. Blyant, vandfarve.
24. EDVARD WEIE: Faun og Nymfe. (Ca. 1940/41). Sortkridt.
25. *ALBERT MARQUET (1875–1947): Kvindelig model, siddende på hug. Tuschtegning.

Nationalmuseet:

III. Afdeling:

26. *Mahognisekretær, udført af snedkermester J. PENGEL, ca. 1800.

Antiksamlingen:

27. *Sortfiguret terracottavase, hydria, med kildehusfremstilling. 540–525 f. Kr. Græsk.

De danske Kongers kronologiske Samling på Rosenborg:

28. *ANDREAS MØLLER: Christian VI som kronprins. 1723. Miniature.

Teaterhistorisk Museum:

29. C. A. LORENTZEN (1746–1828): Portræt af skuespiller, landskabsmaler Adam Gottlob Gielstrup. Olie. Ombyttet med et lignende maleri skænket af Ny Carlsbergfondet, se årsberetning 1934–35.
30. HELGE REFN: Scenemodel til Edw. Albee's skuespil »Lille Alice«. 1966.

2. Museer og andre offentlige samlinger
uden for København.

Frederikssund, Willumsen Museet:

1. *J. F. WILLUMSEN: Arabere i Tunis. En tigger sidder foran en hellig grav. 1914. Olie.

Holstebro Kunstmuseum:

2. EJLER BILLE: Improvisation i Taormina. 1963–64. Olie Deponeret. Erhvervet 1964.
3. Samme: Hvidt-blåt-okker. 1965. Olie. Deponeret. Erhvervet 1966.
4. HENRY HEERUP: Knastul-Madonna. 1943. Olie på træ. Tilskud.
5. JENS SØNDERGAARD: Mennesker ved havet. (Ca. 1928). Olie. Erhvervet 1966. Deponeret.

Kolding Kunstforenings Samling:

6. *OLE SCHWALBE: Entre chien et loup. 1964–65. Olie. Erhvervet 1965.

Kronborg Slot:

7. *Billedtæppe ca. 1500: Kristi fødsel. Fransk. Deponeret.

Handels- og Sofartsmuseet på Kronborg:

8. *P. C. SKOVGAARD: Skibsreder Schade ud for Kronborg. 1839. Olie. Tilskud.

Liselund Gl. Slot:

9. Et par lysestager af malet tin på trepas fødder. (Ca. 1790). Formentlig tidligere på Liselund.

Louisiana, Humlebæk:

10. GUILLAUME CORNEILLE: Le ciel entrebaillé sur une prairie verte. 1963. Olie. Deponeret.
11. LUCIO FONTANA: Concetto spaziale. 1958. Olie. Deponeret.
12. *AUGUSTE HERBIN: Jaune. 1946. Olie. Deponeret.
13. *VILHELM LUNDSTRØM: Modelbillede. 1931. Olie. Gave i anledning af Knud W. Jensen's 50-års fødselsdag.
14. *VICTOR VASARELY: Zilah. 1957. Olie. Deponeret.

Maribo, Lolland Falsters Stiftsmuseum.

15. ERNST CLAUSEN: 2 tegninger »Året i Norden«. 1962. Sortkridt. Erhvervet 1965.

16. HARALD GIERSING: Ung pige med bog. 1925. Blyant.
17. PETER HANSEN: Italiensk Markedsscene. 1913. Pen.
18. NIELS LARSEN STEVNS: Jesus åbenbarer sig for Maria Magdalene. Blyant, vandfarve.
19. CHRISTINE SWANE: Lyngså Strand. 1953. Blyant, vandfarve.
20. SIGURD SWANE: Strandparti. Langeland. 1933. Blyant, farvekridt.
21. ARNE UNGERMANN: Illustration til James Thurber. 1956. Tusch. Erhvervet 1964.
22. 7 grafiske arbejder af ARNE JOHANNESSEN, RASMUS NELLEMAN, JØRGEN RØMER, DAN STERUP-HANSEN og POUL WINTHER.

Odense Bys Museer, Fyns Stiftsmuseum:

23. ELSE ALFELT: Arkaisk landskab med Kronos. 1955. Akvarel. Erhvervet 1956.
24. ROBERT JACOBSEN: Volume contre volume. 1960. Jernskulptur. Erhvervet 1963. Gengivet i årsberetning 1962–63, men med fejlagtig titel og årstal.
25. JOHANNES LARSEN: To spætter. 1920. Pen.
26. Samme: Flyvende fugle omkring Henne Kirke. 1922. Blyant og vandfarve.
27. Samme: Morgensol i sovekammeret. 1957. Akvarel. Erhvervet 1957.
28. PALLE NIELSEN: Collage. 1962. Erhvervet 1963.
29. Samme: Arkitekturfantasi. 1964. Pen. Erhvervet 1964.
30. *CARL-HENNING PEDERSEN: Gul solhest med hvirvlende stjerne. 1961. Olie. Erhvervet 1962.
31. Grafisk blad af DAN STERUP-HANSEN.

Randers Kunstmuseum:

32. EJLER BILLE: Blåt, gråt, grønt. 1965. Olie.
33. PER KIRKEBY: 3-fløjet maleri. »Mannen som gør vad som faller honom in/Suruururu. Fluerne/Floodhest. Fliegende Blätter/Eelefant«. 1966. Olie.
34. BIRTHE WEGGERBY: Keramisk skulptur. 1966. Erhvervet 1966.

Ribe Stiftsmuseum:

35. KAY CHRISTENSEN: En skikkelse vil bevare et kostbart øjeblik. 1965. Olie. Erhvervet 1966.
36. POUL EKELUND: Hav og Skibe. Thy. 1966. Olie.
37. POUL WINTHER: Ting på stranden. 1965. Olie. Erhvervet 1965.

Rønne, Bornholms Kunstmuseum:

38. POUL HØM: Vinterbillede. 1966. Olie. Erhvervet 1966. Gengivet i årsberetning 1965-66.
39. SIGURD VASEGAARD: Illustrationer til Saxo's Danmarkshistorie. 50 træsnit.

Skive Museum:

40. HØLGER JACOBSEN: Gitter³. 1964. Olie. Erhvervet 1965.
41. JØRGEN RYTTER: Mørk billedverden. 1966. Olie.

Sorø Kunstmuseum:

42. KARL BOVIN: Oase, Tamarindetræer. (Udst. 1967). Olie.
43. EDGAR FUNCH: Sommernatur. 1965. Skulptur. Granit.
44. NIELS ØSTERGAARD: Fra et landskab. 1965. Olie.

Vejen Museum:

45. ALBERT MERTZ: Evighedens arbejdere. 1963. Olie. Erhvervet 1965.
46. ÅGE VOGEL-JØRGENSEN: Sommermorgen. 1958. Olie. Erhvervet 1966.

Vejle Museum:

47. POUL BJØRKLUND: Stort træ, Tøggerbo. 1963. Blyant. Erhvervet 1965.
48. BØRGE JØRGENSEN: Livsglæde. 1964. Jernskulptur. Erhvervet 1965. Gengivet i årsberetningen 1964-65.
49. KARL GUSTAV JØRGENSEN: Maleri. 1965. Olie. Erhvervet 1965.

50. ALBERT MERTZ: Månemand og månekone. 1959. Gouache. Erhvervet 1964.
51. Samme: Konfetti. 1959. Gouache. Erhvervet 1964.
52. RICHARD MORTENSEN: Krisens ophør. 1966. Olie.
53. FRANK RUBIN: Spor. 1963. Temere-collage.
54. GUNNAR SAIETZ: Efter badet. 1966. Olie.
55. PETER SEVERIN: Frisure tegning. 1966. Tusch.

Viborg Stiftsmuseum:

56. *Sølvbonbonnière, udført af Viborg-sølvsmiden POUL JACOBSEN MØLLER (Ca. 1757–1805).

Aalborg, Nordjyllands Kunstmuseum:

57. *KARL ISAKSON: Sif. 1903–1909. Olie.

Aarhus Kunstmuseum:

58. KARL ISAKSON: Opstilling med bojan, frugter og pelargonie. (Ca. 1907–08). Olie. Erhvervet 1966.
59. ROBERT JACOBSEN: Concrétion. 1953. Jern. Erhvervet 1963.
60. *ASGER JORN: Guganaga. 1943. Olie. Erhvervet 1962. Gave i anledning af indvielsen af museets nye bygning.
61. *JENS JUEL: Portræt af Sophie Charlotte de Cederfeld. 1771. Olie.

II.

Andre kunstindkøb:

1. NICOLAI ABILDGAARD: Liggende Kvinde. Blyant, pen.
2. EJLER BILLE: Hvidt-okker-grønt. 1966. Olie.
3. NIELS BJERRE: Røde skur på Bovbjerg. 1950. Blyant.
4. K. BJØRN-K. (KNUDSEN): Arvingen. 1967. Olie.
5. LARS BO: Grafisk arbejde.
6. MOGENS BØGGILD: Portræthoved af professor Gottfred Eickhoff. 1965. Bemalet gips.
7. EBBA CARSTENSEN: Bøgeskov. 1966. Olie.
8. *JOHANNES CARSTENSEN: Opstilling med oksekranie. 1964. Olie.
9. FREDÉ CHRISTOFFERSEN: Jern. 1962. Olie.

10. CHR. DAUGAARD: Landskab. Rød himmel. 1966. Olie.
11. POUL EJE: Januar. 1966. Olie.
12. POUL EKELUND: Landskab. 1966. Olie.
13. *MAURICE ESTÈVE: La toilette de l'enfant. 1934. Olie.
14. ERLING FREDERIKSEN: Selvportræt. 1960. Olie.
15. Samme: Huse, Buddingevej. 1963. Olie.
16. KJELD HANSEN: Komposition. 1966. Olie.
17. KNUD HANSEN: Grafisk arbejde.
18. P. O. HANSEN: 3 collager. 1967.
19. SØREN HANSEN: Grafisk arbejde.
20. VILLY EMIL HANSEN: Billede. 1966–67. Collage.
21. GUNNAR HOSSY: Bison. 1965. Sortkridt.
22. Samme: Kalvehoved. 1966. Sortkridt.
23. KARL ISAKSON: Stående og siddende model. 1918–20. Blyant.
24. I. P. GROTH JENSEN: Grafisk blad.
25. HOLGER J. JENSEN: Grafiske arbejder.
26. VIGGO JENSEN: Rødt billede. 1951. Olie.
27. *J. A. JERICHAU: Sydfransk landskab med palme. 1915. Olie.
28. ARNE JOHANNESSEN: Grafiske arbejder.
29. ASGER JORN: Komposition. 1943–44. Olie.
30. Samme: Grafiske arbejder.
31. *ANDERS KIRKEGÅRD: Apologi for mine forgængere. 1966. Olie.
32. SØREN KJÆRSGAARD: Portræt. 1966. Olie.
33. OLE VINCENT LARSEN: Hen på eftermiddagen. 1966. Olie.
34. *F. LÉGER: La femme au vase. 1924. Olie.
35. HARALD LETH: Pløjemark, mørk vinterdag. 1960. Olie.
36. KNUD LOLLESGAARD: Landskab med bjerge. 1965. Oliekridt.
37. LUCEBERT: Little Whale. 1960. Olie.
38. REIDAR MAGNUS: Solopgang. 1964. Olie.
39. Samme: Grafisk arbejde.
40. EDW. MATWIJKIW: Figur i interiør. 1966. Olie.
41. *BIRGITTE MEIER-DENNINGHOF: Form in tin no. 65. 1960.
Metallegering.
42. ALBERT MERTZ: Knas og chokolade. 1959. Gouache.
43. Samme: Skure og skrubbe. 1963. Gouache.
44. *RICHARD MORTENSEN: Licurey. 1955. Olie.
45. Samme: Zutritt verboten. 1966. Papircollage.
46. Samme: Evergreen. 1966. Papircollage.
47. Samme: Presque Touchant. 1966. Papircollage.

48. Samme: Grafiske arbejder.
49. KAI MOTTILAU: Spæde træer. Vinter. 1966. Olie.
50. JANE MUUS: Grafiske arbejder.
51. VERA MYHRE: Grafiske arbejder.
52. RASMUS NELLEMAN: Grafiske arbejder.
53. BODIL MARIE NIELSEN: Krukke. 1966. Stentøj.
54. GERT NIELSEN: Skulptur III. Træ og plastik.
55. MORTEN NIELSEN: Dialog. 1962. Bronze.
56. SØREN HJORTH NIELSEN: Grafisk arbejder.
57. FREDDY POULSEN: Grafiske arbejder.
58. TONNING RASMUSSEN: Spillefuglen. 1965. Olie.
59. *ROBERT RISAGER: Oplevelser i Menneskehavet. 1966. Olie.
60. ANTON ROOSKENS: Decorated head. 1965. Olie.
61. FRANK RUBIN: Det Åbne. 1963. Olie.
62. JØRGEN RØMER: Grafiske arbejder.
63. *GUNNAR SAIETZ: Tordenvejret og dets følger. 1967. Olie.
64. ALLAN SCHMIDT: Figur i hvidt rum. 1966. Olie.
65. OLE SCHWALBE: Daguerretypi, Firenze. 1965-67. Olie.
66. DAN STERUP-HANSEN: Grafiske arbejder.
67. *TOMMY STORKHOLM: Den sorte sangerinde. 1967. Olie.
68. Samme: Ginen og fuglen. 1967. Olie.
69. STEFFEN ODD SØLBERG: Grafiske arbejder.
70. JENS SØNDERGAARD: Marine med grøn båd. 1946. Blyant, vandfarve.
71. JENS FLEMMING SØRENSEN: Tanke om en skulptur i bronze. 1967. Blank bronze.
72. KURT TRAMPEDACH SØRENSEN: Model. 1966. Olie.
73. SHINKICHI TAJIRI: »Made in U.S.A.«. 1965. Bronze.
74. BENT STUBBE TEGLBJERG: Erindringer om Stockholm. I. 1967. Olie.
75. HELLE THORBORG: 5 collager. 1962.
76. Samme: Grafiske arbejder.
77. JEPPE VONTILLIUS: Landskab, oktober. 1966.
78. Samme: Mureren. 1967. Olie.
79. Samme: Sommerlandskab, Lønholt. 1967. Olie.
80. EIGIL WENDT: Himmel og jord. Dragørserien V. 1966. Olie.
81. KAREN WESTMAN: Grafiske arbejder.
82. POUL WINTHNER: Ting. 1966-67. Olie.
83. Samme: Grafiske arbejder.

III.

Udsmykninger.

1. Albertslund. Herstedernes Kommune.
*HENRIK STARCKE: Hoved. 1967. Granit.
2. Augustenborg Skole. Åbenrå-Sønderborg amt.
4 grafiske arbejder af RASMUS NELLEMAN, SØREN HJORTH
NIELSEN og MOGENS ZIELER.
3. Brande. Præstelundsskolen.
4 grafiske arbejder af POUL AGGER, FREDDY POULSEN og
DAN STERUP-HANSEN.
4. Esbjerg Statsskoles Kunstforening.
MOGENS ANDERSEN: Epsilon. 1958. Olie. Tilskud.
5. Frederiksberg Kommunes kulturelle forvaltning. Til udsmyk-
ning af skoler.
ASKE DAM: Helt. 1966. Olie. Erhvervet 1966.
ALBERT MERTZ: Slikmutter. 1951. Tusch og farvekridt.
Erhvervet 1964.
Samme: Rum med noget i. Menton 1963. Tusch. Erhvervet
1964.
Samme: En fryd for øjet. 1965. Papircollage. Erhvervet
1966.
EIGIL WENDT: Borghese-suite. Rom. 1963. Gouache. Er-
hvervet 1963.
35 grafiske arbejder af POVL CHRISTENSEN, GERDA EICK-
HOFF, HENRY HEERUP, OLIVIA HOLM-MØLLER, JANE
MUUS, RASMUS NELLEMAN, ELSA NIELSEN, SØREN
HJORTH NIELSEN, DAN STERUP-HANSEN, HELLE THOR-
BORG, SIGURD VASEGAARD, POUL WINTER og MOGENS
ZIELER.
6. Frederiksberg. Lindevangsskolen.
JENS KANTSØ: Hvidt billede. 1966. Olie.
4 grafiske arbejder af R. HEINEMANN, JANE MUUS, SØREN
HJORTH NIELSEN og HELLE THORBORG.
7. Frederiksberg. Nyelandsvejens Skole.
FRANK RUBIN: Ivans Himmelhave. 1962. Klude collage.
5 grafiske arbejder af JANE MUUS og SIGURD VASEGAARD.
8. Frederiksberg. Sønderjyllandsskolen.
ERIK AALYKKE: Skulptur. 1966. Syrebehandlet jern.

- SVEND HALBERG: En hane. 1966. Metal, messing, kobber og bly.
- NIELS TVEDE: Susanna. 1962. Bronze.
- GUNNAR WESTMAN: Kvinde med hue. 1963. Stentøjsler.
9. Frøslev-Møllerup Centralskole, Mors.
LOUI MICHAËL: Hvidt felt at fylde på blomsterstøvetv sende kort. 1965. Olie. Erhvervet 1966.
10. Fuglebjerg Centralskole. Sorø amt.
HANS M. VOIGT STEFFENSEN: Gavle. 1965. Olie. Erhvervet 1965.
OTTO H. SVENSSON: Komposition. 1965. Olie. Erhvervet 1965.
11. Glostrup. Københavns Amtssygehus.
TH. HAGEDORN-OLSEN: Anden afdeling af udsmykning af trapperum med frise i keramiske fliser. Første udbetaling.
12. Gylling Byskole. Aarhus amt.
5 grafiske arbejder af LARS BO, POUL EKELUND og SØREN HJORTH NIELSEN.
13. Hejls Skole. Vejle amt.
IB S. ØSTERGAARD: Maleri I. 1966. Olie. Erhvervet 1966.
1 grafisk arbejde af GERDA EICKHOFF.
14. Herlev. Køllegårds- og Dyrholmskolen.
ARNE L. HANSEN: Keramisk udsmykning i forbindelse med svømmehallen. Første udbetaling.
15. Herning Handelsskole.
SVEN DALSGAARD: Dagbogsoptegnelser. 1949. Olie. Erhvervet 1966.
OLE SCHWALBE: Udsmykning af Vestibulen. 3 malerier 1966-67. Afleveret. Jfr. årsberetning 1965-66.
16. Holbæk Centralsygehus.
JENS G. GROVE: E.Z. 1966. Olie. Erhvervet 1966.
NIELS GRØNBECHE: I parken, Amsterdam. 1966. Olie.
JEPPE HAGEDORN-OLSEN: Keramisk vægdekoration. 1966.
POUL JANUS IPSEN: Forladt dyrebillede. 1966. Olie.
KARL OTTO JOHANSEN: Zigeunere. 1959. Skitse. Brændt ler. Erhvervet 1960.
POUL H. KERBER: Magtbalance. 1966. Olie.
ELLEN KRAUSE: Frokost i Piræus. 1962. Olie.

- ERNST SYBERG: Vellerup by, efterår. 1965–66. Olie.
8 grafiske arbejder af KNUD HANSEN, I. P. GROTH JENSEN,
RASMUS NELLEMAN, SØREN HJORTH NIELSEN og TAGE
STENTOFT.
17. Hørsholm Kommuneskole.
5 grafiske arbejder af HOLGER J. JENSEN.
18. Jelling Seminarium.
FREDDIE DYBRIS: Fra slottet over havet. 1965. Olie. Er-
hvervet 1965.
PETER NYBORG: Opstandelsen. 1966. Olie.
HENRI ROTHSCHILD: Tre søstre. 1966. Olie.
19. Jægerspris. Børneforsorgsseminariet.
JAIS NIELSEN: Frederik VII giver grevinde Danner gave-
brev på Jægerspris. 1917. Olie. Deponeret.
Samme: Louise drømmer. 1918. Olie. Deponeret.
7 grafiske arbejder af RICHARD MORTENSEN.
20. København. Arbejdernes Oplysningsforbund. Kursusejen-
dommen, Nattergalevej 32.
*GERHARD HENNING: 2 relieffer udført til Bristol biografen.
1938–40. Støbt i kunststen 1967.
KARL ÅGE RIGET: 3 malerier. 1967. Olie.
21. København. Ortopædisk Hospital, Kliniken for cerebral pa-
rese og børneneurologi.
P. O. HANSEN: Splittet landskab. 1965. Olie.
I. P. GROTH JENSEN: Blå-gråt ladebillede. 1962. Olie.
KNUD E. SKOU: Sydhavnslandskab med børn. 1965/66.
Olie.
MORTEN SKOVMAND: Maleri. 1966. Olie.
22. København. Rysensteensgades Skole.
ALFRED MADSEN: Skurbillede. 1966. Olie.
ROBERT RISAGER: Menneskehavet. 1965. Olie. Erhvervet
1965.
NIELS STRØBECH: Frokost. 1966. Olie.
9 grafiske arbejder af POV L CHRISTENSEN, RASMUS NELLE-
MANN, SØREN HJORTH NIELSEN og HELLE THORBORG.
23. København. Universitetets institut for klassisk og nærorien-
talsk arkæologi.
KNUD NELLEMOSE: Buste af professor, dr. phil. Knud Friis
Johansen. 1967. Bronze.

24. Lundtofte. Danmarks Tekniske Højskole. Polyteknisk Læreanstalt.
SØREN GEORG JENSEN: »Tre Sten«. 1961–65. Granitskulptur. Første udbetaling.
25. Lyngby Statsskole.
6 grafiske arbejder af HELLE THORBORG.
26. Maribo Gymnasium.
15 grafiske arbejder af HOLGER J. JENSEN, REIDAR MAGNUS, JANE MUUS, KNUD MÜHLHAUSEN, VERA MYHRE, RASMUS NELLEMAN, SØREN HJORTH NIELSEN, DAN STERUP-HANSEN, KAREN WESTMAN og POUL WINTHER.
27. Nakskov. Plejehjemmet i Nakskov.
HELGE HOLMSKOV: Pige på stylder. 1965. Jernskulptur. Tilskud.
28. Nibe Bibliotek og Skole.
LIS ECKLUND: Vævet tæppe. 1966.
GOTTFRED EICKHOFF: Corfupige. 1939. Bronze. Erhvervet 1959.
GUNNAR HOSSY: Ara. 1966. Bronze. Erhvervet 1966.
ERIK MAGNUSSEN: Skulptur unique. 1966. Glaceret stentøj.
29. Nørre Nissum Seminarium.
*ADAM FISCHER (†): Adam giver dyrene navne. 1960–63. Polychromt keramisk relief. Jfr. årsberetning 1959–60. Afleveret 1967.
30. Præstø. Abildhøjskolen.
*JETTE THYSSSEN: Vævet tæppe. 1967. Udført til trappe- rummet.
31. Ranum Statsseminarium.
LAURITZ HARTZ: Landskab, Tempelkrogen. 1964. Olie. Erhvervet 1965.
HENRIK FLAGSTAD: Gravko. 1966. Olie.
WILLIAM FREDERICA: Ovaler. 1940. Collage i træ. Erhvervet 1966.
KARL GUSTAV JØRGENSEN: Maleri. 1966. Olie. Erhvervet 1966.
PETER NYBORG: Maleri, Sverige. 1965. Olie. Erhvervet 1966.
ALLAN SCHMIDT: Gråt og brunt. 1964. Olie. Erhvervet 1965.

- JYTTIE THOMPSON: Stående mand. 1965. Skulptur, bly.
Erhvervet 1965.
32. Saxild Strand Rekonvalescenthjem. Aarhus amt.
ALFRED JENSEN: Bagsiden af Smedien. 1967. Olie.
33. Skårup Statsseminarium.
EGON FISCHER: Relief. 1966. Jern. Erhvervet 1966. Gengivet
i årsberetning 1965-66.
AGNETE MADSEN: Pige hoved. 1962. Bronze. Erhvervet
1962.
CHR. POULSEN: Vase med turkis glasur. 1964. Stentøj. Er-
hvervet 1964.
34. Svendborg By og Amts Bibliotek.
FRANKA RASMUSSEN: Stor by. 1964. Vævet tæppe.
35. Sæby Politigård.
TOMMY STORKHOLM: Russisk Intermezzo. 1966. Olie. Depo-
neret.
36. Viborg Politigård.
3 grafiske arbejder af SØREN HJORTH NIELSEN.
37. Vonge Skole. Vejle amt.
3 grafiske arbejder af FOLMER BENDTSEN.
38. Ørting-Falling Centralskole. Aarhus amt.
MOGENS ZIELER: 12 vævede faner til udsmykning af skolen.
Jfr. årsberetning 1965-66. Afleveret.
39. Ålborg Kommunehospital.
TOM KRØJER: Damer nr. 1 (to sektioner). 1966. Olie.
TONNING RASMUSSEN: Karneval i Sønderho. 1965. Olie.
*KARL ÅGE RIGET: Maleri i to dele. 1961. Olie.
40. Århus. Marselisborg Gymnasium.
RICHARD MORTENSEN: Voluspá. 1965. 13 farveserigrafier.
41. Århus. Solbakken og Stefanshjemmet.
VICTOR BROCKDORFF: Vindue med glaskolber. 1966. Olie.
Deponeret.
JØRGEN BRYNJOLF: Hemul. 1965. Olie. Deponeret.
HENNING DAMGÅRD-SØRENSEN: Maritimt. 1966. Tempera.
Deponeret.
LUDVIG FIND: Grete. 1929. Olie. Erhvervet 1949. Depo-
neret.
ERLING FREDERIKSEN: Lagerplads. 1963. Olie. Deponeret.
Samme: Nybrohave. 1964. Olie. Deponeret.

Samme: Opstilling med kaffekande. 1962–63. Olie. Deponeret.

HELGE JENSEN: Marine. 1966. Olie. Deponeret.

I. P. GROTH JENSEN: Børn på legeplads. 1966. Olie. Deponeret.

JOHANNES LARSEN: Aakander. 1922. Olie. Erhvervet 1934. Deponeret.

KNUD NIELSEN: Grøn bevægelse III. 1965. Olie. Erhvervet 1966. Deponeret.

LEO THELLEFSEN: Landskab uden horisont. 1967. Olie. Deponeret.

16 grafiske arbejder af PER ARNOLDI, ALBERT MERTZ, VERA MYHRE, RASMUS NELLEMAN, ELSA NIELSEN, SØREN HJORTH NIELSEN, HELLE THORBORG og EIGIL WENDT.

42. Århus Statsgymnasium.

JØRGEN HAUGEN SØRENSEN: Bronzeskulptur. 1963–64. Se årsberetning 1962–63.

B.

I.

Publikationer.

I 1966–67 er følgende bøger, tidsskrifter m. v. udkommet med støtte fra Ny Carlsbergfondet til en samlet sum af 366.744,36 kr.

Bøger:

1. Danmarks Kirker, til værkets fortsatte udgivelse (Nationalmuseet).
2. K. FRIIS JOHANSEN: The Iliad in Early Greek Art. Kbh. 1967.
3. JØRGEN LÆSSØE: Babylon. Kbh. 1966. Bevillingen givet af Særkontoen.
4. INGER HJORTH NIELSEN: Italiensk inspiration. (Udg. af Statens Museum for Kunst, Den Kongelige Kobberstiksamling). Kbh. 1967.
5. Håndværket viser vejen. (Udg. af Københavns Snedkerlaug). Bevillingen givet af Særkontoen.

6. SIGURD SCHULTZ: J. F. Willumsen. (Serien Danske Grafikere). Kbh. 1967.
7. VILHELM SLOMANN: Bicorporates. I–II. Kbh. 1967.
8. HELLE THORBORG: Marcel Rasmussen. (Udg. af Den danske Radeerforening). Kbh. 1967.
9. LAURITZ DE THURAH: Den Danske Vitruvius. III. del. (Udg. af Hakon Lund). Kbh. 1967.
10. KNUD VOSS: Bygningsadministrationen i Danmark under Enevælden. (Udg. af Selskabet til Udgivelse af Skrifter om Danske Mindesmærker). Kbh. 1966.
11. OLE WANSCHER: Møbelkunsten. Typer og interiører fra fem aartusinder. Kbh. 1966.

Tidsskrifter og årbøger:

12. Acta Archaeologica. Kbh.
13. Analecta Romana Instituti Danici. Vol. IV. Kbh. (Det danske Akademi for Videnskab og Kunst i Rom). Tilskud til klicheer.
14. Arkitektur. Kbh. (Udg. af Arkitektens Forlag. Red. Poul Erik Skriver).
15. Bogvennen. Kbh. (Udg. af Forening for Boghaandværk).
16. Dansk Kunsthåndværk. Kbh. (Udg. af Landsforeningen Dansk Kunsthåndværk).
17. Fra Færøerne. Úr Foroyum III. Kbh. 1966. (Udg. af Dansk Færøsk Samfund). Tilskud til klicheer. Bevillingen givet af Særkontoen.
18. Havekunst. Kbh. (Udg. af Dansk Havearkitektforening).
19. Meddelelser om Konservering. 1966. Særkonto.

II.

Studierejser.

Følgende rejser er i årets løb foretaget med støtte fra Ny Carlsbergfondet til en samlet sum af 133.950,50 kr.

1. DET KONGELIGE AKADEMI FOR DE SKØNNE KUNSTER: Tilskud til ophold ved Ecole Française d'Athènes i Athen for arkitektstuderende HANS JAKOBSEN.
2. Samme: Tilskud til studierejse til Paris 7 dage for 70 maler- og billedhuggerstuderende.

3. Kunsthistorikeren TROELS ANDERSEN: Holland og Tyskland 26 dage.
4. Antikvar, mag. art. MOGENS BENCARD: Belgien 5 dage. Tilskud.
5. Professor GUNNAR BIILMANN-PETERSEN(†): Malaysia og Japan 40 dage.
6. Kunsthistorikeren MERETE BODELSEN: Paris 14 dage. Tillægsbevilling.
7. Overbibliotekar HENRIK BRAMSEN: Venezia 10 dage.
8. Overinspektør, dr. phil. MARIE-LOUISE BUHL: U.S.A. 3 uger. Tilskud.
9. Museumsinspektør TOVE CLEMMENSEN: Paris 10 dage.
10. Stud. mag. ERIK DRIGSDAHL: Bruxelles 6 dage. Bevillingen givet af Særkontoen.
11. Docent HANS HENRIK ENGQUIST: Ghana 20 dage. Tilskud.
12. Bibliotekar, mag. art. SVEND ERIKSEN: Mulhouse og Lyon 14 dage.
13. Samme: Paris 10 dage.
14. FORENINGEN AF KUNSTHISTORIESTUDERENDE VED Københavns Universitet:
Tilskud til de studerendes rejse til Paris under ledelse af maleren Ejler Bille 8 dage. Bevillingen givet af Særkontoen.
15. Arkivar BREDO L. GRANDJEAN: Istanbul 8 dage. Tilskud.
16. Museumsdirektør, mag. art. DYVEKE HELSTED: Rom 9 dage.
17. Museumsinspektør, mag. art. KRISTIAN JAKOBSEN: Paris 8 dage.
18. Museumsinspektør, mag. art. LISBETH BALSLEV JØRGENSEN: Rom og Napoli 1 måned.
19. Stud. mag. BJARNE JØRNÆS: London 3 uger. Bevillingen givet af Særkontoen.
20. Professor, overinspektør OTTO KOEFOED-PETERSEN: Paris 3 uger.
21. Arkitekt ELNA MØLLER: Belgien 5 dage. Tilskud.
22. Arkitekt VIGGO STEN MØLLER: Stockholm 6 dage.
23. Overinspektør, dr. phil. OTTO MØRKHOLM: Rom og Napoli 9 dage.
24. Konservator VITUS NIELSEN: Ægypten 1 måned.
25. Museumsdirektør, dr. phil. VAGN POULSEN: U.S.A. 3 uger og Paris 1 uge. Tilskud.

26. Museumsdirektør, dr. phil. HAAVARD RØSTRUP: Rusland 10 dage.
27. Kunsthistorikeren JØRGEN RØMER: Holland 1 uge.
28. Dr. phil. JAN STEENBERG: Malta og Sicilien 10 dage.
29. Amanuensis, mag. art. MEIR STEIN: Vesttyskland og London 15 dage.
30. Bibliotekar EVA STEINAA: Venezia 14 dage.
31. Museumsdirektør KIRSTEN STRØMSTAD: Grækenland 4 uger.
32. Kunsthistorikeren GERTRUD SUTTON: Bologna 6 dage.
33. Samme: Firenze og Bologna 6 dage.
34. Mag. art. POUL VAD: Wien 9 dage.
35. Dr. phil. KNUD VOSS: Holland, Frankrig og Italien 3 måneder.
36. Museumsdirektør ERIK ZAHLE: Tyskland, Holland og Frankrig 33 dage.
37. Ny Carlsberg Glyptotek har fået bevilget en rejsekonto på 10.000 kr. til brug for museets embedsmænd.

III.

Ny Carlsberg Glyptotek.

1. Dækning af underskud i tiden 1/4 1965–31/3 1967: 358.110,13 kr.
2. Hovedreparation af Glyptotekets bygninger: 50.000,- kr.
3. Anskaffelse af sokler: 5.000,- kr.
4. Nyindretning af den etruskiske samling. Tillægsbevilling: 21.980,77 kr.
5. Tilskud til koncerter af Poul Birkelund: 11.716,10 kr.
6. Vedligeholdelse af Vinterhaven: 12.000,- kr.

IV.

Til andre fundatsmæssige formål er bevilget følgende beløb:

1. DET KONGELIGE AKADEMI FOR DE SKØNNE KUNSTER, BIBLIOTEKET: Fotolitografisk gengivelse af Det kunsthistoriske Institut i Firenze's kataloger 4.130 kr.
2. Kunsthistorikeren TROELS ANDERSEN: Til fotografering af maleren J. A. Jerichau's arbejder i forbindelse med udgivelse af en bog om denne 1.500 kr.

3. Kunsthistorikeren MERETE BODELSEN: Fotografering til studiebrug 1.000 kr.
4. Stud. mag. ERIK DRIGSDAHL: Microfotografering i Bruxelles 100,- kr.
5. Bibliotekar, mag. art. SVEND ERIKSEN: Fotografier af fransk kunsthåndværk 2.545,- kr.
6. FONDEN FOR BYGNINGS- OG LANDSKABSKULTUR: Støtte til fondens arbejde i 1967 25.000,- kr.
7. FORENINGEN FRANSK KUNST: Tilskud i 1966 1.000,- kr.
8. FORENINGEN KUNST PÅ ARBEJDSPLADSEN: Trykning af nye kataloger 1.000,- kr.
9. Museumsinspektør, mag. art. JAN GARFF: Fotografering af 79 indfældede malerier i Christian IV's vinterstue på Rosenborg 2.844,- kr.
10. Arkitekt, professor K. GOTTLÖB: Registrering af bygningskulturelt værdifulde huse i Danmark 10.000,- kr.
11. DET DANSKE KUNSTINDUSTRIMUSEUM: Forøgelse af renterne i Helge Jacobsens legat til indkøb af ældre kunsthåndværk 15.000,- kr.
12. Samme: Maling af udstillingssal i pavillonen mod Amaliegade i anledning af ophængning af Bouchergobelin, tidligere skænknet af Ny Carlsbergfondet, 10.000,- kr. Bevillingen givet af Særkontoen.
13. DANSK KUNSTMUSEUMSFORENING: Årligt bidrag 1.500,- kr.
14. Overinspektør, mag. art. HARALD LANGBERG: Studier over Tessin's virke i Danmark 5.000,- kr.
15. Konservator POUL LARSSON (†): Til videnskabeligt arbejde 6.000,- kr.
16. LANDSFORENINGEN DANSK KUNSTHAANDVÆRK: Til udgivelse af »Dansk Kunsthaandværk«. 39. årgang. 4.000,- kr.
17. Arkitekt VIGGO STEN MØLLER: Til fotografier og fotostater til bog om dansk kunsthåndværk fra perioden 1870-1914 500,- kr.
18. Etnografen POUL MØRK: Til fotografering af afrikansk kunst 5.000,- kr.
19. CARL JACOBSENS MUSEUMSMANDSLEGAT er for året 1967 tildelt museumsinspektør, cand. mag. Poul Strømstad og overinspektør, dr. phil. Otto Mørkholm med 6.000,- kr. til hver.

20. Dr. phil. OTTO NORN og dr. theol. KNUD BANNING: Til projektering af billedværk og en registrant over danske kalkmalerier fra middelalderen 5.000,- kr.
21. Kunstnergruppen PASSEPARTOUT: Garantium for en udstilling af udenlandsk kunst 9.375,39 kr.
22. RANDERS STATSSKOLE: Til køb af afstøbninger af gipsfigurer efter antike skulpturer 1.500,- kr. Bevillingen givet af Særkontoen.
23. STIPENDIAT TIL ITALIEN OG GRÆKENLAND (Romerstipendiet) 1967: maleren PER ARNOLDI 12.500,- kr.
24. VANDREUDSTILLINGEN AF KUNST TIL GYMNASIESKOLERNE: Tilskud for skoleåret 1967/68 3.500,- kr. Desuden er der udlånt 14 malerier og 50 grafiske arbejder til denne vandreudstilling.
25. VANDREUDSTILLINGEN AF KUNST TIL SEMINARIERNE: Tilskud for skoleåret 1966/67 3.500,- kr. Desuden er der udlånt 21 malerier og 3 skulpturer til denne vandreudstilling.
26. Aarhus PERMANENTE Udstilling: Tilskud til overflytning af Charlottenborg Udstillingens Arkitekturafdeling 700,- kr.

Direktionen for Ny Carlsbergfondet, den 18. december 1967.

TORBEN HØLCK COLDING.

ELSE KAI SASS.

JØRGEN STHYR.

Regnskab og status
for Carlsbergfondet samt afdelingerne
A, B og C og Ny Carlsbergfondet

Carlsbergfondet.

Fondet har i 1966/67 haft følgende indtægt:

Bryggeriernes overskud for 1966/67 har efter foretagne henlæggelser udgjort	10.000.000 kr. 00 ø.
Ny Carlsbergfondets andel heraf	4.523.500 - 00 -
	5.476.500 kr. 00 ø.
Renter m. v.	5.982.534 - 80 -
Ejendomsindtægter	÷ 22.688 - 94 -
Diverse	795 - 13 -
	11.437.140 kr. 99 ø.
Til administration m. v., fondets bygning og hovedbygningen på Gamle Carlsberg er medgået	2.330.096 - 28 -
Fondets overskud udgør herefter	9.107.044 kr. 71 ø.
Heraf er afsat til uddeling som rådighedssum for afdelingerne for 1967/68 ¹	8.500.000 - 00 -
Til formueforøgelse er således	607.044 kr. 71 ø.

hvilket beløb er fordelt med $\frac{2}{3}$ på grundfondet og $\frac{1}{3}$ på reservefondet.

¹ Det afsatte beløb er pr. 1. oktober 1967 fordelt med 1.750.000 kr. til afdeling A, 5.500.000 kr. til afdeling B og 1.250.000 kr. til afdeling C.

II

Status pr. 30. september 1967.

		Aktiver:	
Carlsberg Bryggerierne:			
Ejendomme og anlæg med fradrag af afskrivning	220.597.218	kr. 00	o.
Værdipapirer	35.092.392	- 00	-
Beholdninger	64.935.135	- 00	-
Udestående fordringer samt kasse- og bankbeholdning . .	57.807.755	- 00	-
	378.432.500	kr. 00	o.
Prioriteter	1.249.510	kr. 00	o.
Anden gæld	164.886.604	- 00	-
	166.136.114	- 00	-
Rest: Kapital og reservefonds	212.296.386	kr. 00	o.
Øvrige aktiver:			
Mellemregning med Carlsberg Bryggerierne	20.226.364	- 79	-
Værdipapirer m. v.	96.208.280	- 00	-
Ejendomme	4.511.942	- 91	-
Tilgodehavende hos Ny Carlsbergfondet i henhold til aftale pr. 1/10 1962	1.227.538	- 46	-
Andet tilgodehavende	1.118.024	- 65	-
Interimskonto	4.146.699	- 08	-
Kasse- og bankbeholdning	451.886	- 82	-
Reguleringskonto (forudbetalte udgifter m. v.)	181.724	- 14	-
	340.368.846	kr. 85	o.
Passiver:			
Carlsberg Bryggerierne:			
Carlsbergfondets kapital i Carlsberg Bryggerierne	212.296.386	kr. 00	o.
Øvrige passiver:			
Prioriteter	304.121	- 27	-
Legatstiftelsen for J. C. Jacobsens og Carl og Ottilia Jacobsens descendens	14.254	- 62	-
Carlsbergfondets legat for Den kgl. Veterinær- og Landbo- højskole	506.259	- 88	-
Mellemregning med Ny Carlsbergfondet	3.638.437	- 69	-
Mellemregning med Carlsbergs Pensionskasse	39.969	- 04	-
Anden gæld	14.059.595	- 12	-
Reguleringskonto (skyldige udgifter)	3.697	- 58	-
Afdelingerne:			
Afdeling A	2.693.395	kr. 05	o.
— B	12.790.573	- 65	¹
— C	2.862.152	- 01	-
Dispositionskonto	1.641.740	- 03	-
	19.987.860	- 74	-
Kapital i fondets bygning på H. C. Andersens Boulevard	850.000	- 00	-
Grundfondet	53.445.509	- 94	-
Reservefondet	26.722.754	- 97	-
Afsat til uddeling til afdelingerne som rådighedssum for 1967/68	8.500.000	- 00	-
	340.368.846	kr. 85	o.

¹ Heri indbefattet meddelte, endnu ikke udbetalte bevillinger til et beløb af 4.820.882,22 kr., jfr. s. IV.

III

Afdeling A (Carlsberg Laboratorium).

Indtægt:

Rådighedssum for 1966/67.....	1.750.000	kr. 00 ø.
Rente af afdelingens krav på fondets formue m. v.....	70.634	- 36 -
Diverse indtægter	99.929	- 23 -
Tilskud fra afdelingernes dispositions- konto til opførelse og indretning af Isotoplaboratoriet	1.499.486	kr. 41 ø.
Overført til ejendomskontoen	1.000.000	- 00 -
		499.486 - 41 -
	2.420.050	kr. 00 ø.

Udgift:

Lønninger	1.104.533	kr. 76 ø.
Ulykkesforsikring	5.357	- 23 -
Bygninger, fast inventar, haverne	245.379	- 98 -
Biblioteket	36.591	- 17 -
Forbrug	244.285	- 25 -
Udgivelse af »Comptes rendus«	33.403	- 61 -
Bestyrelsesudgifter	2.018	- 41 -
Ekstraordinære udgifter	35.690	- 07 -
Udgifter ved gærgenetisk arbejde.....	28.609	- 92 -
Isotoplaboratoriet, driftsudgifter	17.259	- 38 -
Indretning af Isotoplaboratoriet	499.486	- 41 -
		2.252.615 kr. 19 ø.
Overskud	167.434	- 81 -
		2.420.050 kr. 00 ø.

Status pr. 30. september 1967.

Aktiver:

Kassebeholdning	215.799	kr. 22 ø.
Krav på fondets formue.....	900.000	- 00 -
Reguleringskonto II (forudbetalte udgifter)	45.618	- 20 -
Forskud, kemisk afdeling	10.000	- 00 -
— , fysiologisk afdeling	8.666	- 55 -
Ejendommen Gl. Carlsbergvej 10	1.530.000	- 00 -
— — — 8	81.622	- 09 -
		2.791.706 kr. 06 ø.

Passiver:

Reguleringskonto I m. v. (skyldige udgifter)	98.311	kr. 01 ø.
Kapital	2.693.395	- 05 -
		2.791.706 kr. 06 ø.

IV

Afdeling B (Fondets videnskabelige bevillinger).

Indtægt:

Rådighedssum for 1966/67	5.000.000	kr. 00 ø.
Rente af afdelingens krav på fondets formue m. v.	619.954	- 98 -
Refusioner vedrørende ældre bevillinger	67.852	- 51 -
	5.687.807	kr. 49 ø.
Underskud (dækket af formuen).....	1.451.767	- 06 -
	7.139.574	kr. 55 ø.

Udgift:

Udbetalt på bevillinger til videnskabelige arbejder m. v.	6.187.878	kr. 04 ø.
Tilskud til Videnskabernes Selskab	124.389	- 98 -
Carlsbergfondets biologiske Institut:		
Lønninger	513.213	kr. 65 ø.
Forsikringer, skatter m. m.	23.092	- 48 -
Vedligeholdelse m. m.	78.172	- 77 -
Forbrug.....	191.384	- 26 -
Ekstraordinære udgifter.....	21.443	- 37 -
	827.306	- 53 -
	7.139.574	kr. 55 ø.

Status pr. 30. september 1967.

Aktiver:

Krav på fondets formue.....	9.000.000	kr. 00 ø.
Kassebeholdning	3.251.506	- 13 -
Reguleringskonto II (forudbetalte udgifter)	82.530	- 51 -
Forskud.....	3.000	- 00 -
Biologisk Instituts bygning.....	517.000	- 00 -
	12.854.036	kr. 64 ø.

Passiver:

Reguleringskonto I (skyldige udgifter)	63.462	kr. 99 ø.
Bevillingskonto (meddelte, endnu ikke udbetalte bevillinger)	4.820.882	- 22 -
Kapital	7.969.691	- 43 -
	12.854.036	kr. 64 ø.

Afdeling C (Frederiksborgmuseet).

Indtægt:

Rådighedssum for 1966/67	750.000	kr. 00 ø.
Rente af afdelingens krav på fondets formue m. v.	132.766	- 34 -
Indtægter af billet salg og katalogsalg	421.343	- 63 -
Forskellige indtægter	100.831	- 93 -
Refusion fra Carlsbergfondet for afholdte udgifter vedr. ejendommen »Posen«	230.326	- 12 -
	1.635.268	kr. 02 ø.

V

Udgift:

Administration.....	428.621 kr. 57 ø.
Museets drift	529.435 - 58 -
Samlingerne	200.164 - 46 -
Oplysningsvirksomhed og videnskabeligt arbejde	42.255 - 24 -
Forskellige udgifter	52.042 - 50 -
Ombygning af Slotsherrens Hus	254.898 - 71 ø.
	1.507.418 kr. 06 ø.
Overskud	127.849 - 96 -
	1.635.268 kr. 02 ø.

Status pr. 30. september 1967.

Aktiver (bortset fra samlingerne):

Krav på fondets formue	1.800.000 kr. 00 ø.
Kassebeholdning	824.718 - 47 -
Diverse debitorer	14.547 - 66 -
Værdipapirer	26.208 - 00 -
Beholdning af kataloger og billedhæfter.....	194.661 - 00 -
Mellemregningskonti	101.700 - 44 -
	2.961.835 kr. 57 ø.

Passiver:

Reguleringskonto (skyldige udgifter)	99.683 kr. 56 ø.
Kapitalkonto	2.862.152 - 01 -
	2.961.835 kr. 57 ø.

Dispositionskonto for afdelingerne A, B og C.

Krav på fondets formue pr. 1/10 1966	2.989.864 kr. 55 ø.
Rente af krav på fondets formue	151.361 - 89 -
	3.141.226 kr. 44 ø.
Udbetalt til afdeling A	1.499.486 - 41 -
Krav på fondets formue pr. 30/9 1967	1.641.740 kr. 03 ø.

Foranstående regnskab for Carlsbergfondet, hvori indgår et sammendrag af det af statsautoriseret revisor Kaj Nielsen underskrevne regnskab for Carlsberg Bryggerierne, samt foranstående regnskaber for afdelingerne A, B og C og dispositionskonto for disse, er gennemgået og fundet i overensstemmelse med fondets bogføring, som jeg har revideret. Jeg har konstateret tilstedeværelsen af fondets likvide beholdninger og beholdninger af værdipapirer og har modtaget de af mig begærede oplysninger til bedømmelse af regnskabet, som jeg anser for aflagt i overensstemmelse med lovgivningen og fondets fundats.

København, den 26. april 1968.

NIELS NOIESEN
statsautoriseret revisor
cand. jur.

Ny Carlsbergfondet.

Fondets indtægt i 1966/67 har udgjort:

Andel i bryggeriernes overskud for 1966/67	4.523.500 kr. 00 ø.
Renteindtægt m. m.	1.268.915 - 45 -
Overskud ved drift af ejendom	17.157 - 84 -
	5.809.573 kr. 29 ø.

Indtægten er anvendt således:

Til administration m. v. er medgået	776.482 kr. 66 ø.
Henlæggelse til grundfondet	1.641.166 - 66 -
Henlæggelse til konto for fundatsmæssige bevillinger	3.391.923 - 97 -
	5.809.573 kr. 29 ø.

Til fundatsmæssige formål er der i 1966/67 bevilget følgende beløb:

Kunstindkøb	2.002.971 kr. 34 ø.
Andre fundatsmæssige formål.	1.098.072 - 12 -
	3.101.043 kr. 46 ø.

Status pr. 30. september 1967.

Aktiver:

Værdipapirer	23.315.479 kr. 01 ø.
Indestående i fast ejendom	887.220 - 01 -
Mellemregning med Carlsbergfondet.....	3.638.437 - 69 -
Kasse- og bankbeholdning	1.519.042 - 05 -
Diverse debitorer	100.000 - 00 -
Reguleringskonto (forudbetalte udgifter)	17.465 - 00 -
	29.477.643 kr. 76 ø.

Passiver:

Skyld til Carl og Ottilia Jacobsens descendens i henhold til opgørelse pr. 30/9 1951	2.000.000 kr. 00 ø.
Skyld til Carlsbergfondet i henhold til aftale pr. 1/10 1962	1.227.538 - 46 -
Mellemregning med Carlsbergs Pensionskasse.....	104.242 - 78 -
Reguleringskonto (skyldige udgifter)	6.950 - 65 -
Meddelte, endnu ikke udbetalte bevillinger	1.317.944 - 40 -
Konto for fundatsmæssige bevillinger	3.521.835 - 69 -
Grundfondet	21.299.131 - 78 -
	29.477.643 kr. 76 ø.

Foranstående regnskab for Ny Carlsbergfondet er gennemgået og fundet i overensstemmelse med fondets bogføring, som jeg har revideret. Jeg har konstateret tilstedeværelsen af fondets likvide beholdninger og beholdninger af værdipapirer og har modtaget de af mig begærede oplysninger til bedømmelsen af regnskabet, som jeg anser for aflagt i overensstemmelse med lovgivningen og fondets fundats.

København, den 26. april 1968.

NIELS NOIESEN
 statsautoriseret revisor
 cand. jur.

Almindelige meddelelser

Carlsbergfondets direktion bestod i året 1. oktober 1966–30. september 1967 af følgende:

Professor, dr. FRANZ BLATT

(valgt for tiden indtil 30/9 1972)

Professor, dr. P. BRANDT REHBERG

(valgt for tiden indtil 30/9 1974)

Professor, dr. STIG IUUL

(valgt for tiden indtil 30/9 1968), direktionens formand

Professor, dr. ARNE NOE-NYGAARD

(valgt for tiden indtil 30/9 1970)

Professor, dr. AKSEL TOVBORG JENSEN

(valgt for tiden indtil 30/9 1976)

Carlsberg Laboratoriets bestyrelse bestod i samme tidsrum af følgende:

Professor, dr. P. BRANDT REHBERG

Professor, dr. ARNE NOE-NYGAARD

Professor, dr. AKSEL TOVBORG JENSEN, bestyrelsens formand

Som tilforordnede:

Professor ved Københavns Tandlægehøjskole, dr. E. HOFF-
JØRGENSEN

(valgt for tiden indtil 30/9 1970)

Direktør ved Carlsberg Bryggerierne, cand. pharm. K. GEORG
SØRENSEN

(valgt for tiden indtil 30/9 1970)

Bestyrelsen for Det nationalhistoriske Museum bestod i samme tidsrum af følgende:

Kammerherre G. BARDENFLETH, bestyrelsens formand

Rigsantikvar, dr. P. V. GLOB

VIII

Professor, dr. STIG IUUL
(valgt for tiden indtil 30/9 1968)

Ny Carlsbergfondets direktion bestod i samme tidsrum af følgende:

Direktør, dr. TORBEN HOLCK COLDING
(valgt for tiden indtil 30/9 1982)

Professor ELSE KAI SASS
(valgt for tiden indtil 30/9 1977)

Direktør JØRGEN STHYR, direktionens formand
(valgt for tiden indtil 30/9 1972)

Direktionen for Carlsbergfondet, den 11. juni 1968.

FRANZ BLATT.   P. BRANDT REHBERG.   STIG IUUL.

ARNE NOE-NYGAARD.   AKSEL TOVBORG JENSEN.

NIELS PETRI.

Matematisk-fysiske Skrifter.

BIND 3:

	kr. ø.
4. HALD, A., and KOUSGAARD, E.: A Table for Solving the Binomial Equation $B(c,n,p) = P$ for $c = 0(1)50$ and 15 Values of P . 1967.....	14.-
5. ZELDES, N., GRILL, A., and SIMIEVIC, A.: Shell-Model Semi-Empirical Nuclear Masses (II). 1967.....	60.-
6. LAUSTSEN, SVEND: Meridian Observations Made in Brorfelde (Copenhagen University Observatory) 1964-1967. Positions of 972 Stars Brighter than 11.0 vis. mag. 1968.....	14.-

Biologiske Meddelelser.

BIND 24:

1. SALOMONSEN, FINN: Migratory Movements of the Arctic Tern (<i>Sterna paradisaea</i> Pontoppidan) in the Southern Ocean. 1967.....	10.-
2. RØNNIKE, FOLKE: The Plant Hormone Effect of Serum from Humans and some Individual Species of Animals. With Special Consideration of the Effect of Serum from Women during Pregnancy and in Early Puerperium and also from Children. 1967.....	11.-

Biologiske Skrifter.

BIND 16:

1. PERCH-NIELSEN, KATHARINA: Der Feinbau und die Klassifikation der Coccolithen aus dem Maastrichtien von Dänemark. 1968.....	60.-
2. HAMMER, MARIE: Investigations on the Oribatid Fauna of New Zealand, with a Comparison between the Oribatid Fauna of New Zealand and that of the Andes Mountains, South America. Part III. 1968.....	50.-

Særskilt udgivne arbejder:

A Critical Pāli Dictionary. Begun by V. TRENCKNER. Vol. II. Continuing the Work of DINES ANDERSEN and HELMER SMITH. Fasc. 4: (āyu-āropeti). 1967.....	20.-

PUBLIKATIONER

UDGIVET AF

DET KGL. DANSKE VIDENSKABERNES SELSKAB

JULI 1967–JUNI 1968

Oversigt.

	kr. s.
Oversigt over Selskabets Virksomhed, juni 1966–maj 1967. Med 3 portrætter. Résumé en français. 1967.....	40.–

Matematisk-fysiske Meddelelser.

BIND 36:

3. BREVIK, I.: Relativistic Thermodynamics. 1967	6.–
4. LASSEN, N. O., and HORNSTRUP, N.: Half-Life of $^{208}\text{Tl}(\text{ThC}'')$. 1967	7.–
5. PETERSEN, JOHN BRAMMER; LEI, JØRGEN; CLAUSON-KAAS, N., and NORRIS, KJELD: The Chemistry of Endialone. 1967	8.–
6. BURKE, D. G., and ELBEK, B.: A Study of Energy Levels in Even-Even Ytterbium Isotopes by Means of (d,p) , (d,t) and (d,d') Reactions. 1967.....	18.–
7. ANDERSEN, J. U.: Axial and Planar Dips in Reaction Yield for Energetic Ions in Crystal Lattice. 1967.....	11.–
8. TJØM, P. O., and ELBEK, B.: A study of Energy Levels in Odd-Mass Gadolinium Nuclei by Means of (d,p) and (d,t) Reactions. 1967.....	22.–
9. LASSEN, N. O., and OHRT, ARNE: Multiple Scattering of α -Particles. 1967	6.–
10. LINDHARD, J., NIELSEN, VIBEKE, and SCHARFF, M.: Approximation Method in Classical Scattering by Screened Coulomb Fields. (Notes on Atomic Collisions, I). 1968	14.–
11. BARTLETT, J.H.: Motion under a Periodic Cubic Force. 1968	12.–
12. AABOE, ASGER: Some Lunar Auxiliary Tables and Related Texts from the Late Babylonian Period. 1968.....	22.–
13. SUHONEN, ESKO: On the Energy Transfer by Material Particles and Radiation in a General Relativistic Gas. 1968..	16.–
14. CHRISTIANSEN, J. A.: Seven Essays Relating to the Stereochemistry of Cyclohexane and its Vicinal Di-Derivatives. 1968	12.–